

- Τί σοί είναι αυτός ο πρωθυπουργός που θεωρεί ως «μή βοβαράν» την υπόθεσιν; και τι δέτει ενό αρχηγό;
- Τί σοί είναι αυτός ο στρατηγός που συνδιαλέγεται με χαφιέδες και αρχηγούς κρατών;
- Τί σοί είναι αυτός ο περιώνυμος (και με ονόματα πολλά) εκβιαστής και πωλητής προϊόντων υποκλοπών κύριος Χρ. Μαυρίνης, ανακατεμένος σε χίλιες δυο χαφιεδικές ιστορίες;
- Τί σοί βοβαρότητα διαδέχεται ο κ. Έβερτ όταν βάζει το «συμφέρον της παράταξης» πάνω από κάθε ήθικη αρχή;
- Τί σοί είναι αυτό το ΠΑΣΟΚ, που ξέχασε και Τόμπρα και Τσίμα και πού γοβάει γου από την υπόθεσιν αυτή «μπορεί απλώς να κερδίσουν οι δεξιόνομοι»;
- Τί σοί ειλικρίνεια έχουν εκείνα από τα Μέσα Ένημέρωσης που κόπτονται και διαμερτύρονται για τις υποκλοπές -πληγιά του ΠΑΣΟΚ και τώρα της ΝΔ-, ενώ τα ίδια ασκούν αυτές τις ίδιες πρακτικές;
- Και τι σοί ειλικρίνεια έχουν τα «άλλα» Μέσα, που όψιμα βρήκαν σε χρήσιμων υλικών του χαφιεδισμού Προβροχή της δημοκρατίας;

ΑΝΤΙ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ -
ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ - ΣΤΡΑΤΗΣ
ΤΣΙΡΚΑΣ - ΝΤΙΝΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία
ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό
Σεφέρη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Εις την οδόν των Φιλελλήνων» του
Α. Εμπειρίκου
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΙΟΡΗΣ
Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της
υποτελείας
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ.
Παπαδιαμάντη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και
πνευματική ζωή
ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ερωτικές μεταμορφώσεις· αντίδωρο
στην Μάτση Χατζηλαζάρου
ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ούτως ή άλλως
ΣΟΝΙΑ ΙΛΙΝΣΚΑΓΙΑ
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ
Από την πορεία της ελληνικής ποίησης
του 20ού αιώνα

ΣΕΙΡΑ: ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ

CHARLES KAHN
Ο Αναξιμανδρος και οι απαρχές της
ελληνικής κοσμολογίας
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
Περί μυστικής θεολογίας
Εισαγωγή: VLADIMIR LOSKY
ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
Στοιχειώσεις Θεολογική
Εισαγωγή - Σχόλια: E.R. DODDS
Γ.Σ. ΚΙΡΚ
Ηράκλειτος: τα κοσμολογικά
αποσπάσματα
ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Ομιλίες στην Εξαήμερο

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ
Για τον Γκράμσι. Μεταξύ Σαρτρ και
Αλτουσέρ
Παρεμβάσεις
ΠΙΕΤΡΟ ΙΝΓΚΡΑΟ
Η κρίση και ο τρίτος δρόμος
ΛΟΥΓΙ ΑΛΤΟΥΣΕΡ
Στοιχεία αυτοκριτικής
ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ
Το Κράτος στην καπιταλιστική
κοινωνία.
Ανάλυση του δυτικού συστήματος
εξουσίας
ΤΣ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ - Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ -
Α. ΤΟΖΕΛ
Η κριτικής της πολιτικής του Μαρξ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Φύλλα - φτερά
ΜΑΡΙΑ ΤΟΥΝΤΑ
Η δίκη του Φλωμπέρ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Μεροληπτική κατάθεση
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Η εργασία στην ποίηση
ΑΝΟΥΣΩ ΚΟΥΣΑΘΑΝΑ - ΡΟΕ
Η Άλλη μου πατρίδα
ΓΙΩΡΓΟΣ Σ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΣ
Απολογισμός και απολογία «από του
φοβερού βήματος»

ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»
Μια περιήγηση στην νεοελληνική
κακογουστιά
ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ
Τα παλιά αθηναϊκά σπίτια
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο Τρίτος Δρόμος
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΑΪΤΤΖΗΣ
Τσιγγάνικη ορχήστρα
ΜΙΛΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ
Ιστορία μιας γραμμής
ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗΣ
Το ημερολόγιο του Ανδρέα

ΔΟΚΙΜΙΑ

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ
Η Αδιαχώρητη Κοινωνία
ΓΙΩΡΓΟΣ ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗ
Πολιτικό σύστημα και πολιτική
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
Θεσμοί, Ιδεολογία και Πολιτική στ
Μεσοπόλεμο
ΠΕΤΡΟΣ ΠΙΖΑΝΙΑΣ
Ο μαρξισμός της Ιστορικής
Σοσιαλδημοκρατίας
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Δημοκρατική διοίκηση επιχειρήσεω
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ
Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς
ΠΛΟΥΤΗΣ ΣΕΡΒΑΣ
Το κυπριακό. «Στρατηγική» και
στρατηγική
ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ
Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγ
Ιδέα
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Μια συνάντηση: Σεφέρης -
Μακρυγιάννης
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΛΙΑΠΗΣ
Ο χορός στους Κουντουριώτες
ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ
Συνηγορία της παραλογοτεχνίας
ΑΛΚΗΣ ΡΑΦΤΗΣ
Ο κόσμος του ελληνικού χορού
ΑΝΤΩΝΗΣ ΖΩΗΣ
Η αρχαιολογία στην Ελλάδα
ΜΗΤΣΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ο Βασιλιάς που πέθανε
ΥΓΕΙΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΑ • ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Μελέτες για το Σύστημα Υγείας

Βιβλία που καλύπτουν
τα ενδιαφέροντα
και τους προβληματισμούς
του σύγχρονου πολίτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ: 3645133 FAX: 3607878

μορφους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
 Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
 72.32.819 - 72.48.240
 Γ: 72.26.107 TELEX: 214179
 ΑΝΤΙ

ΙΟΦΗΜΙΣΕΙΣ:
ΙΟΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΗ, ΜΟΝΤΑΖ:
ΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

ΚΥΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΦΙΛΜΣ:

ΚΑΤΕΡΙΝΗ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.

ρήστου Λαδά 1 - Αθήνα
ηλ. 32.33.114 - 32.19.182
ΑΧ: 32.33.114

πύκνωση:
J80TYPE A.E.

Ιούλιου 5 - Περιστέρι
21 31 Αθήνα

ηλ. 57.22.201
 έδωκε υπογραφο άρθρο
 κηρύττει τις απόψεις του
 ηγηραφέα του.

Έμφύλια δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΑΡΜΕΣ

πτερισιών
 μ. 2.700 δρχ.
 σα 5.400 δρχ.
 σα Οργανισμών,
 πείων, κ.τ.λ.: 25.000 δρχ.
 ητική ετήσια: 4.800 δρχ.

παρικού
 ήπει - μεσογ. χώρες:
 ήπει: δολ. 27
 ήπει: δολ. 54
 ΙΑ. - Καναδάς - Αν. Ασία -
 ήπει: δολ. 30
 ήπει: δολ. 60

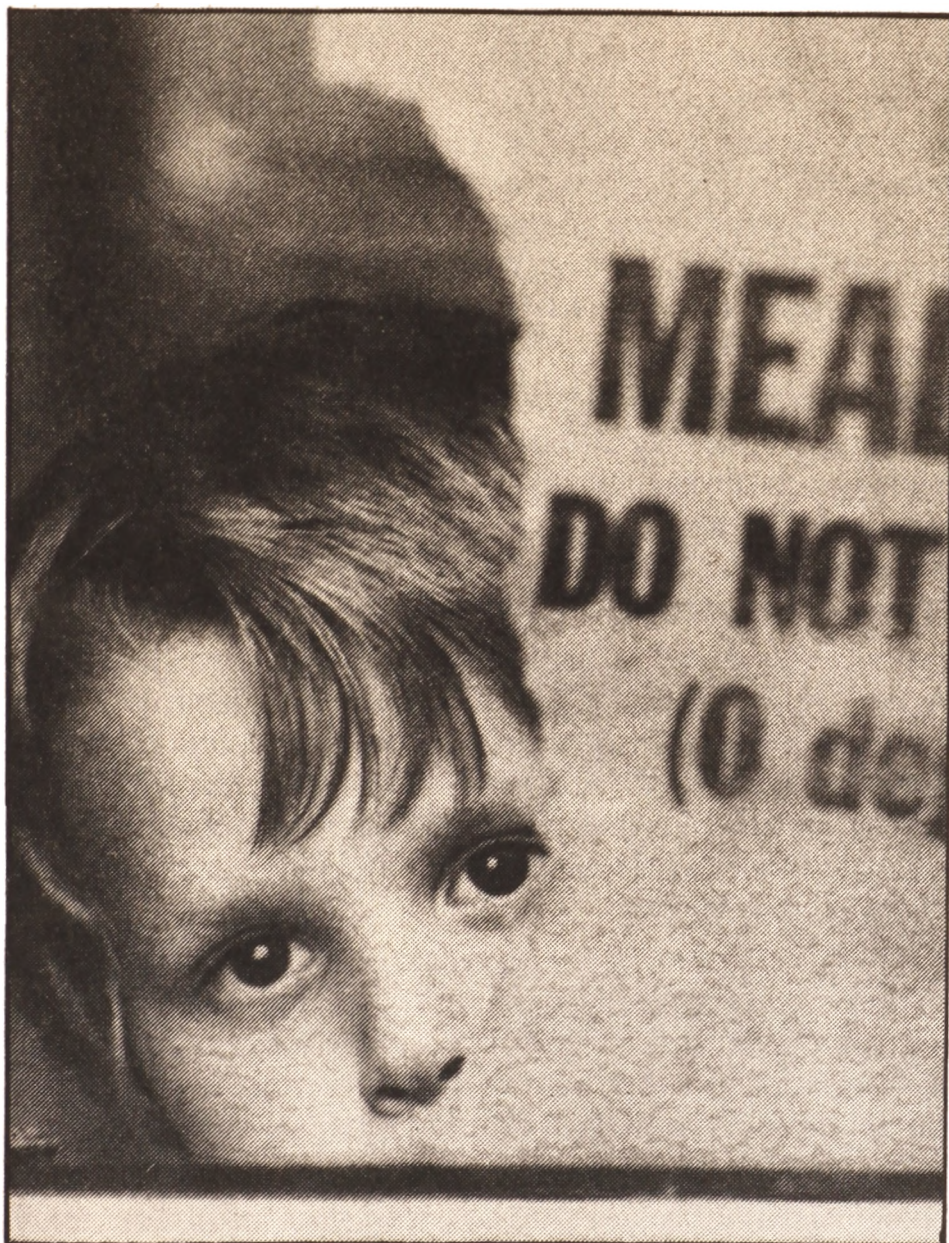
ἐμβάσματα, ἐπιταγές:
 ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
 Δημοκάρους 60
 15 21 ΑΘΗΝΑ
 ΠΗΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 300
 ΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 500

KΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα διδισπωλεια
της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
• Για τα διδισπωλεια
Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Πουλωνκτση και Σια Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

**ΚΟΡΙΟΙ, ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ, ΠΑΡΑΚΡΑΤΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ 10**

Έχουμε αποδυθεί σε ένα αλληπάλληλο κυνηγητό υποκλοπών. Ο υπόκοσμος συνομιλεί με τον πρωθυπουργό. Υπάρχουν πολιτικές ευθύνες. Θα αποδοθούν;

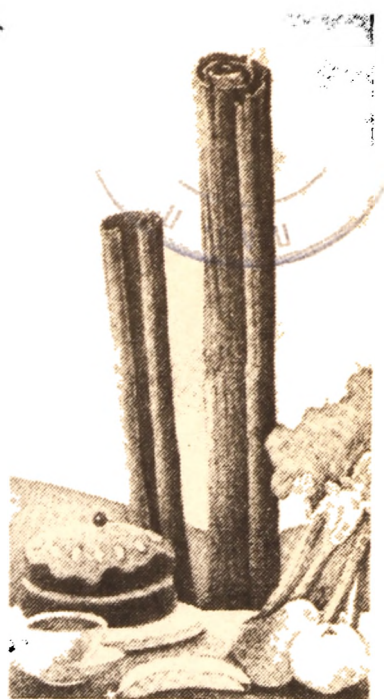

ΒΟΣΝΙΑ: ΕΠΙ ΠΟΔΟΣ; 30

Υπάρχουν ελπίδες για να μην επεκταθεί ο πόλεμος; Οι αντιθέσεις είναι μεγάλες (στις σελίδες των Διεθνών)

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟ: ΚΑΤΑΔΙΚΑΣΜΕΝΟ ΣΕ ΘΑΝΑΤΟ; 20

Εμπλοκή με παράγοντες. Χρήμα, διαιτησία, πολιτικές. Και το θέαμα;

Ο GLAMOUR ΑΥΠΑΝΙΣΜΟΣ

**Ο Μαστοράκης στον Ταύρο.
Ο Γεώργιος Κουρής
ομολογεί πίστιν στο
ΠΑΣΟΚ ενώπιον
τηλεθεατών στην εκπομπή
του Βαγγέλη Γιαννόπουλου.
Κι όμως. Είχε
ξανασυναντήσει τον
Μαστοράκη το 1981 και
είχαν επιχειρήσει και τότε να
συνεργαστούν!...**

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ 5
Στάθης
ΠΟΛΙΤΙΚΟ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ..... 6
Κουρής, υποκλοπές και κοινή στρατηγική
ΑΝΤΗΝΩΡ
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ 19
ΚΕΡΜΑΤΟΔΕΚΤΗΣ..... 24
ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ ...26
Γήσης
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ 29
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 43
Δίπλωμα ευρεσιτεχνίας για σύστημα φωνητικής ορθογραφίας. Ο Δάφνης και η Χλόη του Titian. Θυμόμαστε τον Λ. Βρανούση. Μιλάμε με την Κ. Κλωνάρη και την Κ. Θωμαδάκη για τον πειραματικό κινηματογράφο.

ON THE ROAD AGAIN

Η ΧΑΡΑ βρίσκεται μπροστά σε σωρεία εξαιρετικά κρίσιμων προβλημάτων: Οι συνομιλίες με την πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας έχουν εισέλθει σε πολύ λεπτή φάση· τα σύννεφα του πολέμου γύρω μας πυκνώνουν και θέτουν επιτακτικά το ζήτημα του πέρατος αυτών των συνομιλιών, της καταρχήν συμφωνίας με την κυβέρνηση Γκλιγκόρφ για μια αμοιβή αποδεκτή και επωφελή λύση, η οποία θα συμβάλει στη σταθεροποίηση της περιοχής και στην εξασφάλιση καλύτερων όρων ασφαλείας εν όψει μιας πιθανής κλιμάκωσης της εμπλοκής του ΟΗΕ και του ΝΑΤΟ. Στο εσωτερικό της χώρας, η οικονομική κρίση παρατείνεται και θέτει υπό αμφισβήτηση την ορθότητα της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής.

ΜΕΣΑ σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο, και ενώ είχαν διαφανεί κάποιες θετικές προϋποθέσεις αναβάθμισης του ρόλου της χώρας στην κρίση της Βαλκανικής, το πανελλήνιο παρακολουθεί με ανάμικτα αισθήματα να εκτυλίσσεται μια ιστορία υποκλοπών, γνωστή και από το πρόσφατο παρελθόν· τότε που οι φακοί της δημοσιότητας είχαν στραφεί εναντίον των Παπανδρέου - Τόμπρα.

Η «ΥΠΟΘΕΣΗ ΜΑΥΡΙΚΗ» έχει δύο πτυχές. Η πρώτη αφορά στις πολιτικές της προεκτάσεις, δηλαδή στις ενδεχόμενες όσο και ποικίλες σκοπιμότητες οι οποίες αποτελούν το κίνητρο της δημοσιοποίησής της. Το σκηνικό μοιάζει αρκετά με αυτό του παρελθόντος: ο Τύπος αναδεικνύεται και πάλι ως φορέας ιδίας εξουσίας, παρεμβαίνει δυναμικά στο πολιτικό προσκήνιο, αναβαθμίζεται σε προνομιακό μηχανισμό έγκλησης και ελέγχου της εξουσίας, καθίσταται ο κατεξοχήν εκφραστής του ήθους διά της καταγγελίας του μη-ήθους της κρατούσας εξουσίας. Βεβαίως, η κεφαλαιοποίηση αυτή δεν είναι απροβλήματιστη, αν σκεφτεί κανείς ότι στο χώρο του Τύπου σήμερα δρουν ισχυρότατα συγκροτήματα πολυσχιδών συμφερόντων με όχι πάντα δεδομένη την ηθική τους στάθμη.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ πτυχή της τωρινής υπόθεσης των υποκλοπών έχει σχέση με αυτό καθεαυτό το γεγονός της διάπραξής τους. Για πολλοστή φορά, μόνον που τώρα είναι κάπως περισσότερο συγκεκριμένο, το κύκλωμα μιας μη-νόμιμης εξουσίας, ενός μηχανισμού μη ελέγξιμου παρά μόνον ίσως από τους φυσικούς φορείς του, εμφανίζεται να παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο σε κρίσιμη για τη χώρα περίοδο και εμπλέκοντας σημαίνοντα πρόσωπα του δημόσιου βίου της χώρας, πάντα ως θύματά του.

ΚΑΤΑ τρόπο αναμενόμενο η «υπόθεση Μαυρίκη» ακτινογραφεί τη βαθύτατη κρίση της πολιτικής και του πολιτικού συστήματος στην οποία ζει ο τόπος την τελευταία πενταετία. Οι ευθύνες όλων των πολιτικών δυνάμεων είναι δεδομένες και στοιχειοθετούνται από την ανικανότητά τους να ανταποκριθούν στις στοιχειώδεις προϋποθέσεις πολιτικής λειτουργίας τους που επιτάσσονται από τις προδιαγραφές νομιμότητας του συντεταγμένου πολιτικού βίου της χώρας. Βεβαίως, οι ευθύνες αυτές είναι αναλογικά μοιρασμένες.

Η ΕΥΘΥΝΗ της κυβέρνησης είναι τεράστια, καθώς εμφανίζεται να έχει υπολειτουργήσει η αίσθηση της πολιτικής της υποχρέωσης έναντι της νομιμότητας. Η σημαντικότερη πλευρά της ευθύνης αυτής είναι το ότι η «υπόθεση Μαυρίκη» δεν παρεπόμεθη εγκαίρως στη δικαιοσύνη, με αποτέλεσμα τώρα να κλονίζεται η θεσμική αξιοπιστία των κυβερνώντων. Και βεβαίως η ευθύνη αυτή αφορά και σε πρόσωπα τα οποία τώρα είναι μεν εκτός κυβερνήσεως, όμως τότε, το 1991, κατείχαν κρίσιμη θέση.

ΟΜΩΣ η ευθύνη για τις θεσμικές και πολιτικές προεκτάσεις της υπόθεσης Μαυρίκη είναι σαφής και ως προς τις άλλες δυνάμεις. Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να νίπτει τας χείρας του και να ωρύεται για το «παρακράτος της Ν.Δ.» όταν είναι γνωστή και τεκμηριωμένη η πολιτεία του στο θέμα αυτό, κατά το πρόσφατο παρελθόν. Και η Αριστερά μάλλον θα πρέπει να αναθεωρήσει τη στάση της, το να διαμαρτύρεται δηλαδή ζητώντας, π.χ., Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής, αφού έτσι κινδυνεύει να καταγραφεί ως ασκόπως βαρυγκομούσα.

Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ έχει ήδη αρχίσει τη διερεύνηση της υπόθεσης. Όποια κι αν είναι η εξέλιξη, μπορεί σίγουρα να ισχυριστεί κανείς ότι θα έχουμε και στο μέλλον «υποθέσεις Μαυρίκη», αν δεν γίνει κοινή συνείδηση και σχέδιο η θεσμική κατοχύρωση βασικών κανόνων παιχνιδιού της πολιτικής δημοκρατίας.

ΙΣΟΣ ΔΕΝ
ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ
ΔΟΛΟΦΟΝΗΣΟΥΜΕ
ΤΟΤΕ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΣΗ...
ΒΡΥΚΟΛΑΚΙΑΣΕ!

ΜΗ ΦΟΒΑΣΑΙ...
...ΠΑΛΙ ΑΣΧΕΤΟΙ
ΘΑ ΤΗΝ ΠΛΗΡΟΣΟΥΝ...

ΣΤΑΘΗΣ
ΙΥ'93

Κουρής, υποκλοπές και «κοινή στρατηγική»

Ο ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΚΟΣ εμφύλιος χτυπά την πόρτα μας. Και η ελληνική οικονομία πληρώνει ήδη ακριβά το εμπάργκο κατά της Σερβίας. (Οι ζημίες στις μεταφορές, στις εξαγωγές, στον τουρισμό ξεπερνούν, σύμφωνα με ένα πρώτο υπολογισμό, τα 60-70 δισ. δραχμές). Όμως, για μια μερίδα του «καλού» ελληνικού Τύπου, δυο είναι τα μεγάλα καυτά προβλήματα της χώρας: Η ένταξη του κ. Ν. Μαστοράκη στη «δημοκρατική - προοδευτική παράταξη» και η κούρσα μεταξύ Ελευθεροτυπίας - Νέων - Έθνους, για το ποια θα ενστερνισθεί ταχύτερα τον «πρύτανη των υποκλοπών», εντιμότατο κ. Χρ. Μαυρίκη, αξιοποιώντας αντιπολιτευτικά (και φυσικά κυκλοφοριακά...) την άθλια συγκομιδή του!

ΚΑΙ ΩΣ ΠΡΟΣ το πρώτο θέμα, τα πράγματα, ευτυχώς, πήγαν καλά. Ο μεγαλοεκδότης κ. Γ. Κουρής, μιλώντας από το Κανάλι 29, «άνοιξε την καρδιά του και όλος ο δημοκρατικός λαός κατάλαβε ότι η κίνηση που έκανε (με τον Μαστοράκη) είναι για το καλό του Καναλιού και της Δημοκρατικής Παράταξης... Ο κ. Γ. Κουρής - μας πληροφορεί η Αυριανή - έπεισε! Έπεισε ακόμη και τον «υπουργό μας» κ. Ευ. Γιαννόπουλο once a minister, always a minister...), ο οποίος, περιχαρής, ευλόγησε τους πάντες και τα πάντα: Εγώ εμί η άμπελος, υμείς τα κλήματα!

(Κατά κοινή παραδοχή, η τηλεοπτική εμφάνιση του Γ. Κουρή, την περασμένη Δευτέρα, αποκάλυψε και μερικά πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία, ένα από τα οποία είναι και το ακόλουθο: Γ. ΚΟΥΡΗΣ: «...Επί Ζολώτα, με φώναξε ένας μεγαλοεκδότης, μέτοχος του MEGA (σημ. ΑΝΤΙ: Ποιος να είναι άραγε;...) και μου λέει: Έλα Κουρή, να σε δάλουμε στο MEGA και αν δέχεσαι, πάμε στον Μητσοτάκη και του λέμε ή κλείνεις τον ANTENNA και μένουμε μονάχοι ή σου αλλάζουμε την Παναγία. Και πήγα τον Μαρούδα και πήγα στον Ανδρέα Παπανδρέου και του είπα αυτό που μου είπαν. Σημείωσε ότι αν έμπαινα στο MEGA και γινότανε μονοπώλιο, θα θησαυρίζαμε όλοι, και οι έξι. Και πήγα (στον Α. Παπανδρέου) και λέω: «Πες μου τι να κάνω; Εγώ θέλω το κανάλι μου». Μου λέει: Κι εγώ αυτό θέλω και σε παρακαλώ μείνε εκεί... Κατά τα άλλα, την εκπομπή «διάνθισε» η (αυθόρμητη) «δήλωση δουλήσεως» του ίδιου του Γ. Κουρή: «Το Κανάλι 29 δεν αλλάζει γραμμή. Εγώ είμαι πιο ΠΑΣΟΚτζής και από εσάς, και από τον Α. Παπανδρέου». Συνεπώς, ουδείς λόγος ανησυχίας δικαιολογείται. Το Κανάλι 29, με τη

βοήθεια του Μαστοράκη απλώς «εκσυγχρονίζεται», προφανώς για να βοηθήσει στον «εκσυγχρονισμό» και το ΠΑΣΟΚ! Γι' αυτό και ο διάλογος Κουρή - Γιαννόπουλου, άρχισε με το αντιστασιακό εμβατήριο «Στ' άρματα, στ' άρματα!». Όπως είναι γνωστό, ο κ. Γ. Κουρής υπήρξε ένας από τους πρώτους αντιστασιακούς - αν όχι ο πρώτος... - της ελληνικής πατρίδας.

«Το έργο έχει ξαναπαιχθεί»

ΑΛΛΑ ΝΑ έλθουμε και στο θέμα των τηλεφωνικών υποκλοπών, το οποίο μέρες τώρα, δεσπάζει, σχεδόν αποκλειστικά, στα πρωτοσέλιδα σειράς εφημερίδων: Η «πρωτιά» ανήκει, βέβαια, στην Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία (στην Αυριανή φάνηκαν πολλά τα 70 εκατομμύρια που ζητούσε ο Χρ. Μαυρίκης), αλλά στο χορό μπήκαν, αμέσως, με συμπληρωματικές πληροφορίες, φωτογραφίες, κα-

σέτες κ.λπ. το Έθνος και Τα Νέα. (Πεγως, η Καθημερινή κρατήθηκε τη φορά, σε χαμηλούς τόνους, επισημαίνοντας πρώτη ότι το ΠΑΣΟΚ «αντιδρά περιορισμένα, παρά με προτάσεις συγμένων μέτρων»).

ΦΥΣΙΚΑ, το «έργο» το έχουμε ξαν «στη θέση του Κεραμέα, δήλωσε χαρακτηριστικά ο Λεωνίδας Κύρκος, υπάρχει η ελπίδα που, αυτή τη φορά, ονομάζεται Μαυρίκη».

Και φυσικά, δεν υπάρχει ελεύθερος που να διαφωνεί με την εκτίμηση των Γεννηματά ότι «ενέργειες του είδους ο προσβάλλουν τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος». Το ερώτημα που τίθεται είναι αν οι νέες αποκαλύψεις είναι «γραμματισμένες» ή όχι και αν αποδίδουν στην αντιμετώπιση του υπαρκτού σκανδάλου. Κατά το ΚΚΕ, λ.χ. οι νέες καλύψεις έχουν δύο στόχους: Να επινοούν, ίσως, κάποιες διαδικασίες στο ειδικό της Ν.Δ. και δεύτερο, να «ξεπλύνουν» το ΠΑΣΟΚ από τις υποκλοπές (και ανομήματα) της δικής του οκταετίας. ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ, ωστόσο, έχει πολλές

ης. Για τον Συνασπισμό έτσι, η καρδιά ροδλήματος βρίσκεται στη λήψη «δρα-
ων, θεσμικών μέτρων» για τον έλεγχο
ΥΠ, η οποία – γαλάζια ή πράσινη –
αμένει πάντοτε εστία παραγωγής ανω-
ς», ενώ για το συνταγματολόγο Αντ.
τάκη, το πρόβλημα δεν είναι τόσο η
ρουστέα πρακτική των υποκλοπών,
ο εθισμός της κοινής γνώμης σε αυτή
ρακτική... «Το κομματικό μας σύστη-
άσχει – προσθέτει – διότι καταφέρει
α νοσηρά φαινόμενα να τα αφομοιώνει
α τα εκμεταλλεύεται για τους δικούς
γκεντρικούς σκοπούς». Τελικά, οι μό-
ου το παίζουν «αφελείς» – χωρίς μνήμη
αι οι ιδιοκτήτες ή οι σχολιαστές κά-
ν ΜΜΕ οι οποίοι, τάχα μου έκπληκτοι,
δίδουν στο «φαινόμενο Μαυρίκη» διά-
η παρθενογένεσης: Κυρίες και κύριοι.
φρας ουδέποτε υπήρξε! Και τίτλοι εφη-
λων όπως: «Μπράβο σε αυτόν που παγι-
ε το τηλέφωνο Καραμανλή» (Οκτώ-
; 1987), είναι αποκυήματα νοσηρής φα-
ίας!

ρισμένοι αρθρογράφοι σημειώνουν ότι,
ον ο Μαυρίκης είχε καταφέρει να δη-
ργήσει ένα τόσο εκτεταμένο σύστημα
λοπών, «θασίμως υποθέτει κανείς ότι
προς τούτο την ολόπλευρη υποστήριξη
πνδρομή κρατικών υπηρεσιών και πα-
ατικών μηχανισμών». Ο συλλογισμός
ορθός. Ορθός, όμως, πρέπει να είναι
άποιες προεκτάσεις του συλλογισμού
ύ: Αν αυτά πέτυχε ο «γαλάζιος» Μαυρί-
επί κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ, εύκολα
εί να φανταστεί κανείς τι όργιο γινόταν
τους «πράσινους» συναδέλφους του
ρίκη, που διέθεταν όχι απλώς παρα-
ικούς μηχανισμούς, αλλά τον ίδιο τον
ικό μηχανισμό!).

Τεταμένη έως εκρηκτική...

ΕΝΩ αυτά συμβαίνουν «παρ' ημίν», η
γκοσλαδική κρίση παραμένει αμείωτη,
ναδικό παρήγορο σημείο τις ταλαντεύ-
επιφυλάξεις ή αντιρρήσεις επιφανών

ΗΤΤΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

ΗΝ περασμένη Τετάρτη, η συζήτηση
τη Βουλή επεφύλαξε μια δυσάρεστη
απληξία στην κυβέρνηση, αφού
αναγκάσθηκε να δεχτεί την απόσυρση
της επίμαχης διάταξης του
πολινομοσχεδίου και να υποσχεθεί τη
πιστοση διακομματικής επιτροπής της
βουλής, που θα μελετήσει εις βάθος το
πρόβλημα των υποκλοπών καθώς και
εξεταστικής των πραγμάτων
επιτροπής. Η κατάληξη αυτή
σηματοδοτεί μια καίρια
κοινοβουλευτική ήττα της κυβέρνησης
Μητσοτάκη.

στελεχών των δυτικών στρατιωτικών, οι
οποίοι, ενώ δεν αποκλείουν, «κατ' αρχήν»,
τη χρήση στρατιωτικής βίας (ως μέσο πίεσης
προς τους Σέρβους της Βοσνίας), διστάζουν
να συναινέσουν στην ανάπτυξη στρατιωτι-
κών επιχειρήσεων στο έδαφος της πρώην
Γιουγκοσλαβίας. Οι κίνδυνοι γενίκευσης
του πολέμου – τονίζει ο πρόεδρος της στρα-
τιωτικής επιτροπής του ΝΑΤΟ, στρατηγός
Ρίτσαρντ Βίνσεντ – θα γίνουν πιο ορατοί, αν
αποφασίσουμε να επέμβουμε στρατιωτικά,
στην πρώην Γιουγκοσλαβία... Ο Βρετανός
επιτελάρχης – πριν από την προώθηση οποι-
ουδήποτε στρατιωτικού εγχειρήματος – «σα-
φείς και καθορισμένοι πολιτικοί στόχοι».
Διαφορετικά, λέει «μπορεί να καθηλωθούμε
στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας έως
τα μέσα του επόμενου αιώνα»!

ΕΝΑ ΔΕΥΤΕΡΟ παρήγορο σημείο, είναι η
πίστωση χρόνου που δίνουν οι ηγέτες της
Δύσης στην ηγεσία του Βελιγραδίου, προ-
κειμένου να μεταπείσει τους Σέρβους της
Βοσνίας, να αποδεχθούν το ειρηνευτικό σχέ-
διο Βανς - Όουεν. Και ο μεν Ολλανδός
επίτροπος Χανς βαν ντεν Μπρουκ, στο άτυ-
πο συμβούλιο των υπουργών Εξωτερικών
της ΕΟΚ (το περασμένο Σάββατοκύριακο),
εξέφρασε την ικανοποίησή του για το ότι
κανείς υπουργός Εξωτερικών – ούτε ο κ. Μ.
Παπακωνσταντίνου – δεν απέκλεισε την
ανάληψη «στρατιωτικής δράσης», ως
εναλλακτικό μέσο πίεσης προς τους Σέρβους
της Βοσνίας. Άλλοι, όμως, υπουργοί Εξω-
τερικών, όπως ο Γάλλος Αλεν Ζιπέ, πιστεύ-
ουν ότι η σπουδή δεν είναι καλός σύμβουλος
και ότι – συνεπώς – «πρέπει να δώσουμε μια
ευκαιρία στην πολιτική των (νέων) κυρώ-
σεων», αλλά «και να δοκιμάσουμε την καλή
πίστη του προέδρου Μιλόσεβιτς, τις επόμε-
νες μέρες». Μέχρι στιγμής πάντως, ένας
πρώτος διαφορισμός μεταξύ Μιλόσεβιτς και
Κάρατζιτς φαίνεται να κερδίζει έδαφος σε
ορισμένα κλιμάκια της δυτικής πολιτικής
ηγεσίας. Ο διαφορισμός αυτός, μάλιστα,
ενισχύεται, καθώς η συμπεριφορά της κροα-
τικής ηγεσίας αρχίζει να ενοχλεί τους «12».
Ο λόρδος Όουεν, επί παραδείγματι, πιστεύ-
ει ότι «η κροατική ηγεσία δεν ακούει (πλέον)
τις Ηνωμένες Πολιτείες» («μόνο η Γερμανία
θα μπορούσε να την μεταπείσει...»), ενώ ο
ίδιος ο επίτροπος βαν ντεν Μπρουκ απο-
κλείει οποιαδήποτε συμφωνία ΕΟΚ - Κροα-
τίας, «προτού το Ζάγκρεμπ ξεκαθαρίσει τη
συμπεριφορά του απέναντι στο ειρηνευτικό
σχέδιο των Βανς και Όουεν».

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω αυτά, δεν αναιρούν,
βέβαια, την κοινή αίσθηση ότι η κατάσταση
παραμένει εξαιρετικά τεταμένη – άλλοι επι-
μένουν να τη χαρακτηρίζουν «εκρηκτική» –
και ότι η Ελλάδα όχι μόνο πρέπει να αντιτα-
χθεί σε σχέδια εμπλοκής της σε οποιαδήποτε
πολεμική περιπέτεια, αλλά και να αναλάβει
πρωτοβουλία – στο μέτρο του δυνατού – για
τη διευθέτηση της κρίσης με μέσα πολιτικά.
ΦΥΣΙΚΑ, οι πάντες αναγνωρίζουν (ακόμη
και ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ – στα λόγια...)

ότι «ο τόπος ζητάει τη διαμόρφωση μιας
κοινής πολιτικής, εθνικής στρατηγικής».
Όμως, επειδή η κυβέρνηση «διογκώνει τους
κινδύνους του πολέμου, για να καλύψει την
εξωτερική της πολιτική, που είναι πολιτική
υποχωρήσεων, παραχωρήσεων και ενδοτι-
σμού» γι' αυτό ο αρχηγός της αξιωματικής
αντιπολίτευσης, αρνείται να λάβει μέρος σε
οποιαδήποτε σύσκεψη πολιτικών αρχηγών,
υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, για να
συζητήσει οποιοδήποτε θέμα, μικρό ή μεγά-
λο, εθνικό ή μη εθνικό! Κάποια κορυφαία
στελέχη του ΠΑΣΟΚ διαφορίζονται, βέ-
βαια, από τη στάση αυτή του αρχηγού τους.
Αλλά ποιος τους ακούει! Στις κρίσιμες τού-
τες ώρες για τη βαλκανική ειρήνη, το «προέ-
χον» είναι το πρωθυπουργικό φράκο!

ANTHΩP

Θέσεις

ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ - ΚΡΙΤΙΚΗ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΛΗΣ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Περί ελληνικής Ιστορίας Η προσέγγιση της Ρύθμισης

Της Σύνταξης: Ναυάγιο στο μακεδονικό
βάλτο

Δημήτρης Ξιφαράς: Η «ακατάλυτη συνέχει-
α» του Ελληνισμού: ορισμένες επίκαι-
ρες σκέψεις για την ελληνική ιστορία.
Μέρος Β'

Γιάννης Μπράχος: Ευέλκτα συστήματα
παραγωγής: Ο μύθος της εξόδου από
την κρίση

Θοδωρής Πελαγίδης: Στον αστερισμό της
στασιμότητας: Απο-φορντισμός και ευέ-
λκτα παραγωγικά συστήματα

Σταύρος Μαυρουδίας: Η προσέγγιση της
Ρύθμισης: Προβλήματα μεθοδολογίας,
κατεύθυνσης και ταυτότητας

Ben Fine: Η θεωρία της κατακερματισμέ-
νης αγοράς εργασίας: Μια κριτική α-
ποτίμηση

Γιώργος Τσόγκας: Ξένες άμεσες επενδύσεις
και βιομηχανική παραγωγή υπερεθνι-
κών εταιρειών από τις ΗΠΑ και την
ΕΟΚ

Χρήστος Τυροβούζης: Το κοινωνικό δυνα-
μικό του "Κεντρώου" χώρου (1946-67).
Μια πρώτη προσέγγιση

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1993 43

Υποκλοπές - νεότερα 1

Βασ. Μαγγίνας, press room 27.4.1993: «Η κ. Κυπραίου (σ.σ. ιδιαιτέρα του κ. Μητσοτάκη) διεδίδασε αρμοδίως την επιστολή που της ενεχείρισε ο Χρ. Μαυρίκης» (σ.σ. επιστολή του ΚΥΠΑτζή προς τον κ. Μητσοτάκη, με την οποία του ζητούσε «αποκατάσταση» έναντι των «υπηρεσιών» που προσέφερε προκειμένου ο κ. Μητσοτάκης να γίνει πρωθυπουργός). Και συνεχίζει ο κ. Μαγγίνας – δηλαδή ο εκπρόσωπος του κ. Μητσοτάκη: «Δεν γνωρίζω ποιος παρέλαβε από την κ. Κυπραίου την επιστολή. **Πάντως δεν την παρέλαβε ο πρωθυπουργός.**»

Βασ. Μαγγίνας, press room μια ημέρα μετά 28.4.1993: «Ο πρωθυπουργός δεν έλαβε τότε γνώση της επιστολής. Μπορεί να έλαβε αργότερα...».

Τι είχε μεσολαβήσει ανάμεσα στην πρώτη και στη δεύτερη δήλωση του κ. Μαγγίνα; Πώς ο κυβερνητικός εκπρόσωπος φθάνει στο σημείο μέσα σε λίγες ώρες να επιφυλαχθεί ως προς τον πρωθυπουργό του; Πώς γίνεται και ένας «παντελώς άγνωστος» στον πρωθυπουργό πράκτορας της ΚΥΠ γίνεται τώρα αποδεκτός ως αποστολέας επιστολής προς τον κ. Μητσοτάκη;

Είναι πολύ απλό. Μεσολάβησε η δημοσιοποίηση μιας συνομιλίας της κ. Κυπραίου με τον Μαυρίκη. Σε αυτή η κ. Κυπραίου, λίγους μόλις μήνες πριν το Δεκέμβριο 1992 γνωστοποιεί στον φυσικό αυτουργό των υποκλοπών της Ν.Δ. ότι ο κ. Μητσοτάκης **έλαβε γνώση της επιστολής**, ότι δεν μπορεί να κάνει τίποτε γιατί ο Μαυρίκης **«δεν έφυγε με δική του εντολή»** και ότι παρήγγειλε στον διευθυντή του Πολιτικού Γραφείου Κ. Παπαγεωργίου να επιληφθεί του θέματος.

Γ.Χ.

Υποκλοπές - νεότερα 2

Ο τέως γενικός διευθυντής της Ν.Δ. Αντ. Σγαρδέλλης, πολιτικός μηχανικός και ένας εκ των ονομαζόμενων από τον Τύπο «εργολάβων της Ρηγίλλης», φέρεται σχετιζόμενος με τον Χρ. Μαυρίκη. Τη Δευτέρα το μεσημέρι, 26.4.1992, όταν του τηλεφώνησε δημοσιογράφος για να τον ρωτήσει σχετικά, ο έμπιστος του κ.

Μητσοτάκη απήντησε ότι εκείνη τη στιγμή είχε μια πάρα πολύ «σοβαρή σύσκεψη» στην εταιρεία του για επαγγελματικά ζητήματα.

Δύο ημέρες μετά δημοσιοποιείται συνομιλία Σγαρδέλλη - Μαυρίκη: ο γεν. διευθυντής της Ν.Δ. «αγριεύει» όταν ο Μαυρίκης τον ρωτάει αν θα πρέπει να ξαναστείλει επιστολή στον κ. Μητσοτάκη και τον διαβεβαιώνει ότι θα φροντίσει να πάρει το επιδοτούμενο δάνειο από το ΥΠΕΘΟ (Ν. 1892) για... βατραχοκαλλιέργεια.

Όπερ και εγένετο. Στον Μαυρίκη, τέλη του '92, το ΥΠΕΘΟ δίνει 42 εκατομμύρια.

«Σοβαρές υποθέσεις» αυτές, όπως εκείνη που δεν άφηγε τον κ. Σγαρδέλλη να μιλήσει στον δημοσιογράφο· όπως οι «σοβαρές υποθέσεις» (και όχι οι υποκλοπές) που λέει ο κ. Μαγγίνας ότι απασχολούν την κυβέρνηση.

Α.Ξ.

Υποκλοπές - νεότερα 3

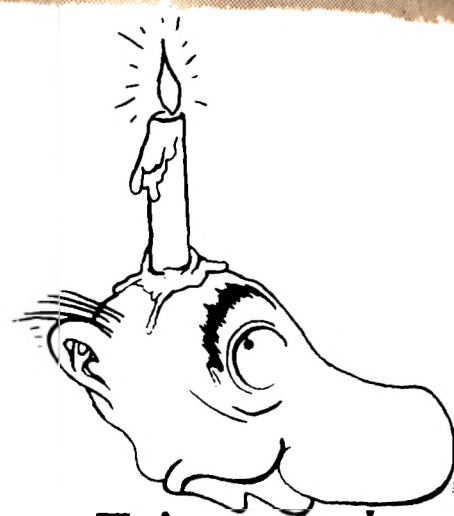
Η κυβέρνηση διά του κ. Ανδριανόπουλου

έχει χαρακτηρίσει τον Μαυρίκη «έμπορο προϊόντων υποκλοπής». Ο κ. Μαγγίνας έχει όμως άλλη άποψη: την Τετάρτη, 28.4.1993, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος βεβαίωσε ότι ο ΚΥΠΑτζής έχει ταξιδέψει στο εξωτερικό με **υπηρεσιακό διαβατήριο** του ΥΠΕΞ (δεν θα μπορούσε και να το διαψεύσει: την ίδια ημέρα οι εφημερίδες δημοσίευαν φωτογραφίες του διαβατηρίου). Και επειδή το υπηρεσιακό διαβατήριο χορηγείται σε ειδικές περιπτώσεις, ο κ. Μαγγίνας κάτι ψέλλισε σχετικά: ότι δηλαδή ο Μαυρίκης ταξίδεψε στο εξωτερικό «για να εξασφαλίσει το απόρρητο των συνδιαλέξεων του πρωθυπουργού όταν αυτός ταξίδευε εκτός Ελλάδας».

Αυτά τα ολίγα. Τώρα μπορείτε να καταλάβετε γιατί, την ίδια ημέρα που η κυβέρνηση αναγνώριζε τα ειδικά διαπιστευτήρια του ΚΥΠΑτζή, ασκείτο δίωξη εναντίον των εφημερίδων *Ελευθεροτυπία* και *Έθνος* για δημοσιοποίηση προϊόντων υποκλοπής κ.τ.λ., κ.τ.λ.

Όμως μπορείτε να καταλάβετε και κάτι άλλο. Το γιατί, μετά τον Απρίλιο του 1991, όταν ο Μαυρίκης δίνει «υλικό» στον Μ. Έμπερτ, η κυβέρνηση ψηφίζει μια ρύθμιση, με βάση την οποία οι κασέτες δεν αποτελούν αποδεικτικό μέσον. Και βεβαίως καθίστανται προφανέστατοι πλέον και οι λόγοι που ο κ. Μητσοτάκης διατεινόταν ότι «δεν θα κάνει πίσω» στο τυπο-κτόνο νομοσχέδιο της κ. Μπενάκη.

Χ.Μ.

Πολυ-τυποκτόνο

Τις ώρες που σύρονταν αυτές οι γραμμές στη Βουλή άρχισε η συζήτηση για το πολυνομοσχέδιο του Υπ. Δικαιοσύνης. Δηλαδή για τις ρυθμίσεις εκείνες που αφορούν βασικά στην μεθόδευση επιβολής λογοκρισίας και στην άσκηση κατασταλτικής πολιτικής από το κράτος εις βάρος των ΜΜΕ, με την πρόβλεψη εξοντωτικών ποινών σε περίπτωση που δημοσιευθούν ή μεταδοθούν κείμενα προερχόμενα από τηλεφωνικές υποκλοπές.

Η συζήτηση γίνεται τη στιγμή που ένας κυπατζής εξιστορεί τους τρόπους και αναλύει τους μηχανισμούς με τους οποίους έκανε υποκλοπές επικοινωνιών πολιτικών προσώπων προς όφελος της Ν.Δ., τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης. Παράλληλα, σε αίθουσα δικαστηρίου εκδικάζεται η μήνυση εναντίον του ΣΚ και εφημερίδων της αντιπολίτευσης, για δημοσιοποίηση τηλεφωνικών **συνομιλιών** δικαστικών και πατατρεχάμενων του κ. Μητσοτάκη που αφορούν στη μεθόδευση άσκησης δίωξης για λαθρεμπόριο εναντίον του ιδιοκτήτη του ΣΚΑΪ.

Και το ερώτημα είναι απλό: Γιατί ο κ. Μητσοτάκης θέλει τόσο πολύ και τόσο γρήγορα την ψήφιση του τυποκτόνου νομοσχεδίου; Γιατί έχει τόσες φορές διακηρύξει ότι «δεν θα κάνει πίσω»; Μόνο και μόνο για να καταφέρει στο τέλος το φόβο της εξουσίας του;

Χ.

Έξοχος ο κύριος...

«...αν οι εργαζόμενοι περνούν καλά ή όχι, τι να πω; Ίσως να είχαν πάντα δυσκολίες και να εξακολουθούν να έχουν και τώρα».

(Σ. Κούδελας, υπουργός Προεδρίας, στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία*).

Γιατί δεν τον κάνουν υπ. Εθνικής Οικονομίας; Μήπως είναι καλύτερος αυτός που έχουν σήμερα;

Χ.Κ

«Απ' ό,τι ξέρω παραιτήθηκαν»

οθυπουργικό θρόιλλερ με την ανάθεση
πες των νέων σταθμών
οπαγωγής έληξε, όπως μπορούσε
δλέψει κάποιος στοιχειωδώς
ής άνθρωπος: με την καρατόμηση της
σης της ΔΕΗ, που διόρισε η ίδια η
ηση αλλά που δεν μπόρεσαν να
νένα «μικρό δηματάκι» που τους
τε ο κ. Μητσοτάκης.

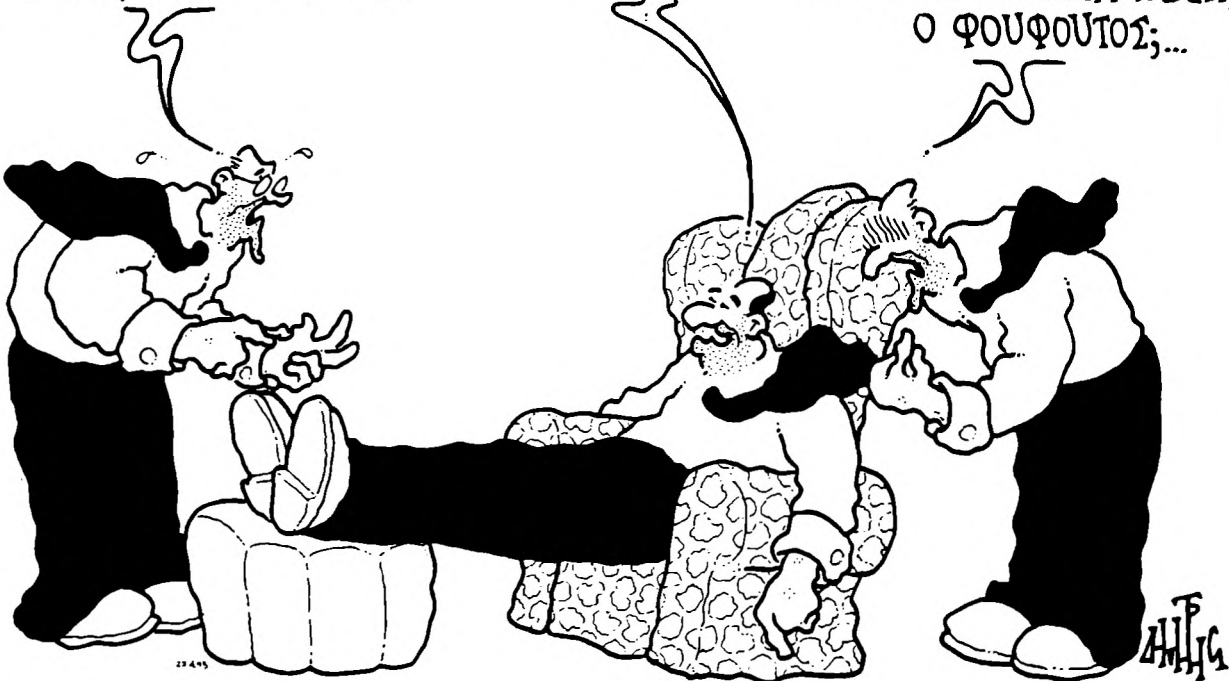
λοιπόν, αυτοί οι άνθρωποι
τώπισαν πολλά και διάφορα, αφού
αν τα παπούτσια στο χέρι» στον κ.
που τους έστειλε τους εφοριακούς για
και όλος ο κόσμος έμαθε πλέον ότι ο
ς ευφύιας του υπ. Εθνικής
ομίας είναι κάπου στο 0 (μηδέν) – αντί
ζει χρεώστη τη ΔΕΗ έδωσε η ΔΕΗ
της το ελληνικό δημόσιο – οι Κ.
πουλος και Βολουδάκης
γκάστηκαν σε παραίτηση.

ντιδραση του κ. Μάνου όταν τον
αν τι απέγινε με τη διοίκηση της ΔΕΗ
για το οποίο συνεσκέφθη με τον
ότου αμέσως μόλις ο τελευταίος

ΡΕ 'ΣΥ... ΕΧΕΙ ΒΡΕΙ
ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΘΑ ΤΑ ΦΟΡΤΩΣΕΙΣ;...
ΕΧΕΙΣ ΒΡΕΙ ΚΟΣΦΩΤΑ;...
ΤΣΟΒΟΛΑ;... ΤΟΜΠΡΑ;... Ε;...

ΕΣΕΝΑ
ΤΙ ΣΕ ΝΟΙΑΖΕΙ;...

ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΝΟΙΑΖΕΙ
ΒΡΕ ΗΛΙΘΙΕ!...
ΕΣΕΝΑ ΜΕΤΑ
ΠΟΙΟΣ ΘΑ ΣΕ ΞΕΛΑΣΠΩΣΕΙ;
Ο ΦΟΥΦΟΥΤΟΣ;...

πάτησε το πόδι του στην Ελλάδα από την
Τουρκία): «από ό,τι ξέρω παραιτήθηκαν».
Αθλιότητες; (Κάτι τέτοιο θα 'λεγε ή θα

δικαιούτο να πει και ο κ. Μαγγίνας, αν είχε
μείνει στη ΔΗ.ΑΝΑ.

Γ. Μ.

ΠΙ ΟΥ ΣΥΜΠΙΕΣΤΗΡΙΟΥ

Ιδιωτικοποίηση και του «αυριανισμού»;

«Η σχέση μας με τον Κουρή και
τους θεατές μας ήταν
παγανιστική».

Κατά Μάρκον (Μουζάκη),
«Σκάι», 24/4

Νέο πλήγμα για την εν-
ρεία δημοκρατική παρ-
ιαξη της χώρας. μετά την
καίαρρευση του υπαρ-
κτικού σοσιαλισμού, η
διάλυση της «Μεγάλης
φρισεράς» που συνέλαβε ο κ. Κύρκος και
νέλαβαν οι κ.κ. Ανδρουλάκης και Γαλανός
ιά τα περαιτέρω, το τελευταίο προιόντο της

δημοκρατίας στην Ελλάδα, το Κανάλι 29, έμεινε
στα χέρια των εμιόρων του Θεάματος. Αγανάκη-
σε η **Μελίνα** «μας», στα καρφιά ο **κυρ-
Γιαννόπουλος**, ανίστειο γεγονός το χαρακτη-
ρισε ο κ. **Χαρδαβέλας**, μελαγχόλησε ο θυμο-
λόχος ομόσπουλος του. Με ραγισμένη φωνή στο
γκραν - φινάλε της συνεργασίας του με το Κανάλι
ο κ. **Γαργαλάκος**, ιράθηκε το δράμα στα άκρα,
δηλώνοντας ότι πεθαίνει μαζί του. Σε μας τους
χλιάδες ανώνυμους θεατές του παρέμεινε η απο-
ρία. Τι έφτιαξε; Πώς έφτιασε αυτό το μειριζί της
λαϊκής έκφρασης να κατεβάσει τα ρολά; Σε μια
εποχή, μάλιστα, που το εννοούμενο του Κίνημα
βρίσκεται προ των πυλών της εξουσίας. Τα πολιτι-
κά του ισαμυιόνα, μέλλοντες υιουργοί και νυν
ηγέτες του εργατοϋπαλληλικού κινήματος τόσο
μέσα στη λογική, τις μεθόδους και τα οράματα
ιδεολογικών φωσιτών του μεγέθους ενός **Γαρ-
γαλάκου**, ενός **Πασθαντίδη**, ενός **Μουζάκη**
κ.ά. Η κατάσταση είχε φτάσει στο απροχώρητο,
μας εξήγησε ο πρώτος εξ αυτών, δικαιολογώντας
την επιλογή του εργοδότη του αλλά και (αχ, ανιές
οι περιπτώσεις της διαλεκτικής), διαφωνώντας με
αυτήν. Κάτω η θεαματικότητα, έξω οι διαφημί-
σεις, τέρμα τα δώφραγκα και μαζί όλη αυτή η
εμνηνευμένη διδασκαλία εθνικής υπερηφάνειας,
κοινωνικής δικαιοσύνης, πολιτικής χειραφέτησης.
Αλλά είναι αυτή επαρκής εξήγηση, κ. Γαργαλάκο
μουν; Ότιαν τα **Νέα** σκίζουν, ο «**Σκάι**» μεγα-

λουργεί, το **Κλικ** θριαμβεύει. Όλοι αυτοί και
προοδευτικοί είναι και στο πλευρό του Κινήματος
είναι και, με την εξαίρεση κάποιων Βέλτιστων, το
ίδιο λιανά και μασημένα, με το Κανάλι, ισίζουν
τον κόσμο τους. Κάτι άλλο πρέπει να συμβαίνει,
κάτι βαθύτερο που ούτε αυτοί, ένας **Κουρής**,
ένος Γιαννόπουλος, οι αμεσοί εκφραστές του
λαϊκού αισθήματος δεν πήραν χαμιάρι. Να άλ-
λαξε ο λαός αποκλείεται. Να έβαλε το χέρι του
αυτός ο δαίμονας ο Μητσοιάκης δεν αποκλείεται,
υπάρχει και αυτή η παλιά σχέση με τον Κουρή.
Νομίζω όμως ότι όλοι εμείς οι αμειανόητοι θαν-
μασιές του Καναλιού πρέπει να πάμε μακρύτερα.
Ίσως, έτσι το ρίχνω σαν ιδέα, στην επέλαση αυτής
της μανίας των ιδιωτικοποιήσεων που έχει κατα-
λάβει την Αντιδραση. Σου λέει η Αντιδραση,
καλά, η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, η Πειραική - Παιραική
αντιστέκονται, αν όμως εξωθήσουμε σε ιδιωτικο-
ποίηση αυτό τον ιδεολογικό φάρο της κρατικο-
διατης λαϊκής συμμετοχής, τότε μάτρο σκοιάδι
έφαγε και τους υιόλουτους. Το πάω ίσως πολύ
μακριά αλλά, με τους αδιόριστους που μας κυβερ-
νάνε και την ιλουτοκρατία που τους στηρίζει, όλα
να τα περιμένει κανείς. Αλλά ας πρόσεχαν. Τι
γύρεναν κάθε τρεις και λίγο τα πρωτοπαλικάρα
του Συγκροτήματος (ένα είναι το Συγκρότημα)
και των Αλαφούζων στο Κανάλι του λαού; Τώ-
ρα... γύρενε η γύρεναν.

Λεωνίδας Λουλούδης

Η «ΠΑΡΑΞΕΥΣΙΑ» ΜΙΑΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗΣ ΩΣ ΕΞΟΥΣΙΑ ΥΠΟΚΛΟΠΩΝ

Χρήστος Μαυρίκης ή Κ. Νότσικας ή Σ. Καρνασιώτης ή Κ. Τσικρικάς ή Α. Σπανολιός ή Ν. Νικολάου. Ή, αλλιώς, ΧΑΦΙΕΣ κατ' επάγγελμα και σε διατεταγμένη αποστολή προσφοράς των υπηρεσιών του στον εξ απορρήτων του κ. Μητσοτάκη, απόστρατο στρατηγό των τεθωρακισμένων και επιτελικό της ΚΥΠ, Ν. ΓΡΥΛΛΑΚΗ.

Η «Μεσημβρινή» έγραφε την προηγούμενη Δευτέρα ότι η πολιτική ζωή αρχίζει να κινείται πάλι στο κλίμα 1988-1989 και έθετε ένα ερωτηματικό στη φράση «Αλλαγή πολιτικού σκηνικού».

Η σκοτεινή και όξουσα ιστορία των υποκλοπών που διενεργούσε ο Χρ. Μαυρίκης «κατ' εντολήν» των κ. Μητσοτάκη και του συμβουλού του σε θέματα ασφαλείας και Ενόπλων Δυνάμεων Ν. Γρυλλάκη, θυμίζει πράγματι την εποχή που οι σελίδες των εφημερίδων γέμιζαν από απομαγνητοφωνημένες κασέτες με επίκεντρο τον Α. Παπανδρέου, ως «Πρωθυπουργό των πάμπερς». Και από αυτή την άποψη, προκαλεί γέλωτα η υποκρισία κυβερνητικών στελεχών της Ν.Δ. και των εφημερίδων της, οι οποίοι χαρακτηρίζουν το σημερινό χαφιέ και βοηθό του έμπιστου του αρχηγού της Ν.Δ. ως «έμπορο προϊόντων υποκλοπής» (Α. Ανδριανόπουλος) ή διαρρηγνύουν τα ιμάτιά τους για το ότι «κοινοί απατεώνες καθορίζουν τη δημόσια ζωή» (Ελεύθερος Τύπος). Ευτυχώς, η περίοδος Κοσκωτά είναι νωπή στη μνήμη, έτσι ώστε εύκολα να θυμάται κανείς ότι τα πρωτοσέλιδα εφημερίδων της «φιλελεύθερης παράταξης» και τα επιχειρήματα των στελεχών και του ηγέτη της Ν.Δ. κατά του Α. Παπανδρέου αντλήθηκαν κατά μεγάλο μέρος από καταθέσεις προσώπων με τέτοια υπόληψη, που σήμερα εκτίουν ποινή φυλάκισης για εμπορία ναρκωτικών. Όπως επίσης μέγιστη υποκρισία και στρουθοκαμηλισμός είναι το ότι, σήμερα, όλοι αυτοί ευαισθητοποιήθηκαν και ζητάνε να τιμωρούνται υποκλοπές και χρήστες προϊόντων υποκλοπής, ή βρίσκουν την «ευκαιρία» να υπερασπιστούν το πολυνομοσχέδιο του υπουργείου Δικαιοσύνης – δηλαδή, ουσιαστικά, την καρατόμηση όσων στα ΜΜΕ χρησιμοποιούν κασέτες με υποκλοπές τηλεφωνικών συνδιαλέξεων – διότι έτσι, τάχα, θα αποφευχθεί ο «άθλιος ευτελισμός της πολιτικής ζωής», που κατά τον κ. ΜΑΓΓΙΝΑ επήλθε με τα δημοσιεύματα και τις αποκαλύψεις της «υπόθεσης Μαυρίκη». Μα είναι αυτοί ακριβώς οι ίδιοι οι οποίοι εκμεταλλεύθηκαν στο έπακρον (αν δεν διαχειρίστηκαν κιόλας) όλο το μηχανισμό που, μέσω και των υποκλοπών, στοιχειοθέτησε τις παραπομπές των πολιτικών για την υπόθεση Κοσκωτά. Εκτός του ΠΑΣΟΚ, προς ίδιον συμφέρον φυσικά, ουδείς τότε διαμαρτυρήθηκε για την παραβίαση του απορρήτου, την αντισυνταγματικότητα κ.τ.λ. των υποκλοπών, ενώ την ίδια στιγμή, ο Α. Παπανδρέου παραπεμπόταν στο Ειδικό Δικαστήριο για υπόθεση υποκλοπών...

Ο κ. Μαγγίνας ως «αντί του κ. Μητσοτάκη»

Τώρα, η «υπόθεση Μαυρίκη» εγγράφεται στην ευθεία εκείνου του σκηνικού. Με τη διαφορά ότι αυτή τη φορά η στοιχειοθέτηση των υποκλοπών, σύμφωνα με τον ίδιο το φυσικό αυτουργό τους, φαίνεται εξαιρετικά συγκροτημένη, όχι μόνο τεχνικά, αλλά, κυρίως, πολιτικά. Και αυτό ίσως εξηγεί τις αντιφάσεις, την αμηχανία, τη βραδυφλεγή και αμυντική στάση και, πολύ περισσότερο, τη σιωπή, αν όχι και την αστειότητα που χαρακτηρίζουν τον κυβερνητικό χώρο.

Και πρώτα πρώτα, ο κ. Μαγγίνας. Στην πρώτη του ανακοίνωση, με χαρακτηριστική καθυστέρηση δεκάδων ωρών, ο εκπρόσωπος του κ. Μητσοτάκη μιλάει για «μία ιστορία που δημιουργείται από αντιφατικές δηλώσεις ενός ατόμου του οποίου η αναξιότητα και οι προθέσεις είναι προφανείς». Καταλαβαίνουμε δυσχερή θέση στην οποία έχει βρεθεί ο κ. Μαγγίνας, όμως ικανότητές του σε δύσκολες ώρες δοκιμάζονται, γι' αυτό και έπρεπε να είναι πιο προσεκτικός. Και είναι μάλλον απρόσεκτος.

Διότι, στην ίδια ανακοίνωσή του, λίγες αράδες παραπάνω κυβερνητικός εκπρόσωπος έχει πει ότι «το λόγο έχει η Δικαιοσύνη», άρα δεν μπορεί πλέον ο κ. Μαγγίνας να (σπεύδει και) επεμβαίνει στο έργο της, χαρακτηρίζοντας δράστη και αντικείμενο της υπόθεσης ως αναξιόπιστο - υστερόβουλο και στηριγμένο σε αντιφατικά στοιχεία, αντιστοίχως.

Όμως, υπάρχει και κάτι άλλο στην ανακοίνωση του κ. Μαγγίνα. Γνωστοποιεί, ότι όταν ο κ. Μητσοτάκης έλαβε, προ διετίας, γνώση της υπόθεσης αυτής, έκρινε ότι «δεν παρίστατο ανάγλυφο περαιτέρω διερεύνησης του θέματος» για δύο λόγους: πρώτον, διότι ο Χρ. Μαυρίκης «ανεκάλυψε το περιεχόμενο του υπομνήματος του» (σ.σ.: με το οποίο ενημέρωνε για τις δραστηριότητές του) και δεύτερον, διότι ήταν γνωστό ότι ο Μαυρίκης ήταν αναξιόπιστος. Τα ερωτήματα είναι απλούστατα: πώς ο κ. Μητσοτάκης θεωρεί αξιόπιστη την ανάκληση του υπομνήματος και αναξίωστο τον ανακαλούντα, και από πού είχε τις πληροφορίες ότι Μαυρίκης ήταν αναξιόπιστος;

Και ύστερα, ποιος κρίνει αν παρίσταται ανάγκη περαιτέρω διερεύνησης; Ο κ. Μητσοτάκης; Δηλαδή ο επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας και άμεσα ενοχοποιούμενος από το υπόμνημα Μαυρίκη; Αν είναι δυνατόν να πιστεύει αυτή η κυβέρνηση ότι νους των πολιτών τούτης της χώρας έχει υποστεί τον εκφυλισμό τον οποίο φαίνεται να έχει υποστεί ο νους της κυβέρνησης...

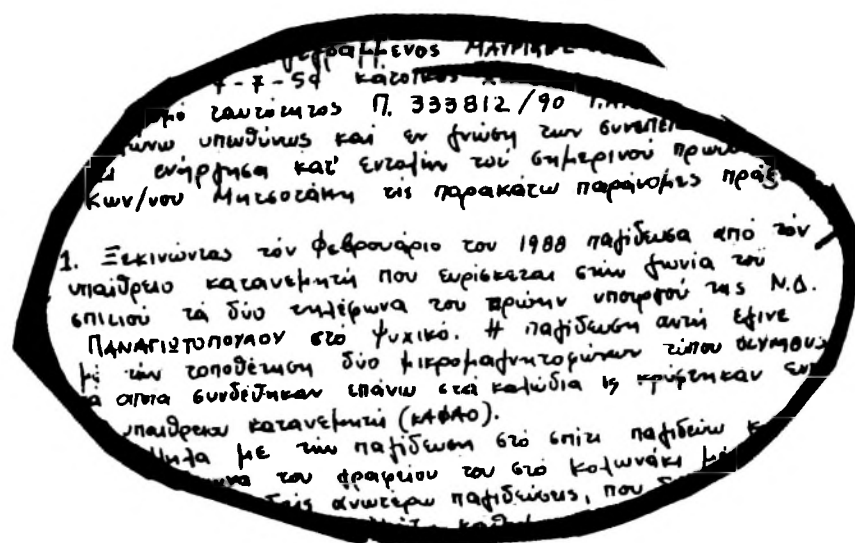
Ύστερα, όμως, ήρθαν τα δυσκολότερα για τον κυβερνητικό εκπρόσωπο. Μια μέρα μετά την παραπάνω ανακοίνωσή του, ο press-room της Δευτέρας 26-4-1992, ο κ. Μαγγίνας δεν μπορούσε να αρθρώσει λέξη, όταν ρωτήθηκε πώς είναι δυνατόν να ισχυρίζεται, στην πρώτη ανακοίνωσή του, ότι ο Χρ. Μαυρίκης «ουποτε ανήκε στην ομάδα ασφαλείας του Κ. Μητσοτάκη», όταν οι εφημερίδες της Δευτέρας δημοσιεύονταν φαρδιά - πλατιά η αφαίρεση του επικεφαλής της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης Αττικής, υποστράτηγου Βασιλόπουλου, για άδεια οπλοφορίας Μαυρίκη «κατά το χρόνο που θα συνοδεύει τον πρόεδρο της κυβέρνησης της Ν.Δ. ή τα μέλη της οικογένειάς του».

Ερωτήθηκε, επίσης, ο κ. Μαγγίνας για τη γραπτή δήλωση του Χρ. Μαυρίκη, με την οποία αυτός, σύμφωνα με όσα δεβαίνονταν, κυβερνητικός εκπρόσωπος στην πρώτη ανακοίνωσή του, ανακάλυψε το υπόμνημα με τις καταγγελίες του. Ο κ. Μαγγίνας έλεγε ότι αυτή τη γραπτή δήλωση ανάκλησης του Μαυρίκη η κυβέρνηση θα τη δώσει στη δημοσιότητα όταν αυτή κρίνει ότι είναι κατάλληλος χρόνος. Εκτός του ότι δεν μπορεί ένα τέτοιο πειστήριο να δίνει κανείς όταν αυτός επιθυμεί, τη στιγμή που βρισκόμαστε ενώπιον δικαστικής διερεύνησης, υπάρχει κάποιος βάσιμος λόγος ότι αυτό το «ατού» της κυβέρνησης μπορεί να είναι μπουρραγκά, πλήττοντας ευθέως την προσπάθεια συνοχής της παράταξης...

Καταλαβαίνετε, δηλαδή, ότι με τη δήλωσή του αυτή, αν εί-

τοια που περιγράφεται από το Έθνος, ο φυσικός αυτουργός των υποκλοπών επιδεδαιώνει, απλούστατα, τις δραστηριότητές του. Αυτό είναι και το πρόβλημα του «επιτελούς της κυβερνητικής επικοινωνίας», κ. Ανδριανόπουλου: ενισχύει τα ισχυριζόμενα από τον Χρ. Μαυρίκη αποκαλώντας τον «έμπορο προϊόντων υποκλοπής».

Όμως, έχει συνέχεια η δυσκολία που αντιμετωπίζει ο κ. Μαγγίνας, και που πράγματι τον οδηγεί σε απροσεξίες και σε έκθεση αρχηγού του. Έτσι, τη Δευτέρα πάλι, φάνηκε ότι η πρώτη είδραση της κυβέρνησης αν και βραδυφλεγής, ήταν διάτρητη. Διότι η «υπόθεση Μαυρίκη» δεν είναι «μια ιστορία που μουργείται από αντιφατικές δηλώσεις», αλλά από μια σειρά πραγματικών περιστατικών, τα οποία ο ίδιος ο κ. Μαγγίνας χισε να αποδέχεται (και το ζητούμενο είναι πού θα σταματήσει τη υποχώρηση μπροστά στις πραγματικότητες, δηλαδή πόσο κίμνη είναι η αμυντική στάση της κυβέρνησης): ο κυβερνητικός ιρσόσωπος, αρχίζοντας να διαλέγεται κατ' ανάγκη με τον ριέ, του επιδεδαιώνει ότι πράγματι συνάντησε – όχι μόνον την αιτέρα του κ. Μητσοτάκη, την κ. Κυπραίου (άλλο ένα εξ ορρήτων πρόσωπο του αρχηγού της Ν.Δ.), αλλά και αυτόν τον ο, σε ένα συνεργείο αυτοκινήτων τον Νοέμβριο, δηλαδή πριν 5 μήνες – και δεβαίως, πολύ μετά την καταδίκη του Μαυρίκη υποκλοπές συνδιαλέξεων ιδιωτών, όπως ανέφερε ο κ. Μαγγί- . Τώρα, για τη συνάντηση αυτή Μαγγίνα - Μαυρίκη, μόνον ο κριτής θα μπορούσε να διαλευκάνει το τι ελέγχθη, δεδομένου ο κυβερνητικός εκπρόσωπος εμφανίστηκε και πάλι να υπο- μίξει το περιστατικό: κατά τον κ. Μαγγίνα, ο Μαυρίκης του ηκε σαν... απογοητευμένος οπαδός της Ν.Δ., ο οποίος, έτσι 'ετα, τον πλησίασε και άρχισε να του λέει διάφορα παράπονα

Οι Έλληνες διαβάζουν τα κείμενα ενός χαφιέ και ακούνε τις κασέτες που αυτός παρήγαγε

τέτοια, που ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης τα εξέλαβε ως αιτήματα για κάποιο... ρουσφέτι, οπότε και τον καθησύχασε, λέγοντάς του να κάνει υπομονή ως τα Χριστούγεννα, οπότε με το νέο προϋπολογισμό, ε, κάτι θα γινόταν. Ο ίδιος ο Μαυρίκης, δέβαια, λέει άλλα, όλα σχετικά με τα παράπονά του για την «αχαριστία» της Ν.Δ. έναντι των «υπηρεσιών» του, και, φυσικά, για τους ανοιχτούς λογαριασμούς που μένουν να κλείσουν....

Ο κ. Μητσοτάκης

Αυτοί οι «ανοιχτοί λογαριασμοί» φαίνεται ότι αφορούν σε πολλούς. Και πρώτα απ' όλα αφορούν στον κ. Μητσοτάκη, ο οποίος, επί του παρόντος, ακολουθεί την προσφιλή του τακτική, να

Η εξουσία του χαφιέ

Υποκλοπές. Κεραυνός εν αιθρία ή κοινό μυστικό; Εντάξει, βρέθηκε ο ΚΥΠΑΤΖΗΣ που ομολόγησε: «Εγώ την έκανα τη δουλειά!» Δεν απορήσαμε, ωστόσο, οι πολίτες για τις υποκλοπές. Γιατί η ιστορία είναι πολύ παλιά και έχει γίνει κοινότοπη η παραδοχή: Η εξουσία, προκειμένου να συντηρηθεί και να εξουδετερώσει τους αντιπάλους της, χρησιμοποιεί κάθε μέσο χαφιεδισμού: Παρακολουθήσεις, μικροφίλμ, υποκλοπές κ.λπ.

Η Ν.Δ. των προ-ΠΑΣΟΚ κυβερνήσεων παρακολουθούσε. Το ΠΑΣΟΚ παρακολουθούσε. Ο Μητσοτάκης επίσης παρακολουθεί. Οι υποκλοπές και τα προϊόντα τους χρησιμοποιούνται σε έναν τζεμισμποντικό πόλεμο. Αλληλοπαρακολούθηση, αλληλοπαγιδεύσεις, παγίδες...

Αλλά το «απόρρητον των επιστολών και της καθ' οιονδήποτε άλλον τρόπον ελευθέρας ανταποκρίσεως ή επικοινωνίας είναι απολύτως απαραβίαστον», διασφαλίζεται στο Σύνταγμα. Και όμως, στο ίδιο Σύνταγμα, αμέσως μετά συνεχίζεται:

«Νόμος ορίζει τας εγγυήσεις υπό τας οποίας η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται εκ του απορρήτου διά λόγους εθνικής ασφαλείας ή προς διακρίθωσιν ιδιαιτέρως σοβαρών εγκλημάτων».

Και εδώ είναι που χωρούν νόμοι Χουντικοί (ο 792/71), ΚΥΠατζήδες, πρωθυπουργοί που κατά την ιδεολογική ή την τρέχουσα πολιτικάντικη αντίληψή τους ορίζουν: «Παρακολουθήστε τον Χ, τον Ψ, τον Ω». Γιατί ποιος θα μας διαβεβαιώσει ότι κάποιος «αρμόδιος» δεν θα ερμηνεύσει λ.χ. ότι οι «100», ή οι «120», ή οι «134» ή οι «...», ο ένας που υπογράφει μια γνώμη που απαρέσκει, δεν είναι ύποπτοι «δια λόγους εθνικής ασφαλείας»;

Το τελευταίο επεισόδιο ενός μακρινού σίριαλ είναι στις γενικές του γραμμές γνωστό. Αλλά σε μας γεννιούνται μερικά ερωτηματικά:

- Τι σόι είναι αυτός ο πρωθυπουργός που θεωρεί «ως μη σοβαράν την υπόθεσιν» και τη θέτει στο αρχείο;
- Τι σόι είναι αυτός ο στρατηγός των τεθωρακισμένων που συνδιαλέγεται με χαφιέδες και αρχηγούς κρατών;

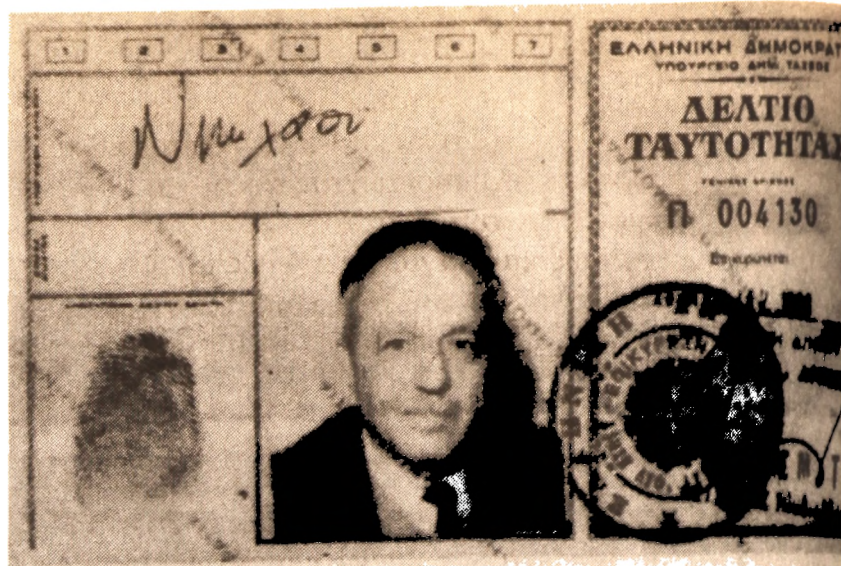
- Τι σόι είναι αυτός ο περιώνυμος (και με πολλά ονοματεπώνυμα) «εκβιαστής και πωλητής προϊόντων υποκλοπών» κύριος Χρ. Μαυρίκης, ανακατεμένος σε χίλιες δυο χαφιέδικες ιστορίες;

- Τι σόι σοβαρότητα διαθέτει ο κ. Έθερτ όταν βάζει «το συμφέρον της παράταξης» πάνω από κάθε ηθική αρχή;

- Τι σόι είναι αυτό το ΠΑΣΟΚ που ξέχασε και Τόμπρα και Τζίμα και που φοβάται ότι από την υπόθεση «μπορεί απλώς να κερδίσουν οι δελφίνοι»;

- Τι σόι ειλικρίνεια έχουν εκείνα από τα Μέσα Ενημέρωσης που κόπτονται και διαμαρτύρονται για τις υποκλοπές –παλιά του ΠΑΣΟΚ και τώρα της Ν.Δ.– ενώ τα ίδια ασκούν αυτές τις ίδιες πρακτικές; Και τι σόι ειλικρίνεια έχουν τα «άλλα» μέσα, που όψιμα, βλέπουν στη χρήση των υλικών του χαφιεδισμού προσβολή της δημοκρατίας;

Και, τέλος, τι είδους πολιτική αρένα είναι αυτή στην οποία οι μυστηρικές υπηρεσίες, τα media, τα παιχνίδια εντυπωσιασμού υποκαθιστούν το ρόλο του ΠΟΛΙΤΗ;

Ταυτότητες της ΚΥΠ, για να κάνουν οι... κοριοί τη δουλειά

δείχνει τάχα αδιάφορος για την υπόθεση: μια αδιαφορία με την οποία θέλει να υποδηλώσει δημοσίως ότι δεν έχει καμία σχέση με την υπόθεση και η οποία τεκμαίρεται αδιάστα από τη στάση σιωπής που έχει επιλέξει. Βεβαίως, αυτή η σιωπή είναι αποδεικτική δύο πραγμάτων. Πρώτον της αήθους σκοπιμότητας, της πολιτικής αναισθησίας και του κυνισμού ενός πρωθυπουργού ο οποίος έχει σαφή γνώση της υπόθεσης δύο χρόνια πριν και φροντίζει να την «αρχειοθετήσει» εν κρυπτώ και παραδύστω, ενώ την ίδια στάση της αποσιώπησης τηρεί και τον Ιανουάριο φέτος, όταν έλαβε γνώση της προς αυτόν επιστολής του Μαυρίκη, μέσω της ιδιαιτέρας του, κ. Κυπραίου (και ασφαλώς δεν υπάρχει πραγματικά κανένας λόγος να πιστέψει κανείς τον κ. Μαγγίνα που ισχυρίστηκε ότι η κ. Κυπραίου παρέλαβε μεν από τον Μαυρίκη, αλλά δεν έδωσε στον πρωθυπουργό αυτή την επιστολή...). Δεύτερον, η τωρινή παρέμβασή του στην υπόθεση, μέσω του κ. Μαγγίνα, του κ. Ανδριανόπουλου και της κόρης του, **Ντ. Μπακογιάννη**. Για άλλη μια φορά ο κ. Μητσοτάκης ενισχύει την αμοραλιστική του φήμη, τουλάχιστον, αφήνοντας «αδιάφορα» να κατηγορείται ως ενορχηστρωτής παρακρατικών μηχανισμών – ενισχύοντας δηλαδή την εικόνα με την οποία έχει χρεωθεί στη νεότερη πολιτική ιστορία της χώρας.

Οι ευθύνες του κ. Μητσοτάκη, στο βαθμό που η δικαστική διαδικασία επιβεβαιώσει βασικά σημεία των ισχυρισμών του Μαυρίκη, είναι τουλάχιστον πολιτικές. Το ότι ζήτησε την παραίτηση Γρυλλάκη, δεν αποτελεί επ' ουδενί λόγο απόδειξη των ηθικών και πολιτικών του ευθυνών. Όχι μόνο διότι στηρίχθηκε στις υπηρεσίες που, πέραν των υποκλοπών, του προσέφερε σε κρίσιμες στιγμές ο επικεφαλής της κλαδικής αποστράτων της Ρηγίλλης, και μάλιστα όταν η Ν.Δ. ήταν ακόμα στην αξιωματική αντιπολίτευση: ο κ. Μητσοτάκης εξακολουθεί ακόμη να δέχεται προσφορά υπηρεσιών από τον κ. Γρυλλάκη, ο οποίος, ακόμα και όταν πρόσφατα κατηγορήθηκε για συναλλαγές με τύπους του υποκόσμου (Δαναλάτος), αναλάμβανε επαφές με... ηγέτες βαλκανικών κρατών. Βλέπετε, μια τυπική παραίτηση από τη θέση του συμβούλου του πρωθυπουργού σε θέματα «ασφαλείας των Ενόπλων Δυνάμεων» δεν σημαίνει και διακοπή των σχέσεων με τον κ. Μητσοτάκη. Διότι ο κ. Γρυλλάκης είναι προ αρκετών ετών αναμειγμένος σε «κρίσιμες παρεμβάσεις» του κόμματος της Ν.Δ. στις Ένοπλες Δυνάμεις και σε στεγανούς μηχανισμούς των υπηρεσιών ασφαλείας και αυτές οι υπηρεσίες του «Στρατηγού» ήταν πολύτιμες τόσο στην «υπόθεση Κοσκωτά» όσο και στη γενικότερη εξασφάλιση «κλίματος» για την άνοδο του κ. Μητσοτάκη στην εξουσία. Γι' αυτούς τους λόγους ο κ. Γρυλλάκης «ενδιαφέρθηκε» για τη θέση του διοικητή της ΚΥΠ και γι' αυτούς τους λόγους επίσης η θέση του στη Ν.Δ. δεν έχει κλονισθεί ίσως – μια μετατόπισή του μπορεί να έχει γίνει, στο Μέγαρο Σταθάτου π.χ. ...

Οι ευθύνες του κ. Μητσοτάκη είναι ήδη δεδομένες και για έναν πρόσθετο λόγο: αφού συγκάλεσε, μετά λόγου γνώσεως, την «υπόθεση Μαυρίκη» προ διετίας, τώρα εντέλλει την υπουργό του κ.

Μπενάκη να προχωρήσει σε ενέργειες για την έναρξη δικαστικής διαδικασίας, η οποία όμως κινείται σε επίπεδο υποδοκιμίας αν δε λάβουμε υπόψη ότι σε κατά καιρούς σκάνδαλα η προπαιδευτική εντολή για «δικαστική εκκαθάριση» κατέληξε σε αβόλου ποιότητας αποτέλεσμα (π.χ. υπόθεση Κεφαλογιάννη του πρωθυπουργού), τότε πράγματι η εξαναγκασμένη εντολή του πρωθυπουργού για την «υπόθεση Μαυρίκη» επ' ουδενί ρεί να θεωρηθεί ως αντίδραση με εχέγγυα αξιοπιστίας.

Ο κ. Γρυλλάκης

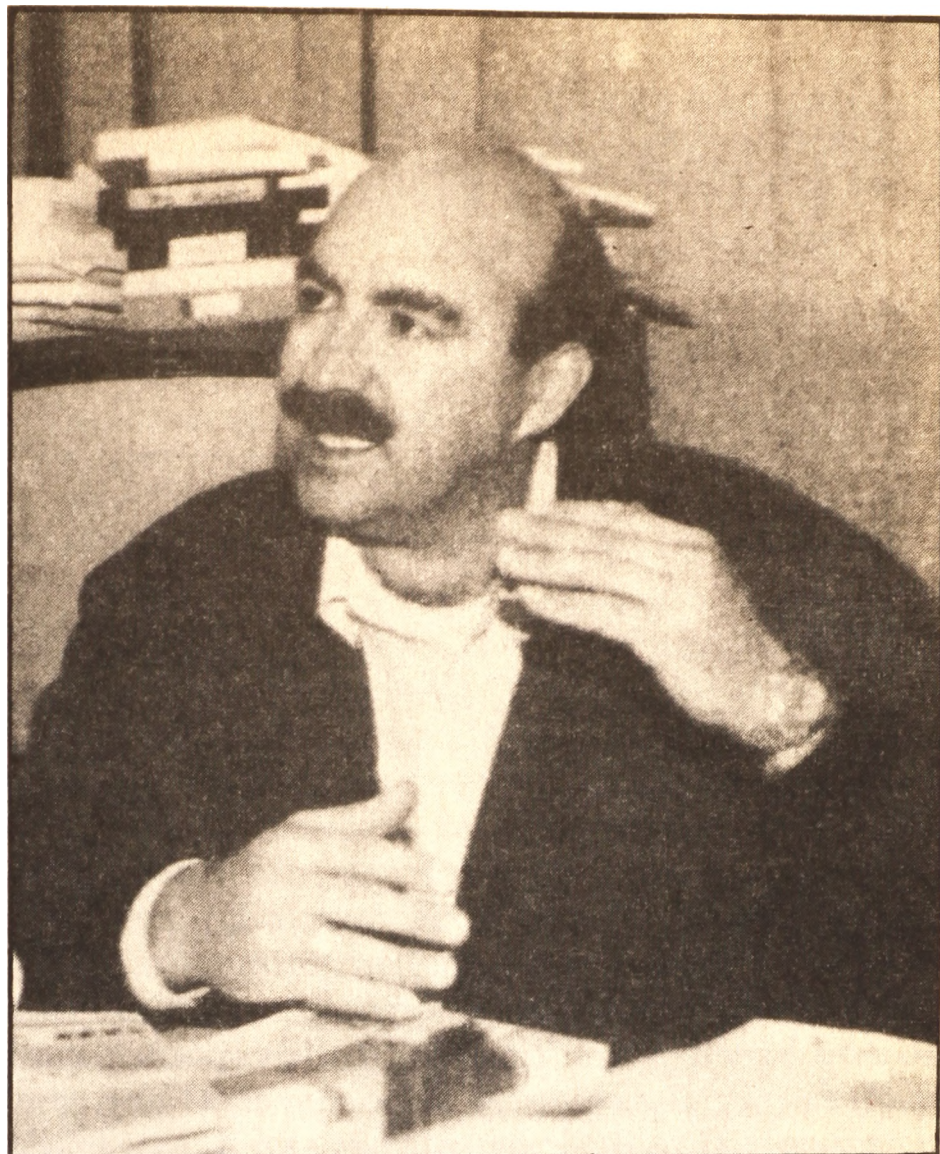
Ο κύκλος των κυβερνητικών ευθυνών στην υπόθεση των υπαπών είναι εκτεταμένος, αφού το κύκλωμα είναι συνώνυμο με την ύπαρξη «παράλληλου μηχανισμού» στον οποίο εμπλέκονται πρόσωπα υψηλά ιστάμενα, «έμπιστοι υπηρεσιακοί παράγοντες» αλλά και διάφοροι παρατρεχάμενοι, όπως ο Βασιλάκης («έτερος» του κ. Γρυλλάκη), το όνομα του οποίου είχε αναμειχθεί κάτι επιταγές της Ρηγίλλης που εισπράττονταν από τον δαμάρτυρα της υπόθεσης Κοσκωτά Β. Μαρμελά... Στα χαμκλιμάκια υπάρχουν και άλλα πρόσωπα αμφιδόλου ηθικής στάσεως – όπως συνοδοί του κ. Μητσοτάκη που συνελήφθη για εμπόριο όπλων ή ανακρίθηκαν για σκοτεινές υποθέσεις, ο τη δολοφονία Πρέκα, την οποία η προπαγάνδα της Ν.Δ. ήθελε έχει εκτελεσθεί από το κύκλωμα... «ΠΑΣΟΚ - Τρομοκρατία»

Και βεβαίως στην «ασφάλεια» του πρωθυπουργού τον πρόλο έπαιξε ο υπ' αριθ. 1 έμπιστος του κ. Μητσοτάκη, ο Γρυλλάκης. Ο οποίος, έτσι, με «πολλή υπερηφάνεια», κατέμηνυση εναντίον του Χρ. Μαυρίκη. Δυστυχώς για τον κ. Γρυλλάκη, τα στοιχεία που υπάρχουν θα τον υποχρεώσουν πρώτα σε μια απολογία: διότι απολογία θα κάνει καταθέσει για τη μήνυσή του ο «Στρατηγός» όταν θα κληθεί να απαντήσει πώς είναι δυνατόν να στέλνει από το 1988 ήδη ευχετήρια, συνητήρια και σημειώματα εργασίας στον Χρ. Μαυρίκη (ή άλλους «δοθηούς» του, με αναφορά στον Μαυρίκη), πώς είναι δυνατόν αυτός, ο επί θεμάτων ασφαλείας υπεύθυνος του πρωθυπουργού της χώρας, να έχει τόσο στενές και προσωπικές σχέσεις με τον Μαυρίκη και να εξαπατήθηκε από αυτόν και να μεσολάβησε για επαναπροσαρμογή του στον ΟΤΕ ως «διωχθέντος ΠΑΣΟΚ», όταν... με το καλό η Ν.Δ. πήρε την εξουσία, ενώ απολυθεί για παράβαση του ποινικού δικαίου. Πώς είναι δυνατόν ο κ. Γρυλλάκης και ολόκληρη κυβέρνηση να κατηγορούν ανηθικότητα τον Μαυρίκη, να μηνύεται για απάτη, και την στιγμή να αντιμετωπίζουν την καταγγελία του ΚΥΠΑτζή ΟΤΕ ότι μαζί με τον Γρυλλάκη πήγαιναν στη Θεσσαλονίκη να εξυπηρετήσουν «προσωπικής φύσεως» υπόθεση του κ. Μητσοτάκη: είναι εξαιρετικά κωμικό να προσπαθείς να πείσεις για το ίδιο σου όταν έχεις συναλλαγές με το δούρο, και μάλιστα όταν έχεις χρησιμοποιήσει τέτοιου επιπέδου άτομα για «εθνικά θέματα» όπως χρησιμοποιήθηκε ο Μαυρίκης, κατά τον ίδιο τον κ. Γρυλλάκη.

ην αντιτρομοκρατική υπηρεσία για να συνδράμει στο έργο
εύθυνου τότε Τσεβά, λόγω της πείρας του στην τηλεπικοινωνία
είναι πολύ δύσκολη η θέση του κ. Γρυλλάκη αν από τη
δική διαδικασία αποδειχθεί ότι έχει ανεπανόρθωτα εκθέσει
την ηγεσία του κ. Μητσοτάκη, εξυπηρετώντας τον σε «προσωπι-
οθέσεις», παρόμοιες με αυτές τις οποίες η κυβέρνηση
κάνει σήμερα, αφρόνως και παγιδευμένη, ως αποδεικτικά
για το χαμηλό ηθικό ποίον του Μαυρίκη (:καταδίκη του
αποκαλούμενου τηλεφώνου ιδιώτη σε υπόθεση εξωσυζυγι-
κής).

Η κ. Μπακογιάννη

Η σωδία των νεοδημοκρατικών υποκλοπών εμπλέκεται το-
νικό περιβάλλον του κ. Μητσοτάκη, με πρώτο πρόσωπο,
του ιδίου, την κόρη του Ντ. Μπακογιάννη. Όπως και η
τα στήση του κ. Μαγγίνα, έτσι και αυτή της υπουργού
μου δίνουν την αίσθηση ότι κάθε άλλο παρά κάποιος
ος» είναι ο ΚΥΠατζίης Μαυρίκης. Τη στιγμή που γράφο-
ντες οι γραμμές, και ενώ έχουν παρέλθει 4 εικοσιτετράωρα
στιγμή που ήρθε στη δημοσιότητα η υπόθεση, η κ. Μπακο-
αρκέσθηκε σε άρνηση ύπαρξης οποιωνδήποτε σχέσεων
τον Μαυρίκη, αλλά με μια επιφύλαξη μήπως τον έχει
συναντήσει «στο γραφείο μου, είτε στη Ν.Δ. είτε στη
«είτε στο δρόμο» σαν έναν από τους «χιλιάδες ανθρώπους
» δει, ακούσει και χαιρετήσει». Τουλάχιστον περιέργη
δήλωση. Διότι η κυβέρνηση έχει ήδη αρχίσει να απαντάει
απαντάει, βέβαια- στους ισχυρισμούς Μαυρίκη: ο κ.
ας με τη συνάντησή του στο συνεργείο, ο κ. Γρυλλάκης με
υση, ο κ. Αναγνωστόπουλος με διάφορες έρευνες που
ζει ο «δυστυχής» για να αμυνθεί επ' ονόματι της κυβέρνη-
ητσοτάκη σχετικά με τις πλαστές ταυτότητες, την άδεια
ριότητας του Μαυρίκη κ.λπ. Κάποιες απαντήσεις, λοιπόν,
α την τιμή των όπλων, δίνονται από τους εγκαλούμενους
χαφιέ. Μόνον η κ. Μπακογιάννη δεν απαντάει. Διότι δεν
πάντηση το «ένας από τους χιλιάδες που είδα, άκουσα,
ισα ίσως να ήταν και ο Μαυρίκης», όταν ο τελευταίος σε
ρεί ότι του παραχώρησε το σπίτι σου για να κάνει παρα-
ήσεις. Εκτός και αν είναι απάντηση ή δήλωση της κ.
γιάννη περί «αθλιότητας» και της ελπίδας της για «ταχύ-
ικαστική διαλεύκανση. Τέτοιες δηλώσεις και τέτοιες σιω-
την «ταμπакέρα» θυμίζουν παροιμιώδεις και καταγε-
νες ιστορικά ως ένοχες αντιδράσεις επιφανών του ΠΑ-
α την υπόθεση Κοσκωτά. Και υπάρχει και κάποτε άλλη
για στην περίπτωση της κ. Μπακογιάννη με μεθόδους
ποιούμενες κάθε φορά που ένας πολιτικός έρχεται σε
λη θέση»: είναι οι διαρροές προς τον Τύπο ανεπίσημων
ον θέσεων, χωρίς φυσικά οποιοσδήποτε να αναλαμβάνει
ως την ευθύνη για την υπογραφή τους. Διότι, προκειμένου
πίτι της οδού Αραβαντινού, το οποίο ανήκει στην κόρη
υθυπουργού, «κυβερνητικές πηγές» έλεγαν (το δράδυ της
ής 25-4-1992) ότι αυτό είχε παραχωρηθεί δωρεάν δύο
όνια στη Ν.Δ. και ίσως «να έχει περιμαζέψει» εκεί ο
κης τον Μαυρίκη. Καλά, αυτό το «περιμαζέψει» ας το
με κατά μέρος, γιατί δεν «περιμαζεύεται» ένας ειδικός
λεπικοινωνιακό χαφιεδισμό σαν να ήταν κανένας... άστε-
πάρχει κάτι ουσιαστικό. Γιατί ο ιδιοκτήτης αυτού του
ου ροζ κτιρίου, η κ. Μπακογιάννη, βάζει άλλους να πουν
παραχωρηθεί δωρεάν στο κόμμα και δεν το λέει η ίδια;
λέμε μήπως, αυτό δεν πράττεται από την κόρη του
τουργού επειδή έτσι θα εγκαταλείπετο ο κ. Γρυλλάκης να
κάνει πέρα» μόνος του; Και μήπως αυτό δεν μπορεί να γίνει,
«Στρατηγός» προσφέρει ακόμα σημαντικότερες «υπηρε-
τον πατέρα της Υπ. Πολιτισμού και πρωθυπουργό της
αίως, η κ. Μπακογιάννη και όλος ο κυβερνητικός μηχανι-

Μαυρίκης. Το παρακράτος εν δράσει

σμός που εμπλέκεται στις υποκλοπές από τις δηλώσεις Μαυρίκη
έχουν «σοβαρότερες υποθέσεις» να ασχολούνται, όπως λέει ο κ.
Μαγγίνας, επαναλαμβάνοντας ανιαρά τα επιχειρήματα αμηχα-
νίας και αγωνίας του κυβερνητικού στρατοπέδου. Μα, κύριοι της
κυβέρνησης, κύριε Μητσοτάκη, κυρία Μπακογιάννη, ο στρατη-
γός σας και οι άνθρωποί του είχαν πολύ «σοβαρή υπόθεση» στα
χέρια τους: σας βοήθησαν και αυτοί όπως μπόρεσαν να ανέλθετε
παντί τρόπω στην κυβέρνηση - που ήταν, βεβαίως, και το μόνο
που σας ενδιέφερε, λόγω των ποικίλων ωφελημάτων που συνο-
δεύουν την αναρρίχηση στην εξουσία. Ακόμα και σήμερα, ο
«Στρατηγός» σας διατείνεται πως ό,τι έκανε το έκανε υπηρετώ-
ντας μια πολύ «σοβαρή υπόθεση», το κατά Γρυλλάκη και κατ'
εσάς «εθνικό συμφέρον».

Καταλαβαίνετε εσείς τώρα. Περί του συμφέροντός σας επρό-
κειτο και πρόκειται. Και αυτό το συμφέρον είναι που κάνει
σήμερα τον κ. Μαγγίνα να βεβαιώνει, αναπληρώνοντας τον μέγα
«απόντα» από την υπόθεση Μαυρίκη αρχηγό του κ. Μητσοτάκη,
ότι η κυβέρνηση βρίσκεται μπροστά σε μια «ενορχηστρωμένη
εκστρατεία» που διεξάγεται από «ποικιλόμορφα και διαπλεκό-
μενα μεγάλα συμφέροντα».

Αυτά τα περί μεγάλων συμφερόντων τα έχει ξαναπεί ο κ.
Μητσοτάκης κάθε φορά που, όπως στη ΔΕΗ π.χ., συναντά
αντίδραση στα σχέδιά του. Αλλά τα ίδια έλεγε και το ΠΑΣΟΚ
πριν 4 χρόνια.

Το ΠΑΣΟΚ απέναντι στο οποίο ξεκινήσατε με την πολιτική της
«κάθαρσης», για να φθάσετε σήμερα να συγκρίνεστε μαζί του,
λέγοντας ότι και αυτό ήταν διεφθαρμένο, είχε παρακράτος,
έκανε υποκλοπές κ.λπ.

Και αυτή η συχνότατη πλέον σύγκρισή σας μαζί του αποτελεί
το ισχυρότερο πειστήριο για το μέγεθος της πτώσης και της
κατάπτωσής σας. Μπροστά σ' αυτή σας τη συμπεριφορά ουδείς
θα εκπλαγεί, αν αποδειχθεί από τη δικαστική διερεύνηση της
«υπόθεσης Μαυρίκη» ότι η μια από τις υποθέσεις της κάθαρσης,
η παραπομπή Παπανδρέου για τις υποκλοπές του ΟΤΕ επί
Τόμπρα, μεθοδεύτηκε από δική σας προδοκάτσια.

Ποιοι και πώς εμπλέκονται στη νέα υπόθεση των υποκλοπών

Του Τάσου Παππά

Όλα εδώ πληρώνονται ή η ιστορία εκδικείται; Τέσσερα χρόνια μετά τον ορυμαγδό σκανδάλων που έπληξε το ΠΑΣΟΚ και το οδήγησε στην εκλογική ήττα, η Νέα Δημοκρατία, που τότε ευνοήθηκε από την ποινικοποίηση της πολιτικής ζωής, αντιμετωπίζει ακριβώς το ίδιο πρόβλημα. Μόνον οι «ροζ ιστορίες» λείπουν. Προς το παρόν. Η οικονομική της διαχείριση προκαλεί πλήθος υπονοιών, στελέχη της κατηγορούνται για υπόγειες επαφές με μεγαλόσχημους οικονομικούς παράγοντες και, το αποκορύφωμα, ο ίδιος ο πρωθυπουργός, ο αρχάγγελος της κάθαρσης, όπως τον αποκαλούσαν οι φιλικές του εφημερίδες, κατηγορείται ότι έστησε μηχανισμό παρακολούθησης τηλεφωνικών συνδιαλέξεων όχι μόνον των πολιτικών του αντιπάλων αλλά και αυτού ακόμη του Προέδρου της Δημοκρατίας, αρκετό καιρό πριν γίνει πρωθυπουργός. Πρόκειται ασφαλώς για την αποθέωση του κυνισμού και του αμοραλισμού. Ο πολιτικός που κατήγγειλε τον Α. Παπανδρέου για εγκέφαλο των υποκλοπών με μεσάζοντες τον Τόμπρα και τον Τσίμα και κατάφερε να πετύχει την παραπομπή του, να χρησιμοποιεί ακριβώς τα ίδια μέσα προκειμένου να εξασφαλίσει τους όρους της επιτυχίας του.

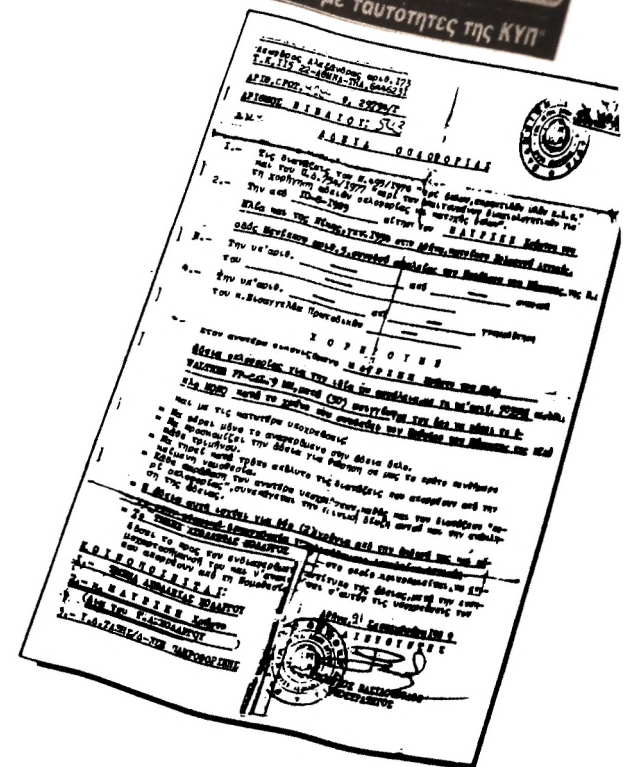
Ας δούμε ποιοι παράγοντες εμπλέκονται στο μείζον αυτό πολιτικής και ηθικής τάξεως θέμα και ποιοι σε τελική ανάλυση ωφελούνται από το ξετύλιγμα του κουδαριού.

● **Χρήστος Μαυρίκης:** Ο άνθρωπος έκανε δουλειά - κέντημα. Είτε κινήθηκε μόνος του είτε αξιοποιήθηκε από κέντρα, φρόντισε με προσεκτική και μελετημένη δουλειά να «δέσει» τα στοιχεία και να ενοχοποιήσει με κραυγαλέο τρόπο τον σύμβουλο του πρωθυπουργού στρατηγό Γρυλλάκη και, εξ αντανακλάσεως, τον κ. Μητσοτάκη και την κόρη του Ντόρα Μπακογιάννη. Ο πρώτος διάβαζε, κατά τους ισχυρισμούς του Μαυρίκη, τις αναφορές των υποκλοπών πριν παρουσιασθεί στη Βουλή για να αντιμετωπίσει τα επιχειρήματα του προαιώνιου εχθρού του και η δεύτερη γνώριζε όλο το εύρος των δραστηριοτήτων της ομάδας που συγκροτήθηκε για να παρακολουθεί τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις φίλων και εχθρών.

● **Κωνσταντίνος Μητσοτάκης:** Υποχρέωσε τον κυβερνητικό εκπρόσωπο να εκδώσει μian ανακοίνωση που ήταν τουλάχιστον απόρροια αμηχανίας και κυρίως κατερρίπτετο στα βασικά της σημεία αμέσως! Ο Β. Μαγγίνας και ο Α. Ανδριανόπουλος με διαφορετικά λόγια μίλησαν για μηχανισμό ευτελισμού της πολιτικής ζωής, για μεταφερόμε-

νο έμπορο προϊόντων υποκλοπών, για αναξιόπιστο πρόσωπο, ξεχνώντας ότι σε μαρτυρίες αναξιόπιστων προσώπων (Κοσκωτάς, Μαμανέας κ.λπ.) στηρίχτηκε μέρος των κατηγοριών κατά του Ανδρέα Παπανδρέου. Εκτός αν θέλουν να μας πείσουν ότι υπάρχουν καλές και κακές υποκλοπές, εκτός αν θέλουν να μας παραμυθιάσουν ότι ένας φίλος μπορεί να εκθέτει με τις πράξεις του τον πρωθυπουργό (βλέπε τις σχέσεις Λούβαρη - Παπανδρέου), ενώ ένας σύμβουλος πρώτης κατηγορίας λειτουργεί ανεξέλεγκτα (βλέπε Γρυλλάκης - Μητσοτάκης).

● **Εσωκομματική αντιπολίτευση:** Από πρώτη ματιά η αποκάλυψη της υπόθεσης φαίνεται πως δίνει πόντους τόσο στον Μ. Έβερτ όσο και στον Α. Σαμαρά. Έχουν μια ακόμη ευκαιρία να ξεκαθαρίσουν τους λογαριασμούς τους με τον Κ. Μητσοτάκη. Άλλωστε ο κ. Έβερτ υπήρξε θύμα του μηχανισμού παρακολουθήσεων. Κατά τους υπολογισμούς παρατηρητών όλων των αποχρώσεων, η προφανής στόχευση των δημοσιευμάτων είναι η αποκαθάρωση του Μητσοτάκη και η ομαλή μεταβίβαση της κοινοπολιτικής εξουσίας σε κάποιον από τους δελφίνους και ειδικότερα στον Μ. Έβερτ. Το σενάριο είναι απλό στη σύλληψή του, αλλά δύσκολο στην εφαρμογή του. Με τον Μητσοτάκη αρχηγό, υποστηρίζουν οι σχεδιάζοντες, η Νέα Δημοκρατία δεν θα έχει καμιά τύχη στη σύγκρου-

Νέα Οικολογία

Τεύχος 102, Απρίλιος 1993

Μηνιαία επιθεώρηση, Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80, τηλ. 36 19 837, fax. 36 02 621.

Το big bang της πολιτικής, της σύνταξης.
Το τέλος της πυρηνικής εποχής, του Μιχάλη Μοδινού.
Αεροδρόμιο στα Σπάτα: προ των πυλών, του Σάκη Κουρουζίδη.
Δωμάτια με θέα..., του Γιάννη Σακιώτη.
Αχελώος: ανεμελιά και ένδεια, του Μιχάλη Παπαγιαννάκη.
Κατεδάφιση ψευδαισθήσεων, του Δήμου Τσαντίλη.
Η μάχη της Στροφυλιάς, της ΟΙ.ΚΙ.ΠΑ.
Η ρητορεία των ξεπερασμένων ιδεολογημάτων, του Κίμων Χατζημπήρου.

●
Μιχάλης Μοδινός: Αποτέφρωση ή ανακυκλω-
 ση;
Τίνα Μπιρμπίλη: Στο αδιαχώρητο της κοινωνι-
 κής κινητικότητας.

●
Γιάννης Σακιώτης: Δέκα αρχές για μια βιώσιμη
 διαχείριση
Ντενί Κλερκ: Το κόστος της οικονομικής και νο-
 μισματικής ένωσης.
Καλλιόπη Παχάκη: Ενχωμάτωνοντας το κόστος
 της ανάπτυξης.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Προς μια πράσινη ενεργειακή οικονομία,
 των Κ. Φλέβιν - Ν. Λέινσεν.
Τελειοποιημένες ανεμογεννήτριες, της
 Λιάνας Γαβριλάκη.
Αναζητώντας νέα καύσιμα, του Βασίλη
 Χαλιώτη.
Η καθαρή ενέργεια, της Λιάνας
 Γαβριλάκη.
Το ηλιακό χωριό της Πεύκης σήμερα, του
 Κ. Κατώπη.
**Το πυρηνόξυλο και η ενεργειακή του α-
 ξία, του Γ. Βουρδουμπά.**

●
Κι ακόμα: Ευρωοικολογικά, Πλήθη και κέραμοι,
 Βιβλίο, Απειλούμενα είδη, Ελέφαντες, Κρωγ-
 μοί, Οικολογική Ατζέντα, Διεθνές Περισκόπιο,
 Τοπικός Τύπος, Αλληλογραφία.

της με το ΠΑΣΟΚ. Αφού αυτός δεν εν-
 είνα απομακρυνθεί οικειοθελώς, τον λόγο
 ον τα μεγάλα «όπλα», σαν κι αυτά που
 αίνουν ή που θα προκύψουν αργότερα αν
 νευδοκιμήσει η προσπάθεια καρατόμησης
 ρα. Επιδίωξη είναι η πτώση του Μητσο-
 κη, αλλά όχι της κυβέρνησης. Η δυσκολία
 υ εγχειρήματος συνίσταται στο γεγονός
 ι ο σημερινός αρχηγός της Νέας Δημοκρα-
 ις δεν έχει αγαθές σχέσεις μ' αυτό που
 γεται πολιτικό ήθος και είναι αποφασι-
 ένος να πουλήσει ακριβά το «τομάρι» του.
 ν θα διστάσει να διασπάσει τη Ν.Δ., προ-
 μένου να διασωθεί.

Βεβαίως, η συμπεριφορά του Μ. Έβερτ
 ν διεκδικεί εύσημα πολιτικής εντιμότητας.
 πό τη στιγμή που ο Μαυρίκης του κατήγ-
 λε αξιόποινες πράξεις, στις οποίες πρω-
 γωνιστούσε ο αρχηγός του, η κίνηση που
 δαλλόταν να κάνει ήταν μία: παραπομπή
 ον εισαγγελέα. Ο κ. Έβερτ όχι μόνο δεν το
 ραξε αλλά σιώπησε ακόμη κι όταν διαπί-
 ωσε πως ο αποδέκτης του υπομνήματος,
 λαδή ο Κ. Μητσοτάκης, προσπάθησε να
 ουκουλώσει τα πράγματα. Προτίμησε, αν
 στέψουμε τα λόγια του, να προστατεύσει
 συνοχή της παράταξης του παρά να συμ-
 λει στο «ξεμπρόστιασμα» και την καταδί-
 των υπονομευτών των θεσμών. Κατά τ'
 λα είναι λαλιότατος για τα εθνικά θέματα
 ι δηλώνει σ' όλους τους τόνους πως το
 νικό προηγείται του κομματικού συμφέ-
 ντος! Επίδειξη κομματικής αλληλεγγύης
 σκαστές παρανομίες δεν νοείται.

Αξιωματική αντιπολίτευση: Παρά την
 αριαία αντίδραση του Εκτελεστικού Γρα-
 ίου και του Ανδρέα Παπανδρέου, διάχυ-
 ήταν στους κόλπους του κόμματος η επι-
 λλαξη σχετικά με τα αποτελέσματα. Στελέ-
 του ΠΑΣΟΚ, όπως ο Κ. Λαλιώτης και ο
 ι. Τζουμάκας στις επικρίσεις τους συμπε-
 έλαβαν και τον Μ. Έβερτ επιχειρώντας να
 υποδίσουν τον δελφίνο της Ν.Δ. να εκμε-
 αλλευθεί για λογαριασμό του την ιστορία!
 ένοχος είναι μεν ο Κ. Μητσοτάκης, ένοχοι
 ως είναι και όσοι με τον έναν ή τον άλλον
 ρόπο απέτρεψαν τη δημοσιοποίηση των κα-
 εγγελιών, όταν αυτές τους κοινοποιήθη-
 ν. Κατά την προσφιλή, τον τελευταίο και-
 ό, τακτική του, το ΠΑΣΟΚ προσπαθεί να
 παστήσει συνυπεύθυνους όλους τους πρω-
 κλασάτους παράγοντες της Νέας Δημο-
 ρατίας, ώστε να δυναμιτίσει τα αναχώματα
 ου «σπώνονται» για να αποτρέψουν τη με-
 κίνηση ψηφοφόρων από τη Ν.Δ. προς το
 ΑΣΟΚ. Ειδικότερα, ο Κ. Λαλιώτης βλέπει
 α σαρκώνεται το σενάριο που σε ανύποπτο
 ρόνο ο ίδιος είχε επισημάνει περί «γκρι-
 οστούμνων», σύμφωνα με το παράδειγμα
 ου συντηρητικού κόμματος της Μ. Βρετα-
 ιας, το οποίο απέπεμψε τη Μ. Θάτσερ,
 έδωσε στη θέση της τον Μέντσορ και κέρδισε
 ις εκλογές παρά τις αρνητικές δημοσκοπή-
 εις.

Αριστερά: Αν ισχύουν οι αποκαλύψεις
 λανρίκη, τότε αποδεικνύεται περιτράνως

ότι ο ενιαίος Συνασπισμός παγιδεύθηκε από
 τον Κ. Μητσοτάκη, ο οποίος τον έσυρε στη
 λογική της παραπομπής κατασκευάζοντας
 τα στοιχεία που ενοχοποιούσαν τον Α. Πα-
 πανδρέου και τους συνεργάτες του. Η θέση
 του αφελούς σε τέτοιες περιπτώσεις προκα-
 λεί συμπάθεια, πλην όμως η πολιτική αμβλύ-
 νοια δεν συγχωρείται. Δικαιολογημένη λοι-
 πόν, αν και καθυστερημένη, σήμερα η καχυ-
 ποψία. Χαρακτηριστικά, βουλευτής του Συ-
 νασπισμού μας είπε: «Δεμένα φαίνονται τα
 στοιχεία που καταθέτει ο Μαυρίκης, αλλά
 δεμένα μας φαίνονταν και τότε». Σ' ό,τι
 αφορά το ΚΚΕ, τα πράγματα είναι ξεκαθα-
 ρισμένα. Με απύθμενη ευκολία και με τον
 πολιτικό πρωτογονισμό που διακρίνει τον
 επίσημο λόγο του κόμματος ανακοινώνεται
 στους εντυπωσιασμένους πολίτες πως τα
 στοιχεία αφορούν, στην πλειοψηφία τους,
 πρόσωπα που στηρίζουν το σύστημα: «Μή-
 πως θέλουν να διαμορφώσουν την εικόνα ότι
 το λαϊκό και εργατικό κίνημα δεν τους ανη-
 συχεί;». Χτύπησαν φλέβα οι ιθύνοντες του
 Περισσού. Κατά τη δική τους στέρεη λογική,
 το λαϊκό κίνημα, και ιδιαίτερα το τμήμα του
 που ενστερνίζεται τις απόψεις του ΚΚΕ,
 αποτελεί τον πρώτο κίνδυνο για το καθε-
 στώς. Δεν είναι δυνατόν λοιπόν να μην πα-
 ρακολουθεί και τις δραστηριότητες εκπρο-
 σώπων του. Κι αν δεν το κάνει, οφείλει να
 επανορθώσει και ν' αρχίσει να δάζει κο-
 ριούς και στα τηλέφωνα των ηγετών του
 λαϊκού κινήματος. Για ποιο λόγο να παρα-
 κολουθούνται επί παραδείγματι οι Έβερτ,
 Ράλλης, Βαρδινογιάννης, Παπανδρέου
 αφού αυτοί είναι οι στυλοβάτες του συστή-
 ματος και να παραμένουν «καθαρά» τα τηλέ-
 φωνα των μελών του Πολιτικού Γραφείου
 που από το πρωί μέχρι το βράδυ δυσσοδο-
 μούν για να ανατρέψουν την καθεστηκυία
 τάξη; Έτσι απλά. Έτσι χοντροκομμένα!

● **Μέσα ενημέρωσης:** Για δεύτερη φορά μέ-
 σα σε μια πενταετία αναδεικνύονται σε ρυθ-
 μιστή των πολιτικών εξελίξεων. Επηρεά-
 ζουν τις ισορροπίες ανάμεσα στις συντεταγ-
 μένες εξουσίες, αναδιαμορφώνουν συμμα-
 χίες, υπονομεύουν δεβαιότητες και προκα-
 λούν αναταράξεις. Κι αυτό είναι φυσικό.
 Όταν λείπουν οι φερέγγυοι ελεγκτικοί μη-
 χανισμοί που θα λειτουργούν ως εστίες αντί-
 στασης στις υπερβάσεις προσώπων και άτυ-
 πων θεσμών, τότε το κενό καλύπτεται από
 την υπερλειτουργία του Τύπου. Η αναβάθ-
 μιση της θέσης του σε οριακές περιπτώσεις
 κρίσης -βλέπε διήμερα- είναι προφανής,
 όπως αναμενόμενα είναι και τα φαινόμενα
 αλαζονείας που γεννιούνται. Σε ορισμένες
 μάλιστα περιπτώσεις -εργζιανού
 χαρακτήρα- η οίηση περισσεύει. Το εξό-
 φθαλμα επικίνδυνο της διατύπωσης: «Μόνο
 οι δημοσιογράφοι αποκαλύπτουν τις παθο-
 γόνες πλευρές της κοινωνίας μας και ρίχνουν
 κυβερνήσεις» πρέπει να απασχολήσει σοβα-
 ρά, γιατί η αυτονόητη όσο και ανατριχιαστι-
 κή συνέχεια είναι: «Τι μας χρειάζονται τα
 κόμματα».

Εμπρός, για *glamour* αυριανισμό!...

του Ρεπόρτερ

Κι όμως. Ο Γεώργιος Κουρής, κατά δήλωσίν του «πιο ΠΑΣΟΚ κι από τον Ανδρέα Παπανδρέου» (ξέχασε να πει «Ανδρεσώφ»), δεν είναι η πρώτη φορά που επιχειρεί μια επιχειρηματική κολιγιά με τον Νίκο Μαστοράκη. Είχαν ξαναδρεθεί το 1981, αλλά τότε η τύχη δεν ήταν ευνοϊκή για τη συνεργασία τους. Έχει ο καιρός γυρίσματα...

Η πολυδιαφημισμένη ως... cult εμφάνιση του Γεωργίου Κουρή στην εκπομπή του Βαγγέλη Γιαννόπουλου τελικά δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Το σώου που οι τηλεθεατές ανέμεναν ήταν κατώτερο των προσδοκιών τους.

Ο Βαγγέλης ήταν πεισμένος, πριν μπει στο στούντιο, πως ο Γεώργιος δεν θα άλλαζε πολιτική γραμμή, πως ο νεοαφιχθείς στον Ταύρο Νίκος Μαστοράκης απλώς θα ασχοληθεί με «το ψυχαγωγικό μέρος του προγράμματος», ενώ οι πολιτικές εκπομπές θα παραμείνουν ως έχουν υπό τη στιβαρή διεύθυνση του αφεντικού, συνεπώς η μονομαχία των γιγάντων απεδείχθη σκιαμαχία. Κορώνες, όπως εκείνη του Γεωργίου «μα δεν μου λέτε, με περνάτε για μαλάκα;» μάλλον επεδείχθησαν μόνο και μόνο για να δημιουργήσουν εντέχνως μια κάποια ιλαρότητα, ώστε να μην κλαΐνε οι διαφημιστικές εταιρίες και οι διαφημιζόμενοι τα ωραία τους λεφτουδάκια (και κυρίως ο... σπόνσορας της εκπομπής, η Express Service!) Μοναδική, ουσιαστικά, παρέμβαση του Βαγγέλη ήταν η φιλεργατική του και φιλάνθρωπη, οπωσδήποτε, αποστροφή «Γιώργο, να πάρεις πίσω στη δουλειά τους αγωνιστές δημοσιογράφους Πασθαντίδη και Μουζάκη». Και όλα τελείωσαν όπως τελειώνουν οι πετυχημένοι γάμοι: μετά το καδγαδάκι, ο έρωτας και πάλι φούντωσε. Κι ούτε γάτα ούτε ζημιά.

Βεβαίως, η ζημιά ήταν δυνατόν να γίνει αν ο Γεώργιος τα είχε πει όλα στον Βαγγέλη. Αν π.χ. δεν έκρυβε επιμελώς ότι στα ταραγμένα του νιάτα είχε μια σύντομη μεν, έντονη δε σχέση με τον Μαστοράκη, που τόσο αναστάτωσε η εισδοχή του στο θερμοκήπιο του αυριανισμού όσους εμφορούνταν από τις...

απαρέγκλιτες αρχές του. Αλλά ας δούμε τι απέκρυψε ο Γεώργιος από τον απατηθέντα – εν τέλει – Βαγγέλη:

• Το 1981, λίγο πριν από τις εκλογές που θριαμβευτικά έφεραν στην κυβέρνηση το μεγάλο κίνημα της αλλαγής, το επιτελείο του αυριανισμού είχε σκορπίσει. Ο πόλεμος κατά του τότε πρωθυπουργού Γεωργίου Ράλλη, ο αποκληθείς και πόλεμος των Λακώστ, εξαιτίας του ότι εστιάσθηκε στις βολές που εξαπέλυε ο Ταύρος κατά της εισαγωγής των γνωστών ενδυματολογικών αξεσουάρ της μπουρζουαζίας κόρης του πρωθυπουργού, οδήγησε τον εισαγγελέα να παρέμβει. Χτύπησαν λοιπόν οι καμπάνες, ωστόσο, ο Γεώργιος Κουρής απεδείχθη αγρυπνών: το 'σκασε, φυγοδικών, στην Ιταλία. Η τσιμπίδα της Δικαιοσύνης συνέλαβε τον αδελφό και συνεταίρο του Μάκη, ον ηύρε ραθυμούντα, και τον έστειλε στη φυλακή – τότε ο Μάκης ούτε που το είχε διανοηθεί ότι μπορούσε να γίνει κάποτε βουλευτής του κινήματος.

Ωστόσο, στην Ιταλία, ο Γεώργιος δεν κάθισε με σταυρωμένα χέρια. Βάλλοντας κατά της ελληνικής «αυταρχικής κυβέρνησης που διώκει τους αγωνιστές», δεν αρκέστηκε στην πολιτική υποστήριξη που του προσέφερε ο ριζοσπάστης Πανέλα (του οποίου, αργότερα, ο ριζοσπαστισμός έστειλε στη Βουλή την Τσιτσιολίνα). Αναζήτησε, ως δαιμόνιος Κεφαλονίτης, και την επιχειρηματική υποστήριξη. Τη βρήκε στο πρόσωπο ενός Πωλ Γκριβάλντ, ισραηλινού επιχειρηματία, ο οποίος είχε δοσολοφίες με τη δικαιοσύνη της χώρας του (Καθημερινή, 3.5.1981). Με την οικονομική κάλυψη του εν λόγω κυρίου, ο Γεώργιος προχώρησε σ' ένα μεγαλεπήβολο, για τα δεδομένα της εποχής, σχέδιο – ως γνωστόν, τότε δεν είχε θεσμισθεί η λειτουργία ιδιωτικής ραδιοτηλοψίας: να κάνει τηλεοπτικό σταθμό, οι εγκαταστάσεις του οποίου θα ετοποθετούντο σε ποταμόπλοιο που θα αγκυροβολούσε στα διεθνή ύδατα, στο Ιόνιο. Ως διευθυντής του σταθμού –που προοπτική είχε να εκπέμπει ελληνικό πρόγραμμα σ' ολόκληρη την ελληνική επικράτεια– βολιδοσκοπήθηκε ο παραγωγός-σκηνοθέτης φτηνοταϊνιών στην Παραμάουντ Νίκος Μαστοράκης, ο οποίος δούλευε στην Αμερική μετά που πήρε των ομματιών του ένεκα της γνωστής τηλεοπτικής εκπομπής με τους κρατούμενους της εξέγερσης του Πολυτεχνείου. Τον αρραβώνα –που δεν οδήγησε σε γάμο, άγνωστο για ποιους ακριδώς λόγους– ομολόγησε ο ίδιος ο Μαστοράκης πολύ αργότερα, σε συνέντευξή του στα Νέα. Όπως κάθε σεμνή παρθένος που κρύβει επιμελώς το πα-

ρελθόν της, ο Γεώργιος απέκρυψε το ασήμαντο επεισόδιο από τον... μνηστή του Βαγγέλη.

Για να δούμε, τώρα που το πληροφορείται, πώς θα αντιδράσει;

**Καλώς τονε
κι ας άργησε**

Δώδεκα ολόκληρα χρόνια μετά, ο Νίκος Μαστοράκης ξαναμπαίνει στη ζωή Γεωργίου. Ο τελευταίος, τώρα πια, δεν είναι ένας διωγμένος πληβείος. Μπορεί ακόμη κυκλοφορεί με ανοιχτό πουνάμισο και γιονάρα, ως γνήσιο τέκνο λαϊκής κατ'εξοχή, όμως έχει ένα από τα μεγαλύτερα γκροτήματα Τύπου στην Ελλάδα. Διοικητικές εφημερίδες, αθλητικές εφημερίδες, σταθμούς ραδιοφωνικούς, ιδιωτικά κτίρια και πιεστήρια, και ένα ολόκληρο λεοπτικό κανάλι. Είναι δημιουργός και χειριστής ενός ακόμα -ισμού, του ελληνικού αυριανισμού. Και έχει γερές προσεχίσεις στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Εσχάτως, απέκτησε και την πολιτική (πολύχρωμη, παρακαλώ) εφημερίδα ασχολείται με τα της ιδιωτικής φύσεως πολιτών πικάντικα, τη Star (βλέπε προηγούμενο τεύχος). Κοντολογίς, να γαμπρό μάλαμα!

Τα πράγματα έγιναν ως εξής – και τούτο, ο Γεώργιος στην τηλεοπτική «ανάκριση» από τον Βαγγέλη υπήρξε κρινής:

• Τα τελευταία χρόνια, οι πολιτικές εφημερίδες του Γεωργίου δεν πήγαιναν καλά. «λαουτζίκος» δεν εκτιμούσε, φαίνεται ντιρέκτ λαϊκά επιχειρήματα που αναμνησάν. Προτιμούσε να τη βρίσκει σε άλλα λα, πιο «χάι», πιο αλέγκρα, πιο πλήρως κυκλοφορίες κατρακυλούσαν. Η πρόσδεση με τον αδελφό του Μάκη (που οδύ τον τελευταίο σε απομάκρυνση από τον Ταύρο και στο δικό του εκδοτικό εγχείρημα Παρόν) έδωσε ένα ακόμη μεγάλο χτύπημα. Ο Γεώργιος ένιωθε πελαγωμένος. Τι δυνατό μεγάλο κίνημα της Αλλαγής βρισκόταν στα πρόθυρα της εξουσίας, εκείνος «πιο ΠΑΣΟΚ κι απ' τον Ανδρέα Παπανδρέου» (!) κι οι κυκλοφορίες πέφτουν; πρέπει να γίνει.

– Πρώτα, έγινε η Star. Για τα επιχειρήματα δεδομένα Κουρή δεν ήταν κι αποτομή. Στη συνέχεια, ήρθε η σειρά του καναλιού. Κάποιος «εκσυγχρονισμός» του, με προσθήκη σειρών από την κρατική γα-

ραση, δεν έφερε θεατές στο κανάλι των εξουφληδων τηλεπαρουσιαστών και φωτεινών εξαιρέσεων ενός Βαγγέλη, Γαργαλάκου, ενός Πασθαντίδη - άσε ινδύνευε να γίνει «κουλτουριάρικο». Η κόττερη παρουσία σε εκπομπές του κά- εκπροσώπων της ιντελιγκέντσας (δη- γράφων και διανοουμένων - να μη λέ- δματα, να μη θίγουμε υπολήψεις) δεν θεσαν τίποτα. Κι αν οι Πασόκοι με τα χη τους διαγωνίζονταν ποιος θα πρω- βεί την πόρτα του Ταύρου, αυτό δεν θετε γκλάμουρ ούτε διαφημίσεις νο ο Βαγγέλης, ο Γεννηματάς, ο Κατσι- φέρανε από μόνοι τους κάτι διαφημί- είτε ο Κουρής στη γνωστή εκπομπή, τονίσει ο Γιαννόπουλος: «Πράγματι, ΑΣΟΚ σας είχε παραμελήσει!». Και ως από μηχανής θεός, ήρθε ο Μαστο-

νθρωπος αυτός, που ήτο μια κάποια έχει χτυπηθεί σαν χταπόδι από τα α Κουρή. Κάθε επέτειο του Πολυτε- , πάντα κάτι γραφόταν για κείνη την πη του. Κι όταν άνοιξε η Star, η εντολή «Βαράτε». Βλέπετε, ήταν μεγαλοστέλε- του ANTENNA, που στηρίζει τη θεαμα- ρτα στη δεξιά του ταυτότητα, στις υπο- ς προς τον Γλίξμπουργκ, στα τηλεπαι- και στην άνευ ορίου επίδειξη των λών εκατοντάδων καλλιγραμωών πλην ων γκο-γκο γκερλς. Σ' ένα απ' αυτά τα ματα, τα όρια παραδιάσθησαν. Η εφη- έγραψε ότι ο Μαστοράκης εξαπάτησε η του τηλεπαιχνιδιού Μπίνγκο, που ο αρουσίαζε, και του 'φαγε τα κέρδη. Ο ς αντέδρασε αμέσως: μήνυσε την ρίδα και ζήτησε γερή αποζημίωση. Η νένεχιζε τις παλικάροσύνες, ο Κουρής ένιωθε ότι ήρθε η ώρα να κινηθεί.

τότε είχε την πρώτη του επαφή με τον του γνώριμο. Πήγε και τον βρήκε στη του Intercontinental, όπου έμεινε, για ζήτησε να γίνει κάτι τελοσπάντων μευση και την αποζημίωση (κυρίως την μίωση). Οι δάσεις της «γέφυρας» που υσε στον Ταύρο μπήκαν έτσι απλά.

τερα, ήρθαν τα καλλιστεία. Η Star, πό την τελετή, προέβλεψε ότι τα απο- ατά τους θα είναι σικέ. Έγραψε μάλι- ι ονόματα. Τότε, ο Κυριακού ζήτησε ν επιτροπή να εκλεγεί ως ομορφότερη λλη». Και εξελέγη μια άλλη. Ο Μαστο- εθεώρησε εαυτόν ριγμένο κι είπε στον κού: «**Η κάνεις ξανά τα καλλιστεία ή εύγω**». Ο Κυριακού δεν ενέδωσε και τάντησε μονολεκτικά: «**Αι σιχτίρ**». Κι αν, έτσι, τα τηλεφωνηματάκια και τα δουδάκια του πληγωμένου Μαστορά- του Γεωργίου Κουρή. Η σχέση, που ρήθηκε επί βραχύ χρόνο στο σκοτάδι, στο φως επισήμως ανήμερα την 21η ίου. Ο Γεώργιος Κουρής, ατυχώς γι', είχε ξεχάσει το βαρύ συμβολισμό της εκείνης. Τον θυμόταν πολύ καλά ο ράκης, που έχει φαίνεται γερή μνήμη

ΤΑΥΡΟΣ ΜΑΙΝΟΜΕΝΟΣ

21 Απριλίου 1993 ★ Star ★ σελίδα 5

Τα του Παριενίωνων

Προοδευτικός οπισθοδρομισμός

ΑΝΤΙ-δραση

Α! Και μία είδηση: Το περιοδικό της παρηκμασμένης αριστεράς ή δε- ξιάς (οι γνώμες άλλωστε διίστανται) «ΑΝΤΙ», έχοντας αναλύσει ό,τι ανα- λύεται και δεν αναλύεται, μας έκανε την τιμή ν' ασχοληθεί και με τη «Star».

Εμείς ευχαριστούμε πολύ και ελπί- ζουμε να «τσιμπήσουμε» μερι- κούς από τους... λιγοστούς - ομο- λογουμένως - αναγνώστες του.

Το μόνο που δεν μπορέσαμε να καταλάβουμε είναι, γιατί μας αρνεί- ται μια, τύχη στη δημοσιογρα- φία ένας πολιτικός μηχανικός, που επί χρόνια προσπαθεί ανε- πιτυχώς να κάνει το ίδιο.

Οι συντάκτες της «Star»

(Με τις στοιχειώδεις γνώσεις τους σε γραφή και ανάγνωση).

☆☆☆
Προς περιοδικό «Αντί», ε-
νταύθα. Ετεροχρονισμένα
ευχαριστώ για τη διαφήμι-
ση. Είχα κάτι αμφιβολίες...

☆☆☆
Καταντάει ωστόσο δυ-
σφημιστικό να κάνετε το συ-
νήγορο του Αντρέα. Εσείς.
Είναι σα να βγαίνει ο Τάκης
Ζαχαράτος να υπερασπι-
στεί το ανδρικό φύλο.

Είναι γεγονός ότι την παιδεία του είς δεν μπορεί να την ξεπεράσει, ίαι δεν υπάρχει αριστερός που να έχει επηρεαστεί από τον σταλι- μό που - ήθελες, δεν ήθελες, υ- χε εποχή που στον έριχναν στο λάχι με το χωνί! (όπως στις γαλο- κές για να παχύνουν).

ως λοιπόν να ξεφύγουν από τον να ο Παπουτσάκης και το επιτε- του; (ειδικά το επιτελείο).

στοί στην προσωπική τους ιστά- αι υπακούοντας στην προστα- ων γονιδίων τους, επέπεσαν η δύναμη διαθέτουν ακόμη... στη «Star».

ρα πώς ένα (θεωρητικό υποτί-) περιοδικό της Αριστεράς προ- εί να κολυπήσει στα βαθιά νε- να ασχοληθεί με θέματα εκτός ακίου και ειδικού Δικαστηρίου ο φυσικός του χώρος) αυτό ας νουν άλλοι... Αλλά λέγαμε για λινισμό.

από τις προσφιλείς του τακτι- αν και το κόλλημα ταμπέλας, σε κάθε ΑΝΤΙπαθή ή ΑΝΤΙστοκό- μένο.

Ετσι κάποιος (αγράμματος) μου κόλλησε την ταμπέλα ΕΘΝΙΚΙΣΤΗΣ. Εββαία ο τόπος είναι μικρός και το έχω ξαναπεί όλοι γνωρίζομαστε αλλά είναι περιττό ν' ασχοληθώ με κάποιον που προσπαθεί να ΖΗΣΕΙ, να βγάλει δηλαδή το ψωμάκι τού, καλώντας ταμπέλες στους άλ- λους...

Ομως η παταγώδης αποτυχία του περιοδικού στην προσπάθεια να εκτελέσει την αποστολή που ανέλα-

Ως μαινόμενος ταύρος απάντησε η Star στο δημοσίευμα του προηγούμενου τεύχους του Αντί. Με πέντε (!) αντιδημοσιεύματα, σε πέντε διαφορετικές θέσεις, σ' ένα φύλλο (21 Απριλίου, αρ. φύλλου 81). Το ίδιο θράδυ, το αφεντικό της ανακοίνωσε τη συνεργασία του με τον Νίκο Μαστοράκη. Κρίμα, γιατί οι συντάκτες της εφημερίδας, όλοι μαζί, μας διαβεβαίωναν ότι γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση και ότι δεν έχουν ανάγκη από άλλες αναλύσεις. Ενώ αν πρόσεχαν, αν διάβαζαν λίγο πιο πολύ (πού και πού ίσως και καμιά ανάλυση) και ήταν λίγο πιο απαιτητικοί από τον εαυτό τους ίσως να μην έμεναν εκτεθειμένοι τόσο άγαρμπα. Ίσως να μην ήσαν τώρα υποχρεωμένοι να γλείφουν τον Μαστοράκη, αυτόν που λίγο πριν έφτυναν...

- και, ίσως, καλό ψυχαναλυτή.

Ο λαμπερός αυριανισμός του μέλλοντός μας..

Οι πρώτες διαρροές στον Τύπο των νέων οραμάτων του Μαστοράκη υπήρξαν αλαζο-

νικές. Είναι και το cult που έχει πολλή πέρα- ση, η είδηση διογκώθηκε υπερβολικά. Οι αυριανιστές έσκισαν, κυριολεκτικά, τα ρού- χα τους. Οι περισσότεροι άρχισαν δάσιμα να αναρωτιούνται τι θα γίνει με «την πολιτική γραμμή του συγκροτήματος».

Ο Γεώργιος φάνηκε ανέτοιμος. Δεν είχε

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΨΗΦΙΔΕΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ · ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ · ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ · ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία.
Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ

Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη.
Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελληνικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ

«ΑΡΙΑΔΗΝ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σεφέρη.

Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ερωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρη, μέσα από την προσέγγιση του ποιήματος «Αριάδνη».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΔΟΝ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ» ΤΟΥ Α. ΕΜΠΕΡΙΚΟΥ.

Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποιήματος και διερεύνηση των μορφών αφήγησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευματική ζωή.

Συναγωγή κειμένων για το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ

Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της υποτέλειας.

Εξέταση του θέματος της συστηματικής χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμένουν έξω από τη μορφολογία της ελληνικής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ

«Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ» ΤΟΥ ΑΛ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος «Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ

Ούτως ή άλλως: Αναγνωστάκης, Εγγονόπουλος, Καχτίσης, Χατζής.

Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμένοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ
ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ •
ΤΗΛ: 3645133 • FAX: 3607878

ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ του με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας
Την επικίνδυνη πολιτική, του
Μητσοτάκη στα εθνικά θέματα
θα καταγγείλει ο Α. Παπανδρέου

«Έκανα ένα μόνο λάθος σε 35 χρόνια επαγγελματικής ζωής»

ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ

Η Αυριανή της 24.4 δάξει τα δυνατά της να πάψει η «κατασυνκοφάντηση» —όπως λέει χαρακτηριστικά— τον νέου εκλεκτού του συγκροτήματος του Ταύρου. Αποτέλεσμα: το μετερίζι της δημοκρατικής παράταξης έχασε τον αγωνιστή Πασοβαντίδη και ο Γ. Κουρής κέρδισε 800 χιλιάδες το μήνα, που του πλήρωνε σε μισθούς (κατά δήλωσίν του)!

ετοιμάσει τη γραμμή υπεράσπισής του. Αργά κατάλαβε ότι και ο Μαστοράκης έπρεπε να μην είναι αμετροεπής και ο ίδιος έπρεπε να προβάλλει το «ανθρώπινο» στοιχείο: «τι να κάνω, ρε παιδιά, δεν βγαίνω». Από την άλλη, στο ΠΑΣΟΚ, που δεν ευελπιστούσαν σε πολλά οφέλη, πλέον, από την κολιγιά με τον Ταύρο στην τωρινή του μορφή, που αναζητούσαν τη λάμψη του εκσυγχρονισμένου αστικού κόμματος, άρχισαν να καλοσκέφτονται. Άσχημα θα 'ναι, σου λέει, ένα κανάλι με μεγαλύτερη εμβέλεια να υπερασπίζεται χοντρικά τις θέσεις μας; Με εξαίρεση τη θυμική Μελίνα, όλοι λούφαξαν. Κι ο Βαγγέλης οδηγήθηκε στην τηλεοπτική επικύρωση αυτής της... νέας ελπίδας για το κίνημα.

Από την άλλη, ο Γεώργιος ευελπιστεί σε πολλά. Καταρχάς, θέλει ένα «σύγχρονο» τηλεοπτικό κανάλι. Με τα φώτα του, τη ροή του, τα παιχνίδια του, τις ντίδες του, με ωραίες γυναίκες, σίριαλ, ταινίες δράσης —κυρίως με διαφημίσεις. Προς τούτο, είναι διατεθειμένος να κάνει πολλά. Ήδη, έχει έρθει σε επαφή με παραγωγούς και σκηνοθέτες του ANTENNA, εθεάθη μάλιστα στις 9.4 να συντρώγει επί τετράωρον με τον σκηνοθέτη Μάριο Ποντίκα, σε ταβέρνα κοντά στον περιφερειακό του Λυκαβηττού. Και ο μεν κ. Ποντίκας, υπεύθυνος για τα σίριαλ του ANTENNA, δεν θα ήταν έξυπνο να τον ακολουθήσει στον Ταύρο, λέγεται όμως ότι ήδη έχουν βρεθεί άλλοι που είναι διατεθειμένοι να το κάνουν.

Ο Μαστοράκης πηγαίνει στον Ταύρο χωρίς καθόλου κεφάλαιο — λέγεται, μάλιστα, ότι δεν έχει και ανθηρά οικονομικά. Το δικό του «κεφάλαιο» είναι οι εκπομπές του, οι οποίες στον ANTENNA του απέφεραν 15 εκατ. δρχ. το μήνα. Γνωρίζει ότι θα είναι υπό δοκιμήν και θέλει να πετύχει — πώς αλλιώς θα μπορεί να κάνει το κομμάτι του, όπως πρόσφατα που παρήγγειλε Rolls - Roy-

ce για την προστατευομένη του, το μοντέλ Βίκυ Κουλιανού; Οπωσδήποτε έχει πρόθεση να ασχοληθεί με τα «πολιτικά» — θα καταφέρει όμως να στριμώξει τον γέλη Γιαννόπουλο, π.χ., στα στενά χρονόρια μιας εκπομπής, στοιχειώδες mini που επιβάλλει ο επαγγελματισμός διαρκούς ροής; Όπως και να 'ναι, η εμπειρία του με τις γραφικές πολιτικές προσκόψεις του καναλιού, αργά ή γρήγορα να μοιραίο να δημιουργήσει προστιθέμενη που θα έχουν πολιτικό αντίκτυπο. Κάτι γνωρίζει, άλλωστε, ο Γεώργιος Κουρής αυτό και βολιδοσκοπεί απεγνωσμένα το πόρτερο Γιώργο Λιάνη να αναλάβει τη διοικητική διεύθυνση του καναλιού.

Όπως και να 'χει, πάντως, ακόμα και αν συναντήσει σθεναρή άρνηση, σκέφτεται ελπίζει να τα μπαλώσει. Στο κάτω της φής, αν το κανάλι «ανοίξει» στο μεγάλο νό, τότε δεν θα έχει ανάγκη τους Πασοβαντίδους. Άλλωστε, ο λαϊκισμός τελεονταί σαν λάστιχο και μπορεί να επηρεάσει ευρύτερους πολιτικούς χώρους. Και ποιος μας πιάνει...

Ίσως γι' αυτό, στο ΠΑΣΟΚ, «έφαγε» και το «χτύπημα» του Μαστοράκη. Και συνεχίζουν να το τρων κι αυτό, όπως και παλιότερα του Κουρή, τότε που έβγαζε «Φωνή της Κεφαλονιάς» και αποκαλούσαν Ανδρέα Αντρεσώφ. Ή τότε που σταιριζόταν εμπορικά με τον Μητσοτάκη.

Ήταν κι αυτές εμπορικές πράξεις. Εμπορικές κινήσεις. Όπως όλες οι κινήσεις Γεωργίου. Κι όταν μιλάμε για εμπόριο, ξεχνάμε και τον πολιτισμό και την πνευματικότητα και τις αρχές. Ακόμη και τη πολιτική αρχών την ξεχνάμε — κι αν διαθέτει επικοινωνιακές και επιλήσμονες και η «μεγάλη δημοκρατική παράταξη»... Ο Γεώργιος Κουρής μας μάρανε!...

Καθήμενη Βαγγέλη Γιαννόπουλε...

ΘΑΝΕΙΟΡΑΤΗΣ

Θέμα χρόνου
το νέο κόμμα
του Σαμαρά

• ΜΕΧΡΙ τα μέσα Μαΐου
το περιβάλλον του Με...

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΕ ΤΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΧΕΣ

ιδαπτισθηκε στα νάματα αγώνων για τη δημοκρα-
Σπύρος Καρατζαφέρης, ο
είναι καταδικασμένος σε
ια και 3 μήνες φυλακή για
αντική δυσφήμιση κατά
ροέδρου του Αρείου Πά-
Β. Κόκκινου και, φυγόδι-
ει και εργάζεται στην Κύ-
ως αναμορφωτής, με αυ-
ές πινελιές, της εφημερί-
αραυγή του ΑΚΕΛ, αλλά
5 αρθρογράφος «Από την
» της... γνησιότερης φω-
... μαστορακισμού, της
νής. Για την αναδάπτισή
τή ήταν αρκετή η αίτηση
ελληνικού κράτους, μέσω
τόλ, από το κυπριακό κρά-
της έκδοσής του, για να
την ποινή του.

ιάσθηκε μια ηλίθια από-
δηλαδή, των ελλήνων ιθυ-
ν, για να μπορεί να κομί-
τιστασιακή γλαύκα εις
ς ο κ. Καρατζαφέρης. Μα
δεν πήραν ακόμη χαμπάρι
έρες της ελληνικής κυδέρ-
ότι οι δημοσιογράφοι
αν έχουν ταλαιπωρήσει
ντολογία- δεν αντιμετω-
αι σαν κοινοί εγκλημα-
π' αυτή την άποψη άρι-
πραξε η διοίκηση της
Α που κινητοποιήθηκε
της εκδόσεως του δημοσιο-
ου.

ως πάει πολύ να πλασάρε-
κ. Καρατζαφέρης και για
στής της δημοκρατίας.
που τη δγάζει καθαρή.
γους τάξεως και μόνο!

οί Μαστοράκη, Κουρή,
νισμού και τα συναφή,
στε πολλά και ενδιαφέρο-
άλλες σελίδες του περιο-
Έχουν πλάκα - αλλά δεν
και για πλάκα να κυριαρ-
εις ειδήσεις, για μεγάλο
ημα, η ιστορία της μετεξέ-
του πράσινου λαϊκισμού
πιο γυαλιστερό...

αποκλειστικό θέμα με το
δολοί και τις υποκλοπές,
χε η τελευταία Κυριακάτι-
λευθεροτυπία, έκανε το
να εξαντληθεί. Το δεύτε-
ρος των αποκαλύψεων, στο
μερινό φύλλο της Δευτέ-
ίναξε την κυκλοφορία στα
Πάνω από 100.000 φύλλα
ήθηκαν σε Αθήνα - Πει-

ραιά. Βεβαίως, από Δευτέρα
πήραν αμπάριζα και τα υπόλοι-
πα αντιπολιτευτικά φύλλα - για
λόγους κυκλοφοριακούς, αλλά
όχι μόνο. Μένει, τώρα, πάντως,
να δούμε αν μακροπρόθεσμα θα
κρατήσει κάποια από τα κέρδη
της η εφημερίδα. Η οποία, ειρή-
σθω εν παρόδω, «τσίμπησε»
15.000 περίπου φύλλα ημερη-
σίως (πάντα στην περιοχή της
μείζονος πρωτευούσης) με τα
κουπόνια του Λεξικού Τεγόπου-
λου - Φυτράκη.

• Με συνέντευξη - ποταμό του
Μαυρίκη βγήκαν τα Νέα της πε-
ρασμένης Δευτέρας. Επιτυχία
αλλά ανυπόγραφη. Ποιος άραγε
την πήρε; Και τότε πρόλαβε ο
αθεόφοδος;

• Παγανιά έχει δγει η Νέα Δη-
μοκρατία για να εξασφαλίσει
φίλα προσκείμενα ΜΜΕ, εν
όψει των δύσκολων εκλογών
που έρχονται. Ωστόσο, λίγο
πριν το «μεγάλο μακελειό» με
την αποκάλυψη των υποκλο-
πών, τα αποτελέσματα ήσαν πε-
νιχρά. Ο μηχανισμός κατάφερε
να γείρει προς το μέρος του ένα
ειδησεογραφικό καθημερινό
φύλλο τεσσάρων σελίδων που
διανέμεται σε 15.000 συνδρομη-
τές με FAX. Στο φύλλο αυτό,
που ανάμεσα στους επιτελείς
του έχει τον δημοσιογράφο Γ.
Μασσαβέτα, εργαζόταν μέχρι
πρόσφατα και ο παλιός μας γνώ-
ριμος Χρ. Καρανίκας (Καθημε-
ρινή, Πρώτη), ο οποίος διαφώ-
νησε με τη νέα γραμμή και απο-
χώρησε.

• Α, και η επαρχιακή εφημερί-
δα *Ηπειρωτικός αγών*, προσκεί-
μενη έως τώρα στο ΠΑΣΟΚ,
φαίνεται ότι «τα βρήκε» και πάει
προς Ν.Δ. μεριά. Μάζευε κι ως
είν' και ρώγες;

• Φήμες, πάντως, που θέλουν

συνάντηση του κ. Δημητροκά-
λη της Ν.Δ. με τον κ. Γ. Κουρή,
προ της συμφωνίας με τον Ν.
Μαστοράκη, ελέγχονται ως
ανακριδείς.

• Ολοκληρώθηκαν οι εργασίες
και, την προηγούμενη Τρίτη,
άρχισε να λειτουργεί το ιδιόκτη-
το πιεστήριο του *Συγκροτήμα-
τος Λαμπράκη*. Ωστόσο, η σχέση
που διατηρεί το Συγκρότημα με
την *Τυποεκδοτική* του ΚΚΕ δεν
θα διακοπεί, τουλάχιστον προς
το παρόν, καθ' ότι κάποιο κατα-
σκευαστικό «ατύχημα» στο κτί-
ριο του νέου πιεστηρίου δεν επι-
τρέπει την απόδοση του maxi-
mum των δυνατοτήτων του.

• Πολύ σύντομα, ίσως και πριν
από το τέλος Μαΐου, θα αρχίσει
να μεταφέρεται κι η *Ελευθερο-
τυπία* στο νέο κτίριο του Νέου
Κόσμου.

• Ως την ώρα που γράφονταν
αυτές οι αράδες, δεν είχαν γίνει
γνωστά τα αποτελέσματα της
συνεδρίασης της Βουλής για το
πολυνομοσχέδιο με τις φωτο-
γραφικές διατάξεις, που επιχει-
ρούσε να περάσει το υπουργείο
Δικαιοσύνης. Περισσότερα, σε
άλλες στήλες.

• Τον Πόπωτα, που παράτησε
την εφημερίδα του *Ταχυδρόμος*
του Βόλου για να 'ρθει στην
Αθήνα να το παίξει μεγαλοεκ-
δότης (*Ελεύθερη Γνώμη, Ειδή-
σεις*) και να στηρίξει το ΠΑ-
ΣΟΚ, τον θυμάστε. Θα θυμάστε,
επίσης, ότι το αποτυχημένο του
εκδοτικό εγχείρημα ναυάγησε
γρήγορα, ότι αποκαλύφθηκε
πως έγινε «με ξένα λεφτά», ότι
το ΠΑΣΟΚ και ο Ανδρέας Πα-
πανδρέου του γύρισαν την πλά-
τη κι ότι, τέλος, κατέληξε στη
φυλακή. Ε, λοιπόν, τώρα που
εξέτισε την ποινή του και απο-
δόθηκε ξανά στην κοινωνία, ο κ.

Πόπωτας επανέρχεται στο χώρο
του Τύπου. Με επιστροφή στις
ρίζες. Στο Βόλο.

Σε συνέντευξη που έδωσε τις
προάλλες, από κοινού με τον κ.
Ι. Βούλτεψη (!), αφού δικαιολό-
γησε το πρότερο φιάσκο του,
υποστηρίζοντας ότι τον μάγεψε
ο Παπανδρέου και τον παρέσυ-
ρε η χλιδή που του επέδειξε,
ανήγγειλε τη μεγάλη είδηση.
Επαναδραστηριοποιείται στο
χώρο του Τύπου και, ως πρώτη
κίνηση, θα δγάλει νέα καθημερι-
νή εφημερίδα στην ιδιαιτέρα πα-
τρίδα του.

Αυτός ο άνθρωπος εφημερίδα
θα δγάλει. Μυαλό να δούμε αν
θα βάλει...

• Όσο για τον κ. Βούλτεψη, ο
οποίος, από τις ανακοινώσεις
της Ν.Δ. που γράφει, θεωρεί ότι
για όλη την κακοδαιμονία της
ελληνικής κοινωνίας ευθύνεται
ο... Τύπος, δεν νομίζει ότι γίνε-
ται τουλάχιστον γραφικός; Τι
θέλει;

• Χοντρό παιχνίδι με τα τηλεο-
πτικά περιοδικά. Ο γνωστός εκ-
δότης *Lessier* επανέρχεται στην
ενεργό δράση με νέο έντυπο. Το
συγκρότημα *Λυμπέρη* απαντά
και ετοιμάζει το αντίπαλον
δέος. Πού βρίσκεται το περιερ-
γο; Μα, ο Λυμπέρης έχει ήδη
άλλα δύο τηλεοπτικά περιοδικά
(7 μέρες TV, Τηλεκοντρόλ). Τι
σου κάνει ο ανταγωνισμός...

• Ο εισαγγελέας διέταξε την
κατάσχεση του *Κλικ* που κυκλο-
φόρησε με «οδηγό του σεξ». Πα-
ρά την αθλιότητα που... οδηγεί
σε υπέρβαση των εσκαμμένων
προκειμένου να πουληθεί ό,τι
πουλιέται και ό,τι δεν πουλιέ-
ται, από λόγους αρχής, θα δηλώ-
σουμε ότι καμία πρόφαση δεν
είναι αρκετή για να καταστρα-
τηγείται η ελευθερία του Τύπου.
Και ο νοών νοεΐτω.

• Αλήθεια, αχός βαρύς ακούγε-
ται από τον *Seven X*. Κόσμος
πάει κι έρχεται και όλοι ζητάνε
τα χρήματά τους. Κύριε Κου-
λουκουντή, κύριε Μορώνη, η
ώρα της λυπητερής (καταπώς
λέει κι ο *Στάθης Τσαγκαρουσιά-
νος*) είναι η πιο άσχημη ώρα.
Όμως κι η... κουλτούρα πρέπει
να ζήσει. Αυτή άλλωστε σας δι-
νει το προφίλ του σταθμού - κι
όχι η *Μαλβίνα Κάραλη*.

Καταδικασμένο σε θάνατο;

Του Γιώργου Αρκουλή

Απομένουν ελάχιστες αγωνιστικές Κυριακές έως ότου πέσει η αυλαία του 14ου επαγγελματικού ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος και ακόμη ο νομοθέτης (ο εμπνευστής της αλλαγής των θεσμών, αν θέλετε) δεν έχει δικαιωθεί.

Δεκατέσσερα ολόκληρα χρόνια «επαγγελματισμού» στα ποδοσφαιρικά γήπεδα απέδειξαν την ολοσχερή γύμνια των παραγόντων σε προγραμματισμό και ιδέες, με συνέπεια πλέον τη δυσφορία του κοινού και όπου νά 'ναι – την πλήρη εγκατάλειψη.

ΟΙ παλαιότεροι φίλαθλοι θυμούνται το προ του 1980 ποδοσφαιρικό πρωτάθλημα και γοητεύονται από το πάθος του αλλά και τον αγωνιστικό ζήλο που ζούσαν στριμωγμένοι στις εξέδρες. Σήμερα, θεωρείται ύψιστη επιτυχία αν τα εννέα συνολικά παιχνίδια της πρώτης κατηγορίας συγκεντρώσουν – συνολικά – 50.000 εισιτήρια. Γιατί δεν τρέχει ο κόσμος στα γήπεδα; Οι ειδικοί προβάλλουν το επιχείρημα της ύπαρξης βίας, πως δήθεν αποτελεί ενοχλητικό παράγοντα κ.λπ. Βεβαίως τα επεισόδια και η συχνή έξαρση βίας επηρεάζουν το κοινό, αλλά, αξιολογώντας τους ανασταλτικούς παράγοντες της σημερινής ερημιάς στις εξέδρες των ποδοσφαιρικών γηπέδων, θα την κατατάσσαμε ουραγό από άποψη σημασίας.

Ο κόσμος του ποδοσφαίρου έχει χάσει τον ζήλο του, από τη στιγμή που το (επαγγελματικό) ποδόσφαιρο έχασε κι αυτό την αξιοπιστία του. Τα προβλήματα πλέον είναι ορατά κάθε αγωνιστική. Οι ποδοσφαιρικοί παράγοντες ενδιαφέρονται πώς θα εισπράξουν την επιχορήγηση από το κράτος, που με τη σειρά του εξαργυρώνει τις παροχές του με πλήρη παρέμβαση (μέσω ΕΠΑΕ) στους διάφορους συλλόγους. Είναι κοινό μυστικό μεταξύ των λειτουργών του πρωταθλήματος

και φανερό πια στο φίλαθλο κοινό, ότι το πρωτάθλημα δεν παίζεται κάτω από ίσους όρους. Η φιλοσοφία του ισχυροτέρου έναντι του αδύναμου είναι μόνιμο καθεστώς. Από το ξεκίνημα του πρωταθλήματος είναι γνωστές οι ομάδες που θα διεκδικήσουν τον ποδοσφαιρικό τίτλο. Θα είναι μια - δύο. Οι υπόλοιπες 16 θα ακολουθούν.

Είναι γεγονός, μολονότι ουδείς στην ηγεσία του Αθλητισμού θα το παραδεχτεί ποτέ ανοιχτά. Υπάρχει μεγάλη ποδοσφαιρική ομάδα, η οποία ευνοείται μόνιμα στο πρωτάθλημα, έχοντας ευνοϊκή αντιμετώπιση από αρκετούς αντιπάλους, τους οποίους φρόντισε να έχει συμμάχους «στα δύσκολα». Ο φίλαθλος κόσμος έχει εμπεδώσει πλέον αυτή τη σχέση και έχει βαφτίσει τις φιλικές ομάδες με το εξευτελιστικό – αλλά πλήρες ρεαλισμού – παρατσούκλι «οι τσάτσοι». Η ομάδα με τις ισχυρές – και μόνιμες – φιλίες στο (εκάστοτε) πρωτάθλημα έχει ήδη σκοράρει τίτλο στις περισσότερες από τις 13 επαγγελματικές διοργανώσεις. Βλέποντας απλά τα αποτελέσματα, παρατηρούμε ότι μια από τις δυνατές ομάδες έχει να αντιμετωπίσει – στην ουσία – το πολύ πέντε αποφασιστικά παιχνίδια ετησίως, εν αντιθέσει με τους άλλους διεκδικητές του τίτλου που, χωρίς «συγγενείς και φίλους», δεν μπορούν να καταφέρουν. Η ανισότητα στους όρους του παιχνιδιού είναι πλήρης, αν και μη φανερή με «γυμνό μάτι». Συνεπώς, γιατί ο κόσμος να συνεχίσει να πηγαίνει στο γήπεδο, γνωρίζοντας εκ των προτέρων τι θα συμβεί στο τέλος;

14 χρόνια μοναξιά

Ο επαγγελματισμός στο ελληνικό ποδόσφαιρο εφαρμόστηκε πριν από 14 χρόνια χωρίς ποτέ κανείς να διδάξει στους εκπροσώπους του πρωταθλήματος τα βασικά κεφάλαια που πρέπει να διέπουν τον σωστό αγώνα. Για παράδειγμα, την υπερήφανη πολιτική. Το να απλώνουν το χέρι έως εκεί που φτάνει. Να προγραμματίζουν ώστε το σωματείο τους να συνεχίσει να αυξάνει τα μέλη του και τα στελέχη του και όχι να περιμένει από το κράτος την επιχορήγηση και να απαιτεί

στους ισχυρούς ανταγωνιστές. Έτσι από 1980 έως σήμερα, ζήσαμε απίστευτες γοητεύσεις. Ο Πανιώνιος, σύλλογος με νικά και πίστη στον αθλητισμό από τα του περασμένου αιώνα, έφτασε στο σημείο να παλεύει σήμερα με τους πιστωτές προκειμένου να διατηρηθεί σε κάποια ισορροπία. Βεβαίως βρίσκεται σε χαμηλή κατηγορία, έχει χάσει τους σωστούς τους και οι πρόεδροι διαδέχονται ο ένας τον άλλο χωρίς να μπορούν να προσφέρουν

Ο Ολυμπιακός, ο πιο λαμπρός ελληνικός ποδοσφαιρικός σύλλογος σε τίτλους και φιλάθλο κοινό, είναι βέβαιο ότι δεν θα αντανακλά κάποια στιγμή η (όποια) κυβέρνηση να διεκδικήσει τα χρέη (του συλλόγου) προς τις τράπεζες. Σήμερα ξεπερνούν επτά δισεκατομμύρια δραχμές.

Το πώς έφτασαν οι δύο αυτοί σύλλογοι στο σημερινό αδιέξοδο είναι γνωστό. Οι ηγέτες πίστεψαν ότι μπορούν να δώσουν στην ομάδα ευρωπαϊκό «ύψος» ξοδεύοντας «όσο - όσο» στηριζόμενοι σε εφήμερες ταγές. Και οι δύο βρέθηκαν στη φυλακή αφήνοντας τις «σάρκες» των δύο σωματείων γεμάτες πληγές. Ο Μιχάλης Σταματελάτος του Πανιωνίου, ανώτερος υπάλληλος Τμήματος, σκέφτηκε ότι θα μπορούσε να ακολουθήσει τον Βαρδινογιάννη και να καλώ την ποδοσφαιρική Νέα Σμύρνη πανελλήνιο. Το σκηνικό του κατέρρευσε πύργος από χαρτί. Ο Γιώργος Κοσκωτάς αυτός με βάση «τραπεζικό χρήμα», ξόδεψε απίστευτη άνεση, αγοράζοντας... Ντιόρι, πλειάδα ικανών ποδοσφαιριστών όλη την Ελλάδα, άσχετα αν όλοι αυτοί παίκτες δεν χωρούσαν στην ενδεκάδα ομάδας του. Κι αφού πίστεψε ότι έκανε Ολυμπιακό «αχτύπητο», θέλησε να χτυπήσει τον πιο ισχυρό του ανταγωνιστή στο πρωτάθλημα με το «αντίπαλο» όπλο. Ήταν που είχε κάνει τη γνωστή ανατριχιαστική δήλωση «Φτιάχνουμε το ευρύτερο ευρωπαϊκό φάσμα», εννοώντας «τώρα θα έρθουν παλιοβαζέλες, τι έχετε να πάθετε».

Αυτό, δυστυχώς, ήταν το σκηνικό πρότερο της δεκαετίας του '80. Τότε που

Παντίσκος, Αλαμάνος, Παυλόπουλος, Δέδες: είναι το προεδρείο της ΕΠΑΕ, δηλαδή της συντεχνίας που διοικεί το επαγγελματικό ποδόσφαιρο. Βασικός στόχος, πώς θα εισπραχθεί η επιχορήγηση από το κράτος, τηλεοπτικά δικαιώματα κ.λπ.

οργούνται οι πνεύμονες στο κορμί του ού επαγγελματικού ποδοσφαίρου. Η πάνω στην οποία θα γέμιζαν κάποτε τα γήπεδα, όπως συμβαίνει στο πρωτάθλημα της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Γερμανίας και της Ιταλίας. Η Ελλάδα, ως χώρα της ΕΟΚ, πρέπει να ακολουθήσει. Ακολούθησε με τις ιδέες της ιδέες» και ιδού τα αποτελέσματα. Το επαγγελματικό πρωτάθλημα συνεχίζεται να υπάρχει, είναι επειδή το χρειάζεται το κράτος. Μην ξεχνάμε την ύπαρξη του ΠΡΟ-ΠΟ, του παιγνιδιού που με το πέρασμα των χρόνων καταρρέει. Θα λέγαμε ακριβώς κι αυτό τη μοίρα των γηπέδων. Γιατί είναι ο σωστός φίλαθλος στα γήπεδα, όταν βλέπει εκ των προτέρων το «σκηνικό»; Α, γιατί να παίξει ΠΡΟ-ΠΟ, όταν δεν μπορεί να φυλαχτεί;

Η αμαρτωλή συνταγή

Η αμαρτωλή συνταγή του επαγγελματικού πρωταθλήματος στηρίζεται σαφώς στο Κεφάλαιο. Στους «18» της πρώτης κατηγορίας, «Ιατροί» είναι ελάχιστοι και γνωστοί. Δεν συγκεντρώνει όλη τη δύναμη και τη φαντασία όσο συχνότερα γίνεται. Τη βλέπου-

με στα σφυρίγματα των διαιτητών, η πλειοψηφία των οποίων ενδιαφέρεται πώς θα διευθύνει σημαντικά ντέρμπι και πώς θα πάρει το σήμα της FIFA, ώστε να αποκομίσει οφέλη από ταξίδια κ.λπ. Είναι χαρακτηριστικό αυτό που ιστορούν σήμερα στον Πειραιά για τον Κοσκωτά. Όταν νόμιζε ο άνθρωπος ότι είχε τακτοποιήσει για την παντοδυναμία της ομάδας του Ολυμπιακού, φώναξε έναν επιτελή του και του είπε: «Πάρε, παιδί μου, όσα χρήματα πρέπει, εν λευκώ, κάνε μια δόλτα στους διαιτητές και φέρε μου σε μια εβδομάδα όσο περισσότερα ονόματα γίνεται. Θέλω να είμαι σίγουρος...». Ο «επιτελής» πήρε στο χέρι την «ανοιχτή» επιταγή και ξεκίνησε για το ψάρεμα.... Μετά από λίγες μέρες επέστρεψε στο αφεντικό του με το κεφάλι κάτω. «Κύριε, λυπάμαι. Δεν βρήκαν κανέναν. Ένας - δύο, που δεν ανήκουν πουθενά, φοβούνται να σε προσκυνήσουν. Πρέπει να το πάρουμε απόφαση...».

Αχ, οι διαιτητές

Ωστόσο, θα ήταν άδικο να υποστηριχτεί ότι οι διαιτητές ποδοσφαίρου είναι οι κυρίως υπεύθυνοι στην αργώστια του ποδοσφαί-

ρου. Είναι απλά τα πιόνια, τα «ανθρωπάκια» που κινούνται για να επιτευχθεί ο σκοπός στα περισσότερα γήπεδα. Ποτέ δεν θα μπορούσαν «μόνοι τους» οι διαιτητές να τα καταφέρουν, αν δεν είχαν τις πλάτες των παραγόντων. Οι τελευταίοι είναι οι πρωταγωνιστές. Οι περισσότεροι από τους προέδρους ασχολούνται σήμερα με ο,τιδήποτε άλλο εκτός από το ποδόσφαιρο. Ο φίλαθλος κόσμος το γνωρίζει, αλλά δεν θέλει να το παραδεχτεί. Και γιατί να το κάνει; Οι ποδοσφαιρικές ομάδες, ανώνυμες εταιρείες σήμερα, αποτελούν περιουσιακό στοιχείο του ενός.

Βεβαίως, διέπονται από τον περίφημο Ν.2190, αλλά μόνο τύποις. Αν και χρεοκοπημένες οι ΠΑΕ, γνωρίζουν ότι ποτέ δεν θα διαλυθούν, ούτε ο πρόεδρος θα μπει φυλακή.

Κινδυνεύει μόνο με έκπτωση, αν (ο ηγέτης) ξεσπάσει καμιά φορά στον επόπτη γραμμών ή φτύσει - με δηλώσεις - τους θεσμούς. Τότε, δύσκολα θα του συγχωρήσουν το παράπτωμα. Κυρίως αν ανήκει σε μικρή, άσημη ομάδα! Μέχρι που αυτή υποβιβάζεται...

Ο ντεσπεράντο του Πόρου, οι προστάτες μας και οι προστάτες τους

του Γιάννη Κωστάκη

Μεθυσμένος αρχιφύλακας εκτελεί σερβιτόρο μπαρ, αφού προηγουμένως έχει τραυματίσει σοβαρά ιδιοκτήτη άλλου μπαρ γιατί αρνήθηκαν να του σερβίσουν. Τον αρχιφύλακα συνόδευε ο διοικητής του, που βρέθηκε αργότερα από πολίτες που πήγαν να καταγγείλουν τον φόνο, στο γραφείο του, μεθυσμένος και ανίκανος να πράξει οτιδήποτε. Ως τότε, άραγε, η χρήση του υπηρεσιακού περιστροφού θα γίνεται όχι για την προστασία του πολίτη, για την οποία θεωρητικά δόθηκε, αλλά εναντίον του; Μέχρι τότε θα παραμένουν στο σκοτάδι οι ύποπτες σχέσεις ορισμένων αστυνομικών με διάφορα κυκλώματα της νύχτας; Θα βρεθεί εκείνος που θα ραλλέα θα βάλει το δάχτυλο επί τον τύπον των ήλων;

«**Τ**ο κράτος είστε εσείς», είχε πει ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης, βάζοντας τα πράγματα στη θέση τους. Έτσι μια αντίληψη που υπήρχε ήδη σε πολλούς από τους άνδρες και τις γυναίκες των Σωμάτων Ασφαλείας νομιμοποιήθηκε από τα πλέον -υποτίθεται- υπεύθυνα μέλη του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Από εκεί και πέρα άρχισαν να παρουσιάζονται με μεγαλύτερη συχνότητα περιστατικά χρήσης του υπηρεσιακού περιστροφού, όχι για τη διαφύλαξη της τάξης, αλλά για τη λύση προσωπικών διαφορών. Τούτο από μια πλευρά ίσως να είναι φυσικό. Για την πάταξη του εγκλήματος χρειάζεται πρώτον σωστή εκπαίδευση, και στην ΕΛ.ΑΣ. κάθε άλλο παρά κάτι τέτοιο γίνεται, και δεύτερον στοιχειώδης ικανότητα χρήσης αυτού που ονομάζεται φαιά ουσία. Σήμερα όμως, όχι Πουαρό δεν συναντάται στους κόλπους των Σωμάτων Ασφαλείας, αλλά ούτε καν επιθεωρητής Κάλαχαν που εν πάση περιπτώσει ήξερε να χειρίζεται σωστά το όπλο του. Αντίθετα, περισσεύουν οι Κλουζό, με αποτέλεσμα μια σειρά σοβαρών εγκλημάτων του κοινού ποινικού κώδικα να παραμένουν ανεξιχνίαστα. Επιπλέον το φτηνό «νταιλίκι» δίνει και παίρνει, εναντίον όχι του οργανωμένου εγκλήματος, αλλά κατά των πολιτών που διεκδικούν τα δικαιώματά τους.

Πρόσφατο κρούσμα, που έβγαλε άλλη μια φορά στην επιφάνεια το μέγα θέμα τόσο της αντίληψης του ρόλου του ένστολου φύλακα της τάξης όσο και το ζήτημα της οπλοφορίας εκτός υπηρεσίας, είναι η εν ψυχρώ δολοφονία του 26χρονου σερβιτόρου μπαρ στον Πόρο **Τζίκζη**, και ο βαρύς τραυματισμός του ιδιοκτήτη άλλου μπαρ **Τ. Σωτηράκη** από τον αρχιφύλακα **Η. Σταματόπουλο**. Χαρακτηριστική «λεπτομέρεια» είναι ότι ο αρχιφύλακας εσονοδεύετο από τον διοικητή του και την ώρα του φόνου και οι δύο ήταν μεθυσμένοι.

Τα περιστατικά του Πόρου είναι γνωστά από τα δημοσιεύματα των ημερήσιων εφημερίδων. Μια σειρά όμως ερωτηματικών χρειάζονται περαιτέρω έρευνα. Πρώτα απ' όλα ήταν γνωστή η διαγωγή του αρχιφύλακα - πιστολέρο και του διοικητή του στους προϊσταμένους του; Με όση καλή διάθεση και αν προσεγγίσει κανείς τα γεγονότα, δύσκολα θα δώσει αρνητική απάντηση. Κατ' αρχήν, όπως παραδέχθηκε ο ίδιος ο υπουργός Δημόσιας Τάξης **Ν. Γκελεστάθης**, ο Σταματόπουλος είχε διαπράξει το 1986 και το 1987 δύο πειθαρχικά παραπτώματα, το 1989 είχε αποταχθεί από το Σώμα για να επανέλθει στους κόλπους του, άγνωστο πώς, την ίδια χρονιά και το 1990 να διαπράξει ένα ακόμη πειθαρχικό παράπτωμα. Εξάλλου, η διαγωγή του στον Πόρο κάθε άλλο παρά υποδειγματική ήταν. Ο ίδιος ο πατέρας του δράστη ομολογεί ότι ο διοικητής του τμήματος πήγαινε τον γιο του κάθε βράδυ μεθυσμένο στο σπίτι του. Αυτά ήταν άγνωστα στην Αστυνομική Διεύθυνση Πειραιά;

Η ιστορία του Πόρου έχει όμως και άλλες παραμέτρους. Μία από αυτές είναι η στάση του κόσμου πριν και μετά το φρόνο. Όπως κατέθεσαν κάτοικοι, ακόμα και μπροστά στους φακούς της τηλεόρασης, τα ήξεραν όλα. Γιατί όμως δεν μιλούσαν; Η ψυχολογία των κατοίκων της επαρχίας μπροστά στον χωροφύλακα αρκεί για να ερμηνευθεί σήμερα η στάση τους; Σε κάθε περίπτωση πάντως, δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη η αντίδραση μετά την κηδεία του θύματος, όταν οργισμένοι Ποριώτες επιτέθηκαν στο Αστυνομικό Τμήμα, ακόμα και με δόμωα μολότοφ. Για να κατευναστεί η αντίδραση του κόσμου η Αστυνομική Διεύθυνση Πειραιά αντικατέστησε όλο το προσωπικό του τμήματος, παραδεχόμενη έτσι, εμμέσως πλην σαφώς, ότι θεωρεί πως η ευθύνη δεν περιορίζεται μόνο στον φυσικό αυτουργό του φόνου ή έστω και στον διοικητή.

Μια άλλη παράμετρος του θέματος είναι ο χώρος που παίχθηκε το δράμα. Η αίθουσα

δηλαδή ενός μπαρ. Είναι γνωστό ότι τη άδεια για τη λειτουργία τέτοιων κέντρων τη δίνει η Αστυνομία, μετά από ένα μικρό διάστημα που τη σχετική αρμοδιότητα είχε η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το πώς δίδονται αυτές οι άδειες είναι ένα ζητούμενο. Πολλοί ακούγονται για σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ της Αστυνομίας και των ιδιοκτητών αυτών των κέντρων. Βέβαια, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να γενικεύονται τα φαινόμενα και το ανάθεμα να ρίχνεται στο σύνολο της Αστυνομίας, που όμως δεν κάνει κασοβαρές προσπάθειες στην κατεύθυνση της αυτοκάθαρσής της. Πολύ φοβόμαστε ότι η «απειλή» του κ. Γκελεστάθης για δημοσιοποίηση του ονόματος οποιουδήποτε αποδειχθεί ότι προστάτευε τον Σπυρόπουλο δεν θα έχει κανένα πρακτικό αποτέλεσμα. Άλλωστε η νύχτα ξέρει να κρατά καλά τα μυστικά της.

Στον Πειραιά συνέφιασε...

Αν όμως στον Πόρο το θέμα των μπαρ ήρθα στην επιφάνεια μετά από έναν φόνο, στο Πειραιά και ειδικότερα στην Καστέλλα ο κάτοικοι έχουν ξεσηκωθεί ήδη. Εκεί εξάλλου είναι νωπή η περίπτωση υπαστυνόμου που είχε «επαφές με εμπόρους ναρκωτικών μη γνωστές στην υπηρεσία», όπως ανέφερε η ανακοίνωση του υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Ή παλιότερα οι πιστολάδες που εμφανίστηκαν μέσα σε μπαρ της περιοχής.

Κατά σύμπτωση, την ημέρα που οδηγείται στον ανακριτή ο Σταματόπουλος, κάτοικο της Καστέλλας έστειλαν στους αρμόδιους επιστολή, την οποία μεταξύ άλλων υπέγραφε ο πρόεδρος του Εμπορικού Συλλόγου **Γ. Πολυχρονόπουλος**, όπου υπογράμμιζαν «... Η ολιγωρία των υπηρεσιών των οποίων ηγείσθε, τείνει να μετατρέψει την περιοχή της Καστέλλας σε Σόχο της Αττικής. Δεν γνωρίζουμε έναντι ποίων συμφερόντων κα εξυπηρετήσεων (σ.σ. υπογράμμιση δικίμας), εσείς και οι υπηρεσίες σας αδιαφορείτε για τους κατοίκους της περιοχής και τις έντονες διαμαρτυρίες μας και έχετε επιτρέψει τη δημιουργία αυτού του φαινομένου...».

Στην περίπτωση της Καστέλλας κανείς αρμόδιος δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι δεν είχε προειδοποιηθεί. Άλλωστε στο μικρό διάστημα που την αρμοδιότητα της έκδοσης των αδειών είχε η Τοπική Αυτοδιοίκηση, πολλοί είχαν ειπωθεί στο Δημοτικό Συμβούλιο Πειραιά και ακόμα περισσότερα είχαν εννοηθεί. Θα δεχθούν όμως οι γνωρίζοντες να πουν δημόσια όσα ξέρουν;

Το τέλος της πολεοδομίας

της Ράνιας Κλουτσινιώτη

Το τέλος της πολεοδομίας. Με αυτή τη σύντομη διατύπωση θα μπορούσε να σχολιασθεί η υπόθεση που εξελίσσεται αυτές τις μέρες με πρωταγωνιστές την κυρία Άννα Ψαρούδα Μπενάκη και τον κύριο Χρήστο Κατσιγιάννη. Η υπουργός Δικαιοσύνης από την πλευρά της, την προηγούμενη εβδομάδα, έδωσε στη δημοσιότητα **πολεοδομικές** τροποσθήκες και διορθώσεις σε πολυνομοσχέδιο του υπουργείου της, ενώ ο υφυπουργός Χωρο...αταξίας προχωρεί **ακάθεκτα** στην **πραγματοποίηση** αυτού **εφ' ω ετάχθη**.

ΣΕ ΠΟΛΥΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟ αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης, το οποίο εισήχθη στη Βουλή για ψήφιση την Τρίτη 27 Απριλίου, περιλαμβάνονται **σημαντικές τροπολογίες σε θεσμικούς Νόμους** αρμοδιότητας του υπουργείου... Χωροταξίας και Περιβάλλοντος. Ας είχε ρητά δηλώσει, σε ανύποπτο χρόνο, ο πρόεδρος της Βουλής κύριος Τσαλδάρης πως Αυτός (!) δεν θα επιτρέψει να συνεχιστεί η απαράδεκτη τακτική, την οποία είχε χρησιμοποιήσει κατά κόρον το ΠΑΣΟΚ, να νομοθετεί με τον, επιεικώς χαρακτηριστικό ως ανορθόδοξο, τρόπο «του παράθυρου».

Όπου ο κάθε βουλευτής αντιμετωπίζεται από την εκάστοτε Κυβέρνηση ως ένας ρούμπας, τη θετική ή αρνητική ψήφο του οποίου έχει βάλει στην τσέπη για μια ολόκληρη τετραετία. Δυστυχώς και ο ίδιος από την πλευρά του αποδέχεται ως θεμιτό να καλείται να σχηματίσει άποψη για την προστασία των οικοσυστημάτων σχεδόν επιτόπου, πολλές φορές και με διαδικασίες επείγοντος, παρ' όλο ότι είναι προετοιμασμένος να αναπτύξει την άποψή του και να ψηφίσει επί παραδείγματι για τις υποκλοπές τηλεφωνημάτων... Απίστευτες διαδικασίες και διατάξεις, που η χρήση τους δεν επιτρέπεται από τα καταστατικά και τους κανονισμούς οποιουδήποτε

τε συλλογικού οργάνου, το οποίο λειτουργεί με στοιχειωδώς δημοκρατική συμπεριφορά.

Η διάτρητη πολεοδομία

Ας δούμε τώρα τις προτεινόμενες... νέες ρυθμίσεις.

Δέκα χρόνια μετά την έναρξη της Επιχειρήσης Πολεοδομική Ανασυγκρότηση, η οποία, κατά κοινή ομολογία πλέον, είχε εντελώς περιορισμένα αποτελέσματα σε επίπεδο ρύθμισης του χώρου, οι «μεγάλοι» ιδιοκτήτες γης στην Περιφέρεια των αστικών κέντρων θα πάρουν επιτέλους το αίμα τους πίσω.

Με την προβλεπόμενη μείωση των ποσοστών εισφοράς σε γη για τις ιδιοκτησίες, που έχουν μέγεθος πάνω από ένα στρέμμα, καταργούνται όχι μόνον όλες οι πολεοδομικές μελέτες οι οποίες εκπονήθηκαν σε αυτό το χρονικό διάστημα αλλά και όσες πράξεις εφαρμογής τους έχουν ήδη κυρωθεί και κατατεθεί στα υποθηκοφυλακεία... Εάν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι, με τις νέες ρυθμίσεις, προβλέπεται να μπορεί να εξαιρεθεί της ένταξης στο Σχέδιο, **έπειτα από αίτηση του ιδιοκτήτη της**, όποια έκταση έχει εμβαδόν μεγαλύτερο των δέκα στρεμμάτων, τότε γίνεται κατανοητό τι **μπάχαλο** πρόκειται να συμβεί!!! Και ορθώς επομένως οι τροποποιήσεις περιλαμβάνονται σε νομοσχέδιο αρμοδιότητας του υπουργείου Δικαιοσύνης, διότι **όλοι θα... τρέχουν στα δικαστήρια εναντίον όλων!** Η διάτρητη πολεοδομία...

Επιπροσθέτως, με πρόσημα τη συντόμηση των διαδικασιών «για την ένταξη περιοχής τινός στο Σχέδιο Πόλης», πρόβλημα φυσικά υπαρκτό με τη γραφειοκρατία που κυριολεκτικά **επικρατεί στο δικό του (!) υπουργείο**, καταργείται ο οικιστικός νόμος 1337 του 1983. Μάλιστα με άρθρον 1 και μοναδικόν. Με την προβλεπόμενη **καταπληκτική διατύπωση** ότι «οι όροι και οι προϋποθέσεις με τις οποίες μπορεί να εγκρίνονται πολεοδομήσεις περιοχών δεύτερης κατοικίας στην περιφέρεια των αστικών κέντρων -άλλωστε μόνον εκεί υπάρχουν τέτοιες ανάγκες- ρυθμίζονται με τις διατάξεις του παρόντος νομοσχεδίου διά Προεδρικού

Διατάγματος, στο οποίο θα προσδιορίζονται τα ποσοστά εισφοράς σε γη και σε χρήμα, που μπορεί να είναι διαφορετικά του Νόμου»!!!

Ο αυθαίρετος υπουργός

Τι άλλο θα δουν τα μάτια μας και θα ακούσουν τα αυτιά μας... **Παντεσπάνι, Θεάματα και Νομιμοποιήσεις Αυθαιρέτων**. Και όχι μόνον των νέων τριακοσίων χιλιάδων, που υπολογίζεται πως έχουν κατασκευαστεί από την τελευταία προ τριετίας νομιμοποίησή τους, αλλά και όσων προλάβουν να κατασκευαστούν έως την έναρξη ισχύος του καινούργιου Νόμου... Κανέναν μήνα, δηλαδή, και σε καλή εποχή. Ούτε βροχές ούτε κρύο για να σταματούν οι εργασίες.

Φυσικά, όλα αυτά κατά κύριο λόγο αφορούν στην πολύπαθη Αττική και δη στο υπόλοιπό της, που δυστυχώς αποτελεί την εκλογική περιφέρεια του κυρίου Κατσιγιάννη. Δίχως αυτό να σημαίνει ότι παραλλήλως δεν **βολεύονται** και άλλων υπουργών και βουλευτών πελατειακές σχέσεις και θεβαίως όχι μόνον αυτών του κυβερνώντος κόμματος.

Βεβαίως, οφείλουμε να είμαστε ακριβοδίκαιοι. Όσον αφορά στις συγκεκριμένες ρυθμίσεις, δεν πρόκειται για κεραυνό εν αιθρία. Ο κύριος Κατσιγιάννης ποτέ δεν έκρυψε τις προθέσεις του. Όταν τοποθετήθηκε σε αυτήν την καιρία θέση, όλοι οι σχολιαστές του ραδιοφώνου ή του Τύπου δεν είχαν κρατηθεί να μην επισημάνουν **«ο κατάλληλος άνθρωπος στην... κατάλληλη θέση»**. Είχε όμως από πάνω του τον υψηλότερα ιστάμενο υπουργό, τον... αδελφό του Θεού, τον Αχιλλέα, που υποτίθεται ότι είχε λάβει αυστηρές εντολές να μην προχωρήσει σε ρυθμίσεις «αυθαιρέτου» χαρακτήρα, οι οποίες θα εξέθεταν ανεπανόρθωτα τον οποιοδήποτε είναι ή θέλει να φαίνεται πως είναι ευρωπαίος εκσυγχρονιστής.

Όμως εκλογές έρχονται... Και, όπως λέει ο Νικόλας, στην καθ' ημάς Ανατολή και η εντιμότερη Κυβέρνηση δεν θα πρόφταINE να θεραπεύσει τις καταστροφές που προκάλεσε ως απερχόμενη για να επανεκλεγεί... □

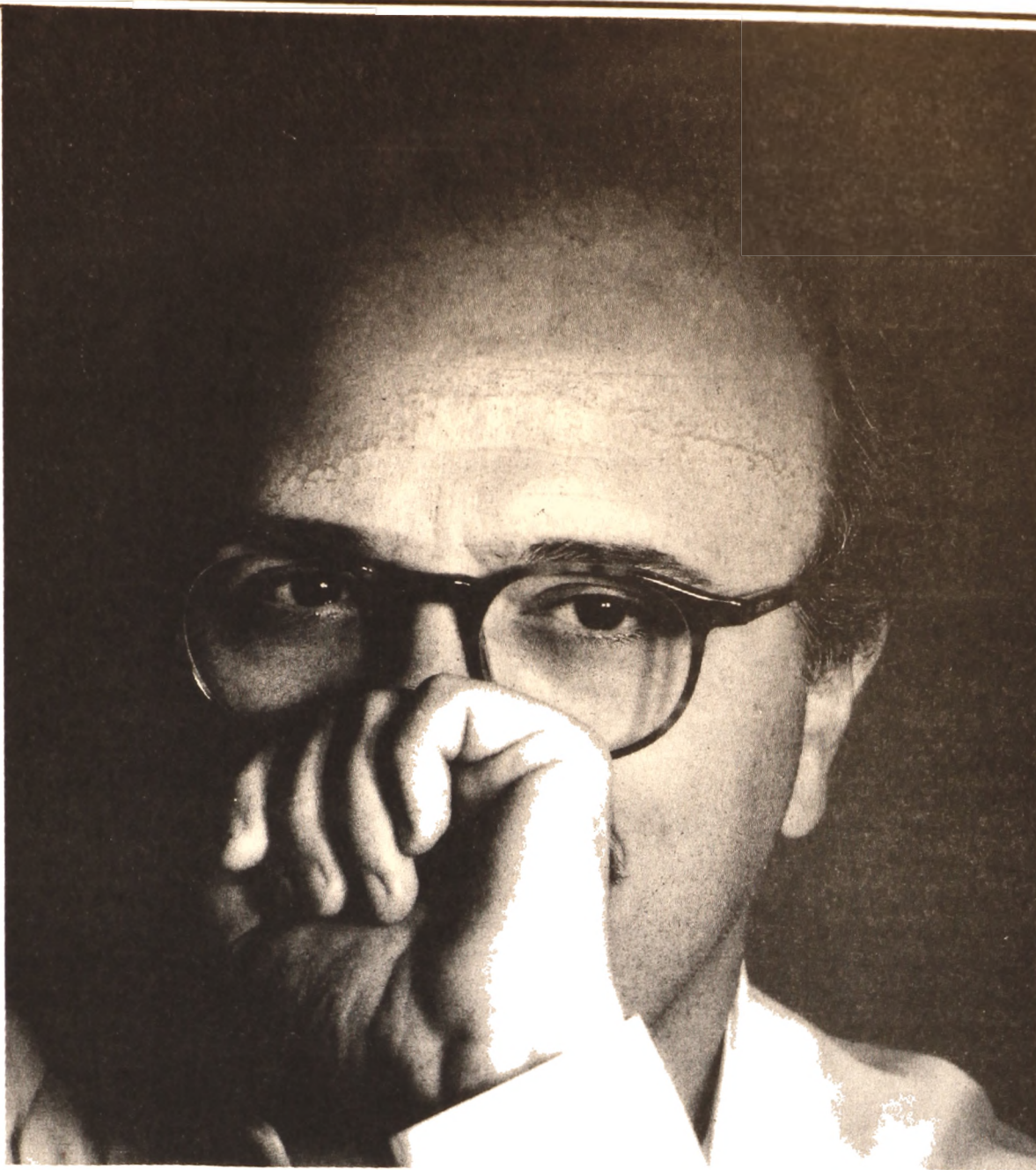
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΟΥΡΟΥΝΗΣ

- Οι συμπαίχτες
- Μερόνυχτα Φραγκφούρτης
- Οι πρώτοι πεθαίνουν τελευταίοι
- Τα τύμπανα της κοιλιάς
και του πολέμου
- Πάσχα στο χωριό
- Υπ' όγιν της Λίτσας

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΝΘΟΥΛΗΣ

- Το καλοκαίρι που χάθηκε στο χειμώνα
- Ο Σόουμαν δε δά 'ρδει απόγε
- Το πεδαμένο λικέρ
- Ο χάρτινος Σεπτέμβρης της καρδιάς μας
- Το ροζ που δεν ξέχασα
- Η εποχή των καφέδων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

Επιμέλεια:
Τάσος
Μπάργλας

Έλλειψη προνοητικότητας

Τεράστιες θα είναι οι ζημιές για τα ελληνικά προϊόντα και τις ελληνικές εξαγωγές μετά από την εφαρμογή των κυρώσεων του ΟΗΕ κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας. Οι πρώτες εκτιμήσεις ανεβάζουν το ποσό της ζημιάς σε πρώτη φάση στα 50 δισ. δραχμές μόνο από τις εξαγωγές, χωρίς να συνυπολογίσουμε τις απώλειες εσόδων του ελληνικού τουρισμού και του ΟΣΕ.

Για τον ΟΣΕ ειδικά η ζημιά θα είναι τεράστια καθώς το δρομολόγιο με τρένο μέσω Προμαχώνα, Βουλγαρίας, Ρουμανίας και Ουγγαρίας διαρκεί 18 περίπου ώρες περισσότερο, κάτι που κάνει ασύμφορες τις μεταφορές λόγω της αύξησης του κόστους και αδύνατες τις μεταφορές νωπών προϊόντων προς τη Δυτική Ευρώπη. Όσο για την οδική μεταφορά προϊόντων, αυτή γίνεται τελείως ασύμφορη λόγω της κατά δύο ημερών μεγαλύτερης διάρκειας του ταξιδιού.

Όταν ξεκίνησε ο εμφύλιος πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία και έγιναν δυσχερέστατες οι μεταφορές μέσω αυτής, όλοι οι οικονομικοί παράγοντες είχαν μιλήσει για έλλειψη εναλλακτικών δρόμων των ελληνικών εξαγωγών προς την Ευρώπη και είχαν τονίσει την άμεση ανάγκη επέκτασης των λιμανιών της Πάτρας και της Ηγουμενίτσας. Ειδικά για το λιμάνι της Ηγουμενίτσας, τα σχέδια επέκτασής του ακούγονται από τα μέσα της δεκαετίας του '80, παραμένουν όμως ακόμα σχέδια.

Ερχόμαστε, λοιπόν, σήμερα, με τον ΟΗΕ να έχει αποφασίσει πλήρη αποκλεισμό της Σερβίας και του Μαυροβουνίου, η Ελλάδα να αντιμετωπίζει τεράστιες ζημιές από την έλλειψη δρόμων για τις εξαγωγές της προς τη Δυτική Ευρώπη, χωρίς να μπορεί να βρεθεί καμία άμεση λύση. Όσες συσκέψεις «αρμοδίων» παραγόντων και αν γίνουν, οι ζημιές θα παραμείνουν ζημιές.

Ποιος θα ζητήσει ευθύνες από όποιους κωλυσιεργούσαν και δεν άφηναν να ξεκινήσουν τα έργα στα λιμάνια της Ηγουμενίτσας και της Πάτρας; Ποιος θα αποζημιώσει τους Έλληνες εξαγωγείς και παραγωγούς από τη ζημιά που θα υποστούν;

Όταν η κυβέρνηση ασχολείται μόνο με τις ιδιωτικοποιήσεις κρατικών επιχειρήσεων με σκοπό τον περιορισμό των ελλειμμάτων και δεν προγραμματίζεται οποιοδήποτε άλλο έργο υποδομής, τότε βέβαια θα βρεθεί προ πλήρους αδιεξόδου.

Σήμερα, όποιο μέτρο και αν παρθεί θα είναι μπάλωμα του προβλήματος χωρίς κανένα σχέδιο και προγραμματισμό, όπως δυστυχώς και όλη συνολικά η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης Μητσοτάκη. Η έλλειψη προνοητικότητας και σχεδιασμού σε άλλες περιπτώσεις καλυπτόταν από διάφορες δικαιολογίες και αναγωγές στο παρελθόν. Δυστυχώς, όμως, τίποτα δεν μπορεί να καλύψει το σημερινό άμεσο πρόβλημα. Και το ερώτημα που τίθεται είναι, θα πληρώσει τελικά κανείς για την έλλειψη προγραμματισμού σε βασικούς τομείς όπως η οικονομία ή θα παραμείνουν όλοι ατιμώρητοι;

Άμεσες οι επιπτώσεις στο Χρηματιστήριο

Άμεσες ήταν οι επιπτώσεις στο Χρηματιστήριο της Αθήνας, από την θαλασσοπληγή κρίση αλλά και από τις αποκαλύψεις για το κύκλωμα των υποκλοπών. Τις δυο πρώτες ημέρες της εβδομάδας οι τιμές των μετοχών υποχώρησαν κατά 5% περίπου και ο γενικός δείκτης έπεσε στο όριο των 700 μονάδων.

Το έχουμε επισημάνει και άλλες φορές, το ελληνι-

κό χρηματιστήριο επηρεάζεται ευθέως από την πολιτική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα, ενώ παραμένει σχετικά αδιάφορο στα οικονομικά μεγέθη τα οποία ανακοινώνονται από τα αρμόδια υπουργεία.

Δείγμα δυστυχώς και αυτό της παιδικής περιόδου την οποία διέρχεται η ελληνική χρηματαγορά.

Ελληνική οικονομία: μια καθόλου ενθαρρυντική εικόνα

Καθόλου ενθαρρυντική δεν είναι η εικόνα της ελλη-

νικής οικονομίας και ειδικά του τομέα των εσόδων, καθώς το πρώτο τρίμηνο η υστέρηση εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού είναι της τάξης των 170 δισ. δραχμών περίπου και ο πληθωρισμός κυμαίνεται σε ετήσια βάση στο τέλος του Απριλίου πάνω από τα επίπεδα του 16%.

Δυστυχώς, η ίδια κατάσταση επικρατεί και στα έσοδα από τις φορολογικές δηλώσεις, καθώς τα αποτελέσματα είναι πενιχρά και μόλις θα καλύψουν σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των αρμοδίων υπηρεσιών τα έξο-

δα εκκαθάρισης.

Έτσι τα μόνα μέτρα, οποία εισφέρουν έσοδα στο κράτος είναι το 25% που επιβλήθηκε ως προκαταβολή του ΦΠΑ, μέτρο βέβαια το οποίο επικρίθηκε από όλους τους ενδιαφερόμενους και η κυβέρνηση υποσχέθηκε ότι θα το αποσύρει στο τέλος του χρόνου, και οι συνεχείς εκδόσεις εντολών γραμματίων του δημόσιου με πολύ υψηλά επιτόκια. Τέλος, ο υπουργός Σ. Μάνος ελπίζει ότι θα περιορίσει την υστέρηση των εσόδων με την επιβολή ΦΠΑ στους κατόχους ταμείων και με την είσπραξη των τελών κυκλοφορίας.

Η μεγάλη υστέρηση των εσόδων προβληματίζει και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, κλιμάκιο της οποίας έρχεται στη χώρα μας για να εξετάσει από κοντά την κατάσταση.

Στην δυσμενή κατάσταση που δημιουργείται για την ελληνική οικονομία από την υστέρηση των εσόδων, έρχεται να προστεθεί και ο υψηλός πληθωρισμός καθώς και η έλλειψη επενδύσεων. Όλα αυτά μαζί δεν προοιωνίζουν τίποτα καλό για το μέλλον. Φαίνεται, καθώς μάλιστα μανούμε και σε προεκλογική περίοδο, ότι το φως από το βάθος του τούνελ θα κάνει πολύ να φανεί.

Πληθωρισμός: Ανοίγει η ψαλίδα ΕΟΚ-Ελλάδας

Με πενταπλάσια ταχύτητα τρέχει ο πληθωρισμός στη Ελλάδα από ό,τι στην ΕΟΙ στο τέλος του Μαρτίου. Ο μέσος όρος πληθωρισμού είναι στην ΕΟΚ 3,5% ενώ στην Ελλάδα το ίδιο χρονικό διάστημα είναι 16,4%. Η αμέσως χειρότερη επίδοση από αυτή της χώρας μας είναι της Πορτογαλίας με 7,3%. Η τόσο μεγάλη διαφορά πληθωρισμού κάνει πιο δυσχερή τη θέση της οικονομίας μας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και δημιουργεί πολύ άσχημες εντυπώσεις στα ευρωπαϊκά οικονομικά επιτελεία.

Ο «θεωρητικός» της κυβέρνησης Αν. Ανδριανόπουλος «κάρφωσε» τον πρωθυπουργό του ότι με δική του εντολή πουλήθηκε η ΑΓΕΤ-Ηρακλής στην ιταλική Καλτσεστρουότι. Αυτές είναι οι διαφανείς διαδικασίες της ιδιωτικοποίησης για τις οποίες επιτίθεται η κυβέρνηση; Φαίνεται ότι οι ειδικές επιτροπές της Βουλής θα χρειαστούν πολλά ξενύχτια για να ξεκαθαρίσει το καθόλου διάφανο ξεπούλημα της μεγαλύτερης ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας.

Τελικά, πού διατέθηκαν τα χρήματα;

Λάβρος επετέθη κατά του γράφοντος ο δήμαρχος Πειραιά Στ. Λογοθέτης, στην τελευταία προ του Πάσχα συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου απαιτώντας να ανασκευάσει δημοσίευμα που αναφερόταν στην μη καταβολή 393.525.768 δρχ. προς τα ασφαλιστικά ταμεία των εργαζομένων ΤΑΔΚΥ και ΤΥΔΚΥ το 1991. Σε αντίθετη περίπτωση απειλή- ότι θα υποβάλει μήνυση, ζητώντας μάλιστα και χρηματική αποζη- ωση, η οποία θα κατατεθεί στο ταμείο του Δήμου!

Πραγματικά μας είναι εξαιρετικά δύσκολο να παρακολουθήσουμε τη λογική του κ. δημάρχου, και συγκεκριμένα πού ακριβώς βρρίσκε- ι το «έγκλημά» μας. Το ότι τα 393,5 εκατομμύρια δεν δόθηκαν στα ασφαλιστικά ταμεία είναι πέρα από κάθε αμφισβήτηση, αφού υπάρ- ει έγγραφο της Ταμιακής Υπηρεσίας του Δήμου αλλά και ομολογία η ιδίου του κ. Λογοθέτη. Από εκεί και πέρα το εύλογο ερώτημα ου προκύπτει: «**Πού διατέθηκαν αυτά τα χρήματα, αφού δεν δόθηκαν στα ασφαλιστικά ταμεία;**» είναι άγνωστο γιατί ο κ. Λογο- θέτης το εξέλαβε σαν προσωπική αιχμή εναντίον του, και μάλιστα ότι πονούσε ότι τα χρήματα χάθηκαν ή δαπανήθηκαν. Ως εκ τούτου εν υπάρχει τίποτα, που κατά τη γνώμη μας, επιδέχεται ανασκευής.

Άλλωστε στο ερώτημα που θέσαμε και για μια ακόμη φορά αναλαμβάνουμε: **πού διατέθηκαν αυτά τα χρήματα;** δεν έχει δοθεί απής απάντηση. Η εξήγηση που δόθηκε –αν και αρκετά αθυστερημένα– δεν νομίζουμε ότι διαφωτίζει το θέμα. Είπε ο κ. Λογοθέτης, τελείως αόριστα, ότι **δαπανήθηκαν για άλλες ανάγκες ου Δήμου**, μεταξύ των οποίων και μισθοί των εργαζομένων. Άραγε ίναι τόσο δύσκολο να μάθουμε συγκεκριμένα ποιες ήταν αυτές οι **λλες ανάγκες;**

Και βέβαια η άποψη του γενικού γραμματέα του Δήμου, ότι τα χρήματα μεταφέρθηκαν στην επόμενη χρήση και συνεπώς δεν μπορεί α ειπωθεί επακριβώς πού διατέθηκαν, δεν αντέχει σε σοβαρή ριτική. Αν συμβαίνει αυτό, τότε τα 393,5 εκατομμύρια –εφόσον δεν δόθηκαν στα ασφαλιστικά ταμεία– έπρεπε να είναι υπόλοιπο ταμεί- ου. Άρα ή πρέπει να δοθεί αναλυτικός πίνακας για τη διάθεση του ποσού ή αυτό εβρίσκειτο στο ταμείο στις 31 / 12 / 91. Άλλη λύση δεν υπάρχει.

Φυσικά σήμερα πρέπει να δοθεί απάντηση για το συνολικό χρέος ου Δήμου προς το ταμείο των εργαζομένων, που σύμφωνα με έγγραφο της Ταμιακής Υπηρεσίας το 1991 και το 1992 ανέρχεται στο ποσό των 822.485.779 δρχ.

Παρά τις όποιες απειλές μηνύσεων, τελικά ο κ. Λογοθέτης δύσκολα θα αποφύγει να δώσει απαντήσεις στα ερωτήματα που θέσαμε. Οι πληροφορίες μας λένε ότι υπάρχει εσωτερι- κό έγγραφο του Δήμου, που αναλυτικά αναγράφονται οι ανάγκες που κάλυψαν τα χρήματα των ασφαλιστικών τα- μείων. Μεταξύ αυτών, πάνω από εκατό εκατομμύρια για το «Κανάλι » και πολλά εκατομμύρια για την υποστήριξη διαφόρων φορέων, αλλά και πληρωμές εργολάβων.

Όμως, εκτός από το πολιτικό σκέλος της υπόθεσης, που κατά τη γνώμη μας είναι και στο σοβαρότερο, υπάρχει και η νομική πλευρά. Μπορεί ο κ. δήμαρχος πρόσκαιρα να θεωρεί ότι «καθάρισε» με μια γενική τοποθέτηση. Τι έχει να πει όμως στο λαό που τον εξέλεξε όσον αφορά στη διαχείριση δημοσίου χρήματος; Όσο δύσκολα και αν το δέχεται, εφόσον τα χρήματα των ταμείων δεν πήγαν στον προορισμό τους, όπου αλλού και αν διατέθηκαν είναι πράξη μη νόμιμη, που καμιά λογιστική εγγραφή δεν μπορεί να κρύψει. Αλλά και ο συγκεκριμένος σκοπός για τον οποίο διατέθηκαν έχει σίγουρα σημασία...

Γιάννης Κωστάκης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΕΙΡΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Stilman Drake

Γαλιλαίος

Μετάφραση: Τάσος Κυπριανίδης

Σε μια εκπληκτική επαναπροσέγηση των γεγονότων, ο Stilman Drake, διακεκριμένος μελετητής του Γαλιλαίου, προχωρεί μέχρι τέλους την υπόθεση πως η δίκη και η καταδίκη του εμπρός στην Ιερά Εξέταση είχε σαν αιτία όχι το ότι αφήφησε την Εκκλησία αλλά ότι επέ- συρε την έχθρα των συγχρόνων του φιλοσόφων. Τα ί- δια τα επιχειρήματα του Γαλιλαίου, όμορφα και διαυ- γή, χρησιμοποιούνται για να δειχθεί ότι η επιστημο- νική του μέθοδος, εντελώς διαφορετική από την κυ- ρίαρχη τότε Αριστοτέλεια προσέγγιση του φυσικού κό- σμου, στηριζόταν στην αναζήτηση νόμων και όχι «τελι- κών αιτίων» Ένα προκλητικό βιβλίο για μια από τις σημαντικότερες μορφές της ιστορίας των ιδεών.

R. S. Westfall

Η συγκρότηση
της σύγχρονης επιστήμης

Μετάφραση: Κρινιώ Ζήση

Γραμμένη από έναν κορυφαίο μελετητή εκείνης της περιόδου, η εισαγωγή αυτή στην ιστορία της επιστήμης του 17ου αιώνα εξετάζει τη λεγόμενη «επιστημονική ε- πανάσταση» σαν διεκυστίνδα ανάμεσα σε δύο κεντρικά θέματα: την Πλατωνική-Πυθαγόρεια παράδοση και τη Μηχανιστική Φιλοσοφία. Στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων τους, τα δύο αυτά αντίπαλα διανοητικά κινήματα ήταν φυσικό να συγκρούονται, επηρεάζοντας όχι μόνο τις φυσικο-μαθηματικές επιστήμες αλλά ακό- μη και τη Χημεία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Ό- πως καταδεικνύει το βιβλίο, για την πλήρη καρποφό- ρηση της επιστημονικής επανάστασης απαιτείτο μία εκτόνωση της έντασης ανάμεσα στα δύο αυτά κυρίαρχα ρεύματα. Μια από τις σημαντικότερες περιόδους στην ιστορία των επιστημονικών ιδεών, δοσμένη με την εγχυρότητα ενός διακεκριμένου μελετητή και εξαίρετου αφηγητή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Γριβαίων 5, (πάροδος Σκουρά 64),
ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3646426

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

ΣΚΟΠΕΥΣΑΤΕ...

Ο κύβος ερρίφθη... Οι
θερμοκέφαλοι της διεθνούς
κοινότητας δίνουν το πράσινο φως
στους στρατοκράτες του ΝΑΤΟ. Η
επέμβαση (με κάποιον τρόπο)
«νομιμοποιείται». Άραγε θα
μιλήσουν τελικά τα όπλα;

ΒΟΣΝΙΑ: ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΩΡΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

Οι λαοί δείχνουν ότι δρισκόμαστε στην παραμονή αποφάσεων —αν δεν έχουν κιόλας ληφθεί— για κάποιο είδος στρατιωτικής επέμβασης στη Βοσνία από τις δυτικές δυνάμεις. Η επέμβαση αυτή να πάρει τη μορφή βομβαρδισμών σερβικών στρατιωτικών θέσεων εκτός και εντός Βοσνίας. Θα αποτύχει ένα τέτοιο δόγμα την πρώτη πράξη εμπλοκής με απρόβλεπτες συνέπειες. Θα συντελούσε στον πλήρη σφαγιασμό σερβικού έθνους.

Είναι όμως φανερό σε όλους ότι αυτά τα πρωτοφανή σε σκληρότητα μέτρα εναντίον ενός έθνους δεν έχουν καμιά ηθική πολιτική βάση. Δεν στηρίζονται σε ένα πολιτικό σχέδιο βιώσιμο.

Και δεν μπορούν να επιβάλουν καμιά ηθική εάν δεν καταλήξουν στην εμπλοκή μεγάλων χερσαίων δυνάμεων, στη Βιετναμική περίπτωση δηλαδή του πολέμου.

Από ηθικής άποψης είναι δύσκολο να υφιστάται οποιαδήποτε βάση επέμβασης. Έναν αδυσώπητο εμφύλιο πόλεμο οι πόλεμοι διαπράττονται απ' όλες τις πλευρές. Θύματα και θύτες εναλλάσσονται. Η τραγωδία πλήττει όλους, ιδιαίτερα βέβαια τους ηττημένους. Η μονομερής ανύψωση της τραγωδίας του εμφυλίου πολέμου από τα δυτικά ΜΜΕ έχει δημιουργήσει ένα «ηθικό κλίμα», θύμα του οποίου έχουν ήδη πέσει οι πολιτικές ηγεσίες των χωρών των οποίων η κοινή γνώμη πιέζεται να γίνει κάτι για να τεθεί τέρμα στην τραγωδία αυτή. Λησμονείται ότι ο πόλεμος άρχισε όταν η Δύση έδωσε λανθασμέ-

να μηνύματα στις διάφορες εθνικές μειονότητες με την αναγνώριση της Κροατίας και της Σλοβενίας. Φέρει τεράστια ευθύνη για τον πόλεμο τον οποίο παρακολουθεί ανήμπορη μπροστά της. Γι' αυτό και οι επιλογές της με το τεράστιο κόστος τους έχουν στενέψει απελπιστικά.

Από την άλλη μεριά, είναι εύκολο να δει κανείς ποιο είναι το συγκεκριμένο συμφέρον της Δύσης και της Αμερικής, ιδιαίτερα στη Βοσνία. Όσο κι αν συζητούν οι Αμερικανοί, αισθάνονται μεγάλη δυσκολία για να το προσδιορίσουν πέρα από το αμφίβολο «ανθρωπιστικό» έδαφος.

Καμιά στρατιωτική επέμβαση δεν πρόκειται να αλλάξει τα δεδομένα επί του εδάφους. Η πραγματικότητα είναι ότι δεν μπορεί να ανατραπεί ο διαχωρισμός της Βοσνίας, εφόσον τις εθνικές ομάδες χωρίζουν πλέον οι ποταμοί του αίματος.

Πρόκειται για έναν βρώμικο εμφύλιο πόλεμο όπου η συμπαράταξη με τη μία ή την άλλη πλευρά δεν έχει σε τίποτα να κάνει με τις αρχές της ηθικής και τα παρόμοια.

Και κάποιος χάρτης σίγουρα θα χαράχθει, αργά ή γρήγορα. Ίσως η βαθιά στρατιωτική εμπλοκή πλέον της Ευρώπης και της Αμερικής να είναι αναπόφευκτη εφόσον αυτοπαγιδεύτηκαν στα «ηθικά δόκανα» του πολέμου και διακυβεύουν πλέον κύρος, αξιοπιστία και τα συναφή.

Αλλά τα δεδομένα του προβλήματος μόνο οριακώς μπορούν να αλλάξουν, με κόστος μάλιστα τρομακτικό.

Τα πρωτοφανή σε σκληρότητα μέτρα εναντίον του σερβικού έθνους δεν στηρίζονται σε πολιτικό σχέδιο βιώσιμο και δεν μπορούν να επιβάλουν καμιά λύση, εάν δεν καταλήξουν στην εμπλοκή μεγάλων χερσαίων δυνάμεων.

ΜΗΠΩΣ άραγε υπερβάλλουμε τη σημασία του γιουγκοσλαβικού προβλήματος; Γιατί πολεμικές συρράξεις γίνονται την ώρα αυτή στην Αρμενία, στο Κουρδιστάν, στη Μοζαμβίκη, στην Παλαιστίνη. Παντού, σε όλες αυτές τις ζώνες και αλλού, χάνονται καθημερινά εκατοντάδες ζωές. Όμως, το πρόβλημα της Βοσνίας - Ερζεγοβίνης έχει μια διαφορά. Η σύρραξη γίνεται σε ευρωπαϊκή περιοχή και οι μεγάλες δυνάμεις έχουν εμπλακεί διακυβεύοντας το κύρος τους για τη «ρύθμισή» του. Το Συμβούλιο Ασφαλείας, το ΝΑΤΟ, η ΕΟΚ δεν συνεδριάζουν καθημερινά ούτε για την Αρμενία ούτε για το Κουρδιστάν ούτε καν για την Παλαιστίνη. Και οι αποφάσεις του ΟΗΕ δεν έχουν εφαρμοσιμότητα για την Κύπρο, λ.χ. Έχουν όμως το χαρακτήρα επείγοντος και κινητοποιούν μια τεράστια στρατιωτική μηχανή για να αποκλείσουν, σε πρώτη φάση, και να επιτεθούν, σε μια δεύτερη, στους Σέρβους της Βοσνίας και από κει και πέρα να «εκκαθαρίσουν» ό,τι άλλο ήθελε προκύψει.

Είναι μόνο η αλαζονεία;

Το πρόβλημα της Βοσνίας προέκυψε, ως γνωστόν, μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Δεν είναι όμως και το τελευταίο. Ακολουθεί το Κόσσοβο και, γιατί όχι, εκείνο της «Μακεδονίας». Είχε προηγηθεί η ανεξαρτητοποίηση της Κροατίας και της Σλοβενίας. Σήμερα, οι ίδιοι οι διπλωματικοί κύκλοι της ΕΟΚ ομολογούν ότι διαστικά και άμετρα

προχώρησαν στην αναγνώριση αυτών των δύο χωρών, πριν προσμετρήσουν τα πολύπλοκα προβλήματα των πολυεθνικών αυτών περιοχών. Αλλά η μάχαιρα του πολέμου και οι «εθνικές εκκαθαρίσεις» έδωσαν ένα τέλος στις συρράξεις αυτές, που πέρυσσι τέτοιοι καιρό προσέφεραν το καθημερινό τηλεοπτικό πρόγραμμα στη διεθνή κοινή γνώμη. Απορεί κανείς -αν υποθέσει ότι ήταν και είναι αγαθές οι προθέσεις των δυτικών δυνάμεων- για την αφέλεια των υπηρεσιών και των διπλωματών που ήταν εγκατεστημένοι στην περιοχή. Δεν εγνώριζαν τις ιδιομορφίες, δεν σκέφτηκαν τη δυναμική του αισθήματος για εθνική απελευθέρωση, δεν είχαν συνυπολογίσει την οικονομία της περιοχής και, στο τέλος, πώς αγνόησαν τόσο πολύ τις διαπλεκόμενες πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις σε κάθε μια από τις περιοχές της Γιουγκοσλαβίας; Οι μεταβολές των τακτικών κινήσεων του Στέπτ Ντηπάρτμεντ, όταν ξεκίνησε η κρίση στη Γιουγκοσλαβία, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι οι γραφειοκράτες της Δύσης πολύ λίγη φαιά ουσία κατανάλισκαν σε προβλήματα διεθνούς πολιτικής και τα πράγματα αφήνονταν να ρυθμιστούν από λόμπυ και ομάδες επιρροής που, κανονικά, δεν θα έπρεπε να δίνουν τον οριστικό τόνο σε τόσο σοβαρά ζητήματα.

Μήπως ήταν η αλαζονεία που θεωρεί ότι τα προβλήματα αυτά λύνονται στις αμμοδόχους των στρατιωτικών διοικήτων; Και όμως, η περίφημη επιχείρηση της Ερήμου και ο πόλεμος του Κόλπου θα έπρεπε να είχαν προβληματίσει τους ψυχραιμους παρατηρητές, ότι απελευθερώθηκε μεν το Κου-

βέιτ -δηλαδή λύθηκε το πρόβλημα τροφοσίας της Δύσης με πετρέλαιο- αλλά η «χασάπης της Βαγδάτης» ανετράπη ο δημοκρατικοί θεσμοί άνθισαν στο Ιράκ το Κουβέιτ και το πρόβλημα που «ξάφνη» πληροφορηθήκαμε, το Κουρδικό, δεν α- Ποιες λοιπόν παράμετροι μέτρησαν αποφασίστηκε η μεγάλη εκείνη πολιτική στρατιωτική επιχείρηση, που με πε- αλαζονεία επεδείκνυε καθημερινά το Μάλλον η επιχείρηση ήταν απλώς μια χείρηση πετρελαίου». Όσο για την α- νεία, αυτή εξαντλήθηκε με την επίδειξη παιγνίων επί της τηλεοπτικής οθόνης, διαφήμιζε τη μεγάλη στρατιωτική των ΗΠΑ.

Η εκδίκηση της Ιστορίας

Στην Ελλάδα έχει καταναλωθεί πολλή μνη -και πρόσφατα, με την ιστορία «Μακεδονικού»- για την Ορθοδοξία, Οθωμανική Αυτοκρατορία, τον Μέγα Α- ξανδρο, για την Ιστορία κοντολογής. Σε ρες όπου η καπιταλιστική ευημερία έχει μορφώσει νέες συμπεριφορές, ο εκατον- της πόλεμος, οι γερμανικοί μύθοι, η Ζα- Αρκ και τα όμοια δεν δημιουργούν φανατισμούς που είναι γνώριμοι στην ημάς Ανατολή. Εκεί, στη Δύση, γίνε- επεξεργασίες από τους Μόντυ Πάιθον ή Αστερίξ και σκορπούν άφθονο γέλιο. Σ Ανατολή όμως τέτοιες επεξεργασίες προ- λούν τη θανατική καταδίκη του Ράσν- γίνονται αφορμή ώστε λύσεις κοινωνι- και οικονομικών προβλημάτων να βρίσκ- διεξόδους σε συρράξεις και αιματοχυσ- Δεν θα έπρεπε να επιμείνουμε τώρα σε τ- περιπλεγμένα προβλήματα, αλλά η υπό- ση ότι εδώ «η Ιστορία είναι ζώσα» θα έπρ- να γίνει. Τα άλλα δεν είναι του παρόντος- χρήση της Ιστορίας γίνεται εντατικά σ- περιοχή μας. Και γίνεται από όλους. / την Ελλάδα, από την Τουρκία, από τη «λ- κεδονία», από τη Σερβία, από τους Κροά- από τους Κοσσοβάρους και τους Αλβαν- Αντί όμως να χτυπιούνται τα κεφάλια- ιστορικών, χτυπιούνται τα κορμιά ανι- ψίαστων για τις ιστορικές λεπτομέρειες παλικαριών στη Βοσνία - αδιακρίτως Σ- βων, Κροατών και μουσουλμάνων.

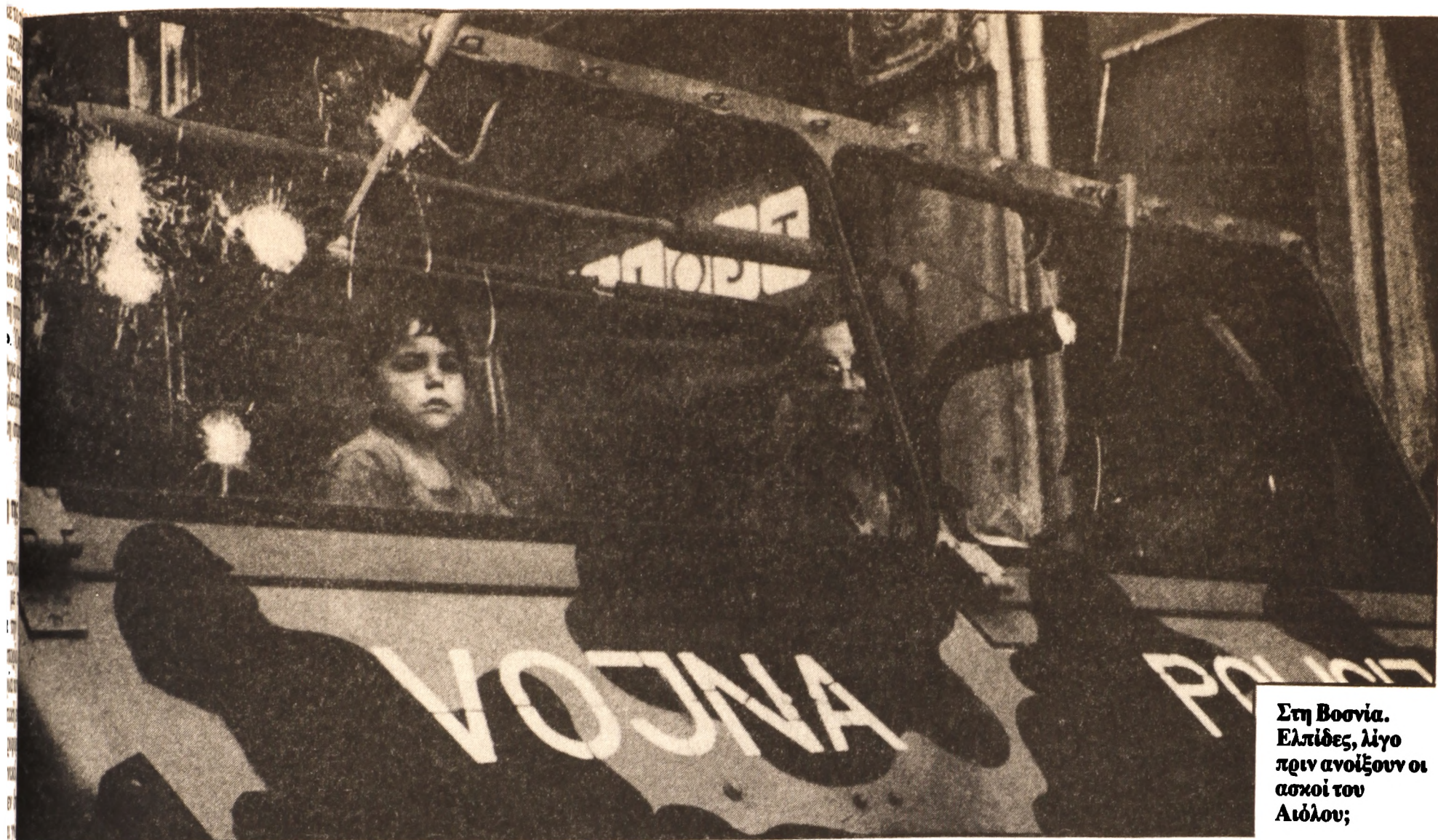
Και τελικώς, η Δύση μένει «εμβρόντι και προσπαθεί να ηρεμήσει τα πνεύμα- Μα είναι άραγε τόσο αθώα;

Τα σενάρια του πολέμου

Η «αθωότητα» της Δύσης, οι καλές της π- θέσεις και η ανθρωπιστική της βοήθεια- ναι ένας από τους μύθους της εποχής- είναι άραγε βάσιμες οι υποψίες ότι κ- Δύση είναι θύμα των ιστορικών της μύθ- Γιατί αυτή η εμμονή και η έκδηλη συμπά-

Παιχνίδια πολέμου, βαλκανικοί εθνικισμοί και οι ευθύνες της Δύσης

Στην Ελλάδα, μπορεί να κάνουμε ότι δεν καταλαβαίνουμε, χαμένοι σε μια πληθώρα θεμάτων που τα αξιολογούμε ως σημαντικά. Ωστόσο, ο πόλεμος στη Βοσνία - Ερζεγοβίνη έχει υποβαθμιστεί από τα ελληνικά ΜΜΕ. Κι όμως. Αυτός ο πόλεμος για τα μέσα ενημέρωσης στον υπόλοιπο κόσμο είναι το πρώτο θέμα.

Στη Βοσνία.
Ελπίδες, λίγο
πριν ανοίξουν οι
ασκοί του
Αιόλου;

Γερμανίας προς τους Κροάτες και το σερβικό μένος της; Όταν τα δυτικά μένημέρωσης μεταδίδουν τις σφαγές που τραξάν οι μουσουλμάνοι δεν παραλείν να υπενθυμίσουν και εκείνες των Σέρ-

«τέλος καλό, όλα καλά» με την Κροα- και τη Σλοβενία, η περίπτωση της Βοσ- - Ερζεγοβίνης αποδείχθηκε πολύ πιο ήπια για τους δυτικούς αναλυτές. Έτος πολυεθνικό, με πρωτεύουσα το Σε- εβο, όπου στην ίδια πολυκατοικία συμ- ναν Σέρβοι, Κροάτες και Μουσουλμάνοι όπου οι μικτοί γάμοι αποτελούσαν μια χουσα πρακτική για μεγάλη μερίδα του θυσμού, ήταν εξαιρετικά δύσκολο, ήταν νατον στις δεδομένες συνθήκες και χω- προηγούμενες διασφαλίσεις που θα δια- κωναν ένα πλαίσιο ελβετικής, λ.χ., κα- νοποίησης, να προχωρήσουν στην ανα- ριση ενός νέου ανεξάρτητου κράτους. Οι είξεις για τους κινδύνους που καιροφυ- τούσαν ήταν πολλές: τα όπλα και οι «πο- αρχοί» κυκλοφορούσαν στην περιοχή, ο αμικός φονταμενταλισμός του Ιζετμπέ- ιτς ήταν διατυπωμένος σε κείμενα, η σερ- ή ορθόδοξη εκκλησία ύψωνε τα λάβαρά , ενώ η παπική εκκλησία δεν έμενε δέδαια τα χέρια σταυρωμένα.

και τώρα, η Δύση, σε όλα τα διεθνή φόρα, οδεύει την ολοκλήρωση του σχεδίου ρύθ- ης του Βοσνιακού. Η περίοδος του στε-

νού αποκλεισμού της Νέας Γιουγκοσλαβίας έχει κλείσει και αφού το σχέδιο Βανς - Όο- υεν έχει απορριφθεί από τους Σέρβους της Βοσνίας, δεν απομένει παρά να αποδείξει στην ανθρωπότητα ότι θα ολοκληρωθεί μια νέου τύπου «επιχείρηση της Ερήμης». Έχει συγκεντρωθεί ένα τμήμα της επεμβατικής δύναμης, τα AWACS έχουν επιθεωρήσει και καταγράψει τις «θέσεις του εχθρού», όλα είναι έτοιμα για να πατηθεί το κουμπί. Όμως αυτόν τον παραλογισμό η ανθρωπό- τητα πρέπει να τον σταματήσει. Όλοι το ξέρουν και το ομολογούν, ότι τα παίγνια πολέμου δεν είναι τόσο απλά: Οι «ειρηνο- ποιοί» δεν μπορούν να κάνουν χερσαίες επι- χειρήσεις και, αν το δοκιμάσουν, ένα νέο Βιετνάμ θα ανοίξει. Ο Γιέλτσιν, αποδυνα- μωμένος και χρεωμένος, προκειμένου να επιδιώσει, «νίπτει τας χείρας του». Εξάλ- λου, το φάσμα μιας εμφύλιας σύρραξης στις ρωσικές περιοχές, τον υποχρεώνει να σκε- φτεί δυο φορές το ζήτημα.

Και εμείς τί κάνουμε;

Αλλά οι ενδεχόμενες εξελίξεις που θα ακο- λουθήσουν δεν σταματούν εδώ. Οι εμπλεκό- μενοι -γείτονες ή μη- με το «όραμα» μιας διαλυμένης Γιουγκοσλαβίας αναμετρούν τη λεία μετά τη λήξη όλης αυτής της ιστορίας. Αίφνης, οι Τούρκοι θυμήθηκαν την παλιά οθωμανική επιρροή στην περιοχή, προσπα- θώντας να δραπετεύσουν από τα μεγάλα

εσωτερικά τους προβλήματα. Στη χώρα μας, από την άλλη, ποιος θα συγκρατήσει τα ανοιχτά φιλοσερβικά αισθήματα; Η μικρή και αδύνατη Αλβανία, με μια ηγεσία που παραδέρνει, γιατί θα διστάσει να ανακινή- σει το πρόβλημα του Κοσσόβου; Και τότε, ένα άλλο ρεύμα στην Ελλάδα -αυτό που θα ζητεί τη διασφάλιση του ελληνισμού της Β. Ηπείρου- πώς θα μπορέσει να τιθασσενθεί; Φοβούμαστε ότι δεν αρκεί το ρηθέν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι θα εμπλακού- με «μόνον αν πάμε γυρεύοντας». Ούτε η πολιτική τάξη της χώρας μας βρίσκεται υπό το πρίσμα αυτής της νηφαλιότητας ούτε και θα υποτάξει το κομματικό συμφέρον σε ευ- ρύτερες ρυθμίσεις. Η Ιστορία δεν συντελεί- ται -δυστυχώς ή ευτυχώς- σε κλειστά γρα- φεία αλλά στα ανοικτά πεδία. Δεν είναι μόνον η δική μας θέληση -που δεν έχει, δέδαια, κινηθεί από μια μικρόνοση και υστε- ρική κυβέρνηση- από την οποία εξαρτάται η λύση του Βοσνιακού. Δέσμοι και ακόλου- θοι πότε από δώ -ΕΟΚ κ.λπ.- πότε από κει -ορθοδοξία και συμμαχικά / φιλοσερβικά αισθήματα- θα δρεθούμε, φοβούμαστε, στη μέση ενός δρόμου, στην άκρη ενός κατήφο- ρου.

Δεν είναι εύκολο να διακρίνεις τα επερχό- μενα, αλλά είναι προτιμότερο να περιμένεις τα χειρότερα, ελπίζοντας ότι οι προβλέψεις σου θα αποδειχθούν λανθασμένες. Ότι τελι- κά δεν θα ανοίξουν οι ασκοί του Αιόλου.

Θ' ανοίξουν ποτέ τα Βαλκάνια τα νυσταγμένα μάτια τους για να δουν την τεράστια πολιτιστική ικανότητα που θα είχαν αν αποφάσιζαν να κινηθούν ως σύνολο;

Isidora Sekulic

Η σοφή Ισιδώρα διατύπωσε την παραπάνω ερώτηση το 1940 στο κείμενο *Σημειώσεις μιας φίλο - Βαλκάνιας*, πριν οι άνεμοι του πολέμου σαρώσουν όχι μόνο τα Βαλκάνια αλλά και ολόκληρο τον κόσμο. Για την Ισιδώρα τα Βαλκάνια δεν ήταν απλώς θεματοφύλακας του πλούσιου παρελθόντος της Ελλάδας και του Βυζαντίου, ούτε η «ωραία κοιμωμένη» που κάποτε θα ξυπνούσε απ' τον βαθύ λήθαργό της, αλλά πάνω απ' όλα ένας χώρος με **μεγάλα απορροφητική ικανότητα**. Διότι χερσόνησοι όπως αυτοί των Βαλκανίων, της Σκανδιναβίας ή τις Ιταλίας δημιουργούν το αίσθημα ενός συνόλου. Κι αυτό το σύνολο είναι κάτι περισσότερο από τα συστατικά μέρη που το αποτελούν. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από την ερμηνεία των *Πολιτικών* του Αριστοτέλη από την Σέκουλιτς. Ο σκοπός προσδιορίζει συμφέροντα και μέσα κι αυτός που δεν ανήκει σε ένα σύνολο (στην Κοινότητα) και δεν προσφέρει τίποτα σ' αυτήν δεν είναι πολίτης

Βόσνιος στρατιώτης στα χαρακώματα του Σεράγεβο

(πρόσωπο) αλλά μάλλον είτε Θεός είτε ζώο.

Η Ισιδώρα γράφει ότι ο υπόλοιπος κόσμος απεικονίζει γενικά τα Βαλκάνια σαν ένα πλοίο που παραδέρνει στα κύματα της σύγκρουσης και της έλλειψης ανεκτικότητας και επομένως χρειάζεται εξωτερικές δυνάμεις για να το συγκρατήσουν και να το σώσουν από το ναυάγιο. Την εικόνα αυτή συνοδεύει συνήθως μια άλλη, σύμφωνα με την

οποία τα προβλήματα κάθε βαλκανικού κράτους διαχωρίζονται, ιδιαίτερα δε απ' αυτούς που έχουν ξεχάσει ότι ανήκουν στη χερσόνησο, που έχουν ξεχάσει ότι ανήκουν σ' ένα σύνολο. Αυτή η «λησμοσύνη» είναι αποτέλεσμα αρχών και ιδανικών που αντλούνται από στενό και εγωιστικό κύκλο, πράγμα που κάνει τα κράτη να αποχωρίζονται απ' το σύνολο. Μ' αυτόν όμως τον τρόπο, σημαντικό μέρος της ιστορικής μας εμπειρίας λησνείται, της εμπειρίας δηλαδή που δείχνει δυνατότητα διακυβέρνησης, διαβίωσης, άμυνας και ανάπτυξης του καθενός στη βάση της λογικής και της φιλίας.

Η έκκληση προς τη λογική και τη φιλία γίνεται εδώ με συναισθηματικούς λόγους, αλλά αποτελεί αναγνώριση του «μυστικού» που τόσο καλά κατείχαν οι έσοχοι κύβερνητες και μεταρρυθμιστές του παλιού βαλκανικού κόσμου, οι οποίοι «γνώριζαν να μετατρέπουν καλά, συνήπταν πολυάριθμες σχέσεις μεταξύ των και μέσα από τις σχέσεις αυτές κλιεργούσαν τους νόμους της ζωής και αρμονίας».

Ναυαγισμένο πλοίο

Σήμερα, πενήντα ολόκληρα χρόνια από τη γράφτηκαν οι γραμμές αυτές, ένα ναυαγισμένο πλοίο ξεχώρισε από το βαλκανικό σύνολο – η Γιουγκοσλαβία. Το ναυάγιο αποσυντίθεται σε συνθήκες πολέμου όπου γίνονται σπάνιες αγριότητες. Ο πόλεμος απειλεί να εξαπλωθεί και να αγκαλιώσει όχι μόνο ολόκληρα τα Βαλκάνια αλλά και γύρω περιοχές.

«**Αυστηρές και άκαμπτες αρχές**» εμπλέκονται στη διαμάχη αυτή. Οι εθνικές πολιτικές ελίτ αποπειρώνται να λύσουν τελικά, μια καλή, τα «**εθνικά τους προβλήματα**» απορριζόμενες από τα άλλα έθνη και τα άλλα κράτη της Βαλκανικής και επιδιώκοντας χάραξη σαφώς προσδιορισμένων ισχυρών συνόρων. Αυτή η «**ακαμψία**» αντανακλά στη θανάσιμη ψευδαίσθηση ότι το σύνολο μπορεί να αναχθεί στα επί μέρους «**τμήματα**» του μόνο μ' αυτή την άγρια δία. Τα Βαλκάνια αποτελούν στην πραγματικότητα ένα «**ζωντανό αρχαιολογικό χώρο**» με πολλούς στρώματα και με αναμίξεις πολλών και διαφορετικών θρησκειών, γλωσσών, εθίμων, πεποιθειών, εθνοτήτων και κρατών. Εάν περπατάς να κάνουμε κάποια βαθιά τομή σ' αυτά τα επίπεδα της κοινής βαλκανικής εμπειρίας, εάν πρόκειται να κόψουμε όλους τους αρμούς που διασυνδέουν τα επίπεδα αυτά, τότε τα Βαλκάνια θα εξαφανιστούν ως σύνολο και δεν θα παραμείνει παρά απ' αυτούς που ο άλλος κόσμος γενικά θεωρεί τα Βαλκάνια: έναν τόπο όπου επικρατούν η ατελής συγκρουση, οι ατέλειωτες μάχες και ολοκληρωτική σύγχυση.

Αναζητώντας τη διαταραγμένη ισορροπία

Του Neboisa Popov

Στις αρχές του περασμένου Μαρτίου έγινε στους Δελφούς Συνέδριο με θέμα *Οι διανοούμενοι των Βαλκανίων εναντίον του πολέμου*. Ήταν μια φωνή διαφορετική απ' αυτές που ακούγονται. Μια προσέγγιση που παρά τις διαφορές απόψεων μεταξύ των διαφόρων εισηγητών αναζήτησε τα κοινά σημεία, ώστε τα Βαλκάνια, που σπαράσσονται από την αιματηρή σύρραξη στα εδάφη της πρώην Γιουγκοσλαβίας και που χαρακτηρίζονται από άλλες διαφορές, να γίνουν χώρος φιλίας, συνεννόησης, συνεργασίας και ειρήνης. Γιατί πράγματι οι λαοί που κατοικούν στη χερσόνησο έχουν πολλά κοινά σημεία. Το *Αντί*, που δημοσίευσε ορισμένες ενδιαφέρουσες εισηγήσεις απ' το Συνέδριο αυτό, συνεχίζει την καταγραφή των απόψεων με την παρουσίαση της εισήγησης του Neboisa Popov.

Διοπομπή με βασικά είδη διατροφής για τους αποκλεισμένους του Γκοράντζε

Οι δυνάμεις της καταστροφής

τί να αναγνωρίσουν τις υπάρχουσες διαφορές και να επιδιώξουν την εναρμόνισή τους, επιθετικοί εθνικοί ηγέτες προτιμούν πλέον να αρπάξουν «το κομμάτι κρέατος» που τους αναλογεί, να δημιουργήσουν ανταγωνισμούς μεταξύ των αντίστοιχων οπαδών που τους ακολουθούν και να τους μετατρέψουν σε εχθρικά στρατόπεδα, έτοιμα να παλέψουν μεταξύ τους μέχρι θανάτου. Κι όλα αυτά σε μια περιοχή που τη σημάδεψαν βαρύνουσες διαιρέσεις που ανατρέχουν τουλάχιστον στο 1054 π.Χ. και όπου συγκρούστηκαν αλβανικά και αναμίχθηκαν δύο ολόκληροι κόσμοι: η Ευρώπη και η Ασία. Εδώ, σχηματίστηκε ποτέ η Γιουγκοσλαβία. Αλλά κι εδώ οι δυνάμεις της καταστροφής αποδείχτηκαν ισχυρότερες από τις δυνάμεις της συνεργασίας και της σύνθεσης.

Όσο το έθνος όσο και το κράτος δεν απομακρύνονται από μόνοι τους καταστροφικούς παγώντες. Γίνονται όμως όταν διεκδικούν το σύνολο. Σαν απόηχος ενός βραδυπορημένου εκσυγχρονισμού, το κράτος-έθνος αρνείται να είναι μια από τις διαστάσεις μιας σύγχρονης και διαφοροποιημένης πραγματικότητας. Επιμένει να είναι ο κυρίαρχος

μεταξύ των κυρίαρχων παραγόντων και προσπαθεί να «ξεκαθαρίσει εθνικά» τον διοικητικό του χώρο.

Απειλή για τη Δημοκρατία και τον Πολιτισμό

Οι αναπτυγμένες κοινωνίες που πέρασαν μέσα από μια βασική διαδικασία εκσυγχρονισμού έχουν την υποδομή για να αντισταθούν στην παραγωγή του χάους που παρατηρούμε αυτή τη στιγμή σε κοινωνίες, όπως οι βαλκανικές. Κατ' αρχήν, ο πλουραλισμός δεν έχει την καταστροφική ικανότητα που παρατηρούμε στην περιφέρεια. Ωστόσο, αν πάρουμε υπόψη μας ότι το μοντέρνο και το μεταμοντέρνο κάνουν τον κόσμο όλο και περισσότερο πολύπλοκο, η δημιουργία χάους στην περιφέρεια του αναπτυγμένου κόσμου απειλεί την επισφαλή ισορροπία όχι μόνο των δημοκρατικών καθεστώτων αλλά και ολόκληρου του πολιτισμού.

Επομένως, η βαρβαρότητα αυτή, που ξετυλίγεται μπροστά στα μάτια μας σ' ένα μέρος της Βαλκανικής, δεν αποτελεί μόνο πρόβλημα της περιοχής αυτής, αλλά ολόκληρου του κόσμου. Η συνέχιση του πολέμου και ο

κίνδυνος εξάπλωσής του απειλεί την ασταθή ισορροπία της δημοκρατίας και του πολιτισμού.

Η ιδέα του πολυπολιτισμικού σύγχρονου κόσμου απέχει ακόμα πολύ από το να διαμορφωθεί σε μια συνολική στρατηγική. Τα Βαλκάνια δεν διαθέτουν τη δύναμη για να διαμορφώσουν μια τέτοια στρατηγική, αλλά έχουν την τεράστια υπαρκτή ανάγκη να συνεργαστούν για την επίτευξη του σκοπού αυτού. Πρόκειται για ένα **συλλογικό συμφέρον**. Πρέπει να ξεφύγουμε από τη φρίκη του πολέμου και να εμποδίσουμε την αναρχία του φόβου, του μίσους και της βίας που τόσες κοινωνίες έχουν καταστρέψει, μάλιστα σε χώρες πολύ πιο αναπτυγμένες από τις βαλκανικές.

Ανάγκη κάθαρσης

Το κακό που συμβαίνει σήμερα μπορεί να θολώνει την ιδεολογική διάκριση λαών και εθνών σε αγγέλους και διαβόλους, σε καλούς και κακούς, αλλά δημιουργεί και την ανάγκη για **κάθαρση** απ' όλη αυτή τη φρικτή εμπειρία του κακού, κάθαρση που μόνο μια νέα άνοδος της κουλτούρας μπορεί να επιφέρει.

ΣΟΦΙΑ: «Μάθημα» στον Μιλόσεβιτς, αλλά μόνο από τους ξένους

Του Νίκου Χίου

Το αντισερβικό σύνδρομο και η αγωνία για την κρατική χειραφέτηση της Μακεδονίας των Σκοπίων από τη Σερβία, συνιστούν τις σταθερές της βουλγαρικής εξωτερικής πολιτικής στη γιουγκοσλαβική κρίση. Ωστόσο, το «μάθημα στον Μιλόσεβιτς», οι Βούλγαροι το προσδοκούν από τους ξένους – και μόνο από τους ξένους.

«**Ε**ΠΙ τρεις ώρες συνομίλησα με τον Ιγκλμπέργκερ στο ράντσο του, στη Βιρτζίνια, αναπτύσσοντας τη θέση ότι η Γιουγκοσλαβία θα καταρρεύσει και, αναπόφευκτα, σε πρώτο πλάνο θα έλθουν οι εθνικές διαφορές, θα αναδιώσουν και πάλι οι θρησκευτικές αντιθέσεις και θα επανεμφανισθούν οι προκαταλήψεις της εποχής του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Με άκουσε προσεκτικά, συμφώνησε σε γενικές γραμμές και εξέλαβε τον κίνδυνο ως υπαρκτό. Εξέφρασε όμως αμφιβολίες εάν η Ευρώπη θα ωριμάσει γρήγορα για στρατιωτική παρέμβαση. Δυστυχώς επιδεβαιώθηκε».

Οι αποκαλύψεις ανήκουν στον βούλγαρο πρόεδρο, Ζ. Ζέλεφ, και απηχούν τον πυρήνα των πρώτων προβληματισμών της Σόφιας γύρω από την επερχόμενη, τότε, διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Έκτοτε η Σόφια εμμένει στις εκκλήσεις της για διεθνή επέμβαση στην πρώην Γιουγκοσλαβία, δηλώνει πως δεν πρόκειται να αναμιχθεί σε στρατιωτικές επιχειρήσεις και ζητεί από τις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες να πράξουν το ίδιο. Άλλωστε, μετά τη συνάντησή του με τον ανώτατο διοικητή των δυνάμεων του ΝΑΤΟ στην Ευρώπη, στρατηγό Σαλικασβίλι, ο πρόεδρος Ζέλεφ επεσήμανε με σαφή και κατηγορηματικό τρόπο ότι η ανάμειξη αυτή μπορεί να αποδειχθεί ως ο «συντομότερος δρόμος για ένα νέο βαλκανικό πόλεμο».

Ένα σύνδρομο –το αντισερβικό– και μια εθνική αγωνία –η κρατική χειραφέτηση των Σκοπίων από τη Σερβία– συνιστούν τις δύο σταθερές της σημερινής βουλγαρικής εξωτερικής πολιτικής στη γιουγκοσλαβική κρίση, αποτελώντας παράλληλα και την οπτική γωνία της Σόφιας στις ευρύτερες βαλκανικές διεργασίες. Η πολιτική Μιλόσεβιτς και η καθυστέρηση της αναγνώρισης της «Π.Γ.Δ. της Μακεδονίας» –που η Σόφια αναγνώρισε πρώτη– έδιναν τη δυνατότητα να εκφράζονται φόβοι για επέκταση των συγκρούσεων

στο Κοσσυφοπέδιο και τα Σκόπια, και να διατυπώνονται εντονότερες αιχμές κατά της Δύσης, κυρίως κατά της Κοινότητας, για τη «δειλία που επιδεικνύει στην επίλυση του γιουγκοσλαβικού δράματος».

Ωστόσο, πέρα από τις εκκλήσεις για διεθνή επέμβαση, ο πρόεδρος Ζέλεφ, από την Ουάσιγκτον, όπου πραγματοποίησε ανεπίσημη επίσκεψη, προχώρησε ένα βήμα περισσότερο, ζητώντας τον «επιλεκτικό βομβαρδισμό σερβικών στόχων, προκειμένου να αποκοπεί ο εφοδιασμός της πολεμικής μηχανής των Σέρβων». Πρόκειται, όπως σχολίαζαν διπλωματικοί παρατηρητές στη Σόφια, για μια προωθημένη θέση της Βουλγαρίας, η οποία, πράγματι, δεν φροντίζει να κρατά αποστάσεις ή και να ακολουθεί τους διπλωματικούς ελιγμούς Όουεν - Βανς ως προς το πρόσωπο του Μιλόσεβιτς, και κατ' επέκταση της Σερβίας, οι οποίοι τελευταίως φροντίζουν να απομονώνουν τους εθνικιστές Σέρβους της Βοσνίας.

«Μάθημα»...

Εάν ληφθεί υπόψη ότι παράγοντες της βουλγαρικής προεδρίας δεν βλέπουν σύντομα συνάντηση Σόφιας - Βελιγραδίου, υπό «την παρούσα κυβερνητική τάξη στη Σερβία» και εάν δεν υπάρξει «έκπληξη» προς αυτήν την κατεύθυνση από τον πρωθυπουργό Λ. Μπέρωφ, εν γνώσει δεδαίως του προέδρου, Ζ. Ζέλεφ, μάλλον οι βουλγαροσερβικές σχέσεις, ιδιαίτερα μετά τις εξελίξεις της Κυριακής, θα παραμείνουν στο μηδενικό τους σημείο. Είναι προφανές, ότι μέσω των «επιλεκτικών βομβαρδισμών» η Σόφια ζητά να δοθεί ένα «μάθημα» στην πολιτική Μιλόσεβιτς και κατ' επέκταση στην εξουδετέρωση του τεράστιου και σύγχρονου οπλοστασίου της Σερβίας, που άλλωστε, για σημαντική μερίδα βούλγαρων πολιτικών και μέσων ενημέρωσης, συνιστά δυνητικό κίνδυνο και για τη χώρα τους.

Προτρέποντας παράλληλα τη Δύση να

αποφύγει χερσαίες επιχειρήσεις για το λό-
ότι μπορούν να εξελιχθούν σε «νέο Βιε-
νάμ», ο πρόεδρος Ζέλεφ προσδιορίζει και
επιθυμητά για τη Σόφια όρια της διεθνο-
επέμβασης, έχοντας σαφώς υπόψη του ότι
ενδεχόμενο αυτό μπορεί να αποδειχθεί κ-
ταλυτικό, καθιστώντας τις εξελίξεις σε ό-
την επικράτεια της πρώην Γιουγκοσλαβί-
ανεξέλεγκτες. Σημαντική πτυχή της βουλγ-
ρικής πολιτικής στα Βαλκάνια αποτελεί ό-
λωστε και η συγκράτηση –στο μέτρον τι-
δυνατού– του αλβανικού αλτρωτισμού
που, εάν εκδηλωθεί στο Κοσσυφοπέδιο, δ-
είναι δυνατόν να μην επεκταθεί και στο κρ-
τίδιο των Σκοπίων. Στην περίπτωση αυτή,
κυρίαρχη αγωνία της Σόφιας για την «κρατ-
κή χειραφέτηση των Σκοπίων» μάλλον ακ-
ρώνεται, ενώ κύμα προσφύγων είναι ενδεχ-
μενο να κατακλύσει τη Βουλγαρία.

Ένα πολύ σημαντικό δεδομένο, π-
προσδιορίζει και τη βουλγαρική πολιτικ-
αφορά στο άσχημο τεχνικό επίπεδο των εν-
πλων της δυνάμεων, στη στρατιωτική το-
ετοιμότητα, αλλά και η διάταξή τους, που
βάση τους επαπομείναντες σχεδιασμού, η
Συμφώνου της Βαρσοβίας βρίσκονται η-
γκεντρωμένες προς το νότο. Η αναθεώρη-
του αμυντικού δόγματος της Βουλγαρίας κα-
ο προσανατολισμός του στην αποκαλούμε-
«κυκλική άμυνα», που προβλέπει την ισομ-
ρή διάταξη των ενόπλων δυνάμεων και σι-
τέσσερα σημεία του ορίζοντα, μάλλον θ-
αργήσει λόγω οικονομικών δυσχερειών.

Τι σημαίνει «μη συμμετοχή»

«Το χειρότερο σενάριο θα ήταν ένας βαλ-
κανικός πόλεμος στον οποίο οι βαλκανικά
χώρες θα αναμιχθούν με τον ένα ή τον άλλ-
τρόπο στη γιουγκοσλαβική σύγκρουση», εί-
χε πει παλαιότερα ο πρόεδρος Ζέλεφ, ως έν-
ακόμη επιχείρημα για τη «μη ανάμειξη» των
βαλκανικών χωρών. Η θέση αυτή έκκλησε
για «διεθνή επέμβαση» συνιστούν τις δύ-
βασικές αρχές της Σόφιας στη γιουγκοσλα-
βική κρίση. Εκτός αυτών καθεαυτών των
κινδύνων που περιγράφει ο κ. Ζέλεφ, «μ-
συμμετοχή» για τη Σόφια σημαίνει και απ-
χή των βαλκανικών κρατών από πιθανό μέ-
λοντικό διακανονισμό του status στην περι-
χή. Όπως εκτιμούν πολιτικοί παρατηρητές
για τη βουλγαρική κοινή γνώμη είναι πολ-
επώδυνες οι μνήμες από ανάλογα ιστορικά
προηγούμενα, όπως αυτό των βαλκανικών
πολέμων, αλλά και από τη συμμετοχή της
Βουλγαρίας στους δύο παγκοσμίους πολ-
μούς στο πλευρό της Γερμανίας.

Πέραν όμως από τις μνήμες, το πραγμα-
κό δίλημμα για τη Βουλγαρία θα τεθεί ότι
θα έχει ήδη δρομολογηθεί η ευθεία αντιπ-
ράθεση της Σερβίας με τη Δύση. Αλλά αν
δεν αποτελεί δίλημμα μόνο για τη Σόφια.

Η συμφιλίωση της Ιερουσαλήμ;

Ιερουσαλήμ: 4.000 χρόνια ιστορίας. Αμέτρητοι κατακτητές. Από τους Βαβυλώνιους, τους Ασσύριους, τους Εβραίους, τους Ρωμαίους, ως τους Βυζαντινούς, τους Άραβες, τους Οθωμανούς, τους Βρετανούς, τους Ιορδανούς.

Ιερουσαλήμ: Πόλη - σύμβολο και για τις τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες. Πόλη του Δαυΐδ, του Ιησού, του Μωάμεθ.

Ιερουσαλήμ: Πρωτεύουσα του κράτους του Ισραήλ. Το 1948, μετά την πρώτη αραβοϊσραηλινή σύγκρουση, η πόλη χωρίζεται σε δυο τομείς, τον δυτικό (ισραηλινός) και τον ανατολικό (αραβικός). Το 1967, με τον πόλεμο των επτά ημερών, οι Ισραηλινοί καταλαμβάνουν τον ανατολικό τομέα της πόλης. Η Ιερουσαλήμ έκτοτε είναι ενωμένη, ενιαία, παραμένοντας όμως από πολλές απόψεις μια πόλη χωρισμένη στα δύο.

ΑΠΟ όλες τις πτυχές του πολύπλοκου προβλήματος της Παλαιστίνης, εκείνη που αφορά στην Ιερουσαλήμ είναι η πιο λεπτή, η πιο ευαίσθητη. Ακριδώς για το λόγο αυ-
 δεν συμπεριλαμβάνεται στην agenda των πραγματεύσεων Ισραηλινών και Παλαιστινίων που άρχισαν πάλι, αυτές τις ημέρες, ην Ουάσιγκτον. Εξάλλου, για τον ίδιο λόγο θέμα της Ιερουσαλήμ δεν συζητήθηκε στη διάσκεψη της Μαδρίτης, κατά τον ώτο κύκλο των διαπραγματεύσεων. Οι ο πλευρές -οι Ισραηλινοί και οι Παλαιστίνιοι- πιστεύουν ότι πρέπει πρώτα φθάσουν σε κάποια συμφωνία ως προς τα λα ζητήματα και κατόπιν να προσεγγί-
 νουν το θέμα της Ιερουσαλήμ. Χρειάζεται να μωργηθεί ένα «πλαίσιο εμπιστοσύνης ι καλής θέλησης», τονίζουν και οι μεν και δε, πριν να θιγεί ένα πρόβλημα ικανό να ριπλλίσει τις ίδιες τις διαπραγματεύσεις.

Ενώ ακριδώς στην Ουάσιγκτον άρχιζαν οι ες ισραηλινοπαλαιστινιακές διαπραγμα-
 ύσεις, στην Αθήνα πραγματοποιήθηκε, ις 27 - 28 Απριλίου, μια ενδιαφέρουσα μωσιογραφική συνάντηση με θέμα «Ιερο-
 λυμα: Οράματα συμφιλίωσης». Τη διορ-
 νωσε η Διεύθυνση Δημοσίων Πληροφο-
 ών του Ο.Η.Ε. με τη συνδρομή του ουργείου Εξωτερικών της Ελλάδας.

Σκοπός της συνάντησης ήταν να επιχειρη-
 ι ένας πρώτος, ανεπίσημος διάλογος μετα-
 Ισραηλινών και Παλαιστινίων αλλά και λων ειδικών για ζητήματα της Μέσης νατολής, σχετικά με το θέμα της Ιερουσα-
 λμ.

Από την ισραηλινή πλευρά συμμετείχαν: η αέλ Νταγιάν, μέλος της ισραηλινής Βου-
 ις (Κνεσέτ), κόρη του στρατηγού Μωσέ αγιάν· η Ρουθ Λαπιντόθ, καθηγήτρια διε-
 ούς Δικαίου του εβραϊκού πανεπιστημίου ις Ιερουσαλήμ· ο Μωσέ Αμιράθ, μέλος του ημοτικού συμβουλίου της Ιερουσαλήμ· η ναθ Ζέρταλ, δημοσιογράφος του δικτύου ααρέτζ.

Τους Παλαιστίνιους εκπροσώπησαν: ο

Σάμι Μουσάλλαμ, διευθυντής του γραφείου του προέδρου της PLO Γιασέρ Αραφάτ· ο Άλμπερτ Αγαζαριάν, ιστορικός, διευθ-
 ντής δημοσίων σχέσεων του πανεπιστημίου Μπιρ Ζέιτ της Ραμάλλα· ο Σάρι Νουσέιμπεχ, μέλος της καθοδηγητικής επιτροπής της πα-
 λαιστινιακής διαπραγματευτικής ομάδας· ο Χάννα Σενιόρα, εκδότης της εφημερίδας Αλ Φαζρ της Ιερουσαλήμ.

Στη συνάντηση έλαβαν μέρος, επίσης, ο Ρόμπερτ Κήλυ, πρόεδρος του Ινστιτούτου Μέσης Ανατολής της Ουάσιγκτον και πρώην πρέσβης των ΗΠΑ στην Ελλάδα, ο Βάλερι Κούζμιν, επικεφαλής του τμήματος Μέσης Ανατολής του υπουργείου Εξωτερικών της Ρωσίας, και ο σύμβουλος του ελληνικού υπουργείου Εξωτερικών κ. Ν. Γαλανόπου-
 λος. Συντονιστής της συνάντησης, οι εργα-
 σίες της οποίας άρχισαν με ομιλία του έλλη-
 να υπουργού Εξωτερικών, ήταν ο Τυνήσιος Μουσταφά Τλίλι, υπεύθυνος του τμήματος του ΟΗΕ για τα παλαιστινιακά προγράμμα-
 τα.

Χωρίς αυταπάτες

Στη διήμερη συνάντηση ακούστηκαν πολλές απόψεις, συγκλίνουσες και αποκλίνουσες, για το θέμα της Ιερουσαλήμ. Η φόρτιση των ομιλητών ήσαν σε ορισμένες περιπτώσεις έν-
 τονη, αλλά αναμενόμενη. Αυτός ο «διάλογος της αντιπαράθεσης» αποτυπώθηκε ιδίως στις ομιλίες και τις παρεμβάσεις της Γιαέλ Νταγιάν και του Άλμπερτ Αγαζαριάν.

«Καμμία ισραηλινή κυβέρνηση δεν θα δια-
 πραγματευτεί ποτέ το status της Ιερουσα-
 λήμ», είπε η Γιαέλ Νταγιάν. «Η Ιερουσαλήμ, ενωμένη και ενιαία, είναι η πρωτεύουσα του Ισραήλ και αυτό οφείλω να το ξεκαθαρίσω από την αρχή. [...] Δεν θέλω καθόλου να μειώσω τη σημασία και τη συμβολή του ΟΗΕ. Όμως δεν θα δώσει ο ΟΗΕ μια Πα-
 λαιστίνη στους Παλαιστίνιους, όπως, επί-
 σης, δεν θα τους τη δώσει καμμία τρομοκρα-
 τική οργάνωση. Το θέμα αυτό βρίσκεται στα χέρια του κράτους του Ισραήλ και καθώς είμαστε δημοκρατικό κράτος, πιστεύω ότι η λύση βρίσκεται στα χέρια του λαού. Πιστεύω

επίσης, ότι η ειρήνη είναι δυνατή. Εξίσου δυνατή είναι η ισότητα μεταξύ Ισραηλινών και Παλαιστινίων».

«Συχνά μου λένε», συνέχισε η Γιαέλ Ντα-
 γιάν, «ότι η κυβέρνηση Ράμπιν δεν διαφέρει ουσιαστικά από την κυβέρνηση Σαμίρ. Αυτό δεν είναι καθόλου σωστό. Η σημερινή κυβέρ-
 νηση διαπραγματεύεται και συζητά για "αποχώρηση" από ορισμένα εδάφη. Αυτό ωστόσο δεν σημαίνει ότι θα επιστρέψουμε στα προ του '67 σύνορα. Έχουμε τρία χρό-
 νια μπροστά μας, μέχρι τις επόμενες εκλογές. Πρέπει, χωρίς αυταπάτες, Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι, να εκμεταλλευτούμε την ευ-
 καιρία που μας δίνεται».

«Η πίεση που ασκείται σε ενάμισυ εκατομ-
 μύριο ανθρώπους στα κατεχόμενα», τόνισε ο Άλμπερτ Αγαζαριάν, «ήταν επόμενο ότι θα οδηγούσε στην έκρηξη. Εξανίσταμαι όταν ακούω να μιλούν μόνο για τον ισλαμικό φο-
 νταμενταλισμό. Ακούστε με, υπάρχει και ισ-
 ραηλινός φονταμενταλισμός. Και εμείς τον ζούμε καθημερινά [...]. Η Γιαέλ Νταγιάν είπε ότι δεν θα αποφασίσει ο ΟΗΕ αλλά το Ισραήλ για τα θέματά μας. Εμένα, ως Παλαι-
 στίνιο, η θέση αυτή με τρομοκρατεί».

Ο Άλμπερτ Αγαζαριάν έκανε αυστηρή κριτική και στις προηγούμενες αλλά και στην τωρινή κυβέρνηση του Ισραήλ. Ειδικό-
 τερα για το θέμα της Ιερουσαλήμ είπε χαρα-
 κτηριστικά:

«Δεν δέχομαι με κανέναν τρόπο την ισραη-
 λινή κυριαρχία στην Ιερουσαλήμ. Η Ιερου-
 σαλήμ δεν είναι μόνο εβραϊκή, δεν έχει μόνο εβραϊκή ιστορία. Αυτό πρέπει να το καταλά-
 βει η κυβέρνηση Ράμπιν. Αν δεν μπορέσουμε να λύσουμε το πρόβλημα της Ιερουσαλήμ, δεν θα επιτευχθεί ειρήνη».

Παρά τις ουσιαστικές διαφορές των δύο πλευρών, ο διάλογος, έστω και με τη μορφή της επισήμανσής τους, άρχισε. Και όπως είπε η Γιαέλ Νταγιάν, είναι η πρώτη φορά που μέλη της ισραηλινής συμπολίτευσης συμμετέχουν επισήμως σε μια συνάντηση με τέτοιο θέμα.

Τέτα Παπαδοπούλου

ΤΑ αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων αποδεικνύουν την κούραση του ιταλικού λαού. Με την ίδια ευκολία που το εκλογικό σώμα κατάργησε την απλή αναλογική κατάργησε το υπουργείο της Γεωργίας με 70% των ψήφων, του Τουρισμού με το 81,5% και των ΔΕΚΟ με το 90%. Αφαίρεσε από την κυβέρνηση τον διορισμό των διευθυντών των Τραπεζών με το 90% των ψήφων και κατάργησε το νόμο για τη δημόσια χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων με το 90,1%. Στη σημερινή Ιταλία ακόμα και ένα δημοψήφισμα για την κατάργηση του κράτους θα είχε θετικά αποτελέσματα. Μόνο το δημοψήφισμα που κατάργησε τη δίωξη και φυλάκιση για τους χρήστες τοξικών ουσιών είδε μια σχετικά μικρή πλειοψηφία με το 55% των ψήφων.

Η κατάργηση της απλής αναλογικής οδηγεί σε συντηρητικές διεξόδους την ιταλική πολιτική κρίση. Το 75% των εδρών της ιταλικής Γερουσίας θα εκλέγεται με ένα πλειοψηφικό σύστημα ενώ μόνο το 25% των εδρών θα παραχωρείται στα υπόλοιπα κόμματα με βάση το συνολικό εκλογικό τους ποσοστό. Ουσιαστικά τα τρία μεγαλύτερα κόμματα, η «Χριστιανική Δημοκρατία», το «Δημοκρατικό Κόμμα της Αριστεράς» και η «lega του Βορρά», θα μπορούν να ελέγχουν τη λειτουργία του Κοινοβουλίου αφού τα δυο νομοθετικά σώματα, η Βουλή των αντιπροσώπων και η Γερουσία, έχουν ακριβώς τις ίδιες νομοθετικές αρμοδιότητες.

Στην επιχειρηματολογία της παραίτησης της κυβέρνησης Αμάτο βρίσκεται η ψήφιση του νέου εκλογικού νόμου για τη Βουλή των αντιπροσώπων, ο οποίος δεν θα πρέπει να διαφέρει και πολύ από τον τρόπο εκλογής της Γερουσίας.

Εάν στη συνταγματική πολιτική στροφή προσθέσουμε και την κατάργηση της χρηματοδότησης των πολιτικών κομμάτων από το κράτος, διαγράφεται το νέο πλαίσιο του πολιτικού ανταγωνισμού στην Ιταλία.

Τα κόμματα της αντιπολίτευσης, εκτός του ΔΚΑ, κινδυνεύουν να εξαφανιστούν ή να μην αντιπροσωπεύονται σε κανένα αντιπροσωπευτικό συνταγματικό θεσμό, από το Κοινοβούλιο μέχρι το Δημοτικό συμβούλιο. Ταυτόχρονα, νομιμοποιείται η οικονομική πολιτική εξαγορά των κομμάτων από το μεγάλο επενδυτικό και χρηματιστηριακό κεφάλαιο. Οι τελευταίες αποκαλύψεις του Ράμιτι, του διευθύνοντος συμβούλου της FIAT, στις δικαστικές αρχές του Μιλάνου, που αφορούσαν στη χρηματοδότηση και εξαγορά πολιτικών δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια για το ρόλο της μεγάλης βιομηχανικής επιχείρησης στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες.

Η παραίτηση της κυβέρνησης Αμάτο θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια στροφή την ιταλική πολιτική ζωή με την ανάθεση του σχηματισμού της νέας κυβέρνησης σε ένα πρόσωπο του ιταλικού Κοινοβουλίου, του

Ναπολιτάνο (του ΔΚΑ και προέδρου Βουλής) ή του Σένι (του χριστιανοδημοκράτη που πρότεινε την κατάργηση της απλής αναλογικής), που θα ξέφευγε από τις στελεχιακές λογικές της τετρακομματικής σημερινής κοινοβουλευτικής συμμαχίας.

Τα κόμματα στο περιθώριο

Ο Σκάλφαρο, δίνοντας την εντολή σχηματισμού της νέας κυβέρνησης στον Τσιάμπι έθεσε στο περιθώριο τα πολιτικά κόμματα. Ο Τσιάμπι θα σχηματίσει την κυβέρνηση χωρίς να συμβουλευθεί κανέναν απολύτως πολιτικό αρχηγό. Θα ζητήσει απ' ευθείας από το Κοινοβούλιο την ψήφο εμπιστοσύνης για τα μέλη της κυβέρνησής του και το προγράμμα του ενώ ο Αμάτο μάλλον θα αναλάβει το υπουργείο Εξωτερικών σαν αναγνώριση των υπηρεσιών που πρόσφερε τους τελευταίους μήνες.

Το μέτωπο των δυνάμεων που είχαν πείσει την αλλαγή του εκλογικού νόμου κέρριψε την επαύριο του δημοψηφίσματος. Ο Σένι προτείνει ένα πλειοψηφικό σύστημα αγγλικού τύπου ενώ ο Οκέτο ένα σύστημα ενισχυμένης αναλογικής γαλλικού τύπου σε από δύο εκλογικές αναμετρήσεις.

Εάν ο νέος εκλογικός νόμος για την εκλογή της Βουλής των αντιπροσώπων αποτελεί σημείο έντασης ανάμεσα στους υποστηρικτές του δημοψηφίσματος, η οικονομική πολιτική που θα μπορούσε να αναλάβει η μελλοντική ιταλική κυβέρνηση αποτελεί ένα σημείο ανοικτής πολιτικής αντιπαράθεσης.

Ο Σένι και οι άλλες δυνάμεις της κυβερνητικής πλειοψηφίας που υποστήριξαν το δημοψήφισμα δεν έκρυψαν ποτέ τη συμπάθειά τους για τα οικονομικά μέτρα της κυβέρνησης Αμάτο. Για τις δυνάμεις αυτές ο νέος εκλογικός νόμος, θα επιτρέψει την διαίσηση του σημερινού κυβερνητικού συνασπισμού, ασφαλώς κάτω από πιο διαφανείς διεργασίες, με τη συνέχιση της οικονομικής πολιτικής που χάραξε ο Αμάτο. Τα κόμματα και οι μηχανισμοί που στήριξαν το διεφθαρμένο καθεστώς των Κράξι, των Αντρέο και των Ρομίτι, υποστήριξαν την κατάργηση της απλής αναλογικής. Σήμερα, μετά από έναν μικρό αιφνιδιασμό, ετοιμάζονται να υποστηρίξουν τον Τσιάμπι, στο Κοινοβούλιο. Την επομένη του δημοψηφίσματος αντιθέσεις ανάμεσα στις επικαλούμενες υγιείς συντηρητικές δυνάμεις και τους νεργάτες του διεφθαρμένου καθεστώ φαίνεται ότι ξεπερνιούνται στο όνομα της συνέχισης της πολιτικής και οικονομικής διαίσησης της σημερινής τάξης πραγμάτων.

Η τιμή της λιρέττας σημείωσε άνοδο, για πρώτη φορά τους τελευταίους μήνες, ε

Το αποτέλεσμα των δημοψηφισμάτων και η παραίτηση της κυβέρνησης

Του Αργύρη Παναγόπουλου

Το δημοψήφισμα της 18ης Απριλίου σήμανε το τέλος της απλής αναλογικής για την Ιταλία. Με μια συντριπτική πλειοψηφία, της τάξης του 82%, ο ιταλικός λαός ζήτησε την αλλαγή των κανόνων που κατά τη γνώμη του οδήγησαν στο σημερινό διεφθαρμένο πολιτικό σύστημα.

Η κατάργηση της απλής αναλογικής με μια τόσο ευρεία πλειοψηφία πυροδότησε την παραίτηση της κυβέρνησης του σοσιαλιστή Αμάτο που εδώ και μήνες αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα με τις δικαστικές αρχές.

Ο ιταλός πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο χριστιανοδημοκράτης Σκάλφαρο, ανέλαβε την πρωτοβουλία να δώσει την εντολή του σχηματισμού της νέας κυβέρνησης στον Διοικητή της Τράπεζας της Ιταλίας Κάρλο Τσιάμπι. Για πρώτη φορά στην ιστορία της Ιταλίας θα έχει έναν πρωθυπουργό που δεν ανήκει στον κοινοβουλευτικό χώρο και δεν είχε άμεσες σχέσεις με τα πολιτικά κόμματα.

Μάριο Σένι

το χρηματιστήριο του Μιλάνου η είδηση της εντολής του σχηματισμού κυβέρνησης από τον διοικητή της Τράπεζας της Ιταλίας ανέβασε την αξία των μετοχών. Ο Σύλλογος κομητάρχων αποδείχθηκε ο πιο ένθερμος υποστηρικτής της υποψηφιότητας του Τσιάμπι στην πρωθυπουργία.

Ηθικολογία και λιτότητα

Το κόμμα και μέσα από τη σημερινή πολιτική ηθική ήττα της η ιταλική αστική τάξη έχει την ικανότητα να προβάλει σαν μόνη εφικτή διέξοδο τη συνέχιση μιας θατσερικής ή ρηγκανικής πολιτικής που θα περιθωριοποιεί ακόμα περισσότερο τις δυνάμεις της εργασίας. Μακροπρόθεσμα, αυτή η πολιτική, στη δίνη της σημερινής οικονομικής κρίσης, μπορεί να οδηγήσει στη λατινοαμερικανοποίηση των ιταλικών κοινωνικών τάξεων με τη συρρίκνωση στην οποία οδηγείται η μεσαία τάξη.

Η στρατηγική αδυναμία της Αριστεράς να διεξερραστεί μια συνολική και ενωτική πρόταση για το ξεπέρασμα της πολιτικής και οικονομικής κρίσης, προωθώντας πολιτικές και κοινωνικές συμμαχίες που να κατοχυρώνουν τα δικαιώματα των εργαζομένων, άρχισε να δείχνει τα πρώτα σημεία κατάρρευσης.

Το ΔΚΑ του Οκέτο, που υποστήριξε την κατάργηση της απλής αναλογικής στο όνομα μιας μελλοντικής εκλογικής συμμαχίας των κομμάτων της Αριστεράς, δρέθηκε απογοητευμένο. Η συμμετοχή του σε μια οικουμενική κυβέρνηση εθνικής ενότητας που θα ετοίμαζε τον νέο εκλογικό νόμο και θα διενεργούσε νέες πολιτικές εκλογές θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί με τις επιδιώξεις της οικονομικής πολιτικής που θα θελήσει να ακολουθήσει η μελλοντική κυβέρνηση Τσιάμπι.

Η συμμετοχή του ΔΚΑ σε έναν τέτοιο πολιτικό συνασπισμό θα οδηγούσε στη διάσπασή του, με αποτέλεσμα την περαιτέρω συρρίκνωση της Αριστεράς και την ενίσχυση της αντιδραστικής και ρατσιστικής Lega του Βορρά. Η κεντρική Ιταλία, που ελέγχεται από το ΔΚΑ, θα αποτελούσε έτσι το νέο εκλογικό φυτώριο της Lega.

Η εκλογική αποτυχία των κομμάτων της Αριστεράς που επιμένουν να αντιπολιτεύονται την κυβέρνηση Αμάτο και την εντολή του σχηματισμού της κυβέρνησης στον Τσιάμπι τα οδηγεί στην πολιτική απομόνωση. Στο δημοψήφισμα, που υπερασπίστηκαν, μαζί με τους φασίστες, την απλή αναλογική, δεν κατόρθωσαν να ξεπεράσουν το 18% των ψήφων. Στο πολιτικό επίπεδο δεν κατόρθωσαν να προωθήσουν κάποια ανοίγματα ή συμμαχίες και παραμένουν στα στενά πολιτικά περιθώρια των κομματικών τους δυνάμεων.

Μέσα στην αντιφατική ιταλική πολιτική κατάσταση η Κομμουνιστική Επανοικοδόμηση μαζί με τη μειοψηφία των κομμουνιστών του ΔΚΑ, τη Ρέτε και ένα μεγάλο μέρος των Πράσινων, κατόρθωσαν να το πετύχουν μια πλατιά συμμαχία κοινωνικών δυνάμεων στη βάση. Ο παραδοσιακός τροπος της Αριστεράς να κάνει πολιτική φαίνεται ακόμα επίκαιρος και προσελκύει ακόμα και καθολικές λαϊκές δυνάμεις που δεν αναγνωρίζονται από την πολιτική της επίσημης καθολικής ιεραρχίας.

Η πρωτοβουλία τους να ζητήσουν ένα δημοψήφισμα που να κατοχυρώνει τις διεκδικήσεις των εργαζομένων φαίνεται ότι αντιμετωπίζεται θετικά τόσο από τα επίσημα συνδικάτα, που πιέζονται από τα μέλη τους, όσο και από τις μαζικές Εργοστασιακές Επιτροπές που έχουν δημιουργηθεί στους χώρους εργασίας. Τα κινήματα των εργαζομένων, σε αντίθεση με την πολιτική αδυναμία

της Αριστεράς, αντιμετωπίζουν μια νέα άνοιξη συμμετοχής και πρωτοβουλιών.

Ρεαλιστική απάντηση

Η μόνη ρεαλιστική απάντηση μπορεί να δοθεί από τους πολιτικούς και κοινωνικούς πρωταγωνιστές που εδώ και μήνες συγκρούονται στην καθημερινή τους ζωή με τα μέτρα της κυβέρνησης Αμάτο. Μια πειστική διέξοδος στην πολιτική και οικονομική κρίση μπορεί να δοθεί από την ένταση των επιμέρους κοινωνικών κινήματων.

Από τους συνταξιούχους που πέρα από τις συντάξεις τους χάνουν και την ιατροφαρμακευτική τους περίθαλψη, τους μεταλλωρύχους της Σαρδηνίας που επί μήνες απειλούν να ανατινάξουν τα ορυχεία σε περίπτωση μαζικών απολύσεων, τους 150 χιλιάδες ανέργους του Τορίνου και τους 300 χιλιάδες ανέργους της Νάπολης, τα εκατομμύρια των εργαζομένων που βλέπουν καθημερινά να υποβαθμίζεται το βιοτικό τους επίπεδο και να κλείνουν η μια την άλλη οι επιχειρήσεις, τις γυναίκες που κάτω από την πουριτανιστική επίθεση της καθολικής εκκλησίας του πολωνού Πάπα βλέπουν να καταργούνται κεκτημένα τους δικαιώματα όπως οι εκτρώσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι την Κυριακή 15 καρδινάλιοι και 40 επίσκοποι της καθολικής εκκλησίας έψαλλαν τα «ωσανά» στον Αντρεόττι την ίδια στιγμή που η ιταλική Δικαιοσύνη, και όχι μόνο, τον θεωρεί σαν τον εγκέφαλο της Μαφίας.

Η σημερινή Ιταλία καλείται να λογαριαστεί με το παρελθόν της: Με μισό αιώνα διαχείρισης της εξουσίας από τους χριστιανοδημοκράτες και τους σοσιαλιστές, τις πολιτικές συνωμοσίες και δολοφονίες, τα πολιτικά και κοινωνικά κινήματα των δεκαετιών του '60 και του '70, τις Ερυθρές Ταξιαρχίες και την τρομοκρατία, την δολοφονία του Μόρο, τις εκρήξεις των βομβών στα τρένα και τις Τράπεζες με την συνεργασία φασιστών και των ιταλικών και αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών, τη συνεργασία Μαφίας και κυβερνήσεων, την πολιτική ιστορία και κουλτούρα του ΙΚΚ, την πολιτική άνοδο των Κράξι και Ντε Μικέλis, την ασυδοσία και το μονοπώλιο της FIAT, το τέλος του διπολισμού.

Μέσα από τον απόηχο των συλλήψεων διασήμων και ασήμων πολιτικών και επιχειρηματιών η πολιτική αρχίζει να αποκτά τη χαμένη της διάσταση. Αυτήν την περίοδο διαμορφώνεται ο πολιτικός διακανονισμός της Β' Ιταλικής Δημοκρατίας. Η αριστερά θα μπορέσει, όπως στο παρελθόν, να αποτελέσει ένα συστατικό στοιχείο στη διαμόρφωση των νέων συσχετισμών δυνάμεων;

Η ανακοίνωση της προκήρυξης πρόωρων εκλογών δεν αιφνιδίασε την ισπανική κοινωνία, αφού το ενδεχόμενο τους συζητούνταν ήδη από πέρυσι. Η εσπευσμένη όμως αλλαγή από τον ισπανό πρωθυπουργό της άποψής του για εξάντληση της τετραετίας και διενέργεια των εκλογών τον Οκτώβριο φανέρωσε τη βαθύτατη ανησυχία του για την πτωτική πορεία του PSOE στις εκλογικές δημοσκοπήσεις και την πεποίθησή του ότι το κόμμα του είχε ανάγκη μιας κίνησής του η οποία θα έβαζε φραγμό στις εσωκομματικές διαπάλες, στην ενοχλητική δικαστική έρευνα για την υπόθεση Filesa και στην είσπραξη από την κυβέρνησή του της δυσανεξίας για την αύξηση της ανεργίας και την οικονομική κρίση.

Γεγονός πάντως είναι ότι τα πράγματα για τους ισπανούς σοσιαλιστές πήραν άσχημη τροπή μέσα στο 1992 – παρά την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων, την επιτυχία της Εξορο '92 στη Σεβίλλη και τη Μαδρίτη ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης – με την ανάδειξη της υπόθεσης Filesa σε οικονομικό σκάνδαλο πρώτου μεγέθους.

Filesa, για όσους δεν γνωρίζουν, είναι το όνομα μιας εταιρίας - «φάντασμα» κατασκευαστικών μελετών διά μέσου της οποίας, κατά τα φαινόμενα, γινόταν παράνομη χρηματοδότηση του PSOE. Η εταιρία έχοντας ως εταίρους στελέχη του Σοσιαλιστικού Κόμματος ανέλαμβανε μελέτες κατασκευών πολλών εκατομμυρίων πεσέτων, τόσο από κρατικές επιχειρήσεις όσο και από Τράπε-

ζες, τις οποίες στη συνέχεια διοχέτευε στα ταμεία του PSOE. Τα στελέχη αυτά, κατά τα φαινόμενα, πρόσκεινται στον λαϊκιστή πρώην αντιπρόεδρο της κυβέρνησης Αλφόνσο Γκέρα, (τον «Μένιο Κουτσόγιωργα», κατά τα ελληνικά δεδομένα, του Φ. Γκονζάλεθ) του οποίου το όνομα είχε εμπλακεί στα οικονομικά σκάνδαλα του αδελφού του Χουάν, και ο οποίος μέχρι πριν από λίγο φαινόταν ότι έλεγχε τον κομματικό μηχανισμό του Σοσιαλιστικού Κόμματος.

Λογιστής - εκδικητής

Κάπου όμως η επιχείρηση «έκανε νερά», καθώς κάποιος κύριος ονόματι **van Schouven**, λογιστής στο επάγγελμα, έχοντας προφανώς λόγους να είναι δυσανεκτός με στελέχη του PSOE, τα οποία τον απέλυσαν από την Filesa χωρίς να τον αποζημιώσουν, κατέθεσε μήνυση κατά της εταιρίας - φάντασμα για παράνομη χρηματοδότηση του PSOE, που συνοδεύτηκε από πλήθος εγγράφων επιδωρητικών για τους σοσιαλιστές (Φεβρουάριος 1992). Είχαν προηγηθεί, την άνοιξη του 1991, δύο μηνύσεις του κατασκευαστή **Κ. Χιμένεθ** και μιας ένωσης προσώπων (AINCO) κατά των βουλευτών του PSOE **Κάρλος Ναβάρο** και **Χοσέ Μαρία Σάλα**, οι οποίοι πρόσφατα παραιτήθηκαν από το βουλευτικό τους αξίωμα.

Διατάχθηκε δικαστική έρευνα και μέσα στη χρονιά που πέρασε ο δικαστής **Μαρίνο Μπαρμπέρο** διενήργησε ούτε λίγο ούτε πολύ τρεις έρευνες στην έδρα του PSOE και δύο στην *Banco de España*, κάλεσε για ανάκριση

σοσιαλιστές βουλευτές και στελέχη του κόμματος, εξέτασε δεκάδες τραπεζικούς λογαριασμούς στελεχών του PSOE ενώ κατάγγελλε ότι οι σοσιαλιστές παρενέβαλαν εμπόδια στις έρευνές του.

Η αντιπολίτευση και κυρίως το δεξιό Λαϊκό Κόμμα (P.P.) βρήκαν την ευκαιρία σφυροκοπήσουν ανελέητα το κυβερνητικό κόμμα κατηγορώντας το για παράνομη χρηματοδότηση, που ήρθε να προστεθεί στα υπόλοιπα οικονομικά σκάνδαλα που είχαν ήδη αρχίσει να το βαρύνουν (υπόθεση Χουάν Γκέρα, σκάνδαλο με το σιδηρόδρομο - REMFE - για να αναφέρουμε τα πιο χαρακτηριστικά).

Και ενώ η δικαστική έρευνα άρχισε να αποκαλύπτει σοβαρές ενδείξεις για παράνομη χρηματοδότηση του Σοσιαλιστικού Κόμματος, στην οποία, κατά τα φαινόμενα, έχουν εμπλοκή ανώτατα στελέχη του κόμματος με επικεφαλής τους Αλφόνσο Γκέρα και **Τσίκι Μπενέγας**, γραμματέα του PSOE, ξέσπασε έντονη διαμάχη μεταξύ των σοσιαλιστών σχετικά με τη θέση που θα έπαιρνε το κόμμα στην υπόθεση Filesa. Σύντομα έγινε φανερό ότι με αφορμή την υπόθεση αυτή διακυβευόταν η ενότητα του κόμματος δεδομένου ότι οι μεν «ανανεωτές», με επικεφαλής τον νυν αντιπρόεδρο της κυβέρνησης **Ναρθ Σέρα** και τη σύμφωνη γνώμη του **Γκονζάλεθ** τάσσονταν υπέρ της ανάληψης των πολιτικών ευθυνών από το κόμμα και της κάθαρσής του με την απομάκρυνση όσων στελεχών φέρονταν αναμειγμένα στην υπόθεση Filesa, οι δε λαϊκιστές με επικεφαλής τους Γκέρα και Μπενέγας επέμεναν στην μη αναγνώριση ευθυνών από τους σοσιαλιστές ενόψει της έκδοσης της δικαστικής απόφασης. Στις 1 Απριλίου, σε έκτακτη συνεδρίαση του Εκτελεστικού Γραφείου του PSOE υπό την προεδρία του γεν. γραμματέα του κόμματος **Γκονζάλεθ**, το θέμα τέθηκε προς λήψη αποφάσεων.

Πρόωρες εκλογές

Τελικά προκρίθηκε ο συμβιβασμός μεταξύ των δύο τάσεων με την υιοθέτηση της συλλογικής ανάληψης ευθυνών από το Εκτελεστικό Γραφείο και την αναμονή του καταλογισμού των ατομικών ευθυνών από τη Δικαιοσύνη. Παράλληλα σημειώθηκε πλήρης επικράτηση του Γκονζάλεθ μέσα στο κόμμα εξουδετέρωση του ελέγχου του τελευταίου από τους Γκεριστές με τη διατήρηση της συντριπτικής πλειοψηφίας της επιτροπής διεξαγωγής του προεκλογικού αγώνα από τους «ανανεωτές» και προκήρυξη από τον Γκονζάλεθ πρόωρων εκλογών. Με την τελευταία του αυτή κίνηση ο Ισπανός πρωθυπουργός κατόρθωσε, έστω προσωρινά, να «παγώσει» την πρόοδο της υπόθεσης Filesa.

Πρόωρες εκλογές με φόντο τη διαφθορά και την κρίση

Του Λεωνίδα Μ. Πεγιάδη

Ύστερα από 10 χρόνια αδιαμφισβήτητης πολιτικής κυριαρχίας των σοσιαλιστών του Φελίπε Γκονζάλεθ, το πολιτικό σκηνικό στην Ισπανία βρίσκεται στα πρόθυρα ριζικών ανακατατάξεων μετά τις αναγγελθείσες από τον ισπανό πρωθυπουργό πρόωρες βουλευτικές εκλογές της 6ης Ιουνίου. Το Ισπανικό Σοσιαλιστικό Κόμμα (PSOE) φαίνεται ότι ακολουθεί την πορεία των αντιστοίχων κομμάτων στην Ελλάδα, Ιταλία και Γαλλία αφού μετά από δύο συνεχείς εκλογικές νίκες, εμφανίζεται να έχει εμπλακεί σε οικονομικά σκάνδαλα των οποίων η έρευνα βρίσκεται ήδη στα χέρια των δικαστών.

Φελίπε Γκονζάλεθ. Δέκα χρόνια στην Κυβέρνηση, ήρθε η ώρα της διάδοχής κατάστασης. Όχι χωρίς προστριβές με τη δικαιοσύνη.

α λόγους δικονομικούς, που ανάγονται στην αδυναμία της Δικαιοσύνης να απαγγείλει κατηγορία κατά βουλευτών χωρίς την έγκριση της Βουλής (Cortes) που διαλύθηκε ύστερα των εκλογών, πιστεύοντας έτσι ότι θα έκοπτε τη διογκούμενη κατά των σοσιαλιστών λαϊκή δυσaréσκεια.

Ενώ λοιπόν ο χαρισματικός ισπανός πρωθυπουργός έλπιζε σε μια εκλογική αναμέτρηση τον Οκτώβριο ύστερα από την επίτευξη μιας σχετικής οικονομικής ανάκαμψης και τη μείωση της ανεργίας, που το 1992 ανήλθε στο ανησυχητικό 18,4% και φαινόταν να ξεπερνά το 20%, αναγκάστηκε εκ των πραγμάτων να προκηρύξει πρόωγες εκλογές. Ο ίδιος δεν κρύβει πλέον την ανησυχία του για τη ζημιά που προκαλεί η υπόθεση Filesa στο κόμμα του, δηλώνοντας ότι θα επιθυμούσε να τη «διαγράψει από την ιστορία του PSOE». Παράλληλα έχει εγκαταλείψει τη βεβαιότητα που μόνιμα εξέφραζε για την εκλογική νίκη των σοσιαλιστών και έχει αρχίσει να μιλά για πιθανότητα ηττας και ασταθούς κυβέρνησης λόγω της ανάγκης δημιουργίας κυβερνητικού συνσυστήματος, καλώντας ταυτόχρονα τους συνασπισμένους του να «κόψουν τα πόδια στη βεβαιότητα» που σε περίπτωση εκλογικής νίκης θα απομονώσσει την Ισπανία από την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο. Τέλος, και αυτό είναι το πλέον χαρακτηριστικό, ο Γκονζάλεθ αρχίζει να παραδέχεται ότι οι σοσιαλιστές διέπραξαν λάθη ως κυβέρνηση και να κάνει «ανοίγματα» στους εθνικιστές

Βάσκους (PNV) και Καταλανούς (CIU), ενόψει του ενδεχόμενου συμμαχιών για τη δημιουργία ενός κυβερνητικού συνασπισμού.

Κρίση της πολιτικής

Γεγονός πάντως είναι ότι η διαφθορά, με τα σκάνδαλα τόσο της κυβέρνησης όσο και της αξιωματικής αντιπολίτευσης (ιδίως σε αυτονομίες όπου ελέγχει την τοπική κυβέρνηση), σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, της οποίας η υπέρβαση δεν είναι άμεσα ορατή, έχουν δημιουργήσει και στην Ισπανία ένα βαρύ πολιτικό κλίμα και μια γενικότερη δυσπιστία των πολιτών προς τους πολιτικούς. Αν και επίσημα η προεκλογική εκστρατεία αρχίζει 45 ημέρες πριν την προκήρυξη των εκλογών, η Ισπανία ήδη ζει σε έντονο εκλογικό πυρετό, ενώ τα ΜΜΕ υπόσχονται ένα προεκλογικό αγώνα γεμάτο αβεβαιότητα, σφοδρότατες αντιπαραθέσεις και κτυπήματα κάτω από τη μέση...

Όλοι οι αναλυτές συμφωνούν σε ένα σημείο: η εποχή της παντοδυναμίας των ισπανικών σοσιαλιστών έχει λήξει. Θεωρείται αδύνατη η επίτευξη της απόλυτης πλειοψηφίας από ένα από τα δύο μεγάλα κόμματα της χώρας, ενώ προβλέπεται ότι την αναμέτρηση θα κρίνουν οι αναποφάσιστοι. Οποσδήποτε διαγράφεται η πιθανότητα η Ισπανία, ύστερα από 15 περίπου χρόνια μεταφρανκικής κυβερνητικής σταθερότητας, να εισέλθει σε μια περίοδο κυβερνητικής αστάθειας και δη-

μιουργίας συμμαχικών κυβερνήσεων. Οι δημοσκοπήσεις προς το παρόν φανερώνουν μια σαφή τάση, στο εκλογικό σώμα, μετακίνησης προς την αξιωματική αντιπολίτευση (P.P.). Αν και σύμφωνα με μια δημοσκόπηση της εφημερίδας *El Pais* (14.4.93), αμέσως μετά την προκήρυξη των εκλογών, προέκυπτε ότι το 40% των Ισπανών θεωρούσε ότι το PSOE θα κέρδιζε τις εκλογές με σχετική πλειοψηφία, έναντι μόνο 14% που πίστευε ότι θα τις κέρδιζε το συντηρητικό P.P., δημοσκόπηση της *La Vanguardia* στις 25.4.93 έφερε το P.P. να προηγείται κατά 0,5% των σοσιαλιστών με ένα ποσοστό 38% αναποφάσιστων.

Τα παραπάνω είναι χαρακτηριστικά της ρευστότητας και της αβεβαιότητας που επικρατούν αυτή τη στιγμή στην Ισπανία σχετικά με τις προσεχείς εκλογές και αυτό εκφράστηκε και με τις ισχυρές πιέσεις υποτίμησης που δέχθηκε η πεσέτα. Το βέβαιο πάντως είναι ότι η χρυσή εποχή των Ισπανικών σοσιαλιστών έχει τελειώσει και μόνο ο χαρισματικός Φελίπε φαίνεται να είναι ικανός να τους διασώσει από μια εκλογική ήττα. Όσο για τους ισπανούς ψηφοφόρους, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται από αρκετούς αναλυτές, θα ψηφίσουν με βάση τη λογική του «το μη χείρον βέλτιστον» ή θα αρκεστούν σε μια ψήφο διαμαρτυρίας. Το αποτέλεσμα θα το γνωρίζουμε στις 6 Ιουνίου και δεν αποκλείεται να σηματοδοτήσει μια νέα εποχή για την Ισπανία.

Η εμμονή στην πολιτική της πυρηνικής ειρήνης...

του Μασούντ Γκαντούρ*

Στο σημερινό άρθρο του ο Μασούντ Γκαντούρ, άραβας ερευνητής και ειδικός στις μεσανατολικές και ευρω / ελληνοαραβικές σχέσεις αναλύει ένα από τα επίμαχα προβλήματα στη μεσανατολική διαπάλη: τη δυνατότητα του Ισραήλ για χρήση πυρηνικών όπλων!

Αφορμή για το σημερινό μου άρθρο έδωσε η πρόσφατη αποκάλυψη του Νοτιοαφρικανού προέδρου Ντε Κλερκ ότι η χώρα του (η έκτη πυρηνική δύναμη στον κόσμο) είχε έξι πυρηνικές βόμβες και αποφάσισε να τις διαλύσει το 1990.

Η αποκάλυψη αυτή γίνεται έναν χρόνο περίπου πριν από τις προεδρικές και βουλευτικές εκλογές στη Νότιο Αφρική και αναμένεται να είναι οι πρώτες ελεύθερες εκλογές με τη συμμετοχή και του μαύρου πληθυσμού που ως γνωστόν αποτελεί τη συντριπτική πλειοψηφία της χώρας αυτής.

Η αποκάλυψη του κ. Ντε Κλερκ είναι η σημαντικότερη που γίνεται από μια πολιτική ηγεσία, διότι ποτέ επίσημα δεν είχε παραδεχθεί η Νότιος Αφρική ότι ήταν πυρηνική δύναμη.

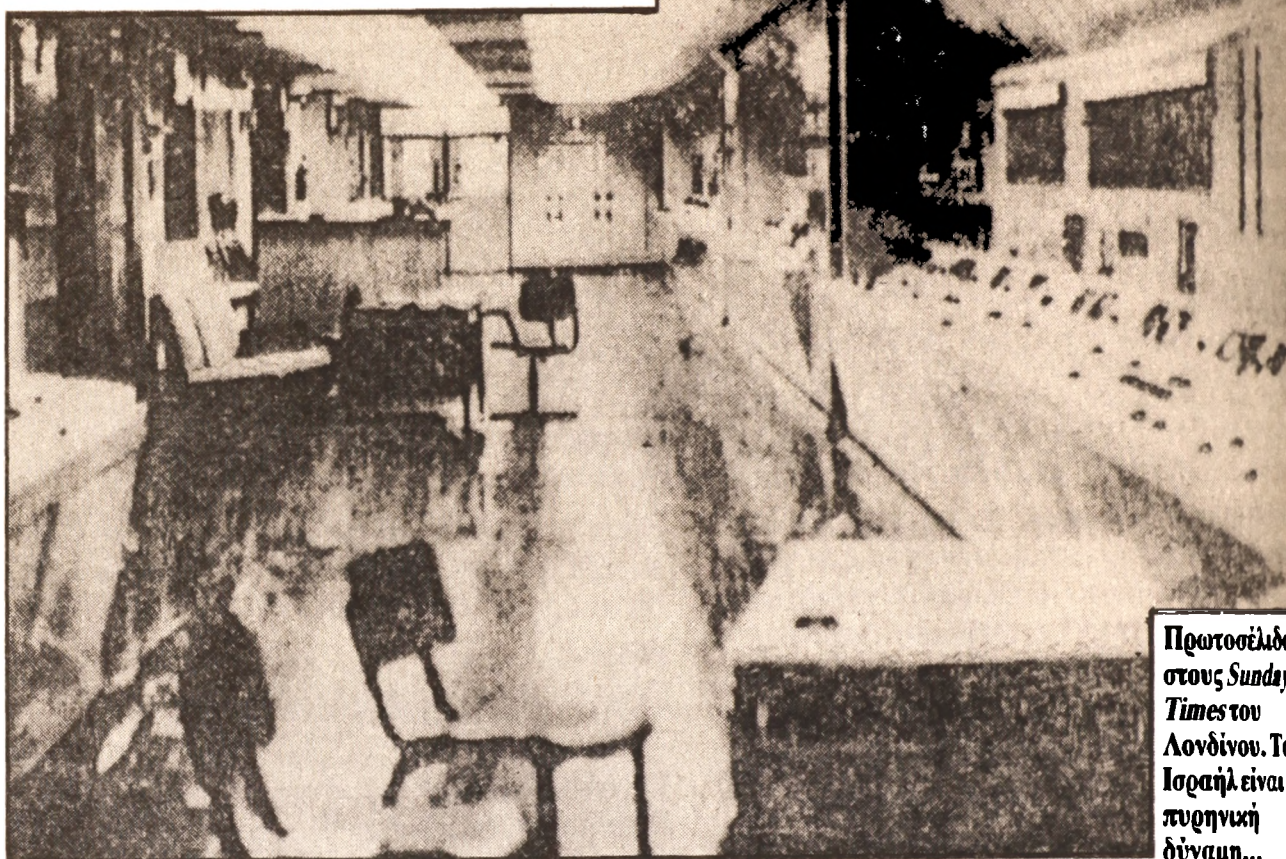
Έτσι, με την ενέργεια του αυτή ο κ. Ντε Κλερκ έσπασε ένα κατεστημένο και ίσως να βοηθήσει ορισμένες χώρες «ύποπτες» για πυρηνικό οπλοστάσιο να μιμηθούν το παράδειγμά του... ανεξάρτητα από τους ειδικούς λόγους -εσωτερικούς και εξωτερικούς- που του επέβαλαν τη λήψη μιας τόσο σημαντικής απόφασης...

Η φιλελευθεροποίηση και ο εκδημοκρατισμός του νοτιοαφρικανικού καθεστώτος, τον τελευταίο καιρό, δίνουν ένα νέο πρόσωπο της χώρας προς τα έξω, που επιπλέον έπαυσε να είναι πυρηνική δύναμη και τόπος φυλετικών διακρίσεων.

Ο κίνδυνος από την εξάπλωση των πυρηνικών όπλων στη Μέση Ανατολή

Πριν τριάντα χρόνια, ο τότε αμερικανός πρόεδρος Αϊζενχάουερ είχε εκφράσει σε μια ομιλία του τις ανησυχίες του για την εξάπλωση της γνώσης γύρω από τα πυρηνικά όπλα.

★ Ο Μασούντ Γκαντούρ είναι πρώην διπλωματικός εκπρόσωπος του Ρ.Λ.Ο. στην Ελλάδα.

Πρωτοσέλιδο στους Sunday Times του Λονδίνου. Το Ισραήλ είναι πυρηνική δύναμη...

Από τότε όμως έχουν βγει στην επιφάνεια πολλές αποδείξεις ότι μια νέα γενιά πυρηνικής δύναμης έχει γεννηθεί και αυτό γιατί απέτυχε κάθε προσπάθεια περιορισμού ή ελέγχου που αποσκοπούσε στην αποτελεσματική μείωση της εξάπλωσης της πυρηνικής γνώσης.

Αν κοιτάξουμε στο παρελθόν και συγκεκριμένα στο 1945, θα δούμε ότι οι ΗΠΑ ήταν η μοναδική χώρα στον κόσμο που διέθετε πυρηνικό εξοπλισμό (και η μοναδική που τον χρησιμοποίησε). Αυτό το μονοπώλιο συνεχίστηκε μέχρι το 1949, όταν η τότε Σοβιετική Ένωση κατάφερε να σπάσει αυτό το μονοπώλιο με την πρώτη πυρηνική δοκιμή εγκαινιάζοντας έτσι τον πυρηνικό ανταγωνισμό μεταξύ όλων των χωρών του κόσμου. Τρία χρόνια αργότερα, μπήκε και η Βρετανία στο στρατόπεδο των προνομιούχων.

Μέχρι τις 13-2-1960 οι τρεις αυτές χώρες ήταν τα μοναδικά μέλη αυτού του στρατοπέδου. Την ημερομηνία αυτή η Γαλλία έκανε την πρώτη της πυρηνική δοκιμή στην αλγερι-

νή έρημο. Η ενέργεια αυτή έγινε, γιατί η γαλλική κυβέρνηση (Ντε Γκωλ) διεκδικούσε την ανεξαρτητοποίησή της από την αμερικανο-βρετανική πυρηνική ομπρέλα. Πράγματι, η Γαλλία κατάφερε να διατηρήσει την προσωπικότητά της, καθώς επίσης την πολιτική και στρατιωτική βούλησή της. Αργότερα μπήκε και η Κίνα στο στρατόπεδο αυτό για να συμπληρωθούν έτσι τα μέλη της λέσχης.

Κάτω από την εντεινόμενη και ανταγωνιστική τάση για απόκτηση πυρηνικών όπλων, υπογράφηκε το 1968 η συνθήκη για τον περιορισμό των πυρηνικών όπλων. Οι χώρες που συμμετέχουν δε σε αυτήν ανέρχονται σε 140, συνέρχονται δε κάθε πέντε χρόνια η τελευταία συνεδρίασή τους έγινε το Σεπτέμβριο του 1990, χωρίς όμως να εξαχθούν τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Η διεθνής ειρήνη

Όταν προβληματιζόμαστε με την υπόθεση

εξάπλωσης των πυρηνικών όπλων, το ποιο που έρχεται στο νου είναι το ερώτημα θέτουν πολλοί αναλυτές:

εξάπλωση των πυρηνικών δυνατοτήτων τελεί κίνδυνο για τη διεθνή ειρήνη ή θέτως την ενισχύει;

Είναι γεγονός ότι τα πυρηνικά όπλα απο-
νύνα ένα ισχυρό όπλο που υποχρεώνει τον
ιονδήποτε τα κατέχει να σκεφθεί πολλές
ές πριν αποφασίσει να επιτεθεί εναντίον
ης χώρας που επίσης κατέχει πυρηνικό
οστάσιο.

έχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70 ίσχυε
ς άγραφος νόμος σύμφωνα με τον οποίο η
αγωγή πυρηνικών δοκιμών από μια χώ-
θεωρείτο ως πρόσκληση προς τη χώρα
ή για εισδοχή της στην πυρηνική λέσχη.

πρακτική αυτή όμως ανατράπηκε γιατί οι
ε πυρηνικές χώρες (ΗΠΑ, Βρετανία,
λία, Σοβιετική Ένωση και Κίνα) δεν
κρυψαν, από την πρώτη στιγμή, τις
γματικές τους προθέσεις, που ήταν η
ασκευή πυρηνικών όπλων και δεν ενδια-
θηκαν να αναπτύξουν την πυρηνική δύ-
η για ειρηνικούς σκοπούς. Αυτός ήταν
ο σκοπός της πρώτης γενιάς. **Δηλαδή** ο
χος ήταν πρώτα η κατασκευή πυρηνικού
οστασίου και ύστερα η χρήση της πυρη-
ς δύναμης για ειρηνικούς σκοπούς.

Αντίθετα, η δεύτερη γενιά ξεκίνησε την
ανάπτυξη της πυρηνικής τεχνολογίας από
τους ειρηνικούς σκοπούς προς τους στρα-
τιωτικούς εξοπλισμούς. Τα παραδείγματα
είναι πολλά: Ισραήλ, Νότια Αφρική, Αργε-
ντινή, Ινδία, Πακιστάν, Ιράν, Ταϊβάν κ.λπ.

Η Μέση Ανατολή

Ο λόγος για την εξάπλωση των πυρηνικών
όπλων και οι κίνδυνοι που προέρχονται από
το γεγονός αυτό, στη Μέση Ανατολή, όπου
τα πυρηνικά όπλα μετατρέπουν τους υπολο-
γισμούς του πολέμου και της ειρήνης, είναι
περισσότερο πολύπλοκος και επικίνδυνος.

Η αλήθεια είναι ότι υπάρχει φοβερός
ανταγωνισμός στη Μέση Ανατολή και όχι
μόνο για την κατοχή πυρηνικού οπλοστα-
σίου. Ο ανταγωνισμός αυτός διεξάγεται με
όλα τα μέσα: μυστικότητα, κατασκοπία τη-
λεφωνία και διάθεση μεγάλων κονδυλίων
για την εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού.

Στα τελευταία πενήντα χρόνια, η Μέση
Ανατολή, η οποία είναι η περιοχή που έχει
τη μεγαλύτερη ένταση, έζησε πολέμους, εξε-
γέρσεις και πραξικοπήματα. Οι δαπάνες για
αγορά των συμβατικών όπλων στην περιοχή
αυτή ξεπερνούν τα 60 δισ. δολάρια (αριθμός
που ίσχυε πριν τον πόλεμο του Κόλπου).
Σήμερα βλέπουμε ότι το θέμα των εξοπλι-

σμών παίρνει άλλη διάσταση, ότι η περιοχή
ετοιμάζεται να μπει στη φάση του εξοπλι-
σμού με πυρηνικά όπλα.

Το γεγονός ότι το Ισραήλ διαθέτει πυρηνι-
κό εξοπλισμό γίνεται κίνητρο ή αιτία για τις
άλλες χώρες της περιοχής να προσπαθούν να
αποκτήσουν πυρηνικό οπλοστάσιο. Η κατά-
σταση περιπλέκεται ακόμα περισσότερο με
τις εξελίξεις στην πρώην Σοβιετική Ένωση,
εξελίξεις που οδήγησαν στην ανεξαρτησία
των δημοκρατιών πολλές από τις οποίες δια-
θέτουν πυρηνικές δυνατότητες.

Το γεγονός ότι αυτά τα κράτη βρίσκονται
πλησίον της Μέσης Ανατολής δοηθά στην
εξαγωγή του πυρηνικού υλικού και των πυ-
ρηνικών επιστημόνων. Αυτό το γεγονός πε-
ριπλέκει την κατάσταση και ειδικά το σημε-
ρινό χάος που επικρατεί με την παρεμβολή
της «μαφίας», που πιθανόν να μη επαναλη-
φθεί. Αυτό συμβαίνει λόγω της αύξησης των
πυρηνικών φιλοδοξιών που αναπτύσσονται
στην περιοχή, ειδικά μετά τον πόλεμο στον
Κόλπο.

Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν αραβι-
κές πρωτοβουλίες όπως η Αίγυπτος που
ηγείται σ' αυτή την καμπάνια, για να μετα-
τραπεί η περιοχή σε μία περιοχή κενή από
πυρηνικά όπλα.

Είναι πλέον γνωστό ότι η πυρηνική ισορ-
ροπία ήταν η ουσία της υπόθεσης στην κρίση
του Κόλπου. Αυτό δε γιατί οι Ισραηλινοί
αξιωματούχοι βρέθηκαν περισσότερο από
κάθε άλλη φορά πολύ κοντά στην άρση του
πέπλου της μυστικότητας με το οποίο κάλυ-
πταν την υπόθεση της κατοχής και αποθή-
κευσης μεγάλου μεγέθους πυρηνικού εξο-
πλισμού.

Πρόσφατα, το Ισραήλ προσανατολίζεται
να εγκαταλείψει την αρχή της πυρηνικής
επιφύλαξης, στάση που διατηρούσε κατά
καιρούς. Αυτό είναι φανερό γιατί το Ισραήλ,
που θεμελιώθηκε μέσα από μια ιστορική σύ-
γκρουση, σκοπεύει τώρα να έχει στην κατο-
χή του τα σύμβολα της απόλυτης προστασίας
και ελέγχου στην περιοχή.

Το παράδειγμα της Νοτίου Αφρικής (μιας
χώρας γνωστής για τους πολύχρονους στε-
νούς δεσμούς της με το Ισραήλ) θα πρέπει
τώρα να βρει πρώτο μιμητή το Ισραήλ: Και
για τη διάλυση των πυρηνικών του όπλων
αλλά και για τη διάλυση της πενήντάχρονης
νοοτροπίας της ισραηλινής πολιτικής. Ήρθε
πια η ώρα και για το Ισραήλ να 'ναι θετικό
στις προτάσεις των Αράβων την πολυπόθητη
ειρήνη.

Διότι διαφορετικά, η εμμονή του Ισραήλ
στην πολιτική της λεγόμενης **πυρηνικής ει-
ρήνης** δεν θα φέρει ποτέ την ειρήνη στους
λαούς της περιοχής και θα συνεχιστεί ο πυ-
ρηνικός ανταγωνισμός στην πολυτάραχη αυ-
τή γωνιά της υψηλίου.

Το Ισραήλ άρχισε τον μαραθώνιο για τα πυρηνικά στη Μέση Ανατολή

1952: Ιδρύεται η Υπηρεσία Ατομικής Ενέργειας (υπάγεται στον υπουργό Άμυνας του Ισραήλ).

1955: Πρώτες συνομιλίες Ισραήλ - Νοτίου Αφρικής για συνεργασία στα πυρηνικά. - Επίσημη
έναρξη αμερικανο - ισραηλινής συνεργασίας στα πυρηνικά για ειρηνικούς σκοπούς.

1957: - Το Ισραήλ προμηθεύεται για πρώτη φορά ουράνιο από τη Νότιο Αφρική - Μυστική
συμφωνία Γαλλίας - Ισραήλ και ίδρυση κέντρου πυρηνικών ερευνών στην έρημο του
Νέγκεφ. (1959 κατασκευάζεται ο πυρηνικός αντιδραστήρας, ισχύος 24 μεγαβάτ - Οι
Αμερικανοί το πληροφορούνται από τα κατασκοπευτικά τους αεροπλάνα - Το 1964, ο
αντιδραστήρας άρχισε να λειτουργεί - Το 1967 κατασκευάζεται εργοστάσιο για τον
διαχωρισμό του πλουτωνίου - Το 1969 αρχίζει η παραγωγή πλουτωνίου).

1960: Κατασκευή πυρηνικού «ειρηνικού» αντιδραστήρα στο Ναχάλ Σουρίκ, ισχύος 5 μεγαβάτ.

1963: Το Ισραήλ εφοδιάζεται σε τακτά διαστήματα με ουράνιο από τη Νότιο Αφρική.

1967: Η Γαλλία σταματά τη συνεργασία με το Ισραήλ λόγω του πολέμου των Έξι Ημερών.

1972: - Επιτυχή πειράματα με νέες τεχνολογίες για εμπλουτισμό του ουρανίου και τακτικά
όπλα. - Μυστική συμφωνία με Νότιο Αφρική για συνεργασία στα πυρηνικά.

1974: Αμερικανική έκθεση για τα τακτικά όπλα του Ισραήλ και υποψίες για τα πυρηνικά.

1979: Κοινή ισραηλο - νοτιοαφρικανική πυρηνική δοκιμή στον Νότιο Ατλαντικό που αποκαλύ-
πτεται από αμερικανικό δορυφόρο.

1980: Το Ισραήλ συγκεντρώνει τις προσπάθειες και τις έρευνες στις ρουκέτες που θα
μεταφέρουν τα πυρηνικά.

1981: Το Ισραήλ βομβαρδίζει τον πυρηνικό αντιδραστήρα της Βαγδάτης.

1986: Οι *Σάνταιν Τάιμς* του Λονδίνου αποκαλύπτουν τα μυστικά του ισραηλινού οπλοστασίου.
Το Ισραήλ παράγει 40 κιλά πλουτωνίου το χρόνο, ποσότητα ικανή για την κατασκευή 10
βομβών. - Το Ισραήλ έχει αρνηθεί μέχρι σήμερα τη συμμετοχή του σε οποιαδήποτε
διεθνή προσπάθεια ή συμφωνία για τον έλεγχο και διακοπή στην ανάπτυξη του πυρηνι-
κού εξοπλισμού.

■ Ο ΓΙΕΛΤΣΙΝ

Η σοβούσα κρίση βρήκε λύση προσωρινή. Ο Γιέλτσιν έλαβε επαναβεβαίωση του κύρους του από τον ρωσικό λαό, αλλά η νίκη του φαίνεται ότι ήταν στα σημεία. Γιατί οι ισορροπίες με το Κοινοβούλιο διατηρούνται.

Δεσμευμένος στη Δύση, εξαργυρώνει τη βοήθεια που παίρνει, εγκαταλείποντας τους «ομόδοξους» Σέρβους. Ποιες όμως θα είναι οι πολιτικές προεκτάσεις στο εσωτερικό της Ρωσίας μετά τις επερχόμενες εξελίξεις στη Γιουγκοσλαβία; Ποιά θα είναι η διαχείριση της βοήθειας που παίρνει ο Γιέλτσιν από τη Δύση;

Τα προβλήματα στη Ρωσία ανακυκλώνονται. Στο επόμενο τεύχος, και αφού θα έχουν γνωστοποιηθεί τα τελικά αποτελέσματα, στο *Αντί* θα φιλοξενηθεί εκτενής ανάλυση.

■ ΜΟΝΑΡΧΙΚΟ ΦΙΑΣΚΟ

Με αδιαφορία αντιμετώπισε το βρετανικό κοινό τις εκκλήσεις για δωρεές και εισφορές στο ταμείο αναστήλωσης των Ανακτόρων του Ουίνδσορ που καταστράφηκαν από πυρκαγιά τον περασμένο Νοέμβριο. Μόλις 25.000 λίρες μαζεύτηκαν από το απρόθυμο κοινό, ικανές να καλύψουν τις δαπάνες μόνο για τις κουρτίνες του ανακτόρου. Ο προϋπολογισμός αποκατάστασης του πύργου ανέρχεται σε 40 εκατ. λίρες. Τόσο δημοφιλής η μοναρχία

στη Βρετανία... Αλλά ο «δικός μας» δεν πτοείται. Εδώ είναι Βαλκάνια, σου λέει

■ 52 ENANTI

Την 52η μεταπολεμική κυβέρνηση της χώρας του κλήθηκε να σχηματίσει ο διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας Τσιάμπι. Η Ιταλία, λοιπόν, μεταπολεμικά αποκτά τον 52ο πρωθυπουργό της, ενώ η Κεντρική Τράπεζα χάνει μόλις τον 5ο διοικητή της.

■ ΒΡΑΔΥΠΟΡΙΑ..

Με πολύ αργό ρυθμό ο πρόεδρος Κλίντον κινείται για να καλύψει τις πολιτικές θέσεις που δικαιούνται. Από τις 3.300 περίπου διορισμούς που μπορεί να κάνει για να διασφαλίσει την εφαρμογή της πολιτικής του σε κρίσιμους τομείς της διοίκησης και σ' ορισμένους οργανισμούς, έχει προχωρήσει στην κάλυψη μόνο 800 θέσεων, σύμφωνα με τα λεγόμενα του Τζωρτζ Στεφανόπουλου, διευθυντή επικοινωνιών του

Λευκού Οίκου, την περασμένη εβδομάδα. Η καθυστέρηση αυτή, μολονότι αποδίδεται στην επιθυμία να επιλεγούν οι κατάλληλοι άνθρωποι στην κατάλληλη θέση με τήρηση, μάλιστα, ορισμένων ισορροπιών (φύλου, φυλής, χρώματος κ.λπ.), δημιουργεί αρκετά προβλήματα.

Δεν έχει κανείς σφυρίξει στο αυτί του Κλίντον να ζητήσει βοήθεια από την Ελλάδα και ιδιαίτερα από τον Κούδελα για να λύσει το θέμα;

Οι παλιότεροι θα θυμούνται τη φωτογραφία αυτή. Έχει δημοσιευθεί τόσες φορές! Είναι από το γκέτο των Εβραίων στη Βαρσοβία το 1943. Εκεί, στην αρχή των εβραϊκών εορτών, οι Ναζί επιτέθηκαν στις 19/4/1943 για να εξολοθρευτούν τους εναπομείναντες 40.000 Εβραίους του γκέτο.

Παρά τη γενναία αντίσταση των Εβραίων μέσα σε τρεις εβδομάδες οι Γερμανοί «ολοκλήρωσαν» το έργο τους: 7.000 νεκροί, και οι υπόλοιποι για τα στρατόπεδα του θανάτου.

Ένα εκατομμύριο περίπου ομοφυλόφιλων, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των διοργανωτών, συγκεντρώθηκαν το περασμένο Σαββατοκύριακο στην Ουάσινγκτον για να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους και να απαιτήσουν από τον πρόεδρο Κλίντον την εκπλήρωση των προεκλογικών του υποσχέσεων. Οι οργανωτές των εκδηλώσεων χαρακτήρισαν τη συγκέντρωση «ιστορική» και περίτρανη διάψευση στοιχείων πρόσφατης έρευνας (βλ. *Time* 26-4-93) σύμφωνα με την οποία μόνο το 1% του αμερικανικού πληθυσμού είναι ομοφυλόφιλοι. Όπως και να έχουν οι στατιστικές, γεγονός είναι ότι η «κοινότητα» αυτή αποτελεί στην Αμερική αξιόλογη και υπολογίσιμη πολιτική δύναμη που η έκταση και η επιρροή της υπερβαίνουν κατά πολύ τα αριθμητικά όριά της. Η φωτογραφία, από τη διαδήλωση των ομοφυλόφιλων στην Ουάσινγκτον το περασμένο Σαββατοκύριακο.

Ε
Μ
Υ
Ο
Ζ
Α
Σ
Η
Μ
Γ
Ε

Χρόνιο αίτημα του κόσμου του κινηματογράφου είναι η απόδοση στο σινεμά του 1,5% των εσόδων της τηλεόρασης από τη διαφήμιση. Κάτι που προβλεπόταν από το νόμο για τον κινηματογράφο, ήταν δίκαιο και δεν έμενε παρά η υπογραφή σχετικού προεδρικού διατάγματος για την ενεργοποίησή του. Και ενώ εξαγγέλλεται αυτή η περιδότηση ενεργοποίηση και ενώ από το ΥΠΠΟ κυκλοφορεί η πληροφορία ότι όπου να 'ναι ο κ. Ζωρογιαννίδης θα κάνει δημόσια ανακοίνωση, η υπόθεση διαρκώς αναστέλλεται. Γιατί; Παρεμβάλλονται, μήπως, συμφέροντα; Και αν είναι έτσι, άδικο έχουν οι κινηματογραφικοί φορείς που διαμαρτύρονται εντόνως; Επιτέλους, έχει αποφασίσει το ΥΠΠΟ να αφήσει το πολιτιστικό μας πρόσωπο στη δικαιοδοσία της τηλεόρασης;

ΤΙΤΑΝ: ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ

ΔΑΦΝΗΣ ΚΑΙ ΧΛΟΗ ΤΟΥ ΤΙΤΙΑΝ

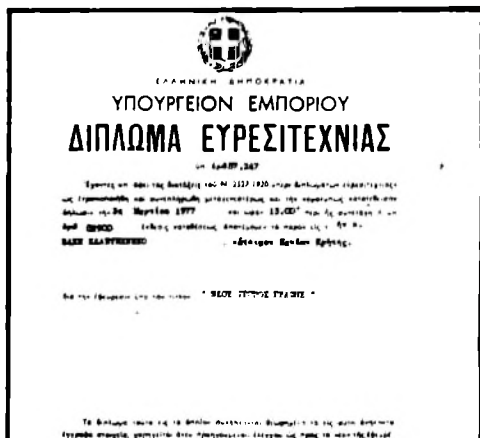
ΜΙΑ ΑΛΛΗΓΟΡΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟΝ ΕΡΩΤΑ

Ορισμένοι από τους πίνακες που αποδίδονται στον Giorgione και στον νεαρό Τίτιαν, παρ' όλο που έχουν τύχει πολλών εικονογραφικών αναλύσεων, μοιάζουν να αμφισβητούν την απόλυτη ορθότητα των επιχειρημάτων σχετικά με το περιεχόμενό τους. Ωστόσο, τα μη θρησκευτικά έργα τους είναι απλά στην οργάνωσή τους. Όπως, π.χ., το πασίγνωστο Δάφνης και Χλόη που είναι εμπνευσμένο από το γνωστό αφήγημα του Λόγγου και έρχεται να υμνήσει τον έρωτα. Γράφει ο Χ. Γρίδας (σελ. 48 - 50).

ΓΡΑΦΟΥΝ:

ΣΠ. ΑΣΔΡΑΧΑΣ
Μ. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ
Χ. ΓΡΙΒΑΣ
Φ. ΗΛΙΟΥ
Μ. ΘΕΟΔΟΣΟ ΠΟΥΛΟΥ
ΗΛ. ΛΑΓΙΟΣ
ΣΠ. ΜΟΣΚΟΒΟΥ
ΑΚΗΣ ΜΠΟΓΙΑΤΖΗΣ
ΑΘ. ΣΧΙΝΑ
Δ. ΤΣΑΤΣΟΥΛΗΣ
ΑΝΤ. ΦΡΑΝΤΖΗ

ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑ

Απίστευτο. Δόθηκε δίπλωμα ευρεσιτεχνίας σε εγχειρίδιο φωνητικής γραφής. Ίσως γιατί στα μυαλά των ιθυνόντων του υπουργείου Βιομηχανίας φύσηξε... ανεμοροούφουλας! Γράφει ο Μ. Βασιλάκης.

ΣΕΛ. 51

ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ

Πέθανε ο ιστορικός Λεάνδρος Βρανούσης. Ένας ακέραιος επιστήμων που ασχολήθηκε με τις επιδράσεις του διαφωτισμού στον ελληνισμό - υπερασπιστής της νεωτερικότητας. Γράφουν ο Φ. Ηλιού και ο Σπ. Ασδραχάς.

ΣΕΛ. 54

ΓΟΥΡΖΗΣ

Ο Γιάννης Γουρζής εκθέτει σε κεντρική αίθουσα μια σειρά χαρακτικά του. Με την ευκαιρία, μιλάει για τη χαρακτηριστική, για την παράδοση και το νεωτερισμό, για το συνδικαλισμό στην Τέχνη.

ΣΕΛ. 58

Μια αλληγορία πάνω στον έρωτα

Του Χαράλαμπου Γρίδα

Δάφνης και Χλόη: Ένας κλασικός πίνακας του Titian που υμνεί τον έρωτα φαίνεται εμπνευσμένος από το ομότιτλο αφήγημα του Λόγγου, λογοτέχνη του 3ου αιώνα μ. Χ.

Ορισμένοι από τους πίνακες που αποδίδονται στον Giorgione και στον νεαρό Titian, παρ' όλο που έχουν τύχει πολλών εικονογραφικών αναλύσεων μοιάζουν ν' αμφισβητούν την απόλυτη ορθότητα των επιχειρημάτων σχετικά με το περιεχόμενό τους. Επιπλέον, σ' εξέλιξη βρίσκεται η διαμάχη ανάμεσα σ' εκείνους που υποστηρίζουν ότι το «μυστήριο» έργων όπως *Οι τρεις φιλόσοφοι* ή *Η θύελλα* είναι έμφυτο στην σύλληψή τους και σ' εκείνους για τους οποίους αυτό δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα ερμηνευτικό κατασκεύασμα του εικοστού αιώνα.

Είναι ωστόσο χρήσιμο να θυμόμαστε πως, αντίθετα προς όσα υπονοεί η πλειοψηφία των μελετών, η πλειοψηφία των μη θρησκευτικών έργων του Titian, του Giorgione και των μελών του κύκλου τους είναι απλά στην οργάνωσή τους και παρουσιάζουν ελάχιστες δυσκολίες όσον αφορά στην ερμηνεία τους. Εύλογο παράδειγμα αποτελούν τα ταμπλώ που αποδίδονται συχνά στον Giorgione και εικονογραφούν περιστατικά απ' τη ζωή του Πάρη, παρ' όλο που περιέχονται σ' αυτά μορφές και στοιχεία ξένα προς την ιστορία καθ' εαυτήν. Πράγματι, η εισαγωγή ανάλογων καινοτομιών επαναλαμβάνεται σε πολλά είδη της Βενετσιάνικης ζωγραφικής του πρώιμου 16ου αιώνα, και δεν υπάρχει κανένας λόγος να υποθέσουμε πως εκφράζουν, αναγκαστικά, κάποιο συγκεκριμένο νόημα.

Χαρακτηριστικός είναι ο πίνακας του Giorgione (;) με τίτλο *Η κρίση του Σολομώντα*, όπου ο ζωγράφος παρεκκλίνοντας απ' το πρωτότυπο κείμενο, δεν αναπαριστά τη σκηνή με φόντο το ναό αλλά την τοποθετεί στην εξοχή, απεικονίζοντας τον ήρωα όχι σε νεαρή ηλικία, όπως ορίζει η ιστορία, αλλά ως μεσόκοπο άντρα. Αναμφίβολα, όποια κι αν είναι η ερμηνεία που θα προτείνει ο επίδοξος αναλυτής, θα πρέπει ν' αποδεχτεί, κατ' αρχήν, το γεγονός ότι τα επιχειρήματά του δεν μπορεί παρά να έχουν σαν αφετηρία την πίστη πως αυτό που αναπαριστάται εί-

ναι, όντως, η Κρίση του Σολομώντα. Παρόμοια, στο έργο του Titian με τίτλο *Η γέννηση του Άδωνη* η απόκλιση απ' το κείμενο του Οβιδίου δεν θέτει υπό αμφισβήτηση το περιεχόμενο του πίνακα. Έτσι, για παράδειγμα, η αιμομιξία του Κινύρα και της Μύρρας δεν λαμβάνει χώρα στο δώμα του Κινύρα αλλά στην εξοχή, και η απόμερη μορφή στα δεξιά πρέπει ν' αποτελεί μια σύνοψη της αλλόφρονος περιπλάνησης της Μύρρας. Η αναγνώριση τόσο του Άδωνη όσο και του Σολομώντα μοιάζει ασφαλής, αλλά τι είναι εκείνο απ' όπου αντλεί τη δύναμή της αυτή η δεδαιότητα; Η πιο λογική απάντηση είναι η ύπαρξη ορισμένων στοιχείων της σύνθεσης από τα οποία εξαρτώνται, ως επιδοθητικά, τα υπόλοιπα. Και έτσι ορίζεται έμμεσα η βασική αρχή που πρέπει να διέπει την ανάλυση των έργων αυτής της περιόδου, που συνίσταται στην ιεραρχική διευθέτηση των επιμέρους στοιχείων τους.

Πίνακες όπως *Η ιστορία του Πάρη* ή *Η γέννηση του Άδωνη*, αν και κάνουν έμμεσες αναφορές σε θέματα σαν τον Πλατωνικό ιδεαλισμό, την αλχημεία ή τη Γνωστική πίστη επιδέχονται αναλύσεις τα όρια των οποίων δεν προσδιορίζονται απ' το βοηθητικό νόημα αυτών των στοιχείων που απλώς διανθίζει την κύρια δράση της αφήγησης. Πράγματι, το ευρύτερο ερώτημα που γεννάει η νοηματική διαφάνεια αυτών των έργων είναι κατά πόσον ορισμένοι πίνακες, που 'χουν δεχτεί αλληγορικές ή συμβολικές μονάχα ερμηνείες, δεν αποτελούν τίποτα περισσότερο από αφηγηματικές προσπάθειες που, ωστόσο, η πλοκή τους έχει παραμείνει άγνωστη¹.

Τα εικονογραφικά προβλήματα, που θέτουν μερικοί πίνακες του πρώιμου 16ου αιώνα στη Βενετία, οφείλονται, εν μέρει, σε μια δυαδική εξέλιξη που παρουσιάστηκε στους μέσου χρόνους της Αναγέννησης: στην εισαγωγή α) θεμάτων απ' την κλασική λογοτεχνία και

τους επιγόνους της και β) μιας νέας μεγάλης πρέπειας όσο αφορά στην απόδοσή τους. Καλλιτέχνες αντιμετώπιζαν τις δυσκολίες που έθετε η αναπαράσταση θεμάτων για οποία υπήρχαν ελάχιστα πρότυπα, σε περίοδο που οι ίδιες της οι συμβάσεις έσκονταν ήδη σε αναβρασμό αλλαγής. Οι μορφές παίρνουν πιο αφηρημένα και φραστικά σχήματα, επηρεασμένα είτε άμεσα είτε έμμεσα από τη Γλυπτική της Αρχαίας, έτσι και οι συνθέσεις τυγχάνουν μ πιο γεωμετρικής και προμελετημένης διάθεσης. Η συνεχής αφήγηση, όπου διακριτικά επεισόδια της ιστορίας τοποθετούνται σε διαφορετικά μέρη της επιφάνειας των ταμπλώ, εγκαταλείπεται σταδιακά υπέρ της αναπαράστασης ενός και μοναδικού επεισοδίου, με προληπτικά ή αναδρομικά παρεπόμενα. Με λίγα λόγια, η προσεκτική ανάλυση της πλοκής ενός αφηγήματος προηγείται της απόδοσής της, το αφήγημα αντιστοιχεί προκειμένου ν' ανασυντεθεί την πιο αποτελεσματική παραστατική μορφή, και οι αποκλίσεις από το πρωτότυπο κείμενο αυξάνουν ολοένα και περισσότερο. Επιπλέον, το γεγονός ότι η αναδίωξη της Κλασικής Ποιμενικής ποίησης προσηγήθηκε εκείνης στη ζωγραφική, επιφέρει μεγάλη σύγχυση στο βαθμό που τα έργα εκπροσώπων της, όπως ο Θεόκριτος, ο Βιργίλιος Βίων ή ο Σανναζάρο διαφέρουν ελάχιστα όσον αφορά στα θέματα που πραγματεύονται.

Αλλά, ενώ οι νύμφες και οι βοσκοί κάνουν την εμφάνισή τους στη Βενετσιάνικη ζωγραφική του ύστερου 16ου αιώνα, είναι τίποτα περισσότερο από μορφές διπλού λογοτεχνικό αντίκρουσμα, απλές προσωποποιήσεις του Αρχαϊκού έρωτα ή της Αρκαδικής μελαγχολίας, στις αρχές του αιώνα φιγούρες αυτές συνδέονται στενότερα με συγκεκριμένα κείμενα. Παρ' όλο που οι Ποιητικές εικόνες δεν προσφέρονται εύκολα σε προσπάθεια αναγνώρισης του περιεχομένου τους, ορισμένου είδους προσεγγίσεις μ

...ν ενδεχομένως ν' αποδειχτούν αρκετά
...μες. Για παράδειγμα, ο Delaborde πρό-
...νε πως το χαρακτηριστικό του Marcantonio με-
...λο *Οι δύο βοσκοί* αναπαριστά δύο ήρωες
...την «Πρώτη Εκλογή» του Βιργίλιου.
...τι τέτοιο, βέβαια, δύσκολα μπορεί ν'
...οδειχτεί, ωστόσο, η αξία ενός επιχειρήμα-
...σαν κι αυτό έγκειται στο γεγονός ότι
...σπαθεί να τοποθετήσει τη συγκεκριμένη
...όνα σ' ένα πλαίσιο, συνδέοντας το περιε-
...μενό της μ' ένα πρωτότυπο κείμενο².

Μάλλον παράξενα, ο ποιμενικός πίνακας
...του Titian με τίτλο *Τα τρία στάδια της ζωής*
...ανθρώπου (;) έχει δεχτεί ελάχιστες ερμη-
...ες, δίνοντας την εντύπωση πως περαιτέ-
...ενασχόληση με το νόημά του θα 'ταν
...ελώς περιττή: «... είναι απλώς ένας πίνα-
...ς που δείχνει έναν άγνωστο βοσκό να
...σφέρει τα φλάουτά του σε μια Βοσκο-
...ύλα, ένα δάσος και μια όμορφη τοποθε-
...»³.

Το θέμα των τριών ηλικιών ήταν οικείο
...τον κύκλο του νεαρού Titian, και αυτού του
...ους η χρονική διαίρεση της ζωής ήταν
...νηθισμένη σύμβαση στη φυσιογνωμική
...όδοση των Μάγων. Το διάβα του χρόνου
...ουρα ενδιέφερε τον ζωγράφο και αρκετά
...ταγενέστερα έργα του κάνουν αναφορές σ'
...τό, έμμεσα τις περισσότερες φορές. Ωστό-
...ο, ο συγκεκριμένος πίνακας δύσκολα μπο-
...εί να χαρακτηριστεί ως αφηγηματικός,
...ού η περίπλοκη και συμβολική του οργά-
...ση το εντάσσει σε μια ξεχωριστή παρα-
...ατική παράδοση.

Το ερώτημα που γεννάται είναι κατά πό-
...ν η απεικόνιση της παιδικής ηλικίας, της

ενηλικίωσης και των γηρατειών δικαιολογεί
τον τίτλο *Οι τρεις ηλικίες του ανθρώπου*;

Στα δεξιά του πίνακα βρίσκονται δύο κοι-
μώμενα μωρά, υπό την επιτήρηση του Έρω-
τα. Στο αριστερό άκρο, κείται ένα νεαρό
ζευγάρι, το αγόρι, σχεδόν γυμνό, κρατάει
στο δεξί του χέρι μια φλογέρα⁴. Μια κοπέλα,
με τα ξανθά της μαλλιά στεφανωμένα με
μυρτιά, ακουμπάει πάνω του, κρατώντας
από μια φλογέρα στα δυο της χέρια. Κοιτά-
ζονται στα μάτια, όμοια με το ζευγάρι στο
ποιήμα του John Donne «Έκσταση». Στο
κέντρο και σε μικρή απόσταση, ένας γέρος
καθισμένος στο έδαφος εξετάζει δύο κρα-
νία. Είναι προφανές ότι η συμπληρωματική
διευθέτηση των μορφών συνδέεται μ' ένα
ιδιαιτερο περιεχόμενο. Γιατί υπάρχουν δύο
μωρά, δύο ενήλικες και ένας μονάχα γέρο-
ντας; Ποιος είναι ο γέρος άντρας; Αντιπρο-
σωπεύει, άραγε, ένα γενικότερο σύμβολο
των γηρατειών; Αποτελεί μήπως την προσω-
ποποίηση του θανάτου; Έχει, τελικά, κά-
ποια σχέση αίματος με τα υπόλοιπα πρόσω-
πα⁵; Σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας
μπορεί να φαίνεται ως πιθανή η υπόθεση
πως τα δύο κρανία υποδηλώνουν την τελική
κατάληξη των μωρών που, μεγαλώνοντας,
μετατρέπονται στους ενήλικες στ' αριστερά.
Ωστόσο, μια τέτοια ερμηνεία προσκρούει σε
κάποιες ασυμμετρίες. Γιατί ο έρωτας στέκε-
ται πάνω από τα μωρά και δεν συνδέεται, ως
συνήθως, με τη στέψη των ενηλίκων; Γιατί
ένας μονάχα γέροντας και γιατί, τελικά, ο
νεαρός είναι σχεδόν γυμνός, ενώ η κοπέλα
ντυμένη; Η εξήγηση που επιφυλάχθηκε στο
«Concert Champetre», πως, δηλαδή, οι γυ-

μνές κοπέλες είναι θεές κι επομένως αθέατες
στις ντυμένες αντρικές φιγούρες, προφανώς
δεν μπορεί να εφαρμοστεί εδώ.

Είναι αξιοσημείωτο το ότι ο Titian,
στις πρώτες του πραγματεύσεις θε-
μάτων από την κλασική λογοτεχνία,
αναπαριστά αρχαία κείμενα που
και τα ίδια προσπαθούν να περι-
γράψουν αντίστοιχους πίνακες. Ορισμένες
 πλευρές των *Τριών σταδίων της ζωής του*
ανθρώπου μπορούν να εξηγηθούν με βάση
ένα κείμενο του 3ου αιώνα μ.Χ., και συγκεκρι-
μένα τον *Δάφνη και τη Χλόη* του Λόγγου.
Το αφήγημα, αν και δεν είχε μεταφραστεί
ακόμα, ήταν αρκετά γνωστό στον καιρό του
Titian.

Δεν θα 'χε νόημα η λεπτομερής παρουσία-
ση του περιεχομένου του, αφού, πέρα από
ένα επεισόδιο όπου η Χλόη πέφτει θύμα
απαγωγής και σώζεται τελικά ύστερα από
την παρέμβαση του Πάνα, αυτό που ουσια-
στικά περιγράφεται στο αφήγημα είναι η
ιστορία της ερωτικής αφύπνισης ανάμεσα σε
δύο νέους που, χωρίς να το γνωρίζουν, βρί-
σκονται υπό θεϊκή προστασία. Το κείμενο
παρουσιάζει έντονες δομικές ομοιότητες με
τον πίνακα του Titian: και τα δύο παιδιά
υπήρξαν, ταυτόχρονα, έκθετα βρέφη, και οι
γονείς που τα υιοθέτησαν είδαν σε αντίστοι-
χα όνειρα πως βρίσκονται υπό την προστα-
σία του Έρωτα:

«Τον καιρό που ο ένας ήταν δεκαπέντε χρόνων
κι η άλλη δύο χρόνια μικρότερη, είδαν κι ο
Δρύας κι ο Λάμων την ίδια νύχτα ένα όνειρο
πάνω-κάτω τέτοιο: πως τάχα οι Νύμφες
εκείνες της σπηλιάς όπου ήταν η πηγή κι ο

Δούλας είχε βρει το μωρό παραδίνανε τον Δάφνη και τη Χλόη σ' ένα πανέμορφο κι αγέρωχο αγόρι που 'χε φτερά στους ώμους και βάσταγε μικρές σαίτες και δοξάρι.

Το πρώτο επεισόδιο της αφύπνισης του έρωτά τους συμβαίνει όταν η Χλόη βλέπει τον Δάφνη γυμνό, για πρώτη φορά:

Πήγε λοιπόν ο Δάφνης μαζί με τη Χλόη στο Νυμφαίο και της έδωσε να του φυλάει το ρούχο και το ταξάρι, ενώ ο ίδιος στάθηκε μπροστά στην πηγή κι άρχισε να πλένει τα μαλλιά του κι όλο του το σώμα. Τα μαλλιά του ήταν μαύρα και πιννά και το κορμί του ηλιοψημένο, τόσο που θα 'λεγες πως το χρωμάτιζεν ο ίσκιος των μαλλιών. Ατενίζοντας τον Δάφνη η Χλόη τον βρήκε ωραίο και, καθώς δεν της είχε φανεί ωραίος ως τότε, πίστεψε πως το λουτρό ήταν που τον ομόρφαινε. Την ώρα που του έπλενε τη ράχη ένιωθε το δέρμα του τρυφερό, και κάθε τόσο κρυφάγγιζε το δικό της κορμί για να διαπιστώσει αν τούτο ήταν ακόμα τρυφερότερο...⁶.

Λίγο αργότερα, ύστερα απ' το πρώτο τους φιλή, αρχίζει κι ο Δάφνης να νιώθει τη δύναμη της αγάπης, και τελικά, όταν αποκαλύπτεται η πραγματική καταγωγή του ζευγαριού, ο πραγματικός πατέρας του Δάφνη, ο Διονυσοφάνης, του εξομολογείται πόσο πολύ είχε μετανιώσει που τον παράτησε όταν γεννήθηκε και πως τα δύο μεγαλύτερα παιδιά του πέθαναν αργότερα.

Όπως θα περίμενε κανείς, με βάση το παράδειγμα άλλων έργων που αναπαριστούν θέματα από την κλασική αρχαιότητα, υπάρχουν ορισμένες ασυνέπειες σχετικά με

το πρωτότυπο κείμενο. Σύμφωνα με το αφήγημα, τα δύο μωρά εγκαταλείφθηκαν σε διαφορετικά μέρη, έτσι που να μην δικαιολογείται το αγκάλισμά τους στον πίνακα. Ακόμη, τα όνειρα των θετών γονιών τους υπονοούν πως τα δρέφη βρίσκονται υπό την προστασία των Νυμφών και μονάχα αργότερα, στην ενηλικίωση, κάτω από κείνη του Έρωτα. Αλλά αυτές οι αποκλίσεις μπορούν να εξηγηθούν από την αρχή της οικονομίας, καθώς το αγκάλισμα των μωρών υπό το άγρυπνο μάτι του Έρωτα υποδηλώνει, καθαρά, τόσο την εγκατάλειψη όσο και την προστασία που απολαμβάνουν. Επιπλέον, η προσθήκη των τριών Νυμφών θα 'ταν κάπως άχαρη, προετοιμάζοντας μάλλον αδέξια την παραστατική απόδοση του κεντρικού ερωτικού επεισοδίου. Κατά δεύτερο λόγο, η παράλειψη της σκηνης του μπάνιου δεν μπορεί να προκαλεί απορίες, αφού αυτό που ενδιαφερόταν να εκφράσει περισσότερο ο Titian ήταν μάλλον η αμοιβαία αγάπη των νέων, και η αντίθεση ανάμεσα στην αρρενωπότητα του γυμνού κορμιού του αγοριού και στη θηλυκότητα της συνετής κοπέλας παραείναι έντονη για ν' αποτελεί απλή σύμπτωση.

Ένα από τα πιο γοητευτικά στοιχεία της ιστορίας είναι η σύγχυση που προκαλούν στους δύο ερωτευμένους τα συναισθήματά τους και η επιτυχία του πίνακα έγκειται, σε μεγάλο βαθμό, στην καλυμμένη ερωτική ατμόσφαιρα της σύνθεσης. Επιπλέον, ο χαμός των δύο παιδιών του Διονυσοφάνη εξη-

γεί, εύγλωττα, τη θλιμμένη ενατένιση δύο κρανίων από τον γέροντα. Ένας τους στόχους του Titian, αρκετά φιλόδοξα ομολογουμένως, ήταν η απόδοση της συναισθηματικής του πρωτότυπου αφηγήματος δίχως να ταφύγει στην παραστατική κατάκτηση διαφορετικών επεισοδίων. Με τη χρησιμοποίηση μορφών και υποδεέστερων ομάδων πέτυχε να ταιριάζει τρεις διαφορετικές χρονικές στιγμές σε μια ενοποιημένη εικόνα. Η φυσική αλληγορία των δύο σκεπών απ' τη ζωή του Δάφνη και της Χλόης συνδυασμό με τον πόνο του γέροντα παρ' όλη την θέα των κρανίων των νεκρών παιδιών του, μπορεί να δικαιολογεί εν μέρει τον τίτλο. Τα τρία στάδια της ανθρώπινης ζωής, όπως δευτερεύον παράγωγο της αφήγησης, ραβδώνει το κύριο μέλημα του ζωγράφου που ήταν η χρησιμοποίηση αυτής της αφήγησης ως μέσο για την υλοποίηση μιας αλληγορίας πάνω στον ίδιο τον έρωτα.

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Paul Joannides - «Daphnis and Chloe», a search for the subject of a familiar masterpiece.
2. E. Motzkin - The meaning of Titian's «Concert Champetre» in the Louvre.
3. G. Vasari - Lives of the painters, sculptors and architects.
4. E. Winternitz - Musical instruments and their symbolism in western art.
5. P. Joannides - «Daphnis and Chloe».
6. Λόγγος - Δάφνης και Χλόη (απόδ. Ρόδη Ρούφου).

ΗΛΙΟΧΩΡΟΙ

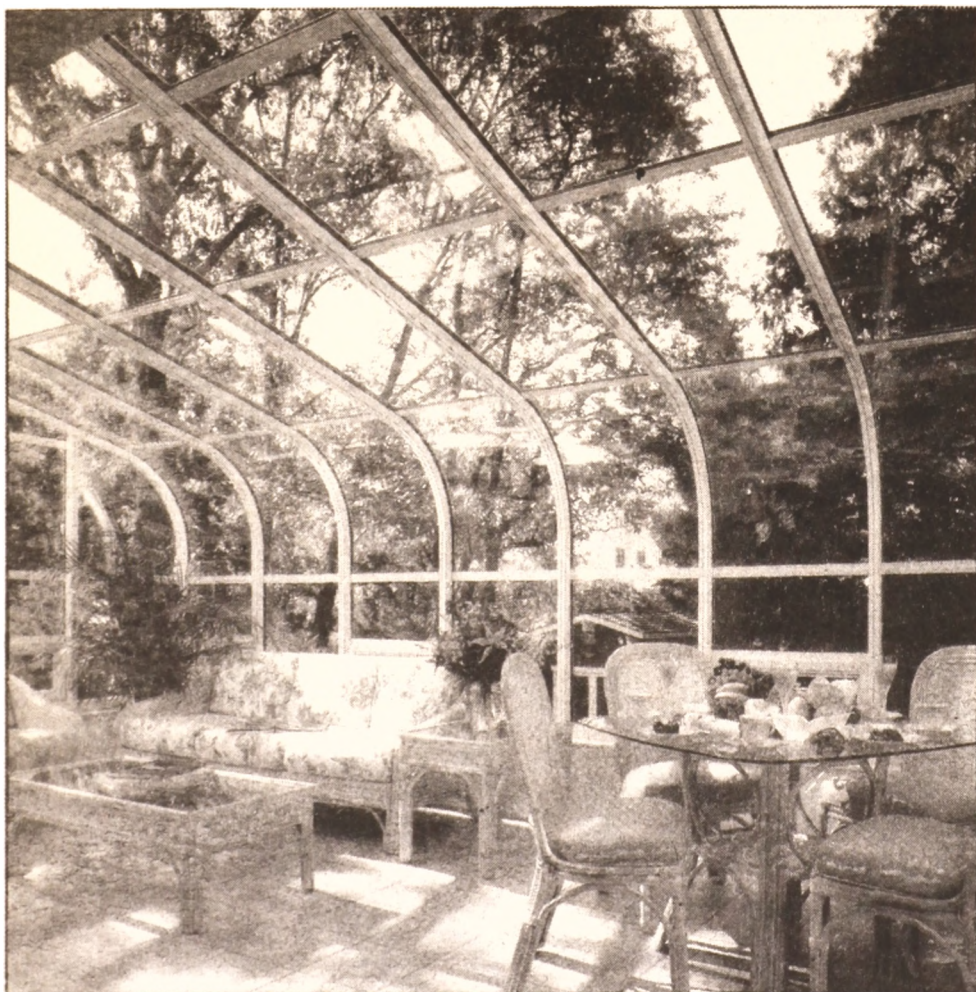

FOUR SEASONS
SUNROOMS

ΟΙ ΜΟΝΟΙ ΜΕ ΤΟΝ «ΜΑΓΙΚΟ» ΚΑΘΡΕΦΤΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣ™

Ο ΟΠΟΙΟΣ:

- * Απορροφά την υπεριώδη ακτινοβολία
- * Τό καλοκαίρι αντανακλά τη ΘΕΡΜΙΚΗ ακτινοβολία του ήλιου
- * Τό χειμώνα δέν αφήνει νά διαφύγει η εσωτερική θερμότητα του σπιτιού
- * Ενισχύει την ηχομόνωση κατά 3 τουλάχιστον ντεσιμπέλ

ΤΕΧΝΗ α.τ.ε. – ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΓΙΑΝΝΕΝΑ, Ν. Ζέρβα 39 (στοά), τηλ. : (0651) 31- 9 - 32, fax : 309-70

‘Ο άνεμορούφουλας, ὁ Μακρορίχτης καὶ ὁ Ἀγαμέμνονας ὁ γαῦρος!

Τοῦ Μανώλη Βασιλάκη

τὴν μετάφραση τῆς Ἰλιάδος ἀπὸ τοὺς Ν. Καζαντζάκη καὶ Ἰ. Κακριδῆ διδάσκονται τὰ παιδιὰ τῆς Β΄ Γυμνασίου. Πρόκειται γιὰ ἕναν ἀτυχή πειραματισμὸν τοὺς σὲ μιὰ λῶσσα λαϊκίζουσα, ἡ ὁποία δὲν ὀμιλεῖται πονθενὰ καὶ ἀπὸ κανέναν Ἕλληνα. Καὶ ἡ πόπειρα αὐτὴ, ἡ ὁποία χρήζει πραγματικὰ μεταφράσεως στὰ ἑλληνικά, τλαιπωρεῖ χιλιάδες μαθητὲς κάθε χρόνο καὶ τοὺς κάνει νὰ σιχαίνονται ὄχι μόνον τὸν Ὅμηρον ἀλλὰ καὶ τὰ Νέα Ἑλληνικά. Γι’ αὐτὸν τὸν λόγο ἀπευθύνουμε πρὸς τὸ Παιδαγωγικὸ Ἰνστιτοῦτο καὶ τὸ ΥΠΕΠΘ τὴν ἐρώτηση: Πότε θὰ σταματήσει ἐπὶ τέλους αὐτὸ τὸ βασανιστήριον τῶν μαθητῶν;

ν ἄειδε, θεά, Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος Τὴ μάνητα, θεά, τραγούδα μας τον ξακουστόν Ἀχιλλέα,
ιένην, ἢ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε’ ἔθηκε... ἀνάθεμά τη, πίκρες που ἔδωκε στους Ἀχαιούς περισσίες...

ἮΝ οὐλομένην, «ἀνάθεμά τη», τὴν μὴ-
νιν ψάλλε/τραγούδα μας τοῦ Πηλείδου
(γιου τοῦ Πηλέα) Ἀχιλλέως, ὁ ὁποῖος
ἐξ ἀρχῆς γίνεται ξακουστός Ἀχιλ-
λέας... Ἔτσι ἀρχίζει ἡ «μετάφραση»
Καζαντζάκη - Κακριδῆ τῆς Ἰλιάδος τὴν ὁποίαν
κολοιοῦν νὰ διδάσκουν στὰ παιδιὰ τῆς Β΄
γυμνασίου. Ἔτσι ὁλοκληρώνεται ἡ ἀναμέτρη-
τὴν Καζαντζάκη μὲ τὸν Ὅμηρον ποὺ ἀρχισε
τὴν Ὀδύσσεια τοῦ Ν.Κ.. Ὁ τελευταῖος,
ἀφρονα προσπάθειά του γιὰ τὴν «μετά-
φραση» τῆς Ἰλιάδος, ἀτύχησε νὰ συνεργασθεῖ
τὸν «δάσκαλο τοῦ γένους» Ἰ. Κακριδῆ, ἐξ
ὧς φαίνεται ματαιόδοξον γιὰ νὰ τὸν συ-
στήσει. Καὶ ἔτεκαν τὸ τέρας γλώσσας καὶ
μεταφράσεως ποὺ δυσφημεῖ τὸν Ὅμηρον καὶ δια-
φέρει τὸ γλωσσικὸ αἰσθητήριον τῶν διδασκο-
ν. Καὶ φιλολογικῶς καὶ αἰσθητικῶς καὶ
κοινῶς πρόκειται γιὰ ἕνα ἀνοσιούργημα,
μὴν ἀθλιότητα, ὅπως θὰ φάνει ἀμέσως
πκάτω. Τὸ τόλμημα ἦταν οἱ δεκαεπτασύλ-
λοι, στοὺς ὁποίους ὁμως ὀφείλαν νὰ προ-
μοιοῦν καὶ τὸ ἔπος καὶ ἡ νεοελληνικὴ
γλώσσα. Τὸ ἀποτέλεσμα τέτοιων προσπαθειῶν
ἵ νὰ βλέπομε «τὴ γλῶσσα νὰ φουραίνει, νὰ
καὶ ἕνα συνθηματικὸ τραῦλισμα, ἀπὸ τὸν
«παιδισμό», ὅπως ἔγραψε ὁ Γ. Σεφέρης. Ὡς
τὸ ὕψος, ἔχομε πλήρη προδοσίαν τοῦ πρω-
του. Ὁ Κ. Γεωργιουσόπουλος ἔδωσε τὸν
πρῶτον εὐστοχο χαρακτηρισμὸν: «βλαχοδημαρ-
τία». Κατὰ τὴν γνώμη μου, δὲν πρόκειται
ὅμως γιὰ μιὰ φιλόδοξον προσπάθειαν ἡ ὁποία
ἔπρεπε, γιὰ ἕνα ἀτόπημα λόγῳ ἐμμονῆς σὲ
ἰδιωτικὴς ἰδεολογίας τῆς ἐποχῆς, πρόκειται γιὰ
τὸν πρῶτον μόνον ἢ ἑπάρσις συνδυαζομένη μὲ
γλωσσικὴ καὶ αἰσθητικὴ ἀναισθησίαν ἐνὸς
ποῦ λαϊκισμοῦ μπορούσαν νὰ δώσουν.
ἡ δεκαετία ἔτη - τὴν οὐλομένην μοῖρα μας! -
ἀποκατεῖται στὰ σχολεῖα καὶ νομίζω ὅτι ἀποτε-
λεῖ τὸ πιστοποιητικὸν τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀμορ-
φίας ὅλων τῶν ὑπευθύνων, τῆς ἀμβλύνσεως
αἰσθητηρίου τοῦ, τοῦ ἐσκεμμένου εὐτελι-
στοῦ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσας.

Ἄν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ «μετάφραση» ἀπὸ τὶς
πολλὰς ποὺ ἔχουν γίνει, ἡ ὁποία νὰ διατίθεται
ἀπλῶς στὸ ἐλεύθερον ἐμπόριον, θὰ τὴν χαρακτή-
ριζα μνημεῖον παραλογισμοῦ ἢ, κοσμιώτερον,
τοῦ... ἐξπρεσσιονισμοῦ στὴν μετάφραση, ὁμως
ἡ χρησιμοποίησί της στὰ σχολεῖα ἀποτελεῖ ἕνα
ἀπὸ τὰ πιὸ ἐγκυρα πιστοποιητικὰ τοῦ νεοελλη-
νικοῦ παραλογισμοῦ, τοῦ νεοελληνικοῦ θρά-
σους, τῆς καθ’ ἡμᾶς ἀδελτερίας. Σὲ βαθμὸν ποῦ
νὰ τὴν συγκρίνω μὲ τὸ Πιστοποιητικὸν Βλακειᾶς
(Δίπλωμα Εὐρεσιτεχνίας) τὸ ὁποῖον ἐξέδωκε τὸ
Ἰνστιτοῦτο Ἑμπορίου, «διὰ τὴν ἐφεύρεσιν
ὑπὸ τὸν τίτλον «ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΓΡΑΦΗΣ»
(δὲς παραπλεύρως).

Α Σ δοῦμε ὁμως μερικὰ ἀπὸ τὰ ὄργια
ποῦ συμβαίνουν στὶς ἀμμουδιὰς τοῦ
Ὀμήρου:

Ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ ἀντρας τῆς Κλυ-
ταμένηστρας καὶ ρήγας τῆς Μυκῆνας,
ποῦ ἦταν λαοφαγὰς καὶ κύβερνος καὶ πρωτοκε-
φαλὰς, ασκώθη ἀπ’ το θρονί του, πήρε το ασκέ-
ρι, τὴν ἀρμάτα, τὰ πέρφανα φουσατά που τον
ακλούθησαν αυτοθέλητα ατοί τους οἱ
αντρωμένοι / αντρειανοί καὶ με προθυμίαν στὴν
ἀρχή, ὁμόνοντας σὲ σύβασες καὶ ἀπόφασες νὰ
διαγύρουν ἀφ’ οὗ ἀνῆλθα χτυπήσουνε σαν λιό-
ντες καὶ σαν πέλεκεις τοὺς ἄλλους πέρφανους,
τοὺς Τρώες, μόλα τὰ κίντυνα τῆς ἀμάχης, τοὺς
μάντηδες π’ ἀφήσαν τὸ μαντί τους καὶ τοὺς
φονιμισμένους κρᾶχτες, τοὺς ἔκαμε λοιπὸν μιὰ
μάζωξη καὶ ξεκινήσανε με τὰ βαθονὰ καράδια
νὰ κερδέψουνε τὴν Τροίαν τοῦ Εχτόρου καὶ τοῦ
Πριάμου. Ἀλλὰ μαθὲς ἐγίνανε πολλὰ σ’ ἑτοια
ἀμάχη, μέχρι καὶ γιὰ τὴν καρδιοφάουσα Βρισο-
πούλα καὶ τὸ ξαντίμεμα τῆς Χρυσοπούλας μας
μιλοῦν καὶ γιὰ οὐλές τις συφορές με τις οποίες
τοὺς... ἔδειρε ὁ Δίας ὁ θροντοσκούταρος σύν-
τας δὲν ἦτονε τῆς ἀρεσκείας του ὅσα κάνανε.
Μεγάλες ἀδικίες γινῆκανε, μεγάλη ἀμάχη, ὅλοι
οἱ κύβερνοι τῶν Ἀχαιῶν, ὅλοι οἱ ἥρωες, οἱ θεοί,
οἱ κρισολόγοι, ὅλοι ἦσαν ἐκεῖ ἀγνώριστοι, λ.χ.
ἀπὸ Νεστόρου τῆς Πύλος πούτονε σοβαρὸς μέ-

χρι τὸν Ἀχιλλέα με τὴν ὄργητα του, ἀλόγατα με
χῆτες καὶ λουρίκια, ασκέρια κλαγγάζοντας θυ-
μάμενα... καὶ ὅ,τι ἄλλο δὲν φαντάζεται ὁ νοῦς
κανενὸς Ἑλλήνα μὴ πάσχοντος ἀπὸ προβλήμα-
τα ἀρμοδιότητος ΩΡΛ. Μόνον ἀντιγράφοντάς
τα αἰσθάνομαι ἤδη γλωσσοδυνία...

Τὰ γλωσσοκτόνα ξύλινα καὶ γύψινα καὶ ἀφύ-
σικα (καὶ ἀνορθόγραφα) γλωσσήματα τοῦ Κα-
κριδῆ καὶ οἱ γλωσσοπλαστίες ἐργαστηρίου μιᾶς
παρὰ φύσιν καὶ ὁμιλουμένης μόνον ἐνώπιον
τοῦ καθρέπτου τοῦ γλώσσας τοῦ Καζαντζάκη
(οἱ ὁποῖες μάλιστα ἀπὸ πολλοὺς θεωροῦνται
ἰδιωματικὲς τῆς Κρήτης, μόνον ποῦ οὔτε ἐκεῖ
λέγονται) δημιουργοῦν ἕνα σύμφυρμα ποῦ
ΔΕΝ εἶναι ἑλληνικά. Αὐτὸ τὸ ἔπος τοῦ λαϊκι-
σμοῦ, τὸ ὁποῖον χρειάζεται ὄντως μετάφραση
στὴν ἑλληνική, διδάσκονται τὰ παιδιὰ τοῦ ἑλ-
ληνικοῦ λαοῦ, μὲ πρόλογο τῆς Ἑλ. Κακριδῆ.
Δυστυχῶς δὲν ἔχομε προλογικὰ καὶ τοῦ κ. Φ.
Κακριδῆ, γιὰ νὰ συμμετέχει ὅλη ἡ οἰκογένεια.
(Δὲν ἀναφέρομαι στὴν Ὀλγα Κακριδῆ, ἡ
ὁποία σεβάστηκε περισσότερο τὸν Ὅμηρον καὶ
ἀποτελεῖ ἐξαίρεση. Θυμοῦμαι ὁμως καὶ πάλι
τὸν Γ. Σεφέρη, ὁ ὁποῖος ἔγραψε πῶς ἡ κακὴ
μετάφραση «μοιάζει θλιθερὰ κάποτε μὲ τὴν οἰ-
κογένειαν τοῦ μεταφραστῆ»). Ἀναπληρώνονται
ὁμως αὐτὲς οἱ ἀπουσίαι ἀπὸ τὸν ἄθλιο ὑπομνη-
ματισμὸν τοῦ ΚΕΜΕ καὶ τὴν μεταφορὰ στὸ μο-
νοτονικὸ ἀπὸ ἀνθρώπους ποῦ ὡς φαίνεται δὲν
γνωρίζουν γραφή, καὶ πάσχοντας ἀπὸ ἐπιλη-
πτικὴ ἰδεολογία. Εὐτυχῶς ποῦ τὰ παιδιὰ δὲν
τὸ διαβάζουν καὶ ὅσα προσπαθοῦν δὲν τὸ κα-
ταλαβαίνουν...

Ο ΜΩΣ ἂς δώσομε τὴν μετάφραση ὀλί-
γων ἐκ τῶν (καὶ ἀνορθογράφων) κα-
κριδοσκυθικῶν στὰ ἑλληνικά γιὰ νὰ
πάρτετε μιὰ γεύση:

κύβερνος = ἀρχηγός, πρωτοκεφα-
λὰς = ἐπὶ κεφαλῆς, ἀπολιόταν = ἐξαπέλυε, νὰ
γύρω κ. γείρω = νὰ γυρίσω, στρέγω = στέργω,
τύφλα = ἡ ἄτη, συχύστη = συγχύστηκε, χερό-
λαβο = χειρολαβή, ὁμόνω = ὁρκίζομαι, κρισο-
λόγος = κριτής / δικαστής, κρᾶχτης = κῆρυξ,
στεφάνια = στέμματα (σημειώνουν οἱ τοῦ ΚΕ-
ΜΕ), ασκώθη = σηκώθηκε, ξαντίμεμα = τίμη-
μα ἐξαγορᾶς, λάλος = ἡχος (ΚΕΜΕ), τῆς ἀρε-
σκείας σου = τῆς ἀρεσκείας σου, Χρυσοπούλα =
Χρυσή, Βρισοπούλα = Βρισηῖς, σκόλνα τὰ
μαλώματα = παῦσε τὶς ἐριδες, λαοφαγὰς =
δημοδόρος, φουσατό = στρατός (τῶν Ἀχαιῶν
τὰ φουσατά περάσαν σαν τὸν λίβαν ποῦ καίει τὰ
σπαρτά), ἡ Πύλος - τῆς Πύλος (Α 248), ἀκρά-
νης = σύντροφος (ΚΕΜΕ), προσευκή, ἑκατό-
χερος = ἑκατόγχειρ, ἡ Θέτη = Θέτις, ἡ Μυκή-
να = οἱ Μυκῆνες, Μακρορίχτης = ἑκπύλος,
μεδιάς = με δία, περεχούσε = περιέχυνε, θαρα-
πέω = θεραπεύω, δοξαντροῦσα = ἐκεῖ ὅπου

ΜΙΑ λίαν σύντομη περιδιάβαση (μόνο στις πρώτες ραψωδίες) διότι είναι αδύνατον να άντέξει κανείς τόση κακογουστιιά και διαστροφή μαζεμένη:

- ρισσότερες άγνωστες, άκαλαιόθητες και άχρηστες γλωσσοπλαστίες άναγκάζεται νά ύποστει τó θυμά (ó άναγνώστης) στήν «μετάφραση», ένw ó όμηρικós στίχος είναι πιό κατανοητός! Είναι δέ χαρακτηριστικό ότι πολλές φορές οί σημειώσεις για μετάφραση τής «μετάφρασης» καλύπτουν περισσότερον χώρο άπ' ό,τι οί «μεταφρασμένοι» στίχοι.

- «στη Φθία την παχιοχώρατη, την ανθρωποθροφούσα» (Α 155). Ἐδῶ ἀποφεύγουμε κάποιον σκόλιο.

- «και κράζοντας τη με ανεμάρπαστα της συ-
τυχαίνει λόγια» (Α 201), τὸ «καί μιν φωνήσε
ἔλεα πτερόεντα προσηύδα».

- «που πλήθος κάστρα ξεκεφάλισε και θα ξι κεφαλίσει» μεταφράζει ὁ πατήρ (B 117), ἐνῶ υἱὸς μεταφράζει: «ὁ Δίας ξεκεφάλισε τὴν πηλη», κατακεφαλιάζοντας ἀμφοτέρω καὶ τὸ Ὅμηρο καὶ τὴν γλῶσσα μας μ' αὐτὰ τὰ κορακίστικα, προσβάλλοντας βάνανυ καὶ τὴν νοσημὴ σύνη καὶ τὴν αἰσθητικὴ μας. Ὁ ὁμηρικὸς σίγχορ: «ὅς δὴ πολλῶν πολίων κατέλυ κάρηνα / ἦδ' ἔτι καὶ λύσει».

Ο Γ. Γιατρομανωλάκης κάνοντας σύγκριση της μετάφρασης τῶν στίχων 1-7 τῆς Σοφωκλείας («Τα Νέα», 26.11. '92) ἀπὸ τὸν Δ. Σολωμὸ κα τοὺς Κ-Κ ἔδειξε ἀνάγλυφα τί θὰ πεί ὑψηλότερη ἡ ἀπόφραση τοῦ Σολωμοῦ ἀπὸ τῆς μεταφράσεως τῶν Κ-Κ.

Με Δίπλωμα Εύρεσιτεχνίας επιβράβευσε το 'Υπουργείο 'Εμπορίου την... έφευρέτιδα «ΝΕΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΓΡΑΦΗΣ», «έφευρέσεως» ή όποια περιγράφεται στο «*Ενα Βηδλήο Αληότηκο Απάλα*». Μάλιστα, άγαπητοί αναγνώστες! Όπως φαίνεται και άπό την φωτοτυπία, το 'Υπουργείο άπένεμε δίπλωμα εύρεσιτεχνίας σέ κάποιαν «*Ζάκη Καλητεχνηκο, πηήτρηα κε εφεδρέτη της γραφής (η ολήα)* στο μέλον θα έχη μεγάλη πολητηστηκή αξήα»... Ίσως φαίνεται ύπερβολική ή σύγκρισις μέ την μετάφραση Καζαντζάκη - Κακριδή, αλλά τί μπορεί νά σκεφθεί κανείς όταν βλέπει τό όμηρικόν άνέμοιο θύελλα, άντί νά γίνεται άνεμοθύελλα, νά καταντᾶ... ανεμορούφουλας!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΥΡΕΣΙΤΕΧΝΙΑΣ

0π' 691857.247

Έχοντας υπ' όψει τας διατάξεις του Ν. 2527/1920 περί διπλωμάτων εύρεσιτεχνίας, ως έτροποποίηθή και συνειληφώδη μεταγενεστέρως και την νομοτυπώς κατατεθείσαν δηλ. την 3η Μαρτίου 1977 και ωραν 13.00' περί ης συντάγη ή υπ' αριθ. 62900 εκθείσας καταθέσας, άπονεύμεν τό παρον εις τήν κ. ΖΑΥΡ ΚΑΛΗΤΕΧΝΗΚΗ, κάτοικον Ιανών Κρήτης.

δια την έφευρσιν υπὲρ τὸν τιτλόν " ΝΕΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΓΡΑΦΗΣ "

Το βιβλίο αυτό εις τὸ ὅποιον συμπεριλαμβάνονται καὶ αὐτὰ ἀνήκοντα ἔγγραφα στοιχεῖα, χρησιμεύει ἀντὶ προηγούμενων ἐλλείπων ὡς πρὸς τὸ νέον τῆς ἐλευθέρσεως καὶ τὸ προηγούμενης ἐκφορμῆς ἐστὶς τῆς ἐπὶ τοῦθι τοῦ ἐκλωτοῦ. Ἄντι ἔγγραφου τοῦ Κράτους καὶ τοῦ ἐκτὸς ἐκτὸς τῆς 3ης ὁποῖον 1992.-

Εν Αθήναις τὴν 14 Ἀπριλίου 1977

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ὡς εἶπε ἐκεῖνος τούτα, κάθισε, καὶ τότε ἀπεθῆν ἡμῶν τοὺς
 οὐρανούς, καὶ οἱ ἀγγέλους ἐπὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Πύλου,
 καὶ ἔτσι τοὺς μῆνες καλῶν ἡμερῶν καὶ ἀνεμῶν τῶν εἰς
 αὐτοὺς. «Φίλοι μου ἀγαπᾶς, Ἀγγέλους ἄρχοντας καὶ ἡρωικοὺς ἀρχαγγέλους,
 ἀπὸ ἄλλους Ἀγγέλους γὰρ τ' ὄντοιοι μῆνες τούτοις ἡμῶν
 πως εἶναι ψέματα θὰ λέγαμε, καὶ τὰ ἀνηκούσαμε ὅλοι
 πᾶσι τῶρα τοὺς ὅς αὐτοὺς ποὺ πᾶσι ὅλοις μας οὐ κατὰ ἐλπίδα
 ὡς οὐκ ἐλπίδα, ἀλλὰ ἀγαπᾶμε τοὺς Ἀγγέλους, τοὺς ἁγίους»

Είπε, και πρώτος απ' τη μάζωη κινούσε για να φύγει τα λόγια του ρηγάτου ακούοντας κι οι αρχόντοι βασιλεύδεις πετάχτηκαν· οι ωστόσο ολόγυρα συνάδουναν ν' αστείρει. Πώς όταν βλέψεις σμύρνα μέλισσες πυκνά να ξεπορεύουν, κι όλα καινούριες ξεπετάχουνται μέσ' απ' τον τρούμι βρόχο, και συνανθός τους ανοιχτάίους ταμπάκι τσάμια πετάνα, και πληθός άλλα εδωός σμίγουνε κι άλλα απο και βρομούνε παρημοία απο καλύβια κι ήμενα λιάς πολύς τρωδόντα κοροασιάστ' μπροστά στ' ακρόγυαλο το χαμηλό, να πάνε στη σύνεση κι η Φήμη εφούωνε στη μέση εκεί, του Δια η ακορσίερα, και τους έβιαζε· κι εκείνοι εμαρμόνιαν. Κουφοτριγκύμιζεν η σύνεση, κι ως κάθιαν, βοηθούσε η γής, κι ήταν ο τάραχος τρανός. Να μπουσ σε τάξη κράτης ενάντι στο ασκερι εμφανιαν, τη χλωιά να κήνουν, τους βοσούγιοντες ρηγάδους τους ν' ακούσουν τι θα πούνε. Με κόπο εκείνοι καταλύγιασαν κι ολόγυρα εκούσαν δίχως φωνές. Τότε ο Αγαυέμινοντας ασκεώθη ο πρωτοφέντης, κρατώντας το ραβδί στο χέρι του, τρανή του Ηφαίστου τέτην στο Δια, το για του Κρόνου, κάκοι το 'χε τραπήει εκείνος.

443 μήλα. Συνέλευση. Ουτενία.

τα ξανθοκέφαλα αγοράζουνται φαριά και τα τριπόδια
μονο η ζωή του ανθρώπου, ακ έφυγε της δοντωσιάς τα φράξη
κίσιω δε γέρνει, δεν κουρσεύεται, δεν πιάνεται ποτέ της.
Το 'χω ακουστά απ' τη χιοναστράγαλη μητέρα μου τη θέτη.

μενού της Ελλάδας η ακμή πέφτει στη Μουσουλμανική εποχή.
390 ης Αθήνα: Βλ. σελ. Ε 61.
395 Έξοδος: Περιγραφή από την επικράτεια του Παλέρμο, βλ. σελ. Α 155
404 ης από δω μέσα κλείει τα μάτια του Γεωργίου Ασημένιου / του Αδελφού, στις Περ-
δύες: Το μαντέλο ήταν κλωστή και τις προπορφές των σταύρων
Πυθώνα: Συνέκκλημα του Δελφού
408 άσπασμα Οδοποιοτήτων
412 ης Πρώτος Νόμος: Νόμος κατά από τα τέλη της Τροίας, ή έπει από την

ιφραστικό και ποιητικό ήθος:

υμφορά! γιατί τάχα δλοι σκορπιούνται / με
λα εἰς τὸ πεδῖον καὶ φεύγουν
/ τρομασμένοι οἱ Ἀχαιοὶ κατὰ τὰ πλοῖα;»
(Σολωμός).

Αἰλί μου ἐμένα, οἱ μακρομάλληδες τι τώρα
Ἀργίτες / δειλιάζουν, κι απ' τον κάμπο
ποντας δρομούν προς τα καράβια» (Κ-Κ).

...στον Δία το αρχονταρίκι» (Α 570). Ἀρ-
αρίκι(ον) εἶναι ὁ ξενῶν μοναστηρίου, ἐνῶ
μηρικό κείμενο λέει: «δῶμα Διός», δηλαδή
ἴτι. Εἶναι ἀπίθανη αὐτὴ ἡ ἀντίληψη νὰ
φράξεις Ὅμηρο καὶ νὰ χρησιμοποιεῖς
ὅς πού ἐκτός τοῦ ὅτι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν
τὸ πρωτότυπο, ἀναφέρονται σὲ ἄλλον τόπο
χρόνο, νὰ περνᾷς μὲ τέτοιαν ἐλαφρότητα
τὴν Τροία στὰ ἀκριτικά, στὰ κλέφτικα
ρια, στὴ θεῖα τὸ Μαρούλι τοῦ χωριοῦ σου
ὅμως ἦταν γνήσια κι ἐγνώριζε τί ἔλεγε καὶ
εγε πρὸ παντὸς σωστά, ν' ἀρπάζεσαι ἀπὸ
δημοτικοφανὲς εἶχε τὴν ἀτυχία νὰ βρεθεῖ
εφαρμένο στὰ αὐτιά σου κι ἀπὸ 'κεῖ κακο-
μένο νὰ βρεθεῖ στὴν πένα σου, νὰ φεύγεις
τὴ θεῖα σου τὴ Θοδώρα μετὰ ἀπὸ τόση
ἡ γιὰ χάρη τῇ συντέκνισσας τοῦ Ψυλλο-
ῦ καὶ μ' ἓνα ἄλμα νὰ φλερτάρεις τὴν Γκόλ-
αι τὴν Χάϊδω κάτω ἀπὸ μιὰν ἱτιά λουλου-
μένη, ἐνῶτε δὲ νὰ τῆς δίνεις καὶ μάγκικες
τες». Ὁμολογῶ πὼς ποτὲ δὲν ἀντέξα νὰ
σω ὡς τὸ τέλος γιὰ νὰ διαπιστώσω ἂν ἔχει
θεῖ ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ χασικλήδικη ἡ ρεμπέτικη
ἀδοση, ἂν ὁ Χατζηαδάκης ἔλαβε μέρος
πολιορκία τῆς Τροίας ἔστω φιλολογῶν
Ὁμέρ, καθότι ἐδῶ καὶ ἡ ἔννοια «φιλόλο-
μόνον κατ' εὐφημισμὸν μπορεῖ νὰ ἀναφέ-
...

ὁ μοι, ἀναιδείην ἐπιεμένη, κερδαλέο-

φρον», λέει στὸν στ. Α 149 ὁ Ἀχιλλεὺς στὸν
Ἀγαμέμνονα, κι αὐτοὶ ἀποδίδουν καὶ τό...
ὑφος: «Ὁχού μου, ἀποκορφῆς ξεδιάντροπε καὶ
συφεροντονούση!».

Ω

ΜΟΙ, ἀναιδείην ἐπιεμένη, θὰ ἔλεγα
σὲ κάθε ὑπερασπιστὴ τέτοιων ἐκτρο-
μάτων. Τολμῶ δὲ νὰ πῶ, τιμώντας
καὶ τὸν δάσκαλό μου καὶ Δάσκαλο
ἐκατοντάδων διακεκριμένων ἀνθρώ-
πων οἱ ὅποιοι ἀπεφοίτησαν ἀπὸ τὸ Β' Ἀρρέ-
νων Ἡρακλείου, τὸν ἀνθρώπο πού ἔδωσε τὴν
ψυχὴ του στὴν ἐκπαίδευση, πού μᾶς ἔκανε νὰ
ἀγαπήσουμε τὸν Ὅμηρο, πού μᾶς ἔδωσε τόσο
πολλά, ὅτι ἀκόμη καὶ στὴν «πρόχειρη» παράδο-
ση στὴν σχολικὴ αἶθουσα ἡ ἀπόδοση τῶν ὁμηρι-
κῶν καὶ τῶν ἄλλων κειμένων ἦταν τόσο ἀκριβὴς
καὶ συνάμα τόσο γλαφυρὴ καὶ ἐλκυστικὴ πού,
ναί! τολμῶ νὰ τὸ γράψω, δὲν συγκρίνεται οὔτε
κατ' ἐλάχιστον μὲ τίς κάθε φορὰ «ἀνεπανάλη-
πτες», «ριζοσπαστικές» προσπάθειες τῶν
«πρωτοπόρων». Κι εἶναι νὰ ἀπορεῖ κανεὶς πὼς
γίνεται κάθε φορὰ τόσοσ λόγος γιὰ τὸ τίποτε,
γιὰ ἀπόπειρες μὲ κατανάλωση τόσης φαιῆς οὐ-
σίας γιὰ νὰ ἀποδώσουν τὸν ὁμηρικό ὑάκινθο
σὰν ζουμπουλιά (ἡ) (Μαρωνίτης), ὅπως εἶχαμε
γράψει καὶ παλαιότερα, ἢ τὸ «Αἰδῶς, Ἀργεῖ-
οι» (Ν 95) μὲ τὸ «Ντροπῆς, Ἀργίτες» (Κ-Κ)...

Τολμῶ νὰ γράψω πὼς χρειάζεται ἀπίθανη δια-
στροφὴ τοῦ γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ ἀπίθα-
νη βλακεία ἐπίσης γιὰ νὰ ἀποτελειώσουν τὸ
ἔργο τοῦ Κακριδῆ οἱ ἐπιμελητὲς τοῦ ΚΕΜΕ
γράφοντας «αυτοθέλητα» ἀντὶ «οἰκειοθελῶς»
(σελ. 27) καθότι τὸ τελευταῖο εἶναι... περσικόν.

Γιὰ τοῦτο καὶ σὲ σημείωμά μου τοῦ προηγουμέ-
νου τεύχους ἀναγκάστηκα νὰ χρησιμοποιήσω
ὄρους τῆς Ψυχιατρικῆς, ὅπως «συμβιωτικὴ ψύ-
χωση» καὶ «ὀργανωμένο παραλήρημα» ἢ νὰ

ἀναφερθῶ σὲ ΩΡΑ γιатρούς. Καὶ θεωρῶ ἐαν-
τὸν πολὺ τυχερὸν πού ἔχω τὴν δυνατότητα νὰ
ἐκφρασθῶ ἀπὸ κάπου, νὰ ἐκτονώσω τὴν μὴνιν
μου, τὴν στιγμὴ πού ἐλάχιστοι βρῆκαν τρόπο
μέχρι σήμερα νὰ ἐκφράσουν τὴν ἀντίθεσή τους
σ' αὐτὸ τὸ ἀνοσιούργημα. Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι
αὐτὴ τὴ φορὰ οἱ ἀρμόδιοι θὰ ἀποφασίσουν νὰ
ἀπαλλάξουν μαθητὲς καὶ καθηγητὲς ἀπὸ τὴν ἐν
λόγῳ «μετάφραση».

Τελειώνοντας, ἐκτὸς τῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμο-
σύνης πού ὀφείλω στὸν σεβαστὸ Δάσκαλο καὶ
λαμπρὸ φιλόλογο Κωνσταντῖνο Παζαρακιώτη,
θὰ πρέπει νὰ τὸν μεμφθῶ γιὰτὶ μᾶς ἀπέκρυψε ἡ
μᾶλλον δὲν μᾶς ἐδίδαξε τὸ οὐσιαστικώτερο:
πόσο θράσος, ἐμπάθεια καὶ ἀναιδέεια χρειάζο-
νται γιὰ νὰ φθάσει κανεὶς πολὺ ψηλά. Γιατὶ
ὅταν μᾶς μιλοῦσε ἐπὶ χούντας μὲ πάθος γιὰ τὸν
Καρυνωτάκη (μὲ δική του πρωτοβουλία καὶ
ἐκτὸς ὕλης φυσικά), παρέλειψε νὰ μᾶς μιλήσει
καὶ γιὰ τὸν στίχο του: «Σκοντάφτουνε στὴ Λο-
γικὴ καὶ στὰ ραβδιὰ τῶν ἄλλων». Γιατὶ δὲν μᾶς
μίλησε γιὰ τὴν λόρδωση τῆς αὐθεντίας καὶ τὴν
σκολιά λογικὴ ἐκείνων πού μὲ τὴν Παιδεία
παίζει. Θὰ πρέπει νὰ τὸν μεμφθῶ γιὰτὶ μᾶς
ἔδειξε τὴν ὁμορφιὰ τῶν κειμένων τῆς γραμμα-
τείας μας, γιὰτὶ μᾶς ἔκανε νὰ τὰ ἀγαπήσουμε
πολύ. Παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ μὲ ὅλα αὐτὰ, θὰ τὸν
εὐγνωμονῶ πάντα. Γιατὶ τὸν θυμοῦμαι, ὅταν
μᾶς ἐδίδασκε τὸν ἀπαγορευμένο τότε ποιητὴ
Νικηφόρο Βρεττάκο, μὲ πόσο πάθος μᾶς ἔλεγε
ποιήματα σὰν καὶ τοῦτο:

«Ὅταν κάποτε θὰ φύγω ἀπὸ τοῦτο τὸ φῶς /
θὰ ἐλιχθῶ πρὸς τὰ πάνω ὅπως ἓνα / ριγικάκι
πὸν μουρμουρίζει. / Κι ἂν τυχὸν κάποιον ἰνᾶμε-
σα / στοὺς γαλάζιους διαδρόμους / συναντήσω
ἀγγέλους, θὰ τοὺς μιλήσω ἑλληνικά, ἐπειδὴ /
δὲν ξέρουνε γλῶσσες. Μιλᾶνε μεταξύ τους μὲ
μουσικὴ».

ΙΩΣΕΙΣ
ΠΟΥ
ΕΙΝΑΙ

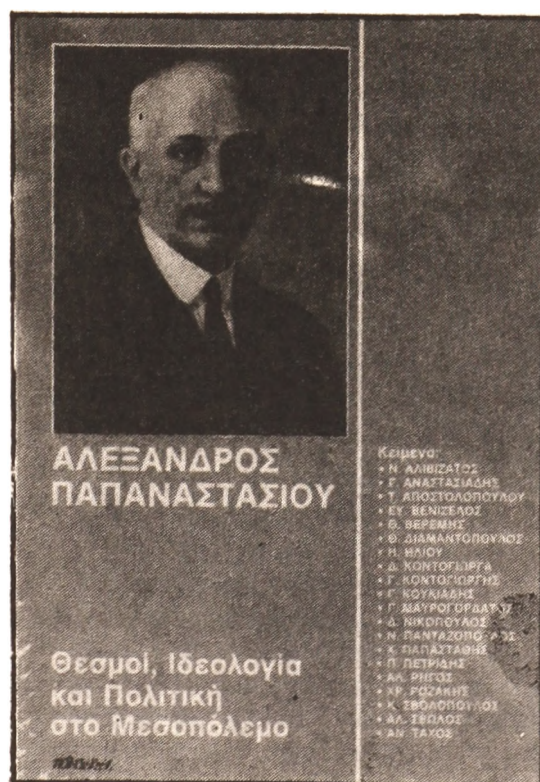

ΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Ο «ΠΡΟΤΥΠΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ» ΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ

Ὑψεις τοῦ ἐθνικοῦ προβλήματος
τὴν Ελλάδα (1830-1880)

οιες εἶναι οἱ ἀντιλήψεις γιὰ τὸ ἐλληνικὸ ἔθνος καὶ τὸν
πορισμὸ του;

υτὸ εἶναι τὸ καίριο ἐρώτημα πού θέτει καὶ ἐρευνᾷ ἡ ιστο-
κὸς Ἑλλη Σκοπετέα. Βιβλίο ιστορικὸ ὅσο καὶ ιδεολογι-
ῶ, πού εἶναι χρήσιμο γιὰ τὴν κατανόηση τοῦ νεοελληνι-
οῦ βίου, ἕως καὶ τῆς σημερινῆς συγκυρίας.

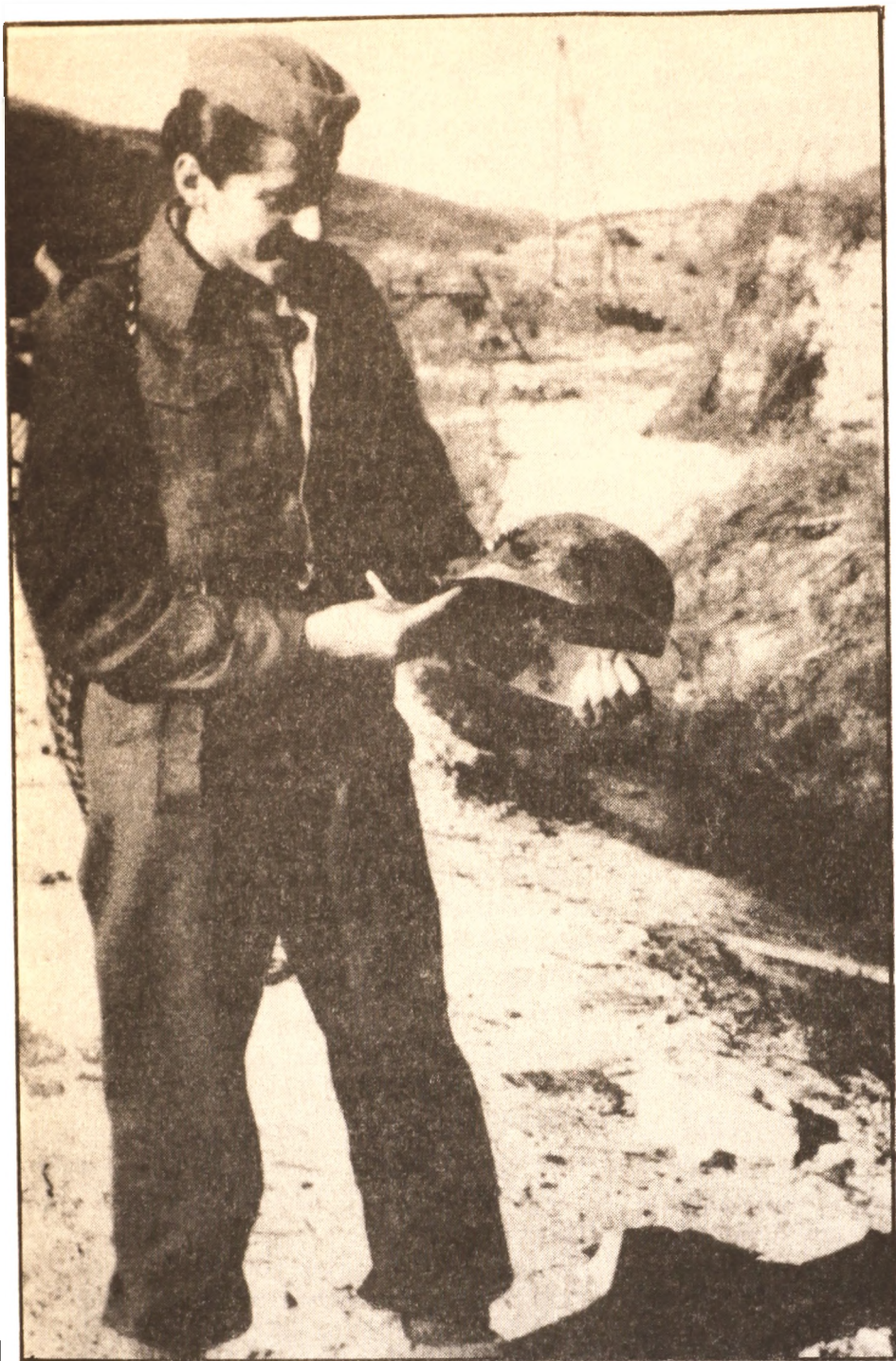
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:
Θεσμοί, ιδεολογία
καὶ πολιτικὴ στο Μεσοπόλε-
μο

ΚΕΙΜΕΝΑ:

- Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
- Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
- Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
- ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
- Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
- Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
- Η. ΗΛΙΟΥ
- Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
- Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
- Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
- Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
- Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
- Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
- Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
- ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
- ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
- Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
- ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
- ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΥ
ΕΙΝΑΙ

ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ

Πέθανε στις 20 Απριλίου ο ιστορικός Λέανδρος Βρανούσης, ένας από τους σημαντικότερους ερευνητές της πνευματικής ιστορίας του νέου Ελληνισμού. Ο Λ. Βρανούσης γεννήθηκε στο Γρεβενίτι Ιωαννίνων το 1921, και σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στα χρόνια της Κατοχής, ο Βρανούσης έλαβε ενεργό μέρος στην εθνική αντίσταση και υπήρξε ο νεότερος εθνοσύμβουλος της ΠΕΕΑ. Το 1956 διορίστηκε συντάκτης του Μεσαιωνικού Αρχείου της Ακαδημίας Αθηνών (τώρα Κέντρου Ερεύνης Μεσαιωνικού και Νέου Ελληνισμού) και διετέλεσε διευθυντής του από το 1962 ως το 1984. Την εμφάνισή του στα γράμματα έκαμε από τα φοιτητικά του χρόνια σε ηπειρωτικά φιλολογικά περιοδικά και το 1952 δημοσίευσε το πρώτο του βιβλίο *Αθανάσιος Ψαλίδας, ο διδάσκαλος του γένους, 1767 - 1829*, που εντυπωσίασε για τις ερευνητικές ικανότητες και την κριτική ευστοχία του συγγραφέα. Το δεύτερο βιβλίο του *Ρήγας (1953)* αποτέλεσε σταθμό για τη μελέτη του θλου και του έργου του εθνομάρτυρα και η ενασχόλησή του με τον κορυφαίο εκπρόσωπο του νεοελληνικού διαφωτισμού υπήρξε αδιάκοπη ως τις τελευταίες ημέρες της ζωής του. Οι έρευνές του στα Μετέωρα για την έκδοση του καταλόγου των χειρογράφων των μονών Μεταμορφώσεως και Βαρλαάμ, που είχαν αρχίσει από τον Νίκο Βέη, υπήρξαν συστηματικές, όπως επίσης και οι σχετικές με τη μεσαιωνική ιστορία της Ηπείρου, στην οποία αναφέρονται δύο άλλα βιβλία του (*Χρονικά της Ηπείρου*, 1962 και *Το μεσαιωνικό κάστρο των Ιωαννίνων*, 1968).

Δεκάδες δημοσιεύματά του, τα οποία διακρίνονται για την εξαντλητική έρευνα, έδωσαν στον Λέανδρο Βρανούση μια εξέχουσα θέση στον κόσμο των νεοελληνιστών. Τα τελευταία χρόνια καταγινόταν με τη σχολιασμένη έκδοση των τόμων της *Εφημερίδας* του Ρήγα. Άφησε σημαντικό ανέκδοτο έργο. Το *Αντί*, μετέχοντας στο πένθος για το θάνατο του Λ. Βρανούση, δημοσιεύει ένα παλαιότερο κείμενο του Σπύρου Ασραχά και τον επικήδειο λόγο που εκφώνησε ο Φίλιππος Ηλιού στο τέλος της νεκρώσιμης ακολουθίας, που τελέστηκε στις 22 Απριλίου στο ναό της Ριζαρείου.

Ιχνευτής των νεωτερικών

Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν περὶ τῶν κεκοιμημένων...

Οι σύντροφοί σου, οι συναγωνιστές σου, οι συνάδελφοι και οι φίλοι σου, σε αποχαιρετούν, πρόωρα, Λέανδρε Βρανούση, με συντριβή και οδύνη. Τιμούν τη ζωή και τη μνήμη σου, γιατί γνώρισαν και θυμούνται – κι άλλοι, νεώτεροι, έμαθαν και δεν ξεχνούν.

Θυμούνται και δεν ξεχνούν ένα νέο, γραμματιζόμενο παληκάρι από τα Γιάννενα, που στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης, χωρίς να κλείσει τα βιβλία του, αφιέρωσε το νου και την ψυχή του στους αγώνες του λαού του.

Θυμούνται και δεν ξεχνούν τον ακαταπόνητο μαχητή των παράνομων οργανώσεων του Κομμουνιστικού Κόμματος και της ΕΠΟΝ, στα σκλαβωμένα Γιάννενα. Και τον θυμούνται, στα ελευθερωμένα δουνά, με τη στολή του αντάρτη του ΕΛΑΣ και με το καλαμάρι του γραμματικού πάντα μαζί του – και στο δισάκι του τη δίκαιη τη λύρα.

Θυμούνται τον νεώτερο εθνοσύμβουλο της ΠΕΕΑ.

Θυμούνται, κυρίως, αυτόν τον φλογερό κι εμπνευσμένο αγωνιστή που, μέσα στο καμίνι της παρανομίας και τη φωτιά του πολέμου, με πρόσθετους κινδύνους και αυτοθυσία, οικοδομούσε, με τους συντρόφους του, έργα πολιτισμού και παιδείας – νόμιμα φιλολογικοϊστορικά περιοδικά και παράνομες εφημερίδες, ποιήματα του αγώνα και στοχαστικές μελέτες.

Γιατί ο Λέανδρος και η γενιά του – κι ο Λέανδρος Βρανούσης όσο λίγοι στη γενιά του – γνώριζαν και ήθελαν ο αγώνας για την ελευθερία να είναι μαζί και αγώνας για την πνευματική αναγέννηση του τόπου.

Ελευθερία και φώτα! δίδασκε ο μεγάλος πρόγονος.

Δεν δόθηκε στη γενιά σου, Λέανδρε, να γευτεί τους καρπούς των προσπαθειών της. Την εποχή των αγώνων για μια ελεύθερη και φωτισμένη πατρίδα την διαδέχθηκε η εποχή του μίσους, της χλεύης και του κατατρεγμού των αγωνιστών.

Ήθελες και προσπάθησες, Λέανδρε, να κρατήσεις τη φλόγα άσβεστη. Με εξαναγκασμένες σιωπές και με πείσμα. Μέσα από τα μυστικά μονοπάτια που συνδέουν τα αόρατα νήματα μιας παράδοσης, βρήκες τους δικούς σου δρόμους, για να λάβουνε τα όνειρα εκδίχηση – και να μην ξεχαστούν.

Και ξαναγύρισες στα παλιά χαρτιά και στα παλιά βιβλία – που δεν είχες κλείσει ποτέ. Στις αγαπημένες μελέτες που ξεκινούσαν από την Ήπειρο και ξανοίγονταν στο σύνολο του Ελληνισμού. Που εκτείνονταν από την όψιμη Τουρκοκρατία και την Επανάσταση ως τους ύστερους δυζαντινούς αιώνες.

Μα δεν είναι συμπτωματικό που το έργο σου επικεντρώθηκε σε καιρούς, σε μορφές, σε έργα και σε κινήματα που, το καθένα με τον τρόπο του, και με τους όρους της εποχής του, εξέφραζαν τα νεωτερικά σκιρτήματα και τη ρήξη με τα παραδομένα. Και που, για το λόγο αυτό, συνάντησαν αντίδραση μεγάλη και κατατρεγμούς. Γνώριζες εσύ από αυτά. Τα είχες ζήσει και τα ζούσες.

Οι πνευματικοί πρόδρομοι του '21 – ο Ρήγας, ο Βηλαράς, ο Χριστόπουλος – η λαϊκότροπη λογιосύνη και η λόγια ανατρεπτική παράδοση – και μαζί μ' αυτά οι αγώνες των Ελλήνων για το Διαφωτισμό, για τη γλώσσα τους, για την ελευθερία τους και για τα δικαιώματά τους, τα δικαιώματα του ανθρώπου και του πολίτη – έργοι του Ρήγα και του Κοραή και καημός δικός σου, στη ζωή και στην ιστορική έρευνα.

Ξανάδενες έτσι, μέσα στη μεγάλη ιστορική διαδρομή του

νιοτημάτων του Ελληνισμού

Του Φίλιππου Ηλιού

Ελληνισμού, τις στιγμές και τις εποχές όπου η νεοελληνική κοινωνία, φωτισμένα τμήματα της ελληνικής κοινωνίας, επιχειρούσαν να υπερβούν τα συντηρητικά σχήματα και τις παραδοσιακές αδράνειες, για να μπορέσουν να ζήσουν οι άνθρωποι του τόπου αυτού με την αξιοπρέπεια που ταιριάζει στους ανθρώπους.

Τα μελέτησες όλα αυτά κι άλλα πολλά, με αγάπη και γνώση – ανοίγοντας νέους ορίζοντες και νέες προοπτικές στις ιστορικές σπουδές και στη νεοελληνική έρευνα. Τα μελέτησες με μια γνώση και με μια ευρυμάθεια που εντυπωσίαζε πάντα, και πολλές φορές τρόμαζε και ανησυχούσε, τους ομότεχνούς σου.

Γιατί το έργο σου, υπομονετικά χτισμένο με σοφία και γνώση, ήταν το έργο ενός ανθρώπου που ήθελε όλα να τα γνωρίζει για ένα θέμα πριν μιλήσει γι' αυτό.

Κι ήταν ακόμα το έργο ενός ανθρώπου που, και όταν γνώριζε όλα όσα ήταν δυνατόν να μάθει, πάλι προτιμούσε, πολλές φορές, να παρατείνει τη σιωπή του, ελπίζοντας πάντα ότι η τύχη και το πείσμα της έρευνας θα τον οδηγούσαν προς την ανακάλυψη των στοιχείων που έλειπαν για να συμπληρωθούν τα κενά της εικόνας που ιστορούσε.

Ξέρουμε ή μπορούμε να υποψιαστούμε τι άγνωστους θησαυρούς έχουμε ακόμη να βρούμε στο εργαστήρι σου – και πρώτ' απ' όλα την τεράστια σχολιασμένη έκδοση της *Εφημερίδας* του Ρήγα του Βελεστινλή, μόχθο και επιστέγασμα μιας ολόκληρης ζωής αφιερωμένης στην έρευνα.

Ξέρουμε πόσα ακόμα σχέδιαζες και ετοιμάζες ως την ύστατη ώρα. Μα δεν είναι αυτό που θα μικράνει τη θλίψή μας.

Οι Βρανούσηδες, Στάθης και Λεάνδρος, απ' τις οικογένειες που ξεσηκώθηκαν συσφάμελα

Σε αποχαιρετούμε, Λεάνδρε Βρανούση, με την τιμή και την αγάπη που σου ταιριάζουν.

Η στοργή των φίλων σου ας είναι μια ελάχιστη παρηγοριά στον πόνο της Έρας, των αδελφών σου και των δικών σου ανθρώπων.

Δεν θα σε ξεχάσουμε, Λεάνδρε. Και να το μπορούσαμε, το έργο σου δεν θα μας το επέτρεπε.

Ψωραλέα σύμβολα και υψηλή εκλαίκευση

Σε μια από τις πρώτες βιβλιοκρισίες για έργα του Λεάνδρου Βρανούση, ο Σπύρος Ασδραχάς επέμεινε στον τύπο της υψηλής εκλαίκευσης, τον οποίο καλλιεργούσε ο Λ. Βρανούσης με τις χρηστικές εκδόσεις του.

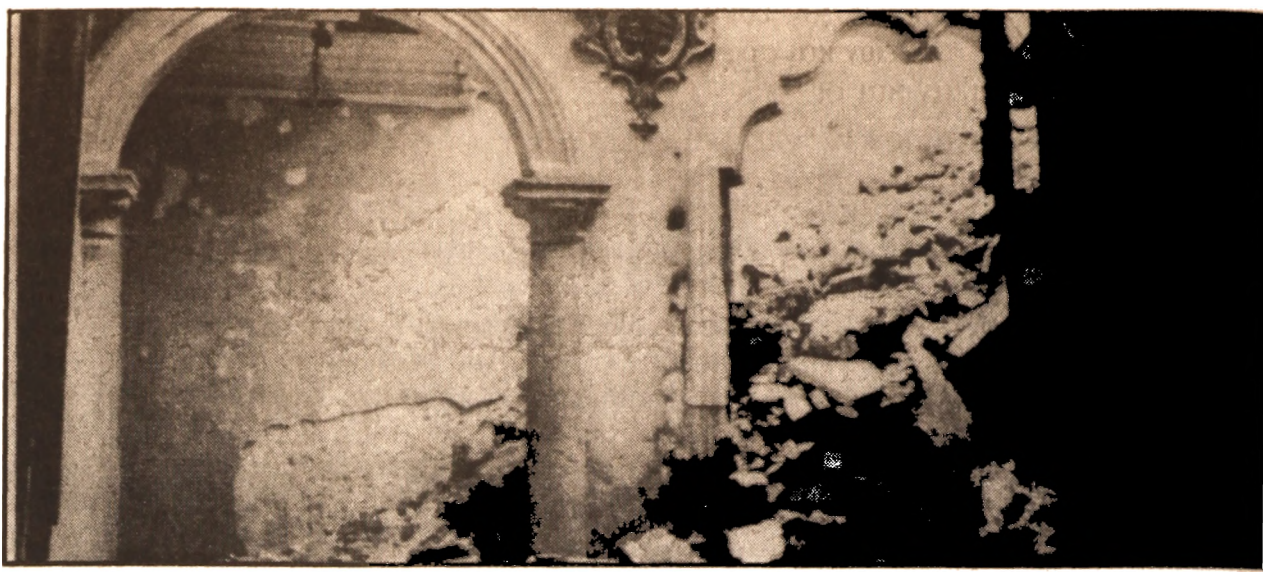
Αναδημοσιεύουμε τα σχετικά αποσπάσματα από την *Επιθεώρηση Τέχνης* του 1959: βιβλιοκρισίες για τα δημοσιεύματα του Βρανούση στην σειρά των εκδόσεων του Σ.Ω.Β. *Ρήγας Βελεστινλής* και Α. Κοραή, *Επιστολαί* (1957 και 1959).

Τα βιβλία του κ. Λ. Ι. Βρανούση, που πραγματευόμαστε εδώ, παρουσιάζουν ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς το θέμα της, δεινοπαθημένης από ανίερες απλουστεύσεις, εκλαίκευσης. Έχει γίνει ένας θεμιτός διαχωρισμός, δηλωτικός των τρόπων εκλαίκευσης, σωστικός για την προσπάθεια της διεύρυνσης της παιδείας και της επέκτασής της στις λαϊκές μαζες, με την παραδοχή μιας «υψηλής» και μιας «χυδαίας» εκλαίκευσης. Σε τελευταία ανάλυση, πρόκειται για μια στάση συνείδησης από μέρους των πνευματικών φορέων, που αισθάνονται υποχρεωμένοι υποκειμενικά ή αντικειμενικά (κατά κάποιον τρόπο αδιάφορα) να μεταδώσουν παιδεία στο ευρύτερο κοινό· και η στάση αυτή δεν είναι άμοιρη ορισμένων ηθικών όψεων, συμφυών με τη σχέση ατόμου και κοινωνίας γενικώς και του επιστήμονα με την επιστήμη του και το ευρύτερο κοινωνικό του πλαίσιο, ειδικότερα για την περίπτωση μας. Θα θέλαμε να τονίσουμε το ειδικότερο παραπάνω πλέγμα, γιατί εκ των πραγμάτων έχει διαπιστωθεί στον τόπο μας μια ανοίκεια χρήση των όρων της επιστημονικής εργασίας, υπό το χυδαίο πρόσχημα πως ενδιαφέρον έχει η σκοπιμότητα της επέκτασης της παιδείας, έστω και σε βάρος (κυριολεκτικότερα: με άγνοια) των όρων της επιστημονικής εργασίας. Αν προστεθεί σ' αυτά η παρανόηση των αναλογιών των

Του ΣΠΥΡΟΥ ΑΣΔΡΑΧΑ

ιστορικών περιόδων, που σε πολλές περιπτώσεις οδηγεί στον αντιστορικό «λαϊκισμό», και η κατάχρηση των ψυχοκινητικών ιδιοτήτων των θεμάτων, ιδίως της ιστορίας, τότε ερμηνεύεται εκείνη η συγγραφική παραγωγή, που έγινε τελευταία μόδα και που δεν είναι ούτε «είδος μιχτό αλλά νόμιμο». Και αν στις δυνατότητες επίδρασης των κειμένων πάνω στον αναγνώστη λογαριαστεί ο παράγοντας της αυθεντίας που απέρρευσε από ένα βαθιά ριζωμένο δογματισμό στη σκέψη – και μάλιστα των ζωηροτέρων κοινωνικών ομάδων – και της άκριτης εμφύτευσης ψωραλέων συμβόλων ψυχοκινητικής κυρίως ιδιότητας στο νου – ιδιαίτερα των αποτελεσματικών κοινωνικών ομάδων –, τότε γίνεται ευνόητη η σημαντικότητα της προσφοράς «εκλαϊκευμένων» γνώσεων, κατά συστοιχία μάλιστα με τη δυναμική της σύγχρονης ζωής.

Το ενδιαφέρον που παρουσιάζουν τα βιβλία του κ. Λ. Ι. Βρανούση ως προς το θέμα της εκλαίκευσης απορρέει από τον διαμετρικά αντίθετο, προς τις παραπάνω περιπτώσεις, τρόπο χρήσης της ύλης του. Σ' αυτόν δεν τίθεται πρόβλημα κατάκτησης των ειδικών όρων μιας επιστημονικής εργασίας αλλά πρόβλημα επέκτασης των αποτελεσμάτων της εξειδικευμένης έρευνας κατά τρόπο που δεν θα παραβλάπτεται ο εκλαϊκευτικός χαρακτήρας του έργου του. Το αποτέλεσμα της εργασίας του έδειξε ότι δεν είναι μόνον ειδικός ερευνητής αλλά κυρίως συνθετικός νους, που σε καμιά περίπτωση δεν παρασύρεται από τη λεπτομέρεια, την οποία πλήρως κατέχει σε βάρος του συνόλου ή σε μονομερή εκτίμηση επί μέρους προσδιοριστικού παράγοντα, αλλά εντάσσει σ' αιτιοκρατικό σύστημα τα δεδομένα της έρευνας, έτσι που η σύνθεση να μην παρουσιάζεται ελλιπής και αντίστοιχα η αρχιτεκτονική του βιβλίου να μην έχει δυσαναλογίες...

Ένα από τα πολλά
κατεστραμμένα
μνημεία του ντοπρόνικ,
από τους
βομβαρδισμούς του '19.

• Το διεθνές PEN CLUB ενδίδει στον πειρασμό της ουδετερότητας

Η μέρα ήταν ηλιόλουστη όταν ξεκίνησε το πλοίο κι η πετροκαλαμήθρα προσηλωμένη στην άγονη γραμμή Βενετία - Χβάρ, έξω από τις κροατικές ακτές. Οι επιβάτες ήθελαν να αξιοποιήσουν την κρουαζιέρα στην Αδριατική και να μιλήσουν για τα πάθη του κόσμου τούτου, για τον πόλεμο, αλλά οι μηχανές ήταν εκκωφαντικές και η συζήτη-

ση ματαιώθηκε. Στο νησί τούς παρέσυρε το τοπίο και λιακάδα, μετά ξαναμπάρκαραν για το απέναντι Ντο μπρόνικ, όπου είδαν τα αξιοθέατα και πήγαν σε συναλίες. Κάποιες στιγμές αφουγκράστηκαν μήπως ακούσουν τα πυροβόλα, αλλά το μόνο που ερχόταν ήταν η βόη της πολιτείας. Θα ήθελαν πολύ να επιμείνουν, αλλά δυστυχώς δεν είχαν χρόνο. Η εκδρομή ήταν μόνο πενθήμερη κι έτσι αφού έβγαλαν όλοι μαζί μια οικογενειακή φωτογραφία επιβιβάστηκαν πίσω για τη Βενετία.

Η ανώφελη επίσκεψη την περασμένη εβδομάδα ήταν, τι απέμεινε από το 59ο συνέδριο του PEN, της μόν-

‘Η ‘Αλωσις της «Ίσταμπούλ»

‘Αφού έξετέλεσα τα έξωσυζυγικά μου καθήκοντα εις τὸ προηγούμενο τεῦχος, ἀσχολούμενος μετὰ τὴν περίπτωσιν τουρισμοῦ ἀτυχῶς Νεοέλλη-

λης λαχειοπώλου εις Ἀλβανίαν μετὰ τὸ «travel ΕΛ.ΑΣ.», ἐξετέλεσα καὶ τὰ συζυγικά μου, δηλαδὴ πῆγα τὴν Βαρβάρα γιὰ Πάσχα στὴν Πόλι. Καὶ τώρα βάζω στὸ file Barbara τὴν παλίμψηστον δισκέττα τοῦ Laspus γιὰ ἓνα σύντομο ἡμερολόγιο. Ἡ Βαρβάρα «ἔκανε τὰ πάνδεινα» γιὰ νὰ ἐξασφαλίσει δυὸ θέσεις στὸ γκρουπ μετὰ τὸ ὁποῖο θὰ ταξίδευε ἡ φίλη της Τασούλα, καὶ νὰ ‘μαστε μετὰ τὸ ἀεροπλάνο τῆς Türk Hava Yolları στὸ Ἀτατούρκ havalimanı μετὰ ἄλλους σαράντα Νεοέλληνες.

Ἐκεῖ περίμενε μετὰ τὸ πούλμαν ὁ ἥρωϊκὸς Ἕλληνας ξεναγὸς καὶ παρέλαβε τὸ ἀσκέρι. Ἐξήγησε τὸ πρόγραμμα καὶ ὅλοι οἱ πετσίτες⁽¹⁾ ἄνοιξαν τοὺς χάρτες τοὺς γιὰ νὰ τὸ κατανοήσουν καλλίτερα. Τότε διεπίστωσα γιὰ πρώτη φορὰ τί μεγάλο πρόβλημα δημιουργοῦσαν καὶ δημιουργοῦν ὁ Κεράτιος καὶ ὁ Βόσπορος. Βεβαίως ὁ Μωάμεθ κατόρθωσε μετὰ ὀλιγώτερα μᾶλλον προβλήματα νὰ διαβεῖ τὸν Βόσπορο καὶ νὰ παρακάμψει τὸν Κεράτιο, 540 ὅμως ἔτη ἀργότερα οὔτε ἡ Μπάρμπα οὔτε οἱ λοιποὶ Νεοέλληνες κα-

τόρθωσαν νὰ προσανατολισθοῦν καὶ νὰ ἐντοπίσουν στὸν χάρτη ποῦ πέφτει τὸ κατάστημα μετὰ τὰ δερμάτινα. Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ ἑξαδάκτυλος αἰμοδιψὴς συνταξιδιώτης ἀπεφάνθη σύνοφρος πῶς ὑπὸ τοιαύτας συνθηκὰς εἶναι μᾶλλον ἀδύνατον νὰ πάρωμε τὴν Πόλι, ἄσε ποῦ ἔφτασε τὰ 10 ἑκατομμύρια.

«Πῶς κρατᾶνε τὸν χάρτη;», ρώτησε ἡ Τασούλα τὴν Μπάρμπα. Ὁ ἥρωας ξεναγὸς ἔπραξε οἰκειοθελῶς τὸ καθήκον του. «Ποῦ πέφτουν στὸν χάρτη σας τὰ Προγκηπόνησα;», ρώτησε πάλι ἡ Μπάρμπα τὸν ξεναγὸ, καὶ ἐκεῖνος ἀπήντησε ρωτώντας: «Προσωπικῶς στὸν δικό μου;»...

Πάλι Πόλι, καινούργια Πόλι, εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ, ἀσιατικὴ ἀκτὴ, θεέ μου, τί μπέρδεμα! «Ἄντε τώρα νὰ βρεῖς τὰ δερμάτινα μόνη σου, γι’ αὐτὸ καλὰ κάναμε ποῦ ἤρθαμε μετὰ γκρουπ», εἶπε ἡ Βαρβάρα. «Ἐδῶ πρέπει νὰ ‘ναι τὸ παζάρι», εἶπε ἡ Τασούλα. «Ὁχι, στὸν δικό μου χάρτη εἶναι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά», εἶπε ἡ Μπάρμπα.

Τέλος πάντων, ὁ ἥρωας ὁδήγησε τὸ ἀσκέρι πρῶτα στὴν Ἀγία Σοφία καὶ τὸ Μπλε Τζαμί, ἐν συνεχείᾳ δέ, ἀφού ἀνεβλήθη ὁμοφώνως γιὰ τὴν ἐπομένη ἡ ἀπογευματινὴ ἐπίσκεψις στὸ Φανάρι, ξεκίνησε τὸ πούλμαν μετὰ τοὺς θυρσο-διψεῖς γιὰ τὰ δερμάτινα. Ἡ ἐπέλασις ἦτο ἀρκετὰ σύντομος, τὸ κατάστημα κατελήφθη ἑξαπίνης καὶ τροπαιοῦχοι

ἀπεχώρησαν: ὅλο τὸ πούλμαν βρωμοῦσε στὴν ἐπιστροφή.

Τὴν ἐπομένη, στὴν Πύλη τοῦ Ρωμανοῦ ὅπου ἔπεσε ὁ Παλαιολόγος, ἡ Τασούλα ἔλεγε στὴν Μπάρμπα: «Μωρή, δὲς τὸ πράσινο, τί ὠραῖο ποῦ εἶναι καὶ τί φθηνό! Πότε θὰ ξαναπαῖμε;». Ἡ ἐπίσκεψη στὸ Τὸπ Καπί, στὸ Μουσεῖο μετὰ τοὺς θησαυροὺς τῶν Σουλτάνων ἦταν ἡ μόνη ποῦ συγκίνησε τοὺς συνταξιδιώτες: «Μωρή, πῶ πῶ πῶ! Κοίτα, σὰν τὶς καραμέλες στὰ καλάθια τῶν ζαχαροπλαστείων εἶχανε τὰ διαμάντια!». Τὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο κανέναν δὲν ἐνδιέφερε: «Ἀπὸ τέτοια στὴν Ἑλλάδα ἔχουμε περισσότερα»... Διὰ ταῦτα, στὸ ἐστιατόριο γιὰ γαστριμαργικὴ κραιπάλη. «Πῶς τρῶς ἔτσι, ἐλαφίνα μου», τόλμησα νὰ τῆς πῶ. «Ἐδῶ εἶπαμε νὰ τὸ ρίξουμε λίγο ἔξω. Ὅλα αὐτὰ μοῦ ἐμπνέουν μιὰ λιγούρα!... Πειράζει γιὰ 5 - 6 μέρες νὰ ‘μαι ξεχαλίνωτη καὶ ἀποστασιοποιημένη;», εἶπε καταπίνοντας τὸ καυτό μπουρέκι.

(Στὸ ἐπόμενο: κρουαζιέρα στὸν Βόσπορο καὶ ἄλλες περιπέτειες ἢ ἄλλος ἄλλω φώναζε καὶ ἄλλος πλήρωνε).

Μ. Βασιλάκης

(1) πετσίτες: Στὴν Κρήτη λένε πετσίτες (<πετσί) τοὺς παχύδερμους, τοὺς ἀξέστους, τοὺς χοντρόπετσους.

θνούς οργάνωσης συγγραφέων, που είχε προγραμματιστεί να γίνει στο Ντουμπρόβνικ. Σε αντίθεση με το παρελθόν, δεν υπήρξε τελική ανακοίνωση κι έτσι οι συγγραφείς αποπάθισαν την ευκαιρία να διατυπώσουν μια οργανωτική άποψη για τον πόλεμο, για τον εθνικισμό, για τη μακομμουνιστική σύγχυση ιδεών και αρχών, της οποίας πολλά θύματα αποδείχθηκαν και οι ίδιοι.

Όταν πριν από δύο χρόνια το PEN επέλεγε ως τόπο του μελλοντικού συνεδρίου του το Ντουμπρόβνικ, καμάρωνε να γίνει πολιτική και διακήρυξε ότι δήθεν ήθελε να δώσει μήνυμα αλληλεγγύης στους λαούς που αποτίναζαν τον ναζιστικό ζυγό. Όταν έφθασε όμως η προκαθορισμένη ημερομηνία, πάνω από είκοσι εθνικά PEN, ανάμεσους και το γερμανικό και το ελληνικό, δήλωσαν αποχή από τον πόλεμο. Διαισθάνθηκαν τον κίνδυνο ότι οι δηλώσεις των συγγραφέων θα μπορούσαν να παρεξηγηθούν και να γίνουν βορά της κροατικής ή της σερβικής προπαγάνδας. Το PEN ανακάλυπτε ξαφνικά ότι αποστρέφεται την πολιτική και πόσο μάλλον μέσα στα μπουμπουλάκια του πολέμου. Έτσι αντί του συνεδρίου με εθνικές αντιπροσωπίες οργανώθηκε ένα συμπόσιο μεμονωμένων συγγραφέων ανάμεσα στο Χβαρ και το Ντουμπρόβνικ που ήταν τριακόσιοι περίπου λογοτέχνες.

Αυτά ως προς την παλινωδία. Η ασχημία όμως ήταν άλλη για το γερμανικό PEN αν θυμηθεί κανείς ότι στο Ντουμπρόβνικ είχε γίνει πριν από εξήντα χρόνια το 11ο συνέδριο της οργάνωσης. Ήταν το 1933, όταν το δοτό τότε γερμανικό PEN ερχόταν αντιμέτωπο με τις αμείλικτες απειλές των ξένων συναδέλφων: τι είχε κάνει όταν στρακίζονταν όλοι οι αξιόλογοι συγγραφείς της Γερμανίας, τι είχε κάνει όταν οι ναζί έκαιγαν στους δρόμους αντισημιτικά βιβλία, τι είχε κάνει όταν εκπαραθυρώνονταν από τα θέατρα και τις ορχήστρες οι Εβραίοι και οι κομμουνιστές; Εξήντα χρόνια μετά, το γερμανικό PEN κρυφτεί το Ντουμπρόβνικ για να μην αναγκαστεί να απαντήσει το ίδιο αυτή τη φορά αμείλικτα ερωτήματα. Τι κάνουν οι Κροάτες διανοούμενοι με την κυβέρνησή τους, τι έχει φιμώσει κυριολεκτικά τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κατά τα άλλα ακκίζεται περί δημοκρατίας; Τι κάνουν οι Σέρβοι διανοούμενοι που στην πλειονότητά τους είτε γράφουν εθνεγερτικές μυθιστορίες είτε επωφενούνται από το καθεστώς που συντηρεί τον πόλεμο; Για να κρυφτεί όλα αυτά τα δυσάρεστα το γερμανικό PEN οργάνωσε ένα ανώδυνο συμπόσιο κατά το πρότυπο της περίδας κυριών και κυριών που οργάνωσε για πρώτη φορά το 1921 η αγγλίδα συγγραφέας Catharine Amy Dawson-Scott, η ιδρύτρια της οργάνωσης. Επιστροφή στις πολιτικές αφετηρίες.

Στο συνέδριο του 1933 όμως είχαν πάρει μέρος και πολλές συγγραφείς, ανάμεσά τους ο Κώστας Ουράνης, ο Γιώργος Θρύλος και ο Τάκης Παπατσώνης. Σήμερα το γερμανικό PEN δικαιολόγησε κι αυτό την αποχή του με το επικοινωνιακό επιχείρημα του πολέμου, αλλά ενδόμυχα φοβήθηκε μάλλον μήπως έρθει σε δύσκολη θέση αντιμέτωπο με τη βομβαρδισμένη από το σερβικό πυροβολικό περίφημη βιβλιοθήκη του φραγκισκανικού μοναστηριού του Ντουμπρόβνικ. Ανωτέρα εθνική βία, θα σκέφτηκε, επιβλαβείς τούτες τις δύσκολες ώρες φιλοσερβική ομοψυχία. Οι φόβοι του αποδείχθηκαν δικαιολογημένοι. Το μόνο πρόβλημα του λογοτεχνικού συμποσίου διαδραματίστηκε στο φραγκισκανικό μοναστήρι, όταν ο γάλλος φιλόσοφος Alain Finkielkraut, συγχυσμένος με την αμερισιανή των εκδρομών, τους είπε: «Αυτό ήταν το τέλος της οργάνωσης μας ακεραιότητας. Θα 'ταν συνεπέστερο να διαλύσουμε το PEN».

Σπύρος Μοσκόδου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

"Οψις ένυπνίου

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΓΡΑΦΟΥΝ:

Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ
Α. ΜΙΣΙΟΥ
Κ. ΒΑΛΑΚΑΣ
Μ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Σ. Ν. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
Β. ΛΕΝΤΑΚΗΣ
Χ. Γ. ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ
Β. ΚΑΛΦΑΣ
Δ. Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ
Γ. ΚΑΛΟΦΩΝΟΣ

Επιμέλεια έκδοσης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ

Οι δέκα μελέτες που συγκεντρώνονται στον τόμο αυτόν παρουσιάστηκαν αρχικά σε έναν κύκλο διαλέξεων, που οργανώθηκε από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Κοινό τους θέμα είναι τα όνειρα στην αρχαιότητα, από τον Όμηρο στους βυζαντινούς χρονικογράφους. Τα περισσότερα όνειρα που μνημονεύονται στα κείμενα της εποχής δεν τα ονειρεύτηκε ποτέ κανείς· συνήθως υπηρετούν τις ανάγκες του φιλολογικού είδους στο οποίο ανήκει κάθε κείμενο. Η εμμονή, ωστόσο, όλων των φιλολογικών ειδών στα όνειρα, βεβαιώνει ότι απλοί άνθρωποι και φιλόσοφοι προβληματίζονταν σοβαρά με την ονειρική εμπειρία. Η φιλολογική δυναμική των ονείρων απορρέει, σε κάποιο βαθμό, και από τη δυναμική τους στην καθημερινή ζωή. Οι μελέτες του τόμου προσπαθούν να αποκρυπτογραφήσουν τους κώδικες με τους οποίους επικοινωνούσαν οι αρχαίοι συγγραφείς με το κοινό τους. Παράλληλα, όταν αυτό είναι εφικτό, διεισδύουν, μέσα από τα όνειρα, και στον κόσμο της εγρήγορσης που συνήθιζε να τα αξιοποιεί. Αντικείμενο του τόμου δεν είναι μόνο η φιλολογική χρήση των ονείρων, αλλά και η χρήση τους στην καθημερινή ζωή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Σπύρος Μαρίνης, Σόλωνος 116, 106 81
Αθήνα, Τηλ. 3608348 Fax: 3619724

Η ροή, η πυκνότητα του χρόνου

Της Ευρυδίκης Trichon - Μιλσανή

Μ. Κλωνάρη, Κ. Θωμαδάκη: «Ο Αμαζονιακός Άγγελος. Ένα πορτραίτο της Λένα Βάντρεϊ»

Οι Κατερίνα Θωμαδάκη και Μαρία Κλωνάρη, από πολύ νέες, είναι διεθνώς γνωστές για τη φωτογραφική τους δουλειά, τα φιλμ, τις εγκαταστάσεις και τις περφόρμανς τους. Εγκατεστημένες στο Παρίσι, παρουσιάζουν τα έργα τους σε πολλές πόλεις της Ευρώπης και του Καναδά. Δεν αρκούνται μόνο στο να δείχνουν δική τους δουλειά αλλά με οργανώσεις φεστιβάλ βίντεο και πειραματικού κινηματογράφου κάνουν γνωστό στο γαλλικό κοινό ό,τι καλύτερο γίνεται παγκοσμίως στον τομέα τους.

Στην αρχή του φετινού χειμώνα, η Γαλλική Ταινιοθήκη στο Παρίσι τους αφιέρωσε μια εβδομάδα προβολής ταινιών, τον Απρίλιο παρουσίασαν έργα τους στην TATE GALLERY στο Λονδίνο και τον Μάιο θα δείξουν δύο φωτογραφικές εγκαταστάσεις, το «Θεώρημα» και τις «Ασπίδες» στο χώρο της Ιλεάνας Τούντα, στο πλαίσιο της έκθεσης «Δέσμη Φωτός». Μια τέτοια καταπληκτική δράση δεν μπορεί παρά να εντυπωσιάζει με την πολλαπλότητα και τις διεξόδους που δίδονται σε ένα ποιητικό κοινό όραμα που οι καλλιτέχνιδες διευρύνουν και εμβαθύνουν σε ένα τεχνολογικό ιδίωμα που, με την ανέκδοτη φανταστική του διάσταση, υπηρετεί αρχαίους μύθους και μηχανισμούς του υποσυνείδητου. Εδώ η αναζήτηση μιας προσωπικής ταυτότητας συμπύκνωση με την έρευνα

μιας καθαρής κινηματογραφικής γλώσσας απαλλαγμένης από φιλολογία και συμβατικούς κώδικες. Γίνεται δηλαδή μια πρωτότυπη χρησιμοποίηση όλων των μέσων του κινηματογράφου έτσι ώστε η εικόνα να λειτουργεί σαν καθαρή ποίηση.

Τα έργα των Θωμαδάκη και Κλωνάρη που παρουσιάζονται σε κύκλους γύρω από το σώμα, τις μεγάλες αρχετυπικές γυναικείες φιγούρες, τον Ερμαφρόδιτο, την Ασάρι, τον Άγγελο, αλλά και σε πορτραίτα ιδιομορφών καλλιτεχνών εμπλουτισμένα με ατομιογραφικά και φανταστικά στοιχεία, είναι εντυπωσιακά τόσο σαν λόγος ευθύς μέ από αισθήσεις, χρώματα, σύμβολα, πρωτογονες και διαπολιτιστικές αναφορές, αλλά και σαν ανέκδοτη και ευρηματική χρήση των δυνατοτήτων του κινηματογράφου. Τα τριμμένα κλισέ εξαφανίζονται για να αφ

στη θέση τους σε μια ανεξάντλητη διαδο-
από πλαστικές ιδέες που σε κάνουν να
τέψεις πως ο κινηματογράφος είναι ακό-
ανεξερεύνητος και ανεξάντλητος. Φυσι-
τα φιλμ αυτά είναι σχετικά δύσκολα γιατί
χόνος τους δεν είναι ο ίδιος με των κοινών
νιών. Η εικόνα είναι αργή και επαναλη-
κή, χρειάζεται διαθεσιμότητα και δόσιμο
να εγκαλιόσεις και να την εισδύσεις.
να απαλλαγεί το μάτι από τις ανυπόμο-
και επιπόλαιές του συνήθειες; Ωστόσο
κείται για ένα καινούργιο έργο τέχνης
σταματά τη ροή του πραγματικού, κινη-
ποιεί το φανταστικό και δραστηριοποιεί
σκέψη και το όνειρο.

ητήσαμε από τις καλλιτέχνιδες να μας
ήσουν για την πορεία του πειραματικού
κινηματογράφου και για τη σχέση τους μ'
όν και μας είπαν τα εξής:

Η ιστορία του πειραματικού κι-
νηματογράφου αρχίζει πολύ
νωρίς. Μπορούμε να πούμε
πως οι πρώτοι πειραματικοί
κινηματογραφιστές ήταν οι
τουριστές. Αρχικά ήταν κίνημα, έργο
εικαστικών τους οποίους απασχολούσε
πρόβλημα του χρόνου και της κίνησης. Ο
UNO CORRA και ο ARNALDO GINA
γράφιζαν κατευθείαν πάνω σε διαφανές
υλόνι και ονόμαζαν τα φιλμ τους «Αφη-
μένο κινηματογράφο - χρωματική μουσι-
». Στη Γερμανία ο HANS RICHTER, ο
KIG EGELING, ο OSCAR FISCHIN-
R εισάγουν τις κινούμενες αφηρημένες
θέσεις γύρω στο 1920. Κατόπιν ο MAR-
L DUCHAMP με το «ANEMIC CINE-
»: ένας δίσκος σε αέναη σπειροειδή κίνη-
(ατέρμινος σπείρα). Ο MAN RAY «RE-
UR A LA RAISON» έκανε σε φιλμ τα
τα RAYOGRAMMES: δηλαδή άμεσα
τυπώματα αντικειμένων πάνω στο αρνη-
ό. Πειραματικό φιλμ είναι και το
HIEN ANDALOU» των DALI - BU-
EL γιατί, αν και έχει αφήγηση, παρου-
ζει τομές στις σχέσεις των γεγονότων -
νικές και αιτιακές. Πειραματικά δουλεύ-
επίσης ο Ρώσος DZIGA VERTOV και η
Αλβίδα GERMAINE DULAC στα τέλη της
αιτίας του '20, που χρησιμοποιεί την ει-
α του σινεμά σαν μουσική.

Όλες αυτές οι τάσεις συμφωνούν ως προς
δημιουργία ενός καθαρού κινηματογρά-
υ, απαλλαγμένου από την αφήγηση, δη-
λή εναντίον ενός άλλου κινηματογράφου
υ χρησιμοποιεί το μοντέλο του θεάτρου
ι του μυθιστορήματος και εντάσσεται στη
μηχανία του θεάματος ενώ στα χέρια των
αστικών καλλιτεχνών το φιλμ γίνεται ένα
τόνομο πλαστικό μέσο που διαθέτει μια
πλέον διάσταση: το χρόνο.

Μετά τον πόλεμο εμφανίζεται πειραματι-
ς κινηματογράφος στην Αμερική, γιατί
αλλοί από τους Ευρωπαίους ξενιτεύτηκαν.
ώ το είδος αυτό θα πάρει άλλο χαρακτή-
.. Εμφανίζεται μια άλλη γενιά καλλιτε-
ών: MAYA DEREN, GREGORY MAR-

Η Μ. Κλωνάρη
στο «Unheimlich
II: Αστάρτη»,
ταινία των Μ.
Κλωνάρη, Κ.
Θωμαδάκη

ΚΟΡΟΥΛΟΣ, JONAS MEKAS, STAN
BRAKHAGE, KENETH ANGER. Ο καθέ-
νας αναπτύσσει ένα χώρο προσωπικό σχετι-
κά με το δώμα, την ανάμνηση, το ασυνείδη-
το. Κυριαρχούν αυτοβιογραφικά και ψυχα-
ναλυτικά στοιχεία και ερωτισμός. Η κληρο-
νομιά του κινηματογραφικού έργου του
JEAN COCTEAU είναι αρκετά αισθητή. Ο
Μαρκόπουλος έχει διαρκείς αναφορές στην
ελληνική μυθολογία. Δημιουργείται ένα κί-
νημα «Ανεξάρτητου Κινηματογράφου» σε
αντίθεση με το Χόλλυγουντ, που είναι πια
πολύ δυνατό. Γενικά είναι μια στιγμή - κλει-
δί για τον πειραματικό κινηματογράφο. Συ-
νεχίζεται και εξαπλώνεται σε άλλες χώρες.
Στην Αγγλία, στους χρόνους του '70 και
μετά, με τη δική μας γενιά, στο τέλος της
ίδιας δεκαετίας. Τότε εμφανίζεται στην
Αμερική ένα κίνημα σε άμεση σχέση με τη
μινιμαλιστική και εννοιολογική τέχνη που
λέγεται MATERIALIST STRUCTURA-
LIST CINEMA. Πρόκειται για ένα κινημα-
τογράφο που αρνιέται το περιεχόμενο και
δουλεύει πάνω σε διαδικασίες και σε τεχνι-
κές παραμέτρους των φιλμ: ζουμ, γκρο
πλαν, επαναλήψεις, ρυθμός διαδοχής εικό-
νων, επαναληπτική μουσική.

Σε αντίθεση μ' αυτούς, αρχίζουμε το '76
μια σειρά από φιλμ με θέμα το σώμα. Ένα
είδος αντίλογου. Πρόκειται για μια επιστρο-
φή στις αξίες των μεγάλων κινηματογραφισ-
τών του '45, αλλά με μπι καινούργια προ-
βληματική πάνω στο σώμα, στο ασυνείδητο,
την ταυτότητα σε έντονο διάλογο με το αντί-
στοιχο κίνημα μιας σκέψης γύρω από το
σώμα που παρουσιάζεται την ίδια εποχή στη
Γαλλία. (Μια επιστροφή στο σώμα και στο
άτομο μέσω κινημάτων όπως η σωματική
τέχνη, BODY-ART, ο φεμινισμός, η αξιο-
ποίηση της γυναικείας ταυτότητας). Οι
έρευνές μας συμπέσανε με αυτά τα κινήματα.

Ήταν μια συγκυρία γιατί εμείς ξεκινήσα-
με από αλλού. Στον πειραματικό κινηματο-
γράφο μας οδήγησε κυρίως το πάθος της
εικόνας. Αρχίσαμε στην Ελλάδα πολύ νω-
ρίς. Στην Αθήνα ανακαλύψαμε αμερικανικά
UNDERGROUND φιλμ. «Από παιδί σχε-
δόν είχα πάθος με την Ταινιοθήκη της Αθή-
νας. Έβλεπα άπληστα ό,τι είχε προγραμμα-
τιστεί και πάντα σκεπτόμουν πιθανές εικό-
νες που δεν υπήρχαν στα φιλμ που έβλεπα»,
μας είπε η Μαρία Κλωνάρη. «Ο τομέας της
Κατερίνας ήταν μάλλον ο λόγος και η σκηνο-
θεσία. Εμένα μου άρεσαν όλα όσα έβλεπα,
χωρίς να ταυτίζομαι. Ήθελα κάτι άλλο.
Ένα έναυσμα ήταν ο γερμανικός εξπρεσσι-
ονισμός με την υπερβολή του. Το μεγάλο σοκ
ήταν οι Αμερικανοί κινηματογραφιστές που
δείχτηκαν στην Αθήνα το '70 και που είχαν
μεγάλο απόηχο στη νεολαία. Με εντυπωσία-
σε η ελευθερία της παραγωγής, η ελαφριά
οικονομική δομή που άφηνε εύκολα τους
κινηματογραφιστές να περάσουν στη δράση.
Το περιεχόμενο, η φόρμα, ήταν ρηξικέλευ-
θα. Το φιλμ ήταν κάτι σαν ποίημα, σαν χορο-
γραφία, σαν μουσική. Υπήρχε ελευθερία και
γραφή, ενώ ο αφηγηματικός διομηχανικός
κινηματογράφος πρέπει να σέβεται κάποιες
νόρμες, τις τριανταεξάρες κάμερες, τις δε-
ντέτες και τις βαριές στρουκτούρες που κά-
νουν δύσκολη την πραγματοποίηση του έρ-
γου αφαιρώντας του ελευθερία και πρωτο-
τυπία. Ήμουν 20 χρόνων, δηλαδή σε μια
ηλικία που ψάχνεις και θέλεις να βρεις λύ-
σεις στα μέτρα σου. Βρήκα σ' αυτόν τον
κινηματογράφο στοιχεία που με απελευθέρ-
ωσαν. Γύρω στο '70 βγήκαν και οι πρώτες
κάμερες "σούπερ 8", που δημιούργησαν τον
ίδιο ενθουσιασμό που προκάλεσε αργότερα
το βίντεο. Τότε αρχίσαμε να δουλεύουμε μα-
ζί με την Κατερίνα και κάναμε τα πρώτα μας
δοκίμια πριν ακόμη έρθουμε στο Παρίσι.

Μ. Κλωνάρη, Κ.
Θωμαδάκη: «Ο
Αμαζονιακός
Άγγελος. Ένα
πορτραίτο της
Λένα Βάντρεν»

Παράλληλα ασχολούμαστε με θέατρο, εκδόσεις κ.λπ. Τα πρώτα φιλμ: ερείπια, συνοικισμοί της Αθήνας, ένα πορτραίτο της Κατερίνας κάτω από έναν εκτυφλωτικό ήλιο, εικόνες για το "Μυθιστόρημα" του Γιώργου Χειμωνά.

Στην περίπτωση μας δεν έγινε επιλογή είδους κινηματογράφου. Έγινε ένα ψάξιμο και μια εφεύρεση προσωπικής γλώσσας, η οποία θα μας επέτρεπε να πραγματοποιήσουμε ένα προσωπικό όραμα. Σίγουρα δεν είναι εύκολο. Είναι όπως η ποίηση σε σχέση με το πεζό. Ο ποιητικός λόγος είναι πιο αφηρημένος, παίζει με ελεύθερους συνειρμούς και δημιουργεί εικόνες που δεν είναι υποχρεωτικό να τις παραθέτεις με αφηγηματικές συνδέσεις. Η δουλειά μας είναι η αντίστοιχη λειτουργία στον κινηματογράφο. Υπερασπιζόμαστε ένα είδος γραφής. Πρέπει να προσεγγίσει κανείς αυτή την έκφραση με ευαισθησία, διαίσθηση και ποιητική λειτουργία αρκετά ανεπτυγμένη. Τις ταινίες μας τις δείχνουμε σε διαφορετικά κοινά. Συχνά, άτομα που δεν ξέρουν από κινηματογράφο μπορούν να τον προσεγγίσουν. Δεν χρειάζεται να είσαι μυημένος, αλλά να μπορείς να αφηθείς, να ξεχάσεις τους κώδικες και να μπεις στην ποιητική της εικόνας. Το έργο μας απευθύνεται στην ανάγκη και ικανότητα του θεατή να δημιουργεί ο ίδιος νοή-

ματα και όχι απλά να καταναλώνει έτοιμες ιστορίες. Δηλαδή μας ενδιαφέρει η δημιουργική ενεργοποίηση του θεατή από τα ερεθίσματα που του προσφέρουμε και όχι μια παθητική πρόσληψη. Αυτή όμως είναι μια στάση που η κοινωνική πίεση τείνει να απωθεί. Ο πειραματικός κινηματογράφος εξαιτίας του τρόπου παραγωγής του έχει ένα ιδιαίτερο τρόπο διάδοσης - μουσεία, πολιτιστικά κέντρα, γκαλερί, ειδικοί κινηματογράφοι τέχνης, ταινιοθήκες κ.λπ.

Η Η κινηματογραφική βιομηχανία παράγει προϊόντα που πρέπει να αντιστοιχούν σε ορισμένες νόρμες. Λειτουργούν οι μηχανισμοί ταύτισης και κατανάλωσης. Εμείς εξ ορισμού δεν προσχωρούμε σ' αυτές τις νόρμες, γιατί το προσωπικό μας όραμα είναι από τη ρίζα του τελείως απομακρυσμένο από τα συνηθισμένα μηνύματα του εμπορικού κινηματογράφου. Στο έργο μας υπάρχουν μερικά στοιχεία αφηγηματικά, αλλά σαν θραύσματα και συνειρμικές ιδέες. Χρησιμοποιούμε τα σύμβολα σαν νοήματα ανοιχτά. Δεν ανήκουμε σε κανένα γκρουπ.

Υπάρχουν όμως κάποιες συγγενικές κατευθύνσεις με τους σύγχρονους μας STEPHANE MARTI και TEO HERNANDEZ, για

παράδειγμα. Το έργο μας επηρέασε την αγγλική σχολή των χρόνων του '80, που ήρθε αντίθεση με τους στρουκτουραλιστές. Ξεκινήσαμε από τον κινηματογράφο γιατί με ενδιαφέρει η ροή του χρόνου, η πυκνότητα του χρόνου που κανένα άλλο εικαστικό μέσο δεν προσφέρει. Από το 1977 δουλεύουμε πάνω στη "διεύρυνση" της κινηματογραφικής προβολής, με διάφορες τεχνικές, με αντιπραθέσεις κινούμενων και ακινητών εικόνων και με όλο και πιο δυνατή παρουσία του χώρου σαν βασικής παραμέτρου του έργου. Ήδη από το 1980 οι εγκαταστάσεις με πολλές οθόνες και πολλαπλά μέσα, τα περιβάλλοντα με προβολές γίνονται μια κεντρική πρακτική στη δουλειά μας. Πρόσφατα παίζει όλο και σημαντικότερη θέση στο έργο μας η φωτογραφία. Ιδιαίτερα οι φωτογραφικές εγκαταστάσεις που χρησιμοποιούν και φαιτιστικά στοιχεία, αντικείμενα, πολλές φορές βίντεο ή προβολές.

Σήμερα, μετά τον κόρο από το δίνετε παρουσιάζεται μια επιστροφή στον κινηματογράφο έρευνας με μεγάλες εκθέσεις στο Παρίσι: στο JEU DE PAUME αναδρομικό του JONAS MEKAS, του νέου αμερικανικού κινηματογράφου, του Καναδού MICHAEL SNOW και των «ιστορικών» της αρχής του αιώνα: MOHOLY, NAGY, MAIRAY κ.λπ.».

ΨΕΝΙΚΗ ΟΝΕΙΡΟΧΩΡΑ

Από την τετραλογία της τελευταίας συγγραφικής περιόδου του Ίψεν, το *Τζων Γκαμπριέλ Μπόρκμαν* αποδεικνύεται το προσφιλέστερο έργο,λάχιστον όσον αφορά στις δραματικές Σκηνές μας. Η τεινή, κατά κάποιον τρόπο ρεαλιστική, παράσταση του Εθνικού Θεάτρου είναι η γδοη, αν καταμετρούμε σωστά τα ίχνη μιας εξηνταπενταετίας.

ΠΡΩΤΗ παρουσίαση, το από την «Επαγγελματική ή Θεάτρου» του Φ. Πολίτη, ούθησαν τρεις παραστάσεις στο Εθνικό -1933, 1976, - και δύο στο ΚΘΒΕ -1962, - και μια, το 1949, από το Εθνικό Τέχνης. Πιθανόν και να τονιστεί αυτή η ιστορική πορεία, το Εθνικό στο πρόσφατο ανέδασμα στρέφεται σε καλύτερες θεατρικές δυνατότητες τον Γ. Βεάκη, γιο του Γ. Βεάκη, ερμηνευτή του Μπόρκμαν στην πρώτη παράσταση του Εθνικού. Η ακόμη έχει τη μετάφραση του Α. Κούλα που έγινε για την παράσταση του Κ. Κουν και δεν χρησιμοποιήθηκε. Αφού το ΕΕ προτίμησε να ανατρέξει στην παλαιότερη του Γ.Ν. Πολίτ-δασικού μεταφραστή του έργου, τουλάχιστον μέχρι τον 1975 προέκυψε η απόφαση του Π. Μάτεσι για τις μεταφράσεις του Α. Μινωτή. Η απόφαση προγράμματος παρουσιάζει τον Ίψεν με την οπτική των πινών διευθυντών του θεά-τρου, Α. Τερζάκη και Α. Χουρ-ζιου, ανατρέχοντας σε κείμενα της Νέας Εστίας. Ωστόσο, να παραλείπονται οι διο-φικές συντεταγμένες των πα-πιδων, ιδιαίτερα όταν η α-μνη ασθενεί και η ιστορική α-γραφη χωλαίνει.

άθε παράσταση ψενικού ματος επαναφέρει τα γνω-ερωτήματα. Πέρα από την α-οικοδόμηση και τη δεινή σ-ουργία χαρακτήρων, α-ρχουν οι ιδέες. Αν στα τέλη

του 19ου αιώνα εμφανίζονταν ρηξικέλευθες, μετά τον πόλεμο με την έστω και φαινομενική δι-καίωσή τους κατέληξαν κοινός τόπος. Ουσιαστικά ο Ίψεν εγκαταλείπει τη θεώρηση των εγκοσμίων ακριβώς στο χάραγ-μα του αιώνα. Μια δεκαετία νω-ρίτερα, ο πλάνης συγγραφέας επιστρέφει οριστικά στη χώρα του και περίπου ανά διετία ολο-κληρώνει ένα έργο, με πιθανόν σημαντικότερο τον *Αρχιμάστο-ρα Σόλνες*. Από αυτό αρχίζει μια εσώστρεφη διαδρομή, όπου προέχει το alter ego ενός ηλικιω-μένου δημιουργού, ανεξάρτητα αν πρόκειται για αρχιμάστορα ή διανοούμενο (*Ο μικρός Έγιολφ*) ή ακόμη τον βιομήχανο Μπόρκμαν και τον γλύπτη στο *Όταν εμείς οι νεκροί ξυπνήσου-με*.

Σε αυτήν την πορεία εξασθε-νεί ο ρεαλισμός, αφήνοντας ένα συμβατικό φλοιό πραγματικό-τητας να περιβάλλει το θανατικό τοπίο, ενώ ο εσωτερικός χώρος ανοίγει προς την ελευθερία της παγωμένης υπαίθρου. Ο Μπόρ-κμαν είναι το εξαιρετικό άτομο, που τοποθετείται υπεράνω νό-μων. Μέχρι το τέλος, παρά τη φυλάκιση, θα μείνει πιστός στις ιδέες του, χωρίς ίχνος ενοχής. Κι όταν θα τον αναγκάσουν να δια-λύσει την αυταπάτη μιας μέλλο-ντικής δικαίωσης, θα πεθάνει.

Ο έρωτας δεν είναι παρά το κερασάκι της τούρτας, που εμ-φανίζεται με τη μορφή δύο αδελ-φών, της συζύγου και της ποθη-τής. Η γυναίκα, σκληρή ή γλυ-κιά, παραμένει αδύναμη να απομυζά την αρσενική ισχύ. Τρεις άνθρωποι, ο καθένας προσκολλημένος στη δική του ουτοπία, θα βρεθούν στο αδιέ-ξοδο μιας ξένης θέλησης, που στην περίπτωση εκφράζεται από το βλαστάρι της οικογένειας.

Αιρετικός προς την ψενική ηθι-κή, ο έφηβος, αντί τιμητής του ονόματος ή κληρονόμος, προτι-μά την ελαφρώς αμαρτωλή αγκάλη μιας εράστριας.

Αν η μετάφραση δηλώνει την ανάγνωση που κάνει μια εποχή, ένας από τους λυρικότερους ποιητές της γενιάς του '20 δεν

Α. Αντωνόπουλος - ύστατη επίκληση στο όραμα της ισχύος, Β. Ζαβιτσιάνου - το μερίδιο της καρτερίας

μπορεί παρά να προσδώσει στον ψενικό λόγο τη δική του υπο-κειμενικότητα, όπου την ένταση του ατομικισμού απαλύνει κά-ποια περιπάθεια. Με τη σειρά του, σκηνοθέτης και σκηνοθέ-της, ο Γ. Βεάκης πίστεψε στο κείμενο και άφησε τους ηθοποι-ούς μέσα σε ένα σχεδόν γυμνό σκηνικό χώρο να συγκρούονται ή να μονολογούν, λίγο επεμβαί-νοντας.

Ωστόσο, το ασφυκτικό εσωτερικό ενός αρχοντικού μά-λον απαιτείται για να δημιουρ-γηθεί η αντίστιξη με τη φιλόξενη απλωσιά του χιονισμένου το-πίου ως κατακλείδα. Γνώριμα τα σκίτσα της Ε. Σολομωνίδου - Μπαλάνου· η γραμμή τους περ-νά στα στυλιζαρισμένα κοστού-μια εποχής. Με παρόμοια ευαι-σθησία φροντίζει τη μουσική υπόκρουση στο χορό των κατα-ραμένων.

Ένας από τους πρώτους ρό-λους της Κ. Παξινού στο Εθνι-κό, η σκληρή σύζυγος και τραγι-κή μητέρα του Τζων Γκαμπριέλ Μπόρκμαν. Ανήσυχη στο λόγο η

Μ. Σκούντζου, δεν έχει την αγ-χώδη παρουσία της ψενικής ηρωίδας. Απέναντι στην Παξι-νού στεκόταν, γράφουν υποβλη-τική, η Ε. Παπαδάκη. Ποιος το ξέρει, άδικο το επάγγελμα του ηθοποιού, αφήνει ελάχιστα ίχνη.

Πάντως, η Β. Ζαβιτσιάνου αποπνέει μια αρχοντική γλυκύ-τητα, σχεδόν ερωτική, που κλι-μακώνει με τη γνωστή της ευαι-σθησία. Ο Μπόρκμαν του Α. Αντωνόπουλου, περισσότερο επηρεμένος στον προσωπικό του μύθο παρά τραγικός, φαίνεται συγγενικός προς μια μοντέρνα εκδοχή του ήρωα. Ο Ν. Μαντάς, στο ρόλο του φίλου ποιητή, χρω-ματίζει μια ταπεινή και καρτερι-κή φιγούρα, ενώ ο Ο. Σταμούλης α-τονεί τον επαναστατημένο γιο.

Όλα συμποσούνται σε ένα αί-σιο τέλος για τις εφετεινές παρα-στάσεις της Κεντρικής Σκηνής, που ξεκίνησαν με την άτυχη, αν και ενδιαφέρουσα, *Ζωή την Πορφυρογέννητη*.

Μ. Θεοδοσοπούλου

«Το περιεχόμενο δίνει αξία στο έργο»

– Κατ’ αρχήν, αντιλαμβάνομαι τον συνδικαλισμό για την υπεράσπιση των συμφερόντων των δημιουργών και όχι σε σχέση με την Τέχνη. Αυτό δεδαιώς έχει ένα αντίκτυπο στην Τέχνη, καθότι, όπως πιστεύω, οι δημιουργοί θα πρέπει να έχουν εκείνα τα εχέγγυα κι εκείνες τις ευκαιρίες κι εκείνο το υπόβαθρο ώστε να μπορούν να κάνουν Τέχνη. Θεωρώ εαυτόν ενεργό καλλιτέχνη, αλλά και η αντίληψη που έχω στο Επιμελητήριό μας διαφέρει από εκείνην του στείρου συνδικαλισμού. Εν πάση περιπτώσει, ουδεμίαν σχέση μπορεί να έχει ο συνδικαλισμός με την Τέχνη.

■ Και τώρα ας περάσουμε στη δική σου δουλειά. Είδα και την τελευταία σου παραγωγή, όπως παρουσιάζεται στην αίθουσα τέχνης «Αποψη». Και κατ’ αρχήν να κάμω κάποια τεχνικής φύσεως παρατήρηση: Παρατήρησα μίαν επιμονή στην λεπτομέρεια, μίαν επιμονή στην τεχνική τελειότητα, μια αντίληψη παλαιού τεχνίτη και ιδιαιτέρως μου αρέσουν οι μινιατούρες σου οι δουλεμένες στο μικροσκόπιο. Και με ικανοποιεί δεδομένου ότι είχα την εντύπωση πως σταματάει στον Κεφαλληνό αυτή η με πολύν μόχθο εργασία καλογήρου...

– Η αλήθεια είναι ότι ο Κεφαλληνός «παρήγαγε» τέτοιους μαθητές. Όχι με την έννοια του μεγέθους, του ύψους του ιδίου, αλλά με την έννοια της προσεγμένης, της επιμελημένης εργασίας και της τεχνικής αρτιότητας. Ο δάσκαλός μου ο Γραμματόπουλος ήταν μαθητής του Κεφαλληνού, αλλά με απέτρεπε από το να ασχοληθώ με τέτοιο είδος εργασίας, όπως αυτό της χάραξης σε όρθιο ξύλο ή της χάραξης κατευθείαν σε χαλκό. Αυτό που σπούδασα στη Σχολή δεν έχει καμιά σχέση με τις τεχνικές που ακολουθώ σήμερα. Στις τεχνικές αυτές οδηγήθηκα μόνος μου με βάση τις εικαστικές μου σπουδές και με πολύ μόχθο. Με την αναδρομή σε παραδοσιακές τεχνικές, στις πρώτες αξίες της

χαракτικής σαν εικαστική τέχνη.

■ Γιατί όμως σε απέτρεπε ο Γραμματόπουλος;

– Θυμούνται, το 1977 ή 1978, που του ζήτησα να μου δείξει πώς δουλεύεται το «όρθιο ξύλο»*, να μου μάθει τη χρήση των εργαλείων και εκείνες τις ειδικές τεχνικές για την αξιοποίηση των λεπτομερεσιών των δυατοτήτων που μας παρέχονται στην ξυλογραφία. Ο ίδιος ο Γραμματόπουλος λοιπόν, ενώ ήταν μεγάλος τεχνίτης πάνω σ’ αυτές τις τεχνικές, όμως ο ίδιος έχοντας εγκαινιάσει καινοτομίες πάνω στην νεοελληνική χαρακτική και με βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, πιστεύοντας σ’ αυτόν τον δρόμο που είχε χαράξει, ήθελε να εμφυσήσει αυτήν την αντίληψη στους μαθητές του. Ως εκ τούτου, κάθε παλαιότερη μορφή έκφρασης όσον αφορούσε τις τεχνικές, δεν του ήταν συμπαθής. Μ’ αυτήν την έννοια λοιπόν, η συμπεριφορά του ως προς τη χρήση παραδοσιακών τεχνικών ήταν λίαν απαγορευτική. Και παράδειγμα τρανό αποτελούν όλοι οι μαθητές που έδγαλε ο Γραμματόπουλος.

Μινιατούρες

■ Παρατηρώ ότι ολόένα και χρησιμοποιείς περισσότερο το μικροσκόπιο, ότι δημιουργείς περισσότερες μινιατούρες. Ότι από το όλον επιλέγεις το μέρος ή την λεπτομέρεια. Γιατί τόση έμφαση σ’ αυτήν την επιλογή; Επίσης, η επιμονή σου στις τεχνικές της πρώιμης χαρακτικής τέχνης είναι προϊόν κάποιας πρόκλησης ή είναι προϊόν μιας συγκεκριμένης αντίληψής σου ως δημιουργού;

– Διότι θέλω να επιστήσω περισσότερο την προσοχή του θεατή στο περιεχόμενο του έργου, σε πράγματα στα οποία όταν πρόκειται για μεγάλο έργο ο θεατής αντιπαρέχεται ή δεν προσέχει καν. Με το μικρό μέγεθος τον αναγκάζω να μην τα προσπεράσει. Άλλωστε, η τεχνική που χρησιμοποιώ προσφέρεται ειδικά για την απεικόνιση σε μικρό μέγεθος εκείνων που επιθυμώ να απεικονίσω,

Γιάννη Γουρζή: Ξυλογραφία σε όρθιο ξύλο

να παρουσιάσω, να πω. Από την άλλη μεριά, η ίδια η τεχνική μου ασκεί μια γοητεία όσον αφορά την παράδοσή της, δεδομένου ότι οι μέθοδοι που χειρίζομαι στην ξυλογραφία (στο «όρθιο ξύλο») και στον χαλκό (με τη μέθοδο του καλεμιού), είναι τεχνικές οι οποίες πλέον δεν χρησιμοποιούνται τουλάχιστον στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλα μέρη του κόσμου χρησιμοποιούνται από όλο και ολιγότερους. Προσφάτως έμαθα ότι στις δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ υπάρχουν μόνον γύρω στους 20 καλλιτέχνες που ασχολούνται με την ξυλογραφία στο όρθιο ξύλο, και αυτοί ως τελευταίοι εναπομειναντες. Αυτό είναι ακόμη πιο εντυπωσιακό προκειμένου για την ΕΣΣΔ ή για τις ευρωπαϊκές χώρες, δεδομένου ότι σ’ αυτές τις χώρες υπάρχει μια πολύ μεγάλη παράδοση στις τεχνικές που προαναφέραμε.

Ολοκληρώνοντας την απάντησή μου, θα προσέθετα ότι θέλω επίσης να καταδείξω πως ρόλο σήμερα δεν παίζουν μονάχα οι λεγόμενες «ελεύθερες τεχνικές» ή οι τεχνικές ευκολίες μέσα από σύγχρονες τεχνολογίες, αλλά ότι το έργο αποκτά αξία από το περιεχόμενό του, από τον τρόπο που έχει εκφραστεί ο καλλιτέχνης και από τις τεχνικές που έχει εφαρμόσει. Επιμένω λοιπόν στις παραδοσιακές τεχνικές, και ως πρόκληση και ως αντίληψη. Επιμένω στο γνήσιο χαρακτικό έργο.

■ «Επιστροφή λοιπόν στις ρίζες», και με παιγνιώδη διάθεση θα προσέθετα, δεδομένου ότι και το

«όρθιο ξύλο», αν δεν κάνω λάθος, από κάποια ρίζα προέρχεται...

– Ναι, αυτό που χαρακτηρίζει επιστροφή στις ρίζες έχει μια πολύ μεγάλη σημασία για μένα, ένα συμβολικό χαρακτήρα.

Συνειδητά χρησιμοποιώ αυτές τις παραδοσιακές τεχνικές ως μέσον αντίστασης στις αξίες που σήμερα προβάλλονται και έχουν γίνει λάστιχο. Για μένα η χρησιμοποίηση πραγμάτων που απορρέουν μέσα από τη γνώση της τεχνικής, από την αισθητική της τεχνικής, και κατά τα φαινόμενα σε γυρίζουν πίσω με μια νοσταλγική διάθεση σε άλλες αξίες, να συνειδητά το διαπράττω.

■ Παρ’ όλο που επιμένεις να εργάζεσαι με τόσο δύσκολες τεχνικές όμως βλέπω σωρεία εκθέσεων, συμμετοχών σου. Σ’ αυτή διευκολύνει η χαρακτική, παρουσιάζοντας κάποια παλαιότερα έργα σου;

– Σπανιότατα έχω λάβει μέρος σε εκθέσεις με το ίδιο έργο. Πάντοτε φροντίζω να παρουσιάζω νέα έργα. Μου φαίνεται εμπαιγμός του κοινού, να πάω σε μια έκθεση το 1993 με έργο έστω και του 1990 εκτός και αν πρόκειται για αναδρομική.

Πολλαπλή και βιομηχανική «απάτη»

■ Η προσήλωσή σου στις παραδοσιακές τεχνικές εκτείνεται σε όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων σου. Και αναφέρομαι τόσο στις μεμονωμένες λιθογραφίες όσο και στα βιβλία που

επιμεληθεί.

αι η ξυλογραφία και η χαλκο-
φία και η λιθογραφία σαν μέ-
οι χαρακτηριστικής θεωρούνται
πες εφόσον ο ίδιος ο καλλιτέ-
ς σχεδιάζει και φιλοτεχνεί τη
α που θα χρησιμοποιηθεί για
υπωθούν τα αντίτυπα των χα-
τικών. Η λιθογραφία είναι μια
αυτές τις μεθόδους. Χρησιμο-
είται λιθογραφικός τσίγκος, ο
ος φέρει σήμερα το όνομα λι-
αφία σαν ιστορική συνέχεια
χάραξης σε πέτρα, με την έν-
όμως ότι ο συγκεκριμένος λι-
αφικός τσίγκος έχει κατεργα-
έτσι ώστε να δίδει αποτελέ-
πανομοιότυπο με εκείνο της
γραφικής πέτρας. Η σχεδια-
ή εργασία του καλλιτέχνη πά-
αυτόν τον τσίγκο μάς δίνει
λιθογραφία.

μως η βιομηχανοποίηση έφε-
την παρεκτροπή, όταν γίνεται
μεταφορά ενός σχεδιάσμα-
άνω σε λιθογραφικό τσίγκο.
καλλιτέχνης δηλαδή δεν παρεμ-
ει σε τίποτα. Γίνεται φωτο-
ησηση του έργου του και η με-
ρά του με φωτοχημικό τρόπο
τσίγκο, εν συνεχεία δε γίνε-
αναπαραγωγή. Και φαίνεται
η μέθοδος έχει παίξει με-
ρόλο στην εμπορευματο-
ση του δήθεν χαρακτηριστικού.
ι, έργα τα οποία δεν είναι
ια χαρακτηριστικά χαρακτηρίζο-
σαν τέτοια ενώ δεν είναι τί-
άλλο παρά φωτοαναπαρα-
ς. Ο καλλιτέχνης δεν δη-
ργεί πάνω στον λιθογραφικό
ιο, δεν επεμβαίνει καθόλου.

μ παρουσιάζονται αυτά τα
ματα σε εκθέσεις, πλάι σε έργα
χουν πράγματι επεξεργασθεί
καλλιτέχνες με συνέπεια;

ισχυώς παρουσιάζονται και
πα και σε διεθνές επίπεδο.
αινόμενο στην Ελλάδα έχει
αρχιτέκτονα επαρχιώτικου μι-
μού.

Επιμελητήριο πώς μπορεί να
μψει για να περιορισθεί αυτό το
όμνο;

Επιμελητήριο, ανάμεσα
ς άλλους σκοπούς του, όπως
η διάδοση της Τέχνης, της
όρφωσης του κοινού κ.λπ.,
ρίξει τα τελευταία χρόνια ένα
τερο βάρος όσον αφορά την
ακτική. Στην Ελλάδα μεγάλη
αίδοση χαρακτηριστικής δεν υπάρ-
Για τον λόγο αυτό έχει αναλά-
ια ενημερωτική προσπάθεια
εκθέσεων χαρακτηριστικής, δια-
ων, χρησιμοποίησης εποπι-
μέσων, με εκδόσεις κ.λπ.,
τηριότητες που φθάνουν και
επαρχία, προκειμένου να

ενημερώσει το κοινό και να το
προστατεύσει από τα δήθεν χαρα-
κτικά που κυκλοφορούν στην
αγορά και δεν είναι παρά απλές
reproductions. Έχει παίξει, κατά
τη γνώμη μου, το Επιμελητήριο
έναν σοβαρό ρόλο σ' αυτήν την
προσπάθεια, και αξίζει ιδιαίτε-
ρης μνείας ένα πολύ πετυχημένο
έντυπο που εξέδωσε με τίτλο «Το
Γνήσιο Χαρακτικό». Και ένα χα-
ρακτηριστικό σημείο: σε όλες τις
εκθέσεις που οργανώνει το Επιμε-
λητήριο υπάρχει απαγορευτικός
όρος να μην εκτίθενται μη γνήσια
χαρακτικά.

Επιδράσεις

■ Στην τελευταία έκθεσή σου είδα
μερικά έργα που ξεχωρίζουν
εντελώς, και φαίνονται στους
αδασείς, συμπεριλαμβανομένου και
εμού, επηρεασμένα από τον Τάσο.

– Χαρακτηριστικά υπάρχουν 4-5
έργα που θα μπορούσε κανείς να
τα χαρακτηρίσει ως επηρεασμένα
από την τεχνική που χρησιμοποι-
ούσε ο Τάσος. Και εκείνος είχε
ασχοληθεί με την βυζαντινή πα-
ράδοση όπως και εγώ ασχολήθη-
κα με την βυζαντινή ζωγραφική.
Έχουμε λοιπόν κοινή ιστορική
αναφορά και βάση, για να απο-
κτήσουν κάποια ανάλογη μορφή.
Τα πρώτα μου χαρακτηριστικά ερεθί-
σματα οφείλονται στο έργο του
Τάσου και βεβαίως επηρεάστηκα
στα πρώτα μου δήματα από το
έργο του. Έτσι δεν μπορώ να τα
διαγράψω διά μιας. Άλλωστε δεν
θεωρώ κακό κάποια έργα ενός
καλλιτέχνη να είναι επηρεασμένα
από το έργο κάποιου άλλου καλλι-
τέχνη, εκείνο που είναι κακό είναι
να έχει επηρεαστεί το έργο του
συνολικά από το έργο κάποιου
άλλου.

■ Μίλησέ μου τώρα για τα
τροπικά σου...

– Η σειρά με τα ποντίκια είναι
μινιατούρες χαραγμένες σε όρθιο
ξύλο, μια ενότητα τεσσάρων χα-
ρακτικών που μοιάζει σαν να εί-
ναι ένα κόμικ. Τα ποντίκια τα
χρησιμοποιώ σαν προειδοποίηση.
Τρωπικά δεν είναι μόνο τα καη-
μένα τα ποντίκια. Τα τρωπικά
που κατατρώνουν τα θεμέλια της
πολιτείας και κινδυνεύουμε να
εγκλωβιστούμε μέσα είναι οι ίδιες

οι αξίες που αναφύονται σήμερα.
Τα περί ων ο λόγος ποντίκια συμ-
βολίζουν αξίες, πρόσωπα, ήθη
που αναπτύσσονται, όλα εκείνα
που υποσκάπτουν τα θεμέλια της
συνείδησής μας, της πολιτείας
μας. Και αν συνεχίσουμε έτσι,
προβλέπω την καταστροφή των
θεμελίων της πόλης, με την ιστορι-
κή της έννοια, του πολιτισμού, της
ίδιας της ανθρωπότητας.

■ Νομίζω ότι τα ποντίκια ανήκουν
στην ευρύτερη ενότητα έργων όπου
χρησιμοποιείς ανάλογα σύμβολα,
λ.χ. το φεγγάρι...

– Όντως, στις φάσεις που είναι
σχεδιασμένο λ.χ. το φεγγάρι που
ανέφερες, πάντα κάτι θέλει να
πει. Π.χ. η σελήνη που «γεμίζει»
υπτίως και συνοδεύει το θέμα ενός
χαρακτικού μου, αποτελεί κά-
ποια προειδοποίηση, σαν την
παροιμία που λέγανε οι ναυτικοί:
φεγγάρι ξάπλα, καπετάνιος όρ-
θιος, που εσήμαινε ότι έρχεται κα-
κοκαιρία. Αν το συνδέσουμε δε με
τα ποντίκια, σημαίνει ότι έρχο-
νται πολλές κακοκαιρίες. Αν θέ-
λεις να το εξετάσουμε με την αι-
σθητική και το νόημα των χαρα-
κτικών με τα ποντίκια, δηλαδή με
την καταστροφή των αξιών που
συντελείται, νομίζω ότι είναι κα-
τανοητό γιατί χρησιμοποιώ λ.χ. το
φεγγάρι ανάσκελα: η σελήνη είναι
ο πιο κοντινός μας πλανήτης,
ιστορικά για όλες τις θρησκείες
απετέλεσε ένα σύμβολο πνευματι-
κότητας, κι έτσι αλλού παίζει έναν
τέτοιο προειδοποιητικό ρόλο κι
αλλού έναν διαφορετικό συμβολι-
κό ρόλο. Πάντως το θεωρώ σαν
ένα πνευματικό σύμβολο και ως
τέτοιο το χρησιμοποιώ.

■ Μια άλλη σαφώς διακεκριμένη
κατηγορία έργων σου, όπως
παρουσιάζονται στην «Αποψη»,
είναι εκείνη με ερωτικά θέματα. Η
ερώτησή μου τώρα είναι, αν ως
σαφραντάρης καλλιτέχνης θεωρείς
πλέον τον εαυτό σου ώριμο να
ασχοληθεί με σοβαρότερη
θεματολογία, δηλαδή αν έχουμε
επλίδα να δούμε στο μέλλον μια
έκθεσή σου με αμιγώς ερωτικά
θέματα.

– Θεωρώ ότι τα ερωτικά χαρακτι-
κά είναι πολύ ελκτικά όσον αφορά
την ουσία της ίδιας της έννοιας,
δηλαδή του έρωτα αυτού καθεαυ-
τού, της αξίας Έρωτας. Δουλεύω

άλλωστε μανιωδώς όταν είμαι
ερωτευμένος, και είναι η πιο δη-
μιουργική περίοδος όταν είσαι
ερωτευμένος, με οτιδήποτε, τον
ήλιο, τη σελήνη ή γυναίκα. Δεν θα
αργήσει μια έκθεση, όπου ακόμη
και περιπτύξεις τύπου Kama Su-
tra κορμιών με ψυχή θα 'χουν θέ-
ση.

■ Μίλησαμε στην αρχή για τη
μικρή παράδοση της χαρακτηριστικής
στη χώρα μας. Θα έλεγα να
τελειώσουμε αυτή τη συνέντευξη με
κάποια ιστορικά στοιχεία και με την
εξέταση σε αδρές γραμμές της
πορείας της χαρακτηριστικής. Έτσι όπως
θα μπορούσε να την περιγράψει
ένας χαράκτης.

– Όντως δεν έχουμε τη μακρά
παράδοση της ευρωπαϊκής χαρα-
κτικής. Το 1843 άρχισε να διδά-
σκεται για πρώτη φορά χαρακτηριστική
στην Ελλάδα στην Σχολή των
Ωραίων Τεχνών, τη σημερινή Κα-
λών Τεχνών. Πρώτος, edίδαξε ο
αγιορείτης καλόγηρος Αγαθάγγε-
λος, σε μια περίοδο δηλαδή κατά
την οποία στην Κεντρική Ευρώπη
είχε δημιουργηθεί ήδη μια μεγάλη
παράδοση. Μ' αυτήν την έννοια
έπεσε το βάρος στους χαράκτες
των δύο προηγούμενων γενεών, με
τις σχολές του Κεφαλληνού και
του Γραμματόπουλου – χωρίς να
θέλω να υποθαμβώσω οποιονδή-
ποτε άλλον έχει συμβάλει, και δεν
είναι λίγοι –, και φυσικά πέφτει το
ανάλογο βάρος και η ευθύνη και
στους σημερινούς χαράκτες ώστε
να δημιουργηθεί μια παράδοση
στη χώρα μας.

■ Οι σχολές Κεφαλληνού και
Γραμματόπουλου και οι
μεμονωμένοι καλλιτέχνες των
προηγούμενων και ενδιαμέσων
διαστημάτων έδωσαν ό,τι έδωσαν.
Σήμερα, έχοντας υπ' όψιν το έργο
και εκτιμώντας τις δυνατότητες και
προσπάθειες των συναδέλφων σου,
πώς βλέπεις να διαγράφεται το
μέλλον της χαρακτηριστικής;

– Σήμερα υπάρχουν περίπου 140
χαράκτες και καταβάλλονται έν-
τονες προσπάθειες επιδίωξης της
χαρακτικής από τους συγχρόνους
καλλιτέχνες. Αυτό οφείλεται στην
μη ύπαρξη παιδείας και πληροφό-
ρησης στον τόπο μας. Στα προ-
βλήματα που ήδη αναφέραμε πα-
ραπάνω.

Τη συνέντευξη πήρε ο Μανώλης Βασιλάκης

★ Όρθιο ξύλο: είναι κομμάτι
ξύλου που προέρχεται από την
οριζόντια κοπή του κορμού (ψύχα),
από ιδιαίτερα σκληρά ξύλα, κυρίως
δένδρων κερασιάς, τσιμισίρι,
αγριελιάς.

Ο χαράκτης Γιάννης Γουρζής παρουσιάζει, τις μέρες αυτές,
αντιπροσωπευτικό δείγμα της εργασίας του στο Κέντρο Γραμμάτων
και Τεχνών «Αποψη». Με αυτή την αφορμή, συναντηθήκαμε μαζί
του και μιλήσαμε για τη χαρακτηριστική, την παράδοση και το μέλλον, για
τη φύση της δουλειάς του και για το συνδικαλισμό στην τέχνη. Η
συζήτηση ξεκίνησε απ' αυτό το τελευταίο θέμα.

ΣΤΟ ΜΕΤΣΟΒΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ

«Το ΔΕΝΤΡΟ πηγή έμπνευσης, αφορμή δημιουργίας» είναι το θέμα του Τριήμερου Συμποσίου Τέχνης και Λόγου που οργανώνουν στο Συνεδριακό Κέντρο Μετσόβου από τις 30/4 έως τις 3/5 το Ίδρυμα «ΕΓΝΑΤΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ», η Πινακοθήκη Πιερίδη, η Πινακοθήκη Αβέρωφ και το Λογοτεχνικό Περιοδικό *Η Λέξη* υπό την αιγίδα του Δήμου Μετσοβιτών.

Οι συνδιοργανωτές φορείς –με συγκλίνοντα στόχο την ευαισθητοποίηση των κατοίκων της ευρύτερης περιοχής σε θέματα Ιστορίας και εξέλιξης της Ελληνικής Τέχνης και γενικότερα πολιτιστικά– έχουν αναλάβει πρωτοβουλίες για την υποστήριξη και υποδοχή στο Μέτσοβο σχετικών εκδηλώσεων, με προοπτική την καθιέρωσή τους εν είδει θεσμού.

Το θέμα του Συνεδρίου κατέχει μια μοναδική διαχρονικότητα, αφού το δέντρο ως αφορμή για καλλιτεχνική δημιουργία απλώνει τις ρίζες του βαθιά στο παρελθόν, δημιουργεί έντονο προβληματισμό στο παρόν –όπως καταγράφεται η σχέση του ανθρώπου με το περιβάλλον του– και αποκτά απροσδιόριστες προεκτάσεις στο μέλλον. Σοβαρότατο άλλωστε κριτήριο για την επιλογή του ως άνω θέματος αποτέλεσε η συνειδητοποίηση της ανάγκης –σήμερα περισσότερο από ποτέ– για τον επαναπροσδιορισμό των αξιών του δέντρου και την επανατοποθέτηση και ανάλογη συμπεριφορά του πολίτη σε θέματα κυρίως προστασίας περιβάλλοντος και ποιότητας ζωής.

Επιδίωξη των οργανωτών είναι η αναγωγή του Συνεδρίου σε γεγονός πανελλαδικής εμβέλειας και η ανάδειξή του σε πρότυπο για σχετικές εκδηλώσεις σε τοπικό, περιφερειακό ή πανελλήνιο επίπεδο. Ας σημειωθεί ότι η εκδήλωση θα επαναληφθεί τον προσεχή Νοέμβριο στη Λευκωσία της Κύπρου, με την ευκαιρία των επισήμων εγκαινίων του Κέντρου Σύγχρονης Τέχνης Λευκωσίας.

Οι εργασίες του Συμποσίου –που θα είναι ανοικτό για το κοινό– θα αναπτυχθούν σε ένα τριήμερο και θα περιλαμβάνουν σειρά διαλέξεων στο Συνεδριακό Κέντρο ΔΙΑΣΕΛΟ Μετσόβου από διακεκριμένους ακαδημαϊκούς, πανεπιστημιακούς, ιστορικούς της Τέχνης και λογοτέχνες, καθώς και εγκαίνια έκθεσης ζωγραφικής με έργα Ελλήνων καλλιτεχνών που θα φιλοξενηθεί στην Πινακοθήκη Αβέρωφ στο Μέτσοβο για ένα τρίμηνο.

★ Το διδλωπωλείο ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ και το περιοδικό *Homo Politicus* (που εκδίδεται από φοιτητές και φοιτήτριες του τμήματος Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών) σας προσκαλούν στην εκδήλωση - συζήτηση που διοργανώνουν απόψε στις 8.30' μ.μ. με θέμα: «ΕΙΔΩΛΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: Ελευθερία - Ισότητα και Αδελφότητα στη Σύγχρονη Πολιτεία».

Εισηγητής ο Κων / νος Τσουκαλάς, καθηγητής Κοινωνιολογίας και Ιστορίας στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και συγγραφέας του ομότιτλου βιβλίου.

Μια πρόσκληση σε παράσταση σύγχρονου χορού με τον τίτλο «Το πηγάδι της Αυγής» (φωτογραφία) ξυπνά παράξενους συνειρμούς, όταν μάλιστα συνοδεύεται από στίχο του Ιάπωνα ποιητή Ζεάμι, πρώην δραματουργού στη μυσταγωγία του Θεάτρου Νο. Εκεί όπου οι ανθρώπινες σχέσεις μεταμορφώνονται στροβίλους νερού, αναζητώντας την πληρότητα, πριν σβήσουν στη γαλήνη.

Η ομάδα χορού ΕΛΙΞ της Χ. Κλεισιούνη με τους Π. Ηλιάσκου, Ε. Μίντζα, Δ. Μαρέσκα και Θ. Ευθυμιάδη υπόσχεται στο Εργοστάσιο της Λεωφόρου Βουλιαγμένης και για επτά παραστάσεις, με έναρξη στις 4 Μαΐου, ένα ταξίδι μέχρι το πηγαδιό του πηγαδιού, μέσα από την αρμονία των κινήσεων και την έμπνευση του αυτοσχεδιασμού.

ΚΑΒΑΚΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΡΟ

Ο κύκλος των ρεσιτάλ στην Αίθουσα Δημ. Μητρόπουλου, που το Μέγαρο Μουσικής οργάνωσε κατά την Περίοδο Εξορμήσεως 1992 - 1993, έδωσε την ευκαιρία σε πολλούς καλλιτέχνες, Έλλην και ξένους να ερμηνεύσουν μουσική δωματίου στην αίθουσα της Αθήνας, που προσφέρει τις ιδανικότερες συνθήκες ακουστικής για τα έργα αυτής της μουσικής.

Ο κύκλος αυτός ολοκληρώνεται με το ρεσιτάλ δύο πολύ σημαντικών σολίστ βιολιού: του Λεωνίδ Καβάκου –που δεν χάνει ευκαιρία να ερμηνεύει έργα μουσικής δωματίου– και του Δημήτρη Πολυζωΐδη, του θαυμάσιου αυτού βιολονίστα που ζει κι εργάζεται στην Αυστρία. Μαζί τους, οι πρώτη εμφάνιση στο πλευρό του συζύγου της, η βραβευμένη με πολλές τιμητικές διακρίσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό πιανίστα Μάγδα Καζόλη - Καβάκου.

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

ΘΑΝΟΣ ΜΠΟΥΛΟΥΓΡΑΣ, ζωγραφική. BLUMEN (Still life). Άλλη πόλη, Κ. Μελενίκου 34, Θεσσαλονίκη, 10.5 - 4.6.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΞΑΡΗΣ, ζωγραφική. Παρατηρητής, Πρ. Κορομηλά 38, Θεσσαλονίκη. 5.5 - 29.5.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, ζωγραφική. Αέναον, Άντερσεν 18, Κατεχάκη. Ώς τις 8.5.

ΕΛΕΝΑ ΝΑΒΡΟΖΙΔΟΥ, ζωγραφική. Πολύπλανο. Λυκαβηττού 16.

ΝΙΚΗ ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ, ζωγραφική. Δεσμός, Τζιραίων 2 και Διονυσίου Αρεοπαγίτου. 10.5 - 10.6.

Από τη δουλειά της Νίκης Παπασπύρου «Δεσμός»

ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΩΔΙΚΕΣ

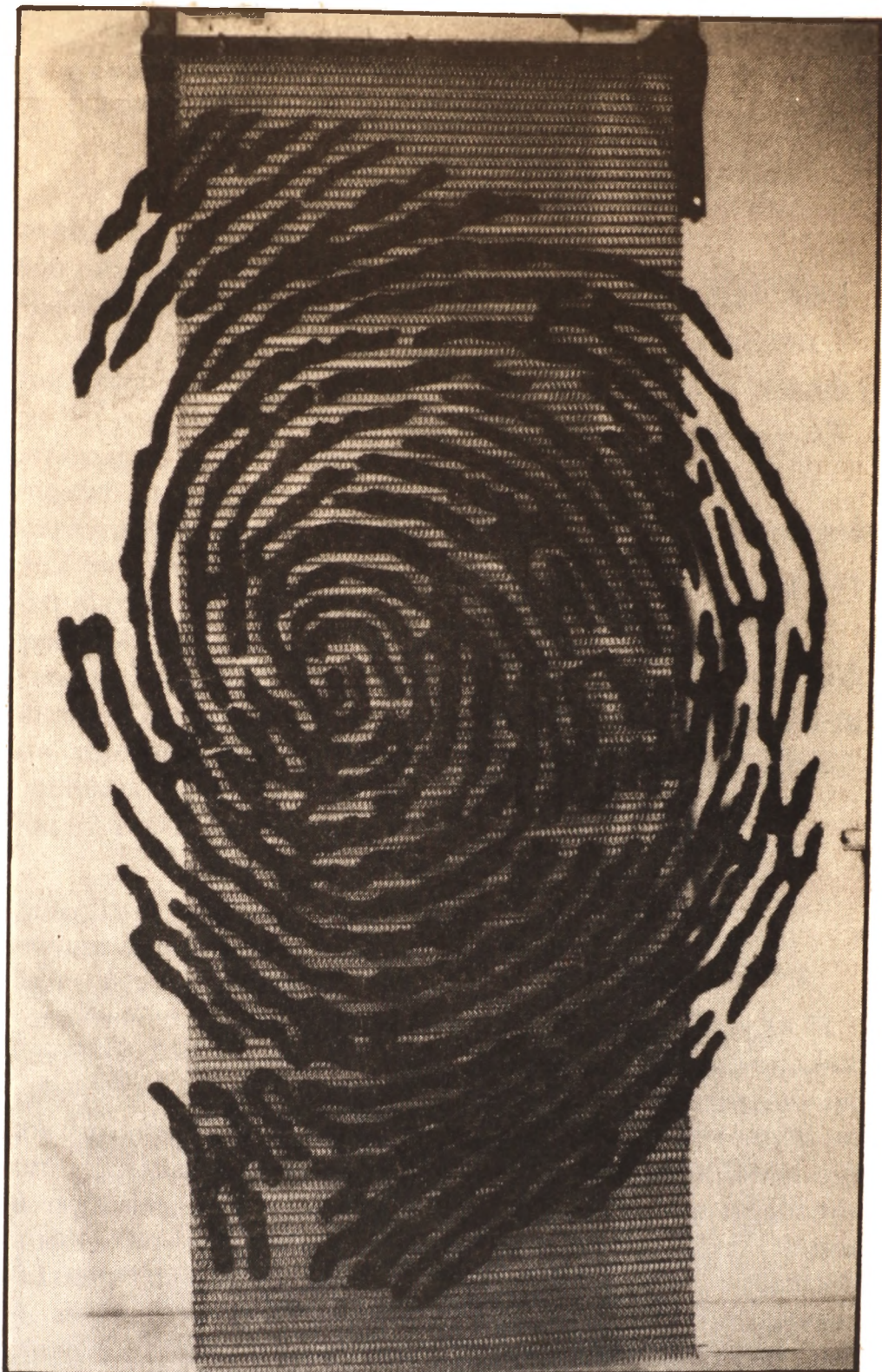
ριήγηση στις αίθουσες τέχνης συνεχίζεται.

μερα σχολιάζουμε τη γραφική των Κ. Ξενάκη, Π. Γουλιάκου, ρ. Σαραντοπούλου, Β. Δημητρεά.

νοταντίνος Ξενάκης με τα του που παρουσιάζει στην ρί «Κρεωνίδης» θέτει το ημα των στοιχειακών μο- της κωδικοποιημένης ει- κής γλώσσας σε μιαν άλλη Δεν πρόκειται για την ηση ενός υλικού που χεται από το γνωστικό ή ογικό προσκήνιο. Η δη- γική του γραφή αποτελού- από μια συντακτική ρωση σημαίνοντων δια- νει προϋποθέσεις για τα ικοινωνιακά σημαινόμε- α έργα του φανερώνουν εν τον ενδιαφέρει ο ανα- τισμός, ούτε τα δάνεια λαγών της έκφρασης μέσα τεκμήρια που αφήνουν οι ισιακές σχέσεις των προ- ν και των επιπτώσεων της φόρησης. Με σημεία και α οργανώνει τις υποδοχές συστήματος αναλογιών, ντιστοιχεί στις αρθρώσεις ς δομές της διαπολιτισμι- ις πλέον παρακαταθήκης, και των νέων δεδομένων επιτρέπουν προσβάσεις ωριστικότητας ανάμεσα ντολογία και στη φαινο- γία του έργου της τέχνης. ματα και οι κώδικες της ιας του σχετίζονται με τα α αναφοράς της κοινωνι- αγματικότητας, στον τρό- ν αυτή αποτυπώνει τις εν- ρες λειτουργίες και τις συ- ρορές των διαφόρων λεξι- ν που την χαρακτηρίζουν. ιουργική πράξη στα έργα ενάκη δεν υφίσταται ούτε κιν ούτε ως σκοπός. Εμφα- ι ως ύλη εύπλαστη, προ- ζόμενη στο χώρο ή στο ο, απ' όπου αντλεί και άθε φορά σημασιολογικές και μεταφορικές διαστά-

Στην Αίθουσα Τέχνης «Αγκά- θη» και μέσα από χαρακτηριστι- κά σήματα / σύμβολα που αντι- προσωπεύουν την «ελληνικότη- τα» μιας εθνικής γιορτής ο Περι- κλής Γουλιάκος υπονομεύει ένα σύστημα αξιών, παραπομπών και σημαινομένων. Παίρνοντας εικόνες από παλιές φωτογρα- φίες παρελάσεων, ζωγραφίζο- ντας χτενίσματα κοριτσιών και δημιουργώντας στο κεντρικό σημείο της αίθουσας έναν χάρτη της Ελλάδας από θαμβάκι και σινική μελάνι, οικοδομεί τα πα- ράγωγα μιας νοσταλγίας, χωρίς να την καταλύει. Με ειρωνικό τρόπο μεταπλάθει την επισημό- τητα και τη σοβαροφάνεια σε μνήμη αινιγματικού παιχνιδιού και γεύσης με τα «κουλουράκια» που εικαστικά πλάθει εκείνος στα ταψιά του (από στερεοποιη- μένη ζύμη). Τα σχήματά του λει- τουργούν πλέον ανεξάρτητα, δημιουργώντας έναν νέο χάρτη σημασιών κι αμφισημιών.

Με τον τίτλο «Μονάς» η Χρι- στίνα Σαραντοπούλου εκθέτει αυτόν τον καιρό μια σειρά έργων της στην Αίθουσα Τέχνης «Βίκυ Δράκου». Μέσα από μεγεθυμέ- να δακτυλικά αποτυπώματα που δημιουργούν γλυπτικές επάλληλες στρωματογραφίες, ανιχνεύει τη λειτουργία του «ίχνους / αποτυπώματος» ως στοιχειακής μονάδας της γρα- φής της. Μιας γραφής στο χώρο αλλά και στο πεδίο ανίχνευσης του χαρακτηρισμού και αποχα- ρακτηρισμού των σημάτων της γλώσσας, όσο και της ίδιας της καλλιτεχνικής χειρονομίας να ορίσει το είδωλο και το αντικα- θρέπτισμά του. Η πράξη της δη- μιουργίας, ως πρόθεση και απο- τέλεσμα μορφοποιείται μέσω της ύλης και πάνω στην ύλη. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, αυτή η ύλη είναι μεταλλική για να δη- λωθεί η στερεότητα και η αυθε- ντικότητα της ανεξίτηλης κατά- θεσης και των τεκμηρίων μιας επικοινωνιακής γέφυρας, ανά- μεσα στον αποστολέα και τον αποδέκτη. Σημείο τομής και διαφορετικών επενδύσεων σχε- τικά με τα νοηματικά φορτία που αντιπροσωπεύουν οι δύο κατευθύνσεις, τα γλυπτά της

Χρ. Σαραντοπούλου: Γλυπτό της.

Χρ. Σαραντοπούλου αναπτύσ- σονται ελλειπτικά και δυναμικά στο χώρο, αξιοποιώντας το φως και τις σκιές, με συστροφές και αναστροφές στις δίνες που οπτι- κά προκαλούν.

Στην ίδια αίθουσα είχαμε την περασμένη χρονιά γνωρίσει τις «εγκαταστάσεις» του Γιάννη Μετζικώφ, ορισμένες από τις οποίες είχαν συναφή χαρακτη- ριστικά μορφικά – τουλάχιστον γνωρίσματα με τα γλυπτά της Χρ. Σαραντοπούλου. Συγγενι- κοί μέχρι ενός βαθμού και πα- ράλληλοι δρόμοι, που ο συνειρ- μός τους έφερε στο προσκήνιο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι τα έργα αυτά καθ' εαυτά, δεν ορί- ζουν και διαφορετικές συνειδη- σιακές καταστάσεις.

Ο Βαγγέλης Δημητρεάς στους δύο ορόφους του «Σπιτιού της Κύπρου» παρουσίασε ένα

σύνολο σχεδιαστικών και χρω- μοπλαστικών έργων, συμπληρώ- νοντας έτσι τη μια παράμετρο του προβληματισμού του με την άλλη. Το ενδιαφέρον εστιάζεται στον τρόπο αναγωγής του όγκου στη δυσδιάστατη επιφάνεια και αντίστροφα. Οι αντιστοιχίες του σκεπτικού αυτού ανταποκρίνο- νται στη σύλληψη και στην εκ- φορά της κοινωνικής και της ει- καστικής ορίζουσας. Με αναλυ- τική και ανασυνθετική διαδικα- σία αναπτύσσονται οι εννοιοδο- τικές και αισθητικές διαστάσεις στο έργο τέχνης. Κάθε έκθεση του Βαγγέλη Δημητρεά συμβάλ- λει ουσιαστικά στον τρόπο δη- μιουργίας της σύνθεσης, μέσα από ένα πρίσμα κάθε φορά ανα- νεωτικό των αντιλήψεων που επικρατούν για τις ορίζουσες αυτού του διαμορφωτικού πα- ράγοντα.

Αθηνά Σχινά

Η ΑΝΤΕΠΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ

Περί 'THE THE' ο λόγος, τουτέστιν: περί Matt Johnson! Ο Μεγάλος Ξένος. Ένας ακόμα αυτοπρόβλητος «εσταυρωμένος». Φαβορί για το πάνθεον αγκιτατόρων του διαταξικού διασκογραφικού τοπ. Δαχτυλοδειχτούμενος, απέκτησε εκ προοιμίου τον τίτλο του Αντι-Σταρ. Και τον διατήρησε.

ΣΤΑΡ ή αντι-σταρ, κάνει βεβαίως το ίδιο, όταν μιλά κανείς για «ποπ» ή όπως αλλιώς λέγεται αυτό το προσφιές ροκάνισμα ορίων, ανάμεσα στη θεαματικότητα και την εκφραστικότητα ενός «προσώπου»... Βρετανός ο κύριος Johnson. Κι ορκισμένος εναλλακτικός, μετά των κατάλληλων θεατρικών επιφάσεων όπου χρειάζεται. Μαχητικός. Με μάτια διαπεραστικά που σε καρφώνουν αδιάκριτα. Young rebel. Με το επιβλητικό του «σκίνχεντ» κούρεμα, μπρος και πίσω από τη δοξαστική οθόνη. «Αγκιτάτορας».

Με στιχουργική ενός ειδήμονα στους ταξικούς αγώνες και στα δυσοίωνα ψυχολογικά διλήμματα. Με ύφος κάποιου που η φαταλιστική μοναξιά επικρέμαται πάνω από το κεφάλι του ως το μοναδικό του πεπρωμένο. Άβολος λοιπόν. Και σκληροτράχηλα παραπονιάρης. Ουμανιστής, με τον τρόπο του. Και, όπου χρειαστεί, πικρός και βασανιστικά θλιμμένος. Κόλακας της απαισιοδοξίας και του σοκ θεωρείται εδώ και μια δεκαετία από τον συχνά ιδιαίτερα ενθουσιώδη προς το πρόσωπό του βρετανικό μουσικό (και όχι μόνο) Τύπο.

Ένας ηλεκτρικός αντιϊρwas. Επέστρεψε. Μετά από κάμποσα χρόνια σιωπής, ύστερα από την καλλιτεχνική (κυρίως) αποτυχία του άλμπουμ *Mind Bomb* (1989). Παραήταν σκηνοθετημένη η αυτοκαταστροφή και χλιαρή η ξεπουλημένη στα media ήττα. Είχε κυριλέψει ο κόσμος του LP *Injected* (1986). Είχε μαραζώσει ο άθλος του LP *Soul Mining* (1983). Και ο αντικομοφομιστικός πυρετός των δίσκων *The Pornograph Of Despair* (1982) και *Burning Blue Soul* (!) είχε κοπάσει κι αυτός. Επικίνδυνα. Απογοητευτικά...

Να όμως που το 1993 προέκυψε σωτήριο! Πιο έμπειρος στη γραφή των τραγουδιών του

«Ο πολιτισμός μας είναι μια επικάλυψη. Κάτω από την επιφάνεια επικρατεί η αληθινή ζωώδης φύση μας...», λέει ο Matt Johnson των The The σε συνέντευξη στον αγγλικό Τύπο.

από ποτέ άλλοτε, αυθόρμητος, ξελαμπικαρισμένος (όχι όμως και σε «κλινικό» βαθμό), ορεξάτος, διεγερτικός, πολύχρωμος, αισθαντικός.

Το άλμπουμ *DUSK* είναι κάτι παραπάνω από μια ευχάριστη έκπληξη. Αναδίδει μια αίσθηση πρωτογονισμού, καθώς το ένστικτο κουμαντάρει αισίως τη δικαιωματικά κεκτημένη επαγγελματική ευστροφία. Δαίμονες φολκ και μπλουζ ξεπηδούν από παντού (ακόμα και από τις πιο ιλουστρασιόν ενορχηστρωτικές φωτοσκιάσεις) πανέτοιμοι να ιντριγκάρουν τις ρουτίνες και τα σκέρτσα της τηλε-ποπ. Και όλης της προκατασκευασμένης

βαριεμάρας του λαϊκίστικου μερα. Στο άλμπουμ «*DUSK*» αυτό το αμφεταμινικό «στα αισθηματικά σαλιαρίσματα του συρμού» ο Matt τραγουτά (φυσικά), παίζει κιθάρα, μπορντς και συνυπογράφει παραγωγή μαζί με τον Bill Lampson. Στο πλευρό του έχουν άψογα, ο Johnny Marr (κιθάρες, φουσαρνίκια), ο D.C. Collard (όργανο θάρα), ο James Elmer (μπό και ο Dave Palmer (ντραμ). Ιδανική συντροφιά!

Χρήστος Τσανό

Ετοιμάστηκαν 4 ακόμα τόμοι του περιοδικού ANTI: Από το α' εξάμηνο του 1990 (32ος) έως το τέλος του 1991 (35ος), τεύχος 426 μέχρι 483.

Από τα γραφεία του ANTI μπορείτε να προμηθευθείτε τους τελευταίους και παλαιότερους τόμους του περιοδικού.

Οι τόμοι του ANTI αποτελούν το πληρέστερο χρονικό των ημερών μας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΤΟΜΟΙ ΤΟΥ «ANTI»

Περιπέτεια της «Δεύτερης Γραφής»

για Σπυροπούλου -
δικιάν, Αναγνώσεις
ίμια) (Εκδ. Πρόσπερος)
1992.

Μπερλής, 5 (+2) Δοκίμια
Ελύτη (Εκδ. Ύψιλον)
1992.

Κοκόλης. Αλληλεγγύη.
πένες και λογοτεχνήματα
πεζογραφία του Τόλη
εντζή (Εκδ. Βάνιας)
αλονίκη 1992.

Γιαννης Θαλάσσης. Η Άρνηση
λόγου στο Ελληνικό
ιστόρημα μετά το 1974
(Γνώση), Αθήνα 1992.

Ίποτα το κοινό δεν συνδέει τα παραπάνω μελετήματα πέρα από το γεγονός ότι αποτελούν όλα τους έναν λόγο που ως ένα σημείο εκκί- έχει έναν άλλο λόγο, εκείνον λογοτεχνικού έργου, ποιητικού λογογραφικού, κάποτε και δοκι- μίου. Αν το δοκίμιο επιτρέπει την ίρετη εμπλοκή του «αναγνωστι- γώ» στο κείμενο αποτελώντας λοθι για την εμφάνιση μιας λο- νίζουσας «δεύτερης γραφής», τότε αυθύπαρκης αλλά άμεσα κώμενης από την αναφορικότη- στο αλλότριο έργο, η θεωρητι- ελέτη προσδιορίζεται από την κειμενική προσέγγιση και από ανάλυση βασισμένη σε θεωρητι- εργαλεία που στην εκάστοτε μογή τους τίθενται σε μία νέα ιασία. Υπό αυτή την έννοια, ο ητής ελέγχεται ευκολότερα και ρόλοκεται περισσότερο εκτεθει- σε αντίθεση με τον δοκιμιο- ο κριτικό του οποίου η υποκει- ή ερμηνευτική κατάθεση πάνω κειμενωμένο έργο δεν λειτουργεί ευτικά στις περαιτέρω αξιολο- γς του.

καλόγνωμη παρουσίαση, κά- νων ποιητών και πεζογράφων μας κόμη και δοκιμιογράφων μας, τη Χρύσα Σπυροπούλου δεν ξε- ρει σε τίποτε από τα παραπάνω κτηριστικά. Τα σύντομα, στην οψηφία τους, κείμενα, που πρω- φουσιάζτηκαν από το 1986 και ια, κατά κύριο λόγο, στο περιο- Ευθύνη και στα Τετράδια Ευ- ρς αλλά και στα περιοδικά Γρα- και Νέα Εστία, κρίθηκε, για κά-

ποιους ανεξακρίβωτους λόγους, σκόπιμο, να επανεκδοθούν εδώ συ- γκεντρωμένα, παρ' όλο που δεν έχουν καμιά συνολική πρόταση να προφέρουν. Βιζυηνός, Θεοτοκάς και Μυριβήλης εναλλάσσονται με τις Μελισσάνθη, Όλγα Βότση και Ζωή Καρέλλη με μόνο στόχο την προσω- πική, αυτάρεσκη και διδακτική επα- νεγγραφή της θεματικής των έργων τους από την «δοκιμιογράφο». Όλοι οι δημιουργοί κατέχονται από τον προβληματισμό της «σύγκρουσης του αισθησιακού και του πνευματι- κού κόσμου» (σελ. 41) και κάτω από αυτή την οπτική γράφονται και διώ- νονται τόσο τα ποιήματα της Καρέλ- λη όσο και οι νουβέλες του Μυριβή- λη. Όλες, εξάλλου, οι παρουσιαζό- μενες ποιήτριες είναι «εσωτερικές και στοχαστικές πάνω στην ανθρω- πινή ύπαρξη», δημιουργούν κόσμους γεμάτους «εικόνες, μυστήριο και δέος» ενώ παράλληλα εκπέμπουν γλυκύτητα, γαλήνη και ειρήνη. Αλλά και οι εξεταζόμενοι δοκιμιογράφοι έχουν πασιδηλές τις αρετές τους, που εντοπίζονται στην «ευαισθησία, πεί- ρα και αγάπη για το λειτούργημα» (Ε.Ν. Πλατής) ή «διαπεραστική μα- τιά», «απέριττο και καθάριο τρόπο», «τόνους απαλούς» (Τάσος Κόρφης), σε βαθμό που αναρωτιέται κάποια στιγμή ο αναγνώστης αν η γλώσσα, για τη Σπυροπούλου, εξακολουθεί να αποτελεί όργανο επικοινωνίας ή απλά αναμνηστικό σκέτων σημαι- νόντων που επαναλαμβάνονται ανε- ξάρτητα από το εκάστοτε αντικείμε- νο αναφοράς ή τον αποδέκτη. Εκεί όμως που η «δοκιμιογράφος» συγ- χέει το ρόλο της με εκείνον της εγκυ- κλοπαιδείας είναι στα μακροσκελή και αποπροσανατολιστικά της κείμε- να για τη Βιρτζίνια Γουλφ και τον Γκράχαμ Γκρήν. Η εντυπωσιακή αφέλεια με την οποία «οδοιπορεί» στα έργα των παραπάνω συναγωνί- ζεται την προσέγγιση γυμνασιόπαι- dos που κάνει για το «Όνειρο στην αρχαία ελληνική λογοτεχνία». Η εν δυνάμει, τέλος, ιδιαίτερα ενδιαφέ- ρουσα «Αρμένικη παρουσία στη νεοελληνική λογοτεχνία», που επι- χειρεί, εξαντλείται σε μια μεμφίμοι- ρη αναφορά αρμενίων ηρώων σε δύο μόνον έργα, χωρίς να μπορέσει, έστω από αυτά, να αποκομίσει κάποια εν- διαφέροντα συμπεράσματα.

Οι Αναγνώσεις της Χρ. Σπυρο- πούλου αποτελούν μια συλλογή που δίνεται ανέξοδα στον αναγνώστη δί- χως να έχει κάτι να του προσφέρει αφού δεν κάνει άλλο από το να λει- τουργεί ισοπεδωτικά πάνω στα πα-

ρουσιαζόμενα έργα, προβάλλοντος τον δικό της λόγο. Με αυτή την έν- νοια, μοιάζει να ασελγεί διπλά: τόσο πάνω στη λογοτεχνία όσο και πάνω στον δοκιμιακό λόγο που εδώ χρησι- μοποιείται καταχρηστικά και γι' αυ- τό όχι ακίνδυνα.

Του κινδύνου που απειλεί τον με- λετητή, ειδικά της ποίησης, να περι- πέσει σε μια απλή επανεγγραφή του έργου που εξετάζει φαίνεται να έχει επίγνωση ο Άρης Μπερλής, όταν σημειώνει: «(...) δεν είναι ακλόνητος ο ισχυρισμός πως ο ποιητής καθορί- ζει, με το μέσον που χρησιμοποιεί, τους όρους του παιχνιδιού και δε- σμεύει τον αναγνώστη και κριτικό». Ο ίδιος, δε, αφήνει να εννοηθεί ότι από τη στιγμή που το μελέτημά του δεν υπόκειται στους κανόνες μιας αυστηρής μεθοδολογίας, θα επανα- διαπραγματεύεται, κατά τη ροή του, τους περιορισμούς και τις ελευθερίες που μπορεί να θέτει κανείς όταν γρά- φει για τη γραφή του άλλου (σελ. 13). Υιοθετώντας όμως την άποψη: «αν η ρητορική είναι το άπαν της ποιή- σεως, το ίδιο είναι και της κριτικής», αφήνει ανεξέλεγκτα τα όρια του δι- κού του αυτοπεριορισμού μέσα στην ποίηση του Ελύτη, όταν μάλιστα προηγουμένως έχει πεισθεί ότι δεν υπάρχει μια ολική κριτική θεωρία που θα συνεξέταζε το νόημα και τον τρόπο όπως και τον τρόπο του νοή- ματος. Ουσιαστικά, με τις θεωρητι- κές του αυτές τοποθετήσεις, ο Μπερ- λής δεν κάνει άλλο από το να αφήνει τον εαυτό του αδέσμευτο να δράσει μπροστά στην ποικιλία του υλικού που του προσφέρει το εξεταζόμενο πολύτροπο ατίθασο έργο του Ελύτη, έργο που αρνείται τις αυστηρές θεω- ρητικές ταξινομήσεις όσο και την αι- σθαντική - συγκινησιακή πρόσληψή του. Με αυτή την έννοια, ο μελετητής καταφεύγει, στα «5 δοκίμια για τον Ελύτη», και στα δύο είδη προσέγγι- σης. Ωστόσο, πίσω από το κάλυμμα ενός ρητορικού λόγου, θέτει σε κίνη- ση πρώτιστα τη διωματική - συγκινη- σιακή καθώς και την προθετική λει- τουργία της γλώσσας, περιορίζοντας ταυτόχρονα το διάλογο μεταξύ του ίδιου και του «κοινωνικού προσώ- που» του Ελύτη. Αυτή η τακτική γί- νεται εμφανής στις επαναλαμβανό- μενες επιδεβαιώσεις του ποιητικού μεγέθους του Ελύτη όπως και σ' εκεί- νες όπου διαφαίνεται κάποιος ψόγος για τον Ελύτη - Πολίτη του Κόσμου και της Κοινωνίας του. Αυτή όμως η συνεχής παρεμβολή του κοινωνικού προσώπου εθνικού ποιητή Ελύτη κα- τά την προσέγγιση του έργου εμπε- ριέχει μια βασική παρεξήγηση: εκεί- νη που επαναληπτικά θέλει και το- ποθετεί τον αναγνώστη όχι απέναντι στο έργο αλλά στον ίδιο τον ποιητή. Αυτό προελαϊνεί το έδαφος για να

«Ωρα, εσύ, φτερουγίζεις ανάμεσα στους αμμολόφους./Ο χρόνος, ψιλή άμμος, τραγουδά μέσα στην αγκαλιά μου:/ ξαπλώνω πλάι του, μ' ένα μαχαίρι στο δεξί...»: Πάουλ Τσέλαν Αυτός ο κόσμος ο δυσανάγνωστος... (εκδ. Ροδαμός, 1992), μετάφραση Ιωάννα Αβραμίδου. Να ήταν μόνο ο κόσμος δυσανάγνωστος, καλά θα ήταν, είναι ατυχώς και η μετάφραση...

Αρχιτεκτονική και Πολεοδομία. Ένα ακόμη διδύμο της σειράς «Ανακαλύπτω την αρχαία Ελλάδα» (εκδ. Κέδρος, 1992) με διδακτικό στόχο, που δεν υποτιμά τους αναγνώστες. Γραμμένο από την Ιωάννα Φωκά και τον Πάνο Βαλαβάνη, με τη σταθερή ποιότητα εικονογράφησης της Σοφίας Ζαραμπούκα. Μια καλή εκδοχή της εκλαΐκευσης.

Βροχή «Κατέβηκε από την υδρορρόη/ φορώντας τα ελαφριά της ξυλοπάπουτσα». [Σιγανή βροχή] «Από τότε ζω μόνος/καμιά ευγενική γυναίκα δε με φροντίζει/ Ζεσταίνω το τσάι μου μόνος/σηκώνω το κερί και διαβάξω/όχι ποιήματα όχι/τον πράσινο αχνό των δέντρων έξω απ' το παράθυρό μου/ Θυμάμαι ωστόσο δύο στίχους από μια συλλογή του Σουντό Μόρι:/“Ζέστη απ' τον κόρφο θαυμάσιου κοριτσιού”»: Μαρία Λαϊνά. Ρόδινος φόβος (εκδ. Στιγμή, 1992). Κάπως έτσι ζεσταίνεται και το κρύο χαρτί...

Για μια προβληματική ηθική

του Κώστα Αξελού -
μετάφραση
Φραγκίσκης
Αμπατζοπούλου
(εκδ. Βιβλιοπωλείον
της «Εστίας», 1992).

Ένα σημαντικό
βιβλίο κρίνεται και
από την αντοχή του
στο χρόνο· κάτι
τέτοιο συμβαίνει και
με το βιβλίο αυτό που
καταφέρει εδώ και
μια εικοσαετία από
την πρώτη του έκδοση
να θέτει, ακόμη και
σήμερα, επίκαιρα
ερωτήματα. Όσο για
απαντήσεις... μάλλον
στην «άλλη ζωή»!

«Δύσκολο να
κατορθώσει κανείς να
συνταγίσει μέσα του
τον παράφορο
ενθουσιασμό με την
ανελέτη κριτική»:
Γκαίτε. **Επιλογή από
τα Maximen und
Reflexionen** -
μετάφραση Ν. Μ.
Σκουτερόπουλος -
Κλάους Μπέτσεν
(εκδ. Στιγμή, σειρά:
στοχασμοί-1, 1992).
Τι κάνει κανείς με τον
ανέλετο
ενθουσιασμό και την
παράφορη κριτική, ε,
αυτό ας το βρούμε
μόνοι μας.

**Ένας χρόνος με το
λιοντάρι και τα ζώα
της Σαβάνας** (όπου
μπορείτε να βρείτε τη
ζωγραφιά του
δέντρου
μπαομπάμπ!) θα ήταν
μια κάποια λύση, αν
το βιβλίο αυτό «για
παιδιά», εκτός από
την ιδιαίτερα
προσεγμένη
εικονογράφηση της
Λορέλλα Ριτσάτι,
διέθετε κι ένα
λιγότερο βαρετό
κείμενο (μετάφραση
Ντόση Ιορδανίδου,
εκδ. Πατάκη, σειρά:
«ένας χρόνος με...»,
1992).

**Ζωίτσα και μάλιστα
πέρα από το Αιγαίο**
της Ζωής Ν.
Κυριτσόπουλου και
εικονογράφηση του
Αλέξη
Κυριτσόπουλου (εκδ.
Άγρα, 1992):

αναπτυχθεί η θέση του δοκιμιογράφου, όταν φθάνει να εξετάσει τον «πολιτικό» Ελύτη με ευκαιρία την πρόσφατη *Ιδιωτική Οδό*, σύμφωνα με την οποία στον ποιητή αρμόζει ο ψόγος του μη-πολιτικού όντος. Κι αυτό διότι εγκალεί, μέσω της ποιητικής του συλλογής, τον αναγνώστη του να περιοριστεί στην «ιδιωτεία» - κάτι που, ευτυχώς, κατά τον Μπερλή, ο εξοικειωμένος με τον Ελύτη αναγνώστης, παρ' όλο που εκπλήσσεται, δεν υιοθετεί ως στάση ζωής. Δεν θα είχε καμία σχέση το γεγονός ότι διαφωνώ με αυτή την ερμηνεία που δίνεται στους στίχους του ποιητή αν δεν αποτελούσε, απλά, μια διαφορετική πρόσληψη του ίδιου του μηνύματος αποδεικνύοντας έτσι το εσφαλμένο της γενικότητας που προτάσσει ο Μπερλής και άρα και της τοποθέτησής του στο σχετικό δοκίμιο που τιτλοφορεί «Η αισθαντικότητα ως μέσο εξόδου από την ιστορία». Εξάλλου, στο δοκίμιό του «Ο πολιτικός Ελύτης», ο συγγραφέας αποδέχεται αδιαμφισβήτητα το πολιτικό στοιχείο στην ποίηση του Ελύτη, χωρίς ωστόσο να δείχνει ακριδώς πώς, κατά τη γνώμη του, αρθρώνεται αυτός ο πολιτικός λόγος. Το πρόβλημα εκκινά από την αδυναμία του μελετητή να ορίσει και κατά συνέπεια να διαχωρίσει το «πολιτικό» από το «ιδιωτικό», αφού και ο ίδιος παραδέχεται ότι η απόπειρα ορισμού «ως μη πολιτικού στοιχείου» της αναδίπλωσης στο «ιδιωτικό», της φυγής του ποιητή εις εαυτόν, της εστίασής του στη δική του εσωτερική ιστορία μάλλον παρά στην ιστορία των ανθρώπων κ.λ.π., μοιάζει χονδροειδής, αυθαίρετη και παραπλανητική (σελ. 53-54), όπως και πράγματι είναι.

Διότι μια τέτοια πρόταση φαίνεται να αγνοεί τη διαρκή σχέση Αντίδρασης μεταξύ ατόμου και κοινωνίας, την εγγραφή της ιστορίας μέσω του και πάνω στο κοινωνικό άτομο και τα έργα του, ακόμη δε περισσότερο όταν τα έργα αυτά είναι ευρέως κοινοποιησιμα, όπως η ποίηση όχι μόνο του εξεταζόμενου ποιητή που τυγχάνει του μέγιστου κοινωνικού εκτοπίσματος αλλά και οποιουδήποτε συγγραφέα που δημοσιεύεται. Η συγγραφή, όταν συνοδεύεται από έκδοση, αποτελεί πολιτική πράξη και παύει αυτόματα να αποτελεί «ιδιωτεία». Ακόμη και αν ερμηνεύαμε την *Ιδιωτική Οδό* όπως την ερμηνεύει ο Μπερλής, δεν θα έπαυε να αποτελεί «πράξη» εγγραφόμενη στον πολιτικό-κοινωνικό χώρο. Το αν συμφωνούμε ή διαφωνούμε με το περιεχόμενο της πράξης, αυτό δεν αναιρεί σε τίποτα τον χαρακτηρισμό της ως πράξης όπως και δεν αποτρέπει τις συνέπειες που μπορεί αυτή να επιφέρει. Ο Μπερλής προσπαθεί, τε-

λικά, να αποδώσει τον μη-πολιτικό χαρακτήρα της *Ιδιωτικής Οδού*, διασώζοντας ταυτόχρονα τον πολιτικό Ελύτη, αποδίδοντας το φταίξιμο στη μορφή: έτσι, θα καταλήξει να υποστηρίξει, μέσα από μια περίτεχνη μεταστροφή, ότι η ποίηση, μέσα από την αυτονόητη λυρική της που εμπειριέχει και σε αντιπαράθεση με τον «άτρεπτο ποιητικό λόγο» της *Ιδιωτικής Οδού*, είναι που δίνει στον ποιητή το δικαίωμα να υιοθετεί και ιερατικό-προφητικό λόγο (βλ. *Το Άξιον Εστί*) και να θαθαίνει το πολιτικό μήνυμα μετασχηματίζοντάς το σε όραμα αλλά και να ανοίγει πολλαπλές αναγνωστικές δυνατότητες που μας αποτρέπει να προσεγγίσουμε το ποιητικό έργο ως μανιφέστο (σελ. 57). Νομίζω όμως ότι πίσω από όλα αυτά γίνεται εμφανής η αμηχανία στην οποία περιέρχεται ο ίδιος ο μελετητής συνειδητοποιώντας το άτοπον της σύγχυσης που πηγάζει από την ταύτιση του ποιητικού και κοινωνικού «εγώ» του ποιητή που ο ίδιος προκάλεσε. Νομίζω, ακόμη, ότι μια μικρή προσφυγή για κάποια σχετικά δάνεια στις αφηγηματολογικές θεωρίες θα διευκόλυνε αισθητά τα πράγματα. Και οπωσδήποτε, η διαφοροποίηση του λογοτεχνικού σε «πεζό» και «ποιητικό» λόγο, ως προσδιοριστικού στοιχείου, σε σχέση με τις κοινωνικές συνέπειες που ενδυνάμει προκαλεί κατά την πρόσληψή του, μοιάζει, δυστυχώς, να αγνοεί το γεγονός ότι η ποίηση χαρακτηρίζει εξίσου όλο τη λογοτεχνία, ακόμη και στις πλέον αναπαραστατικές της μορφές. Είναι προφανές ότι οι αντιφάσεις που προκύπτουν από τα επιμέρους δοκίμια του Μπερλή πηγάζουν από την έλλειψη υιοθέτησης από την αρχή ενός ενιαίου θεωρητικού εργαλείου.

Ακόμα κι αν υποδηλώνουν αμηχανία του μελετητή, όλα τα παραπάνω καθίστανται ιδιαίτερα ενδιαφέροντα γιατί μας επιτρέπουν να δούμε την δική του πορεία μέσα από την ανίχνευση ενός σημαντικού έργου που συχνά φαίνεται να μετατρέπεται σε πάλη μαζί του. Έτσι, η ανοικτή οδός προσέγγισης στην οποία κλείνει από το πρώτο του δοκίμιο, δηλώνει αυτή την επιθυμία αναμέτρησης με το Ποίημα με όλα τα μέσα, έστω και αν στο τέλος τα ερωτηματικά που θέτει παραμένουν. Ωστόσο, προσωπικά, βρήκα ως πλέον οξυδερκές από τα πέντε αυτά δοκίμια εκείνο με τίτλο «Η ποίηση του Ελύτη καταντικρύ της δεινής κυριολεξίας του θανάτου» που γράφεται με αφορμή τα *Ελεγεία της Οξώπετρας*. Εδώ, ο Μπερλής, έχοντας το στέρεο υλικό της μορφής του ποιήματος ως βάση, οδηγείται σε μια καθ' όλα θελκτική ανάγνωση του νοήματος και του ποιήματος: «τα

ποιήματα οφείλουμε να τα διαζουμε ως πεδία μάχης», όπου αντωπες είναι οι ίδιες οι συνιστώσες του ποιήματος, γλώσσα και άλλες» (σελ. 50), θα καταλήξει, ίδιος ορθά, αποδεικνύοντας ότι στον δοκιμιακό λόγο, το θεωρητικό υπόβαθρο δημιουργεί τις προϋποθέσεις πρόσληψης της λογοτεχνίας.

Τα (+2) δοκίμια που συμπληρώνουν το βιβλίο ανήκουν στον Γ. Κοροπούλη και ο Μπερλής δηλώνει στην εισαγωγή του ότι ο λόγος που συμπεριέλαβε είναι ότι σ' αυτά σ' αφορούν οι δικές του θέσεις και θα μπορούσαν να χαρακτηριστεί υπό οποιονδήποτε έννοια, ως συμπληρωματικά εκείνων. Με αυτές έννοια, αποτελούν ένα τρίτο πάνω στη δεύτερη γραφή του Μπερλή και φοβάμαι πως ο σχολιαστής σε σχέση με το πρώτο και δεύτερο αντικείμενο αναφοράς του, προκαλούσε την εκφορά ενός τριτοκλαδικού πλέον τέταρτου λόγου, αυτό και περιορίζομαι εδώ σε παρατηρήσεις: Πιστεύω εφ' ένός ο Κοροπούλης, παρ' όλο που φεύγει στο σχολιασμό και απλώς Μπερλή, γραπτών για τον ποιητή, δεν αποφεύγει σφάλματα που τοπίσαμε στον τελευταίο ενώ χρόνος, στο δεύτερο δοκίμιο στο «Περί ονομάτων ορθότητος» καταφέρει να δώσει τον αναμύτο στον «οικοδεσπότη» του, εξετάζοντας το θέμα της «αλήθειας» στον πολιτικό Ελύτη, επισημαίνοντας διπλή ιδιότητα του «εγώ», με λόγια τον αναγκαίο συμπυκνωμένο και απόσχιση του δημιουργού από εκάστοτε ποιητικό «εγώ» που εφεύγει στο κάθε ξεχωριστό ποίημα. Μήπως, άραγε, στην όλη παρουσία του Μπερλή αρκεί να αναζητούμε πως το όνομα του Ελύτη είναι καν Ελύτης;

Ο Ξεν. Κοκόλης, με τον τίτλο του μελετήματός του, εισάγει στην ανάλυσή του ορολογία της αφήγησης με τη μορφή και περιεκτική: με τη μορφή «αλληλεγγύη» εννοεί την ερμηνεία, μέσα σ' ένα βιβλίο, των υλικών εκείνων που προέρχονται από διαφορετικές αναγνώσεις του συγγραφέα και που ηθελήμενα ή και άθελά του εντάσσονται στο κείμενό του. Πρόκειται όπως διευκρινίζει ο ίδιος στην εισαγωγή του μελετήματός του, για βιβλικό υλικό που μπορεί να υφίσταται απλή μετατροπή ή παραμορφωτική παρώδηση (σελ. 13-14), αλλά και στις δύο περιπτώσεις έχουμε να νούμε μ' ένα «αποκρυστάλλωμα» έννοια του όρου παραπέμπει σε ρα στην πολυσυζητημένη «διανόηση» την οποία ο συγγραφέας σκόπιμα αποφεύγει, όπως δηλώνει σε υποσημείωσή του. Διαφωνώ ότι πρόκειται για όρο της μόδας

στιγμή που η διατύπωσή του ανέρχεται στις αρχές του αιώνα μας, ήτως αν η δυτική θεωρία την ακάλυψε πριν μερικές δεκαετίες, ώσυχρόνως σήμερα γνωρίζει συχείς μεταλλάξεις στα πλαίσια του οδομισμού, θα εύρισκα σκόπιμη αιτιολόγηση, εκ μέρους του Κο-λη, γι' αυτή την απόρριψή της ή την ακριβή διαφοροποίησή της ό την «αλληλεγγύη».

εφαρμόζοντας την «αλληλεγγύη» έργο του Τόλη Καζαντζή, ο μελε-τής προβαίνει σε μια εξονυχιστική ανα όλων των διδλιακών αναφο-ν, δεδηλωμένων ή άδηλων, επώ-ων ή ανώνυμων, ακριδών ή παρε-ριμένων που υπάρχουν στα δι-α του, συνοδεύοντάς τες, όπου τις οπίζει, με σύντομα σχόλια. Η να αυτή αποτελεί το κυρίως σώ-του διδλίου του, αφού στο πρώτο ος έχει προδεί σε μια εννεαμερή χριση όλων των πιθανών μορφών τις οποίες δύνανται παραθέματα συγγραφείς να εντοπιστούν μέσα να έργο. Πρόκειται για μια επί-η φιλολογική δουλειά που υπη-εί ένα εκ των προτέρων μεθοδο-κό εργαλείο. Ο συνολικός αριθ-των περιπτώσεων αυτών ανέρχε-σε 125. Μακριά από οιαδήποτε πεγραφή του πρωτότυπου κει-ου, ο Ξ. Κοκόλης δεν γράφει δο-ιο, αλλά δημιουργεί θεωρητικό αλείο για να προσεγγίσει μορφι-δο και νοηματικά το εξεταζόμε-έργο και να εξαγάγει από αυτό κειμενικά συμπεράσματα. Στο ο μέρος του διδλίου του προβαί-στις παρατηρήσεις που τον οδή-η έρευνά του, υποστηρίζοντας τα διδλικά υλικά που συναντώ-ι σ' ένα έργο δηλώνουν είτε κά-ες πηγές ή προτιμήσεις του συγ-φέα είτε αυτό που ο τελευταίος ινε απαραίτητο για κάποια κατα-αστική ή επικοινωνιακή ανάγκη έργου του. Την πρώτη περίπτω-ην αναλύει υποστηρίζοντας ότι γχαράξεις αυτές του διδλιακού ού μέσα στο κείμενο μπορεί να αλαμβάνουν θετική ή αρνητική οπότε, αντίστοιχα, είτε εντεινε-η λογοτεχνική επικοινωνία μέσω διακειμενικού διαλόγου είτε το άθεμα λειτουργεί ανατρεπτικά ή πτικά ως προς κάποια κείμενα ή σπα. Όλες αυτές οι παραπάνω ιπτώσεις ισχύουν για το έργο του ζαντζή. Σε όλα αυτά, η πρόσκλη-η σύμπραξη του αναγνώστη εί-σίγηση, προβληματίζομαι όμως προς την παρατήρηση του Κοκό-σχητική με το γεγονός ότι αυτός αποκρίνεται περισσότερο σε τέ-ι παραθέματα όσο ο παραθέτων γραφέας είναι λιγότερο γνωστός. ίνο όμως που μοιάζει ιδιαίτερα ιαφέρον, αλλά αφήνει σκόπιμα

έξω από τη μελέτη του ο μελετητής, ως ενέχον την περιπτωσιολογία και τον υποκειμενισμό, είναι η δεύτερη περίπτωση: μια ξεχωριστή έρευνα θα μπορούσε νομίζω να αποκαλύψει τις αφηγηματολογικές ανάγκες που κά-νουν τον συγγραφέα να χρησιμοποιεί τα δεδομένα παραθέματα στα δεδο-μένα σημεία του έργου του, πράγμα που θα αποκάλυπτε πιθανόν και τον τρόπο οργάνωσης και δόμησης του υλικού του.

Δεν μπορώ, παρ' όλα αυτά, παρά να προσυπογράψω στην πρόταση του Κοκόλη, όταν λέει «εξάλλου, η τέχνη είναι απέραντη αλληλεγγύη», μια «υπέρ άλλων εγγύησις» και να διακρίνω, μαζί του, ότι στο βάθος της λέξης βρίσκεται μια όμορφη πρά-ξη: «να αποθέτεις κάτι εν γυίοις, στα χέρια δηλαδή του άλλου».

Αντίθετα, με προβληματίζει η αντιπαλότητα που πηγάζει από το ίδιο σημεινόμενο αλλά προφερόμενο εδώ ως «διακείμενο», όπως το τοπο-θετεί ο Γ. Θαλάσσης, μέσα από τη λακανική προσέγγιση που κάνει στο Λόγο. Κι αυτό διότι αδυνατώ να δω τη σχέση οιοιδήποτε κειμένου με ένα άλλο ως σχέση Πατέρα και γιου και τα συνακόλουθα οιδιπόδεια συ-μπλέγματα, όπως τα πρόβαλε ο Χά-ρολντ Μπλουμ. Ο Θαλάσσης απορρίπτει μια τέτοια σχέση στα κεί-μενα που εξετάζει ως Άρνηση του λόγου, καταφάσκοντας όμως στην αρχή μιας τέτοιας αντίληψης την οποία βλέπει σε όλα τα άλλα. Παρ' όλα αυτά, διατυπώνει την ενδιαφέ-ρουσα άποψη πως το κείμενο, ξανα-γραφόμενο από τον εκάστοτε ανα-γνώστη, κάθε φορά που αυτός το διαβάσει, χάνει την έννοια του προ-γενέστερου σε σχέση με ένα μεταγε-νέστερο κείμενο που το παραθέτει ή αναφέρεται σε αυτό, πράγμα πιθα-νόν που μας οδηγεί σε μια αιώνια ανακύκλωση της ίδιας της γραφής.

Δεν θα ήθελα να επεκταθώ ιδιαί-τερα στο μελέτημα αυτό, μια και ασχολήθηκα ήδη αλλού εκτενώς μαζί του και αναφέρομαι εδώ σε αυτό για καθαρά μεθοδολογικούς της κριτι-κής αυτής λόγους. Έτσι, μπορώ να επισημάνω ότι ο Θαλάσσης εκκινεί από τη θεωρία του αποδομισμού, με άξονα εκείνη του Ντεριντά, προσδί-δοντας όμως στη δουλειά του μια κατεύθυνση καθαρά φροϋδο - λακα-νικής ψυχανάλυσης. Αναρωτιέμαι αν μια τέτοια προσέγγιση αρμόζει πραγματικά όχι μόνο στην «άρνηση του φαλλογοκεντρισμού» που επαγ-γέλλεται ο μελετητής αλλά και δεν εμπεριέχει την πλήρη αυθαιρεσία, όταν ψυχαναλυτικές αρχές εφαρμό-ζονται πάνω στα δημιουργήματα της φαντασίας, τα όντα ενός χαρτιού ή, το χειρίστον, μέσω αυτών, στον ίδιο τον συγγραφέα. Πέρα από αυτό, η

προσπάθεια συμβιβασμού λακανι-σμού και φεμινισμού, που επίσης επιδιώκεται στο μελέτημα, επιτρέπει στον ερευνητή να βλέπει στη διφυΐα του γυναικείου προσώπου, όπως αποδίδεται περίτεχνα στη Φάρσα της Έρσης Σωτηροπούλου, το συμ-βολισμό του αιδοίου και εξ αυτού να συμπεραίνεται ότι η συγγραφέας χρησιμοποιεί μια «γυναικεία γλώσσα ως άρνηση του λόγου/φαλλού». Με-τά από μια τέτοια διαπίστωση, όποιο μυθιστόρημα ή ποιητικό έργο προ-βάλλει μια διπλή υπόσταση, ταυτό-τητα, κ.λπ. του ήρωά του, θα πρέπει να κατατάσσεται στον γυναικείο, αρνητή λόγο! Αντίστοιχα, όποιου έργου η γλώσσα εξωθείται έξω από τα όρια της επίσημης γραμματικής, όπως διαπιστώνει ο Θαλάσσης ότι γίνεται στην ιστορία του Γιώργη Για-τρομανωλάκη, θα πρέπει να θεωρεί-ται αυτόματα ως «άρνηση της σύγ-χρονης σκέψης»! Τα άλλα ελληνικά μυθιστορήματα που επίσης προβάλ-λουν κάποιο είδος άρνησης του λό-γου είναι οι *Αθόρυβες μέρες* της Νέ-νης Ευθυμιάδη, όπου το αίμα του αυτόχειρα αδελφού του ήρωα που τρέχει από το μπάνιο δημιουργεί την ανάγκη του αναγνώστη να ρωτήσει «πόσο αίμα έχει μια γυναίκα» (!), *Το κιβώτιο* του Άρη Αλεξάνδρου, *Το άγαλμα* του Φίλιππου Δρακονταειδή και *Ο αδελφός* του Γιώργου Χειμω-νά, έργο που αρνείται την άρνηση του λόγου που τελικά παρωδεί (!).

Το φιλόδοξο μελέτημα του Θαλάσ-ση, με το οποίο κλείνω αυτή την πα-ρουσίαση πρόσφατων έργων «δεύτε-ρης γραφής» δείχνει ότι η υπερβολι-κά αυθαίρετη εγγραφή του αναγι-γνώσκοντος υποκειμένου μέσα στο αναλυόμενο έργο, έστω κι αν φέρει ως άλλοθι την πλέον σύγχρονη θεω-ρία του αποδομισμού, μπορεί να οδηγήσει, από έναν άλλο δρόμο, στον ίδιο συντηρητισμό με κάποιες παραδοσιακές προσεγγίσεις, όπως αυτή της Χρύσας Σπυροπούλου, που παρουσίασα στην αρχή, και να καθί-σταται το ίδιο επικίνδυνη. Από την άλλη, το θεωρητικό λακανικό εργα-λείο του Θαλάσση αδυνατεί να δώσει μια ενιαία προσέγγιση στα εξεταζό-μενα λογοτεχνικά έργα, αφήνοντας κι αυτήν ακόμη την Άρνηση του λό-γου στο επίπεδο ενός μεταίωρου ση-μαίνοντος.

Αναμφισβήτητα όμως, μέσα από αυτή την περιπέτεια του κριτικού και θεωρητικού λόγου, όπως εκτίθεται παραδειγματικά στα πρόσφατα αυτά διαφορετικά έργα, πηγάζει μια πο-λύτιμη διαλεκτική προσεγγίσεων και απόψεων για τη λογοτεχνία που πι-στοποιεί, αν όχι τίποτε άλλο, τον δι-κό της διαρκή δυναμισμό, τον δικό της πολύσχημο και πολύτροπο χαρα-κτήρα.

Δημήτρης Τσατσούλης

«Ζούσανε εδώ και κάμποσα χρόνια, πέρα από το Αιγαίο, σ' ένα μεγάλο σπίτι ο μπαμπάς, η μαμά, η Ζωίτσα, ο θείος Αντώνης, η παρακόρη και τα ζωντανά»... Έτσι αρχίζει η αφήγηση της Ζωίτσας που ζούσε στη Μικρασία και έγραψε τις παιδικές της αναμνήσεις απ' τα μέρη «πέρα από το Αιγαίο» που χάθηκαν αλλά η μνήμη κρατά πάντα «ζωντανά».

Η αντιπαροχή της Ζωρς Σαρή (εκδ. Πατάκη, 1992) περιλαμβάνει δύο νουβέλες: «Το μπαστούρωμα» και «Η αποθήκη», δείγμα μιας λογοτεχνίας που, χωρίς να ηθικολογεί, διδάσκει. Αν και, δέβαια, καλύτερη διδαχή απ' την έμμεση δεν υπάρχει...

Θέατρο για το Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο με διασκευές και εικονογράφηση της Σοφίας Ζαραμπούκα, στις κωμωδίες του Αριστοφάνη *Ειρήνη*, *Λυσιστράτη*, *Όρνιθες* (εκδ. Κέδρος, 1993). Αλλά κι ένα ακόμη καλό διδλίο με Θέατρο για παιδιά, αυτή τη φορά της Άλκης Ζέη (εκδ. Κέδρος, 1992), που αποδίδει σε ελεύθερη διασκευή δύο μυθιστορήματα: 1. *Ο Κάρλσον και ο μπόμπιρας στη στέγη* της Άστριντ Λίντκρεν που μεταβλήθηκε σε *Κεραμιδοτρέχαλο* και 2. *Ο Ματίας ο Πρώτος* του Γιάννου Κόρτσας που διατήρησε τ' όνομά του, αλλά απέκτησε τραγουδάκια γραμμένα απ' την Ξένια Καλογεροπούλου.

Ο χαρτοκόπτης

Sine ira et studio...

Γιά την 'Ιστορία θα μιλήσω – την μέθοδο ανάγνωσης και χρήσης της. Για την 'Ιστορία, την «μητέρα της αλήθειας», την «αποτρέπουσα της επί την κακίαν όρμης». Για την 'Ιστορία, την όποια θεωρώ ότι οφείλουμε να διαβάζουμε, να γνωρίζουμε, να κατανοούμε (ως εδώ καλά) αλλά, πρωτίστως, να μετασχηματίζουμε, να παρερμηνεύουμε, να διαμορφώνουμε κατά τό δοκούν. Θα εξηγηθώ ευθύς.

Sine ira et studio. 'Η φρασούλα, από τά «Annales» του Τάκιτου, αποδίδεται στην γλώσσα μας έτσι: άνευ όργης και ευνόιας. Δηλώνει τόν τρόπο μέ τόν όποιο ό Ρωμαίος υπόσχεται να πραγματοποιητά γεγονότα, ως τό ξανακούσουμε πώς, άνευ όργης και ευνόιας. Δέν θα σταθώ στο προφανώς ψευδές, αλλά στην έπαισχυντη κενότητα της δηλώσεως.

Λέω, πώς, αυτή ή ίδια ή έννοια της λέξης «γεγονός» είναι μία φενάκη, ένας διανοητικός τυχοδιωκτισμός. 'Ανοίγω τό «Μέγα Λεξικόν όλης της 'Ελληνικής Γλώσσας» στο σχετικό λήμμα. 'Ιδού, μεταξύ άλλων:

γεγονός-ότος [τό]... πάν ό,τι ήδη έχει γίνει, πράξις τετελεσμένη... τό συμβεβηκός, τό περιστατικόν..., ή πραγματικότης, ως δεδομένη αλήθεια, τό δεδομένον...

Αυτά άρκουν. "Η, μάλλον, για να είμαι συνεπής μου άρκουν.

«Πάν ό,τι ήδη έχει γίνει». Τί ήρωϊκός, πόσον συγκινητικός όρισμός του άδυνάτου. Πράγματι, από τή στιγμή πού έπιδοθήκαμε στη μάταιη προσπάθεια της γνώσεως του Θεού δέν υπήρξε πίο φιλόδοξη σύλληψη στον σύνολο νου της ανθρωπότητας: πάν ό,τι... Ναι, έτσι θα μπορούσε να υπάρχει γεγονός, να υπάρξουν γεγονότα, να γραφθή μία και μόνη 'Ιστορία. "Αν μπορούσαμε, λόγου χάριν, γράφοντας για τή μάχη των Θερμοπυλών να γνωρίζουμε τίς τιμές των προϊόντων στην Καρχηδόνα, τίς κινήσεις όλων των κατοίκων της Σκυθίας, τίς σκέψεις του Ξέρξη και του Θεμιστοκλέους, τό άθροισμα πραγμάτων, έμβίων, προθέσεων, πράξεων πού συνιστούν τήν πραγματικότητα. Τότε θα μπορούσε να γραφθή μία και μόνη 'Ιστορία. Μέ τά σημερινά δεδομένα, όχι.

"Αν όχι ή 'Ιστορία, τότε λοιπόν τί; Δόξα τώ Θεώ, ή αντιπαλότης, ή έγγενής αντιπαλότης των ανθρώπων μάς ανοίγει έναν δύσβατο, ανάντη, θαυμαστό δρόμο – τόν δρόμο της 'Ελευθερίας. "Αν όχι ή 'Ιστορία, τότε οί 'Ιστορίες. "Ας γράψη κάθε ομάδα, κάθε φυλή, κάθε φύλο, κάθε τάξη τήν δική της έκδοχή, ως έπιλέξη τί της κάνει και τί δέν της κάνει από τά διασωθέντα αρχεία, ως έπινόηση, διά της νοθείας ό,τι άλλο της χρειάζεται και εδώ είμαστε. 'Αφήστε εκατό 'Ιστορίες να άνθήσουν, αφήστε εκατό 'Ιστορίες να συγκρουστούν, αφήστε – κυρίως – εκατό ιστορικούς να σπάνε ό ένας τό κεφάλι του άλλου.

Κάπου εδώ τελειώνω, κάπου εδώ θα μιλήσω προσωπικά. Σήμερα όπου κάθε είδους άθλιότητα – ό ρατσισμός, ό έθνικισμός, ό έθνικοσοσιαλισμός – ξανασηκώνει κεφάλι, καταθέτοντας τή δική της ιστορική παραχάραξη, σήμερα όπου τό πανάρχαιο και κυρίαρχο κτήνος της καθ' ήμάς κοινωνίας των Δυναστών (σημερινή της όνομασία: Καπιταλισμός) προσπαθεί να έπιβάλλη τήν δική του νικηφόρο έκδοχή της 'Ιστορίας, σήμερα, τώρα, λέω πώς έμείς, οί υπόλοιποι, οί μή μετέχοντες, οί άρνούμενοι τόν κακόν έπαινο, τόν πονηρόν άθλο πρέπει να καταθέσουμε τήν δική μας έκδοχή της 'Ιστορίας.

Καί αν με ρωτήσετε τί θα γίνη μέ τίς άλλες, σας προτείνω να διαβάσετε τό τέλος της προπροηγούμενης παραγράφου – εκεί πού μιλώ για σπασμένα κεφάλια. Πιστέψτε με, κυριολεκτώ.

ΑΠΟ ΤΟΝ

ΗΛΙΑ ΛΑΓΙΟ

ΤΑ ΚΑΡΤΟΤΗΛΕΦΩΝΑ ΣΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ

...και τώρα η ΤΗΛΕΚΑΡΤΑ

**Γρήγορη, απλή, σύγχρονη εξυπηρέτηση
στις τηλεφωνικές επικοινωνίες μας**

Η ζωή μας χωρίς κέρματα...

ΤΗΛΕΚΑΡΤΕΣ ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ:

- Σ' όλα τα γραφεία του Ο.Τ.Ε που συναλλάσσονται με το κοινό.
- Στα περίπτερα που βρίσκονται κοντά στους καρτοδέκτες.
- Στα Αεροδρόμια, Νοσοκομεία, Δικαστήρια, Στρατιωτικές μονάδες, αφετηρίες υπεραστικών Λεωφορείων, Σιδηροδρομικούς Σταθμούς, κ.ά.

ευελιξία

Ευελιξία: Η ικανότητα, με σωστούς ελιγμούς, να προσεγγίζεις το σκοπό σου.

Δεν υπάρχει χρόνος για χάσιμο. Ταχύτητα, πρωτοβουλία, καινοτομία, ευελιξία είναι οι νέες απαραίτητες προϋποθέσεις. Η Εμπορική Τράπεζα καθιερώνει

νέες μεθόδους συνεργασίας και εξυπηρέτησης. Είναι αποφασιστική. Παραμερίζει, εκεί που χρειάζεται, χρονοβόρες διαδικασίες και ενεργεί. Καίρια, γρήγορα, ευέλικτα. Έτσι είναι σε θέση να στηρίζει φιλόδοξες προσπάθειες. Να παραχωρεί περισσότερο χρόνο σε σας.

Τα 300 και πάνω καταστήματα της Εμπορικής Τράπεζας, λειτουργούν με αυτή τη νέα τραπεζική αντίληψη που θέλει μία τόσο μεγάλη Τράπεζα ανταγωνιστική. Σύγχρονη. Ευέλικτη.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
η τέχνη να είσαι Τράπεζα